

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ADALET KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

5'inci Toplantı
21 Temmuz 2026 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3771)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ADALET KOMİSYONU
-----0-----

5'inci Toplantı
21 Temmuz 2026 Salı
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Adalet Komisyonu saat 15.18'de açılarak üç oturum yaptı.

Görüşmelerine Komisyonun 16/7/2026 tarihli 4'üncü Toplantısında başlanan, İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3771), maddeleri üzerindeki görüşmeleri de tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, toplantıya saat 01.23'te son verildi.

21 Temmuz 2026 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.18

BAŞKAN: Cüneyt YÜKSEL (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Orhan KIRCALI (Samsun)

SÖZCÜ: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)

KÂTİP: Oğuzhan KAYA (Çorum)

----- 0 -----

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın milletvekilleri, değerli katılımcılar; toplantı yeter sayımız vardır. Komisyonumuzun 28'inci Yasama Dönemi 15'inci Toplantısını açıyorum.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3771) ¹

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bildiğiniz gibi 16 Temmuz Perşembe günü toplantımızda (2/3771) esas numaralı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin ilk 2 maddesini görüşüp kabul etmiştik.

Bugün, teklifin 3'üncü maddesi üzerindeki görüşmelerle kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Şimdi 3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- 5237 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "onsekiz yaşını" ibaresi "onbeş yaşını" şeklinde değiştirilmiştir. BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde aynı mahiyette olmak üzere 3 adet önerge vardır, önergeleri okutup birlikte işleme alacağım.

Okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Gizem Özcan
Muğla

Cumhur Uzun
Muğla

Aliye Coşar
Antalya

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülküf Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahibi:

İdris Şahin
Ankara

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli arkadaşlar, önergeler üzerinde söz talepleri varsa ilk önce Komisyon üyelerimize, ardından Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimize söz vereceğim.

Nevroz Hanım, buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tekrardan merhaba Başkan.

Vekil arkadaşlarımızı ve burada bulunan bürokratları selamlayarak başlıyorum.

Herhâlde geçen hafta gelen bürokratlarda ya da ilgili kurumlarda bir değişiklik yok, aynı şekilde devam ediyoruz.

1. (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi 16/7/2026 tarihli 4'üncü Toplantı tutanağına eklidir.

Öncelikle ifade edeyim, başlamadan önce birçok arkadaş sordu, ben de tekraren sorayım: Madde 2 çok tartışmalı bir maddeydi ve tüketmeden, bir revizyon ihtiyacı olduğunu tüm partilerden görece karar vererek 2'nci maddeyi bu şekilde geçirmiştik ama şu an revizyonla ilgili bir önerge dağıtılacak mı, dağıtılmayacak mı, onu açıkçası bilmek istiyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli Vekilim, geçen toplantıda da ifade ettim, Genel Kurula kadar değerlendirme yapacağız, gerektiği takdirde Genel Kurulda biz o değerlendirmeden sonra, değişiklik yapılacaksa o zaman yapmayı planlıyoruz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bunu niye söylüyorsunuz? Çünkü şu an 3'üncü madde de 15-18 yaş arasındakilerin yetişkinler gibi değerlendirme meselesi de 2'nci maddeyle bağlantılı, diğer maddelerde de o maddeyle bağlantılı olarak bir değerlendirme olacak. Çünkü bizim 2'nci maddedeki en büyük şerhimiz neydi? Çocukluk bağlamında...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Siz değerlendirmelerinizi 2'nci maddeyle bağlantılı olarak yapabilirsiniz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Öyle yapacağım zaten, başka arkadaşlarımız da öyle yapar ama revizyonu bilsek belki diğer maddelerdeki itirazlarımız bu kadar olmayacak yani aslında görece kısaltacak bir mesele olacaktı ama mademki belli değil, biz bu hâliyle, varmış gibi konuşmalarımızı ve şerhlerimizi sürdüreceğiz.

Bizim 2'nci maddedeki en temel itiraz gerekçelerimizden bir tanesi "çocukluk" kavramının kendisi, özellikle 15-18 yaş arası çocukların yetişkinler gibi değerlendirilip yetişkinler gibi cezalandırılması ve ceza artırımı meselesiydi, hâkime verilen o yetkiyi de eleştirmiştik ve 3'üncü maddede her ne kadar doğrudan bağlantılı olmasa da 2'nci maddeyle bağlantılı bir düzenleme getirilmiş. Çünkü mevcut sistemimizde fiilin işlendiği esnada 18 yaşından küçük çocuklar için tekerrür hükmünü esas almama düzenlemesi var ancak teklifte bu koruma daraltılarak 15 yaşını doldurmuş, 18 yaşını doldurmamış çocuklar arasındaki tekerrürün esas alınmasını öngören bir düzenleme getiriyorsunuz burada. Ceza Kanunu'nun 58'inci maddesi değiştirildiği gibi, çocukların çocuk olmasından kaynaklı olarak aslında dünyada da kabul edilen bir güvenceyi çocukların ellerinden almış oluyorsunuz. O nedenle, sadece infaz rejiminde bir değerlendirme maddesi olarak değil çocuk adalet sisteminin çok temel bir ilkesinin değiştirilmeye çalışıldığını biz burada görüyoruz. Çocuk adalet sisteminde çocuğa tekerrür hükümleri içerisinde baktığımızda -tırnak içerisinde- bir "suç makinesi" üzerinden değil tam tersine, ilk suç işlendiğinde yani burada "adli süreçteki çocuk" diye adlandırdık artık, biz kanuna "ihtilaflı çocuk" önerisini sunmuştuk, ilk andan itibaren artık devletin her türlü mekanizması Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, çocuğun dâhil olabildiği tüm mekanizmaların aslında ilk suçla beraber harekete geçmesi, bunu bir risk olarak görmesi, bu suçu doğuran etmenleri ortadan kaldırmasını bekleriz ki ikinci, üçüncü suç yani tekerrür meselesi ortaya çıkmasın. Eğer çocuklar için bir tekerrürden bahsedip üstüne üstlük, tekerrürün çok olmasından kaynaklı yani suç sayıları üzerinden bir değerlendirme yapıp 15 ila 18 yaş aralığındaki meseleyi tekerrür hükmünü esas almadan, çocukları daha çok cezaevinde bırakacak, yetişkin kademesine alacaksak orada sorulması gereken şu: Devlet buranın neresinde? Neden ilk suç ortaya çıktığında gerekli mekanizmalar harekete geçmedi? Çünkü çocuklar bakımından uygulanması meselesi, yine, yaş meselesi, gelişim meselesi, değişim meselesi, çocukların çocuk olmasından kaynaklı olarak her türlü gelişimsel bilgileri... Yani 2 kere, 3 kere, daha fazla suç işlendiğinde bu gelişimsel dönem durmuyor ya da bir anda çocuk yetişkinmiş gibi bir bilişsel, düşünsel eşik atlamıyor. O nedenle, teklif gerekçesinde mükerrer suç işleme oranlarının yüksekliği üzerinden bir tespit yapılmış, ben burada teklif sahiplerine sormak isterim: Bununla ilgili, caydırıcılığı güçlendirme ve toplum güvenliğinin korunması gibi bir gerekçe sunulmuş, var mı bunun bir verisi yani mükerrer suç işleme oranlarıyla ilgili yani tekerrür hükmü uygulanmadığı için daha çok suç işlendiğini gösteren bir değerlendirme, bir dayanak var mı? SSÇ Komisyonu raporuna atıf yapılabilir ama bu raporda da bu meseleyle ilgili doğrudan bir mesele yok yani bir belirsizlik var ama bir tespit, bir yargı; bu tespit de gereği olarak bir kanun değişikliğini biz gösteriyoruz. Eğer bir çocuk bir suç işlediğinde gözaltı yapılıyor, tutanak tutuluyor, Kabahatler Kanunu, artık ne olursa olsun, bir kere sisteme giriyorsa o çocuk ve tekrardan bu suçu işliyorsa burada çocuğun başarısızlığını, çocuğun gelişimini değil doğrudan sosyal hizmet mekanizmalarını, devletin yetersizliğini, okul-aile bağının, hepsinin yani devletin koruma yükümlülüğünün -Anayasa'dan kaynaklı olarak- ele alınması gerektiğini düşünüyoruz. O nedenle, tekerrür hükmünün ne 15-18 yaş aralığındaki çocuklar için ne de diğer çocuklar açısından bir değerlendirme konusu yapılmaması, şu anki hâliyle bile, 18 yaş altındaki tekerrür hükmünün olmaması gerçek anlamda bir çözüm mü? Tabii ki değil, yine, devletin koruma mekanizmasıyla ilgili birçok eleştirimiz, yetersizliğimiz var ancak burada otomatik cezaları artıran bir mekanizma ortaya çıkacak ve bu da bir çözüm getirmeyecek.

Bakın, bu tekerrür meselesi sadece bizim şu an burada konuştuğumuz bir mesele değil. Nasıl ki çocuk adalet sisteminde dünya örneklerini değerlendirip konuşmuşsak, bununla ilgili ortaklıklar aramışsak tekerrür meselesiyle ilgili de benzer şekilde dünya örneklerine bakmamız gerektiğini ben düşünüyorum, tabii ki bizim açımızdan iyi örnekler. Mesela, İspanya örneği var, "ilk kez ve düşük ağırlıklı fiil" diye bir ayırıma gidiyor yani düşük ağırlıklı fiilden kasıt "Bazı suç tipleri açısından sadece bunu getireceğiz." diyeceksiniz ama bununla ilgili onarıcı süreç yönlendirilmesine ilişkin uzlaşma mekanizması, mağdurun onarımı, mağdur ile failin yan yana getirilerek ilgili uzmanlar eşliğinde görüştürülmesi gibi bir mekanizma getiriyor. Portekiz'de de cezalandırma ilk refleksi değil; bir, uyarı; iki, aile desteği; üç, ailelerin zorunlu psikososyal programlara getirilmesi, rehabilitasyon gibi kimi -ayrıntılara girmeyeyim ama- toplum temelli tedbirler getirilmiş. Oysaki biz burada ceza infaz sistemi ve ceza artırımı üzerinden bir sistem getiriyoruz. O nedenle, biz meselenin 2'nci kere, 3'üncü kere fark etmeksizin daha uzun süre cezalandırılması değil ilk temastaki sürecin değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Onarıcı mekanizmadan, çocuğu suçtan arındıracak sistemden her vazgeçiş aslında suçu cezalandırmak değil her biri açısından bir çocuktan vazgeçiş anlamına gelecek çünkü tüm hayatını etkileyecek bir şeye el atıyoruz, bir çocuk için bu çok ağır bir mesele ve geleceğini etkileyecek bir mesele. O nedenle, bu meselenin çıkması gerektiğini düşünüyorum.

Bunu anlatırken onuncu, on birinci ve ondan önceki yargı paketlerindeki tekerrür değişikliklerini ben size hatırlatmak isterim. Bugün biz cezaevleri kapasitesi çok diye, tekerrür hükümleri olmasına rağmen bazı suç tipleri açısından tekerrür olsa bile tahliyelerine yol verebilecek infaz değişiklikleri yaptık. Yetişkinler için bile tekerrür meselesinde bir kapasite sorunu üzerinden ceza, adalet sorunu üzerinden bir tahliye yolunu açan bu Komisyon ne oluyor da çocuklar açısından tekerrürün uygulanmasına ihtiyaç duyup gerek duyuyor? Yetişkinlerin kapasite sorunu çocuk cezaevleri için yok mu? Var. Yetişkinlerle ilgili adalet, suç meselesi çocuklar için geçerli değil mi? Geçerli. Hatta bence daha fazla çocuklar açısından sorumluluğumuz. O nedenle, bilhassa önceki paketlerdeki tekerrür

değerlendirmelerimizi ve ihtiyaçlarımızı gözетerek getirilen bu maddenin ne çocuk adalet sistemi açısından ne de bu Komisyondaki daha önceki yargı paketleriyle çelişki olmaması bakımından geri çekilmesi gerektiğini düşünуyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum. Buyurun Sayın Öztürk.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, "suça sürüklenen çocuk" kavramı üzerine toplumda geniş yankı uyandıran tartışmalar yapıldı; bu tartışmalar haklı olarak yapıldı ve bugünlere gelindi ki bir zaruret ortaya çıktı. Bugün itibarıyla esasında çocuk suçluların birçoğunun 15 yaşını tamamlamış, 18 yaşından gün almamış çocuklar olduğunu sahadaki izlenimlerimizden, gözlemlerimizden veya istatistiki çalışmalardan görebiliyoruz. Bu bakımdan, bu maddenin ben önemli olduğunu düşünуyorum ve geri çekilmemesi gerektiğini... Ki biliyorsunuz, çocuk suçlular bakımından artık suçu bir ihtiyat hâline getirdiğini yani suçu bir geçim kaynağı hâline getirdiğini, bir şekilde ıslah olmanın yol ve yöntemlerinden kaçtığını veya kaçırıldığını, örgütler tarafından kullanıldığını, kullandırıldığını hep beraber, birlikte gözlemliyoruz. Bu bakımdan, 15 ve 18 yaş arasındaki çocuklar bakımından bu madde esasında isabetli olmuş yani 15 yaşından önceki çocuklar için tekerrür hükümleri esas alınmasın ama 15-18 yaş arasında özellikle suçu alışkanlık hâline getiren, sürekli suç işleme noktasında bir sicil, bir huy oluşan çocuklar için de bu maddenin kalması önemli. Nitekim bizim yapmış olduğumuz saha çalışmaları, gözlemler ki bu konuda etki değerlendirmesini de incelediğimizde bunu müşahede ediyoruz.

Sayın Başkanım, bu maddenin kalması hususunda biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak görüş beyan ediyoruz.

Teşekkür ederim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Var mı bir etki değerlendirme raporunuz?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Biz çalıştık, var bizde. Siz çalışmadınız mı, sizde yok mu? Biz çalıştık, verelim size. Sizde yok mu?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Biz de çalıştık, öyle olduğunu düşünmüyoruz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Halil Bey, bize de verin, biz de bakalım.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - MHP olarak çalıştık, bizde var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bende yok, ben bilmiyorum.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Siz demek ki dersinize çalışmamışsınız.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Gönderseydiniz, bize de dağıtsaydınız; objektif olarak tartışsaydık.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Ben ne bileyim? Siz dersinize çalışmışsınızdır zannettim. Ben ne bileyim?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hâlâ geç değil, hâlâ verebilirsiniz.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Başkanım, sizi tebrik ediyorum.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Anlattım, sonuç bu yani...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Sayın Karaca, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Geçtiğimiz hafta 2'nci maddeye ilişkin tartışmalarımız henüz bitmemişken bir revize geleceğine ilişkin değerlendirme sonrasında toplantıyı bitirmiştik.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - "Genel Kurula kadar." demiştim ben, Komisyonda bir revize geleceğini söylememiştim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Dolayısıyla bizim beklentimiz, bu toplantıyı takip eden hak örgütlerinin, meslek örgütlerinin beklentisi de aslında o revizeyi görmek ve bütün, toplama ilişkin yapacağımız tartışmayı onun üzerine şekillendirmektir. Ben bunu ifade etme ihtiyacını şuradan duyuyorum: Çünkü buradaki toplam tartışmalara uygun bir revize olup olmaması çok hayati olacak.

Sayın Başkan, şimdi, bana geçen hafta, tam aslında biz bu tartışmaları yaparken Kırşehir'den bir öğretmen ulaştı; beş yıl önce oğlunun Kaman Fen Lisesini kazandığını ve pansiyonda kaldığını söyledi. İlk dönemin sonunda çocukta bir tuhaflık fark etmiş, sonra öğrenmişler ki pansiyondaki 12'nci sınıf öğrencileri 9'uncu sınıf öğrencilerine eziyet ediyor ama öyle böyle bir eziyetten bahsetmiyoruz. Bakın, son sınıf öğrencileri bahis oynayıp kaybettiklerinde sinirlerini çıkarmak için 9'uncu sınıf öğrencilerini dövüyorlar, çocukları pansiyonunun 3'üncü katından aşağı sarkıtıyorlar, kendilerine masaj yaptırıyorlar, internet şifrelerini alarak zorla internetlerini kullanıyorlar; çarşı dönüşü aldıkları, ailelerinin gönderdikleri yemeklere el koyuyorlar.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bu nerede?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Kaman Fen Lisesinin pansiyonunda, Kırşehir'de.

Çocukların kendi mallarını, çocukların kendi eşyalarını onlara zorla satıyorlar. Çocukların testislerini sıkıyorlar, banyo esnasında çıplak fotoğraflarını çekiyorlar, yapılanları kimseye anlatmamaları için baskı yapıyorlar. Şimdi, maalesef bu memlekette pansiyonlu okulların çok büyük bir kısmından da benzer şikâyetler geliyor.

Şimdi, baktığımızda, nedir? Türk Ceza Kanunu'na göre bu çocukların işlediği suçlar şöyle sıralanabiliyor: Nitelikli yağma, şantaj, darp, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, hırsızlık yani ne saksak var. Şimdi, bunu yapan çocuklar 17 yaşında. Biz, eğer bu görüşülen yasa teklifini, 2'nci maddeyi, 3'üncü maddeyi, bunları kabul edecek olursak bu çocukların ağır cezalar alıp yıllarca hapisnede kalmasını istemiş olacağız; Fen Lisesinde okuyan bu çocukların bütün geleceğini aslında bitirmiş, çalmış olacağız. Şimdi, bunun arka planını ve çocukların çocuk olmaktan kaynaklı özgünlüklerini burada görmek durumundayız. Revize ihtiyacının esası da buna dayanıyordu aslında, anlatmaya çalıştığımız şey de tam olarak aslında bu.

Şimdi, bakın, kuvvetle muhtemel biraz önce saydığım suçları işleyen çocuklar 9'uncu sınıftayken faili oldukları bu suçların mağduru olmuşlardı, pansiyona ilk gittiklerinde o dönemin son sınıfından aynı eziyeti görmüşlerdi. Bunu bir gelenek gibi görüyorlar, yaptıkları şeyde bir sorun görmüyorlar. Evet, 17 yaşındalar ama bir yetişkin gibi yaptıklarının anlam ve sonuçlarını, ciddiyetini anlayamıyorlar Sayın Başkan.

Şimdi, bakın, bu bizim kişisel fikrimiz değil, bu bizim kendi çıkarımımız değil, bu bilimsel bir gerçek; bizim tartışmamızın esası da bu bilimsel gerçeğe dayanıyor zaten. Şimdi, burada hekimler var, teklif sahibimiz de bu alandan geldiğini söylüyor. Bunu anlatmak bana düşmemeliydi ama tekrar hatırlatma sorumluluğu hissediyorum burada. Suça Sürüklenen Çocuklar Komisyonunda dinlenen tıp uzmanlarının tamamı çocukların ceza indirimlerinin bir ayrıcalık olmadığını, onlara sunulmuş bir lütuf olmadığını, bunun tıbbi bir arka planı olduğunu anlattılar yani ergen beyninin yetişkin beyniyle aynı işlemediğini bilimsel verilerle ortaya koydular.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı Hastalıkları Öğretim Üyesi Profesör Doktor Betül Ulukol dedi ki mesela ergen beyni için: "Kaos." Yani Betül Hoca ergenlik döneminde çocukların beyinde prefrontal korteks ve limbik sistemin henüz tam olarak gelişmediğini, otonom sinir sistemini etkileyen hormonların ergenlerde başıboş dolaştığını söyledi. Şimdi, bunun anlamı şu Sayın Başkan: Ergenlik döneminde çocuğun öz denetimi azalıyor, dürtüleriyle hareket ediyor, dengesizleşiyor, akran ve çevre etkisiyle hareket ediyor, tedbirli olmayı beceremiyor, anlık kararlarla risk alıyor ve yaptıklarının sonucunu öngöremiyor. Burada ya kendi çocuğunda ya da işte, etrafındaki çocuklarda ergenlik döneminin nasıl geçtiğini deneyimleyen çok sayıda insan olduğunu düşünüyorum, bizzat o deneyimlere lütfen dönüp baksınlar.

Betül Hoca aynı zamanda erken çocukluk travmalarının beyin gelişimi üzerindeki kalıcı etkilerini de anlatıyor, diyor ki: "Çocukların maruz kaldığı ihmal ve istismar gibi davranışlar limbik sistemi, amigdalayı, prefrontal korteksi bozuyor. Sağ ve sol beyin arasında bağlantı sağlayan 'korpus kallozum' denilen yapıyı zarara uğrattıyor." Bilmiyorum, sizin verilerinizde böyle bilimsel değerlendirmeler var mı? Ve araştırmalar bu tür nörolojik sorunların suç işlemede çok etkili olduğunu ifade ediyor. Bunlar bilimsel gerçekler ve "Mağdur çocuk gerekli müdahale yapılmazsa sisteme fail olarak dönüyor." diyor, "Gerekli müdahale yapılmazsa..."

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Gerekli müdahaleden kastı ne? Gerekli müdahale neymiş?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şimdi, Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatri Derneği Çocuk Hakları Komisyonu Başkanı Profesör Doktor Didem Behice Öztop 4 veya daha fazla olumsuz deneyim yaşayan çocuğun hapse girme olasılığının 20 kat daha fazla olduğunu kanıtlayan araştırmalar sunuyor. Sayın Öztürk, sorunuzun cevabı burada, bunlar bilimsel araştırmalar.

Çok önemli bir veriyi de ÇOGEPDER Çocuk Ergen Psikiyatrisi Yataklı Servisleri Komisyonu Başkanı Selma Tural Hesapçioğlu veriyor Sayın Başkan. Bakın, psikopatoloji üzerine sunum yapıyor, 2015-2017 yıllarında Sincan'da hükümlü çocuklarla yaptıkları bir saha çalışmasını anlatıyor; 76 çocuk üzerine yapılmış bu çalışma ve yüzde 85,5'inde davranış bozukluğu teşhisi koyduklarını, depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu oranlarının belirgin derecede yüksek olduğunu anlatıyor. Son altı ayda kendilerine rapor düzenlemek üzere gelen dosyalar üzerinde yaptığı analizden bir sonuç anlattı: Suç işlemiş çocukların yüzde 92,6'sına psikiyatrik tanı konmuş Sayın Başkan, yüzde 92,6.

Aynı şekilde, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hastalıkları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Muhammed Tayyib Kadak Hoca yine bir araştırma verilerini anlattı: Suça sürüklenen çocukların aslında yüzde 70'inde psikiyatrik bir hastalık olduğunu belirtiyor ve bir kısır döngüden bahsediyoruz aslında biz burada, bu kısır döngüyü iyi anlamalıyız. Önce dürtü kontrol bozukluğu olan çocuk suça bulaşıyor, adli sisteme temas ediyor, damgalanıyor, olumsuz deneyim başlıyor, sonra psikiyatrik belirti artıyor; sonuç olarak, tedavi edilmemiş psikopatoloji tekrar bir dürtü bozukluğuyla kısır döngüye giriyor. Suça sürüklenen çocukların yalnızca yüzde 30'u psikiyatrik bir tedaviye erişebiliyor. İşte, devletin devreye girmesi gereken alan tam da burasıyken biz mükerrer suç cezalandırmaya çalışıyoruz.

Bakın, Komisyonda pek çok açıdan sunumlar var ama özellikle ergenliğin biyolojik arka planı, çocukları cezalandırmaktan çok rehabilite etmeyi zorunlu kıldığını gösteriyor bize; suçu azaltacak olan temel şey bu. Ama biz bunu tartışmıyoruz. Ama bizim savunduğumuz şey tam olarak bu. Şimdi ben size Kaman Fen Lisesi pansiyonundan örnek verdim. Bu çocukların hapse girip ağır ceza almasını savunmuyoruz elbette ama elbette bu çocukların bir yaptırımla karşılaşmaları gerektiğini savunuyoruz, vurguluyoruz. Yaptıkları şeylerin bir sonucu olduğunu elbette görmeli bu çocuklar çünkü o çocuklar yüzünden mağdur olan 9'uncu sınıf öğrencilerini aileleri okuldan almak zorunda kaldı ama burada bunun nedenine ilişkin okul idaresinin "Ne var bunda, çocuklar şakalaşmışlar." dediğini tartışmayacak mıyız biz? Orada herhangi bir sosyal hizmet görevlisinin, sosyal hizmet görevlisi meslek elemanları içerisinde de direkt bu yaş grubuyla ilgili mesleki eğitim almış uzmanların görevlendirilmediğini konuşmayacak mıyız örneğin? Burada, beş yıldır savcılığın kalem oynatmadığını konuşmayacak mıyız? Bu doğru değil, bunu biz de kabul etmiyoruz.

Bakın, çocuklar için suç ve ceza politikasını yalnızca cinayet gibi ağır suç üzerinden tartışıyoruz, burada da aynı hataya düşülüyor. Bilimsel olanı savunduğumuz için cinayet savunucusu gibi gösterilmeye çalışılıyor, vicdanımız sorgulanıyor. Bakın, burada biz "Daha çok ceza mı, daha az suç mu?" sorusuna eğer cevap arıyorsak bilime kulak vermek zorundayız, çocuklara özgü yeni bir adalet sistemi kurulması gerekiyor ama bunu yaparken cezaların artırılması ve çocukların yetişkinler gibi cezalandırılması değil; önleme, koruma ve rehabilitasyonu nasıl öne çıkarmamız gerektiğini tartışmak durumundayız.

Elimde 160 derneğin, hak savunucusunun ve emek meslek örgütünün bu yasa teklifine ilişkin ortak hazırladığı bir rapor var Sayın Başkan; size de sunulmasını rica ediyorum, gerçekten incelemeniz çok önemli.

Şimdi, burada, özellikle 2'nci ve 3'üncü madde için şöyle bir şey söylüyor, diyor ki: "Teklifte öngörülen artışın sonuçları yalnızca..."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Kimin raporuydu?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - 160 çocuk hak örgütünün, derneğin, emek meslek örgütünün ortak hazırladığı rapor. Bu raporun aynı zamanda bütün Komisyon üyelerine ulaştırılması da çok kıymetli olacak. Diyorlar ki: "Teklifte öngörülen artışların sonucu yalnızca çocuklar hakkında daha uzun süreli hapis cezalarına hükmedilmesi olmayacak. Aynı zamanda, ceza infaz kurumlarında bulunan çocuk sayısının, çocukların kapalı kurumlarda geçireceği toplam sürenin artmasına da neden olacak bu." Bakın, durum böyleyse, biz teklifin gerekçesinde mesela şunları değerlendirdik mi, bunun cevabının buraya sunulması lazım: Bu teklifte bu artışın, ceza infaz kurumlarındaki çocuk sayısının artışının çocuk ceza infaz kurumlarının kapasitesine etkisi ne olacak? Bunun bir etki analizinin olması lazım. Kurumların fiziki koşulları ne durumda ve bu artış nasıl sonuçlara yol açacak? Bunun tartışılması lazım. Psikolog, sosyal hizmet uzmanı, öğretmen, infaz personeli ihtiyacı ne durumda? Biz şimdi bunlara ilişkin herhangi

bir veriye sahip olmadan kestirme değerlendirmelerle milyonlarca çocuğun hayatına etki eden bir yasayı tartışıyoruz. Bu ciddiyetle tartışılması gerektiğini düşünüyoruz biz bunun. Daha uzun cezaların çocukların yeniden topluma kazandırılmasına nasıl katkı sağlayacağı...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - İzin verir misiniz Sayın Karaca. Sorduğunuz soruları belki teklif sahibimiz... Aynı zamanda Komisyon Başkanlığını da yaptı, Komisyonunda mutlaka gündeme gelmiştir bu konularla ilgili.

Eğer cevap vermek isterseniz...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - İsterseniz son cümlemi bitirip ben kendi konuşmamı tamamlayayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Olur.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bakın, mevcut personel yapısı güçlendirilmeden ve oradaki rehabilitasyon olanakları, eğitim olanakları, sosyal hizmet olanaklarına ilişkin hiçbir etki değerlendirmesi yapılmadan, daha fazla çocuğu daha uzun süre kapalı kurumlarda tutmak aslında çocuk başına sunulan eğitim, psikososyal destek ve rehabilitasyon hizmetlerinin de, var olan, zaten az olduğu, eksik olduğu ve hatta yanlış olduğu tartışması yapılan bu türden hizmetlerin de zayıflamasına yol açacak. Bunun sorumluluğu çok ağır bir sorumluluk Sayın Başkan. Bu nedenle, teklif, yalnızca cezaların ağırlığı bakımından değil, doğuracağı toplu infaz sonuçları bakımından da çocuk haklarına ilişkin çok büyük yeni riskler oluşturuyor.

Ben bunun sorumluluğuyla teklif sahibinin bu sorulara cevap vermesini rica ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz Sayın Karaca.

Söz almak istiyor musunuz?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Başkanım, ben hepsine genel... Bununla ilgili, bu madde üzerinde genel konuşsam daha iyi olabilir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, anladım. 3'ü konuşuyoruz. Sizin de değerlendirmeniz yine 2'yle bağlantılı olursa daha isabetli olur.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Neden gerek olmadığını düşünüyorsunuz? Çok ağır bir durum değil mi yani? Ne olacak? Yani böyle bir etki değerlendirme raporu yok. Nasıl olacak bu gerçekten? Böyle kısa sürede konuşulup bitirilecek bir konu değil.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Koca, buyurun.

PERİHAN KOCA (Mersin) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, geçen hafta Komisyon görüşmelerine başlarken çok önemli bir ifadeyle sözlerinize başlamışsınız, demişsiniz ki: "Çocuk adalet sistemi çocuklara hangi yaptırımın uygulanacağını belirleyen bir mekanizma değildir. Asıl olan, çocuğu suç işledikten sonra cezalandırmak değil, suçla karşı karşıya kalmadan önce koruyabilmektir." diye belirtmişsiniz sözlerinizde. Aynen katılıyorum gerçekten bu ifadelere ancak ne yazık ki söylediklerinizin aksine çocuğu değil suçu merkeze alan, çocuğu korumak yerine cezalandırmayı esas alan, kapatma politikalarıyla, kapatma pratikleriyle çocukları bir suç döngüsüne hapsedecek olan bir yasa teklifiyle ne yazık ki karşı karşıyayız. "Çocuk Koruma Kanunu" adı altında çocukluk olgusunu tümüyle ters yüz edecek olan, tasfiye edecek olan bir kanun teklifiyle karşı karşıyayız. Oysa hem tarafı olduğumuz sözleşmeler gereği hem de çocuk adalet sisteminin de gereği olarak hak temelli, koruyucu, önleyici, onarıcı, dönüştürücü, adalet mekanizmalarıyla işlenmesi gerekir bu süreçlerin ve yaş küçüklüğü nedeniyle öngörülen ceza indirimleri, aslında çocuk adalet sisteminin, çocuğun üstün yararı ilkesinin temel güvencelerinden biridir de ama tüm bunlar ne yazık ki yok sayılarak yaş nedeniyle -2'nci maddede olduğu gibi- ceza indirimlerinin kapsamı daraltılıyor, çocuklara çok daha uzun süreli hapis cezaları öngörülüyor, bu 3'üncü maddede olduğu gibi de tekerrürün 15-18 yaş grubuna uygulanmasının önü açılmış oluyor. Tüm bunlar gerçekten çocuk hakları açısından kabul edilebilir maddeler değil. O yüzden maddenin tekliften geri çekilmesi gerektiğinin bir zaruriyet olduğunun altını çizmek isterim. Cezaları artırmak, her şeyin faturasını çocuklara kesmek hiçbir sorunu çözüme kavuşturmaz. Dünya örnekleri de bize somut bir şekilde bunu gösteriyor diye düşünüyorum. Eğer gerçekten suça sürüklenen çocuklarla ilgili Komisyonunda yapılan çalışmalara ilişkin olarak da niyetimiz gerçekten bu suçları önlemekse, çocukların güvenceli bir şekilde yaşayabilecekleri olanaklardan yoksun oluşlarını konuşmak ve bunun çözüm mekanizmalarını icra etmekle yükümlüüz diye düşünüyorum.

Yine derin çocuk yoksulluğunu...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Koca, ikisini de konuşmamız gerekiyor mu?

PERİHAN KOCA (Mersin) - İkisini de konuşmamız gerekiyor dolayısıyla bütünlüklü bir çocuk politikasını konuşmamız gerekiyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ben de konuşmam da yani...

PERİHAN KOCA (Mersin) - Bitireyim ben Sayın Başkan.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Konuşmama affettiğiniz konuyla ilgili yani ikisinin de olması gerekiyor mu?

PERİHAN KOCA (Mersin) - İkisinin olması gerekiyor ama bir bütünlük ve tutarlılık çerçevesinde olması gerekiyor. Bütünlükten ve tutarlılıktan azade bir şey var karşımızda; söylem ile icranın birbiriyle hiçbir şekilde tutmadığı bir gerçeklik var. O yüzden bütünlüklü bir çocuk politikasına davet etmek istiyorum. Tüm bunları birlikte konuşmaya, bunları konuşurken sadece sonuçlarını değil nedenleriyle birlikte konuşmaya gerek olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çünkü biz ilk toplantıda da bunu uzun uzun konuştuk. Yani bunların sadece cezaların artırılmasıyla değil önlemlerin de alınmasıyla birlikte yapılması gerekiyor. Burada sanki hemfikiriz gibi geliyor.

PERİHAN KOCA (Mersin) - Aynen öyle, tam da bunu savunuyorum ama bu tel tel dökülen yani birbirinden garabet maddeler ne yazık ki bizi sadece cezayı merkeze alan, çocuklara her şeyin faturasını kesen bir yere götürüyor. O yüzden, demin de ifade ettiğim gibi, son olarak bütünlüklü bir çocuk politikası çerçevesinde derin çocuk yoksulluğunu da konuşarak, eğitim dışında kalan çocukları da konuşarak, çocuk işçiliği gerçekliğini de konuşarak, MESEM'leri de konuşarak, çocukların yaşamış olduğu zorbalıkları, ihmali, istismarı, şiddeti, bu gerçeklikleri konuşarak bu nedenlerle birlikte sonuca gitmeliyiz, bir çözüm mekanizmasıyla

beraber sonuca gitmeliyiz. Gittiğimiz sonuç da çocuk haklarını merkezine alan bir bütünlüklü politikayla tutarlı olmak durumundadır diye düşünüyorum.

Tekrardan teklifin ve maddenin geri çekilmesi gerekliliğini ifade ederek sözlerimi tamamliyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bütün teklifi mi? Yani teklifte hiç olumlu bir yan görmüyor musunuz Sayın Koca?

PERİHAN KOCA (Mersin) - Ne yazık ki teklif, biraz önce de söylediğim gibi, tel tel dökülüyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hiçbir olumlu yan görmüyor musunuz teklifte? Yani bütün teklifin mi geri çekilmesini...

PERİHAN KOCA (Mersin) - Soru-cevap şeklinde mi ilerleyeceğiz Sayın Başkan?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, yok, ben merak ettiğimden soruyorum yani sizin bu konuya önem verdiğinizi de bilerek soruyorum.

PERİHAN KOCA (Mersin) - Evet yani bilerek şöyle bir şey kullandım Sayın Başkan: Madde ile teklif birbirini bütünlüyor çünkü teklifin ruhu ne yazık ki çocuklara faturayı kesen, çocukları cezalandıran, tüm toplumu...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 3'üncü maddeye atfen söylüyorsunuz.

PERİHAN KOCA (Mersin) - Evet, 3'üncü maddeye atfen söylüyorum. Maddenin bütünü ruh olarak, ruh itibarıyla ne yazık ki çocuk düşmanı bir yerde de duruyor. Çocuk haklarını, çocukluk olgusunu tümüyle tasfiye edecek bir yerde duruyor. Dolayısıyla çok dikkat etmemiz gereken, bütünlüklü konuşmamız gereken yaşamsal bir yasa teklifiyle karşı karşıyayız. Yoksa işte gereksiz bir polemik olarak bunu açmıyorum.

Biraz önce Sevda Karaca Vekilimiz de ifade etti yani hem bilim insanları hem pedagoglar hem çocuk hakları savunucuları gerçekten günlerdir, haftalardır bu konuyu konuştuğumuz her gündemde sürekli bu neden-sonuç ilişkileriyle bunları anlatıyorlar; o yüzden tekrar tekrar altını çiziyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum Sayın Koca.

Yeni gelen Komisyon üyesi arkadaşlarımızdan 3'üncü maddeyle ilgili, 2'yle bağlantılı olarak konuşmak isteyen var mıydı?

Sayın Güneş Altın, buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bütün Komisyon üyelerini, uzmanları, gelen dernekleri, kurumları, herkesi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Gerçekten Türkiye'nin gözünün kulağının burada olduğu bir yasayı konuşuyoruz ve eminim her birimiz konuşurken ne kadar mühim bir meselenin üzerinde tarihsel bir sorumlulukla konuştuğumuzu da hissediyoruz. Ağzımızdan çıkan her kelimenin çocukları ve mağdurları bir arada etkilediğini de fark ederek konuştuğumuzu ifade edeyim.

Sayın Başkan, geçen günkü Komisyon toplantılarında 1'inci ve 2'nci maddeler üzerine değerlendirmelerimi yapmamıştım, onlar üzerinde de konuşmak isterim.

Öncelikle, 1'inci maddeyle düzenlenen silah meselesi, çocuğun silaha erişimi meselesi noktasındaki sorumluluğun sadece aileye verilmesinin devletin kendi yükümlülüklerinden kaçmasıyla ilgili ve bağlantılı olduğunu düşünüyorum çünkü "Çocuk eğer bir silaha ulaşıyorsa ve bu bir suçsa, bundan kaynaklı çocuk bir suç işliyorsa, aile bu noktada tedbir almışsa dahi çocuk o suça ulaşıyorsa, o silaha ulaşıyorsa bu sefer sorumluluk kimde?" sorusu bunun ne kadar yüzeysel bir düzenleme olduğunu gösteriyor çünkü devlet eğer bu noktada bir sorumluluk almazsa, bununla ilgili tedbirler oluşturmazsa, faturayı çocuğa ve aileye keserse bu bize devletin asıl yükümlülüklerini aileye ve çocuğa fatura ettiğini gösterir.

Bir diğer sorun da şu: Çocukların neden silahlarla bu kadar haşır neşir olduğuna dair bir sorunun cevabının peşindeyiz. Aynı zamanda Komisyon üyesi olduğum Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'da okul saldırıları için kurulan komisyonda da bu sorunun peşindeyiz. "Neden çocuklar silaha bu kadar kolay erişiyor, neden çocuklarda silahlı suç işleme oranları arttı?" sorusunu da hep birlikte soruyoruz. Biz orada da dile getirdik, burada da dile getireceğiz. Bizim bu konuyu konuşacağımız komisyonlardan biri Millî Eğitim Komisyonunun ta kendisidir çünkü Millî Eğitim Komisyonu dönem başında Yerli Malı Haftası kapsamında ilkokuldaki, anaokulundaki çocuklara İHA ve SİHA maketleri götürerek bir savaş mühimmatı imgesini çocukların zihnine zaten düşürdü. Bizler kendi yapıp ettiklerimizdeki bu militarist aklı görmeyip "Çocukların neden silaha erişimi arttı, çocuklar neden silaha özeniyor, neden bu kadar silahlı suç işleniyor?" meselesinin etrafında bir kısır döngü şeklinde dönüp duruyoruz. Öncelikle bu meselenin kendisinin devletin okullara militarist mühimmatı taşımasıyla bağını kurmamız gerekiyor. İlkokuldaki bir çocuğun silahla ne işi var? İHA'yla, SİHA'yla ne iş var? Bunun maketiyle ne işi var? Elbette Millî Eğitim Bakanlığı kapsamında yapılıyor bunlar. Biz o zaman da söyledik. İlkokuldaki, anaokulundaki bir çocuğa insansız hava aracını tanıtip ne yapacağız yani biz?

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Bir gün müsait zamanda İHA'nın, SİHA'nın ne anlama geldiğini bu ülke için size izah ederim.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Teşekkür ediyorum, izah etmenize gerek yok, ben de size izah ederim, ben de size izah ederim, gayet de iyi izah ederim, savaşa tanıklık etmiş biri olarak izah ederim, ne olduğunu gayet iyi biliyorum. (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Ama benim gayem şudur ki bu militarist aklın okullara kadar yayıldığı ve silaha olan övgünün her gün arttığı bir yerde dönüp dolaşıp faturayı aileye, çocuğa keserek bu işin içerisinden çıkamayacağımızdır. Öncelikle, burada bir arındırmaya gitmek gerekir. Dolayısıyla bireysel silahlanmanın sonucunu aile ve çocuktan ziyade devletin yapıp ettiklerinde aramamız gerekir. Dolayısıyla bir öneri olarak sunuyoruz ki bireysel silahlanmanın önü bu kadar açılmışken siz çocuklara ne kadar ceza verirsiniz verin bu meseleyi çözemezsiniz.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Hayır, biz ne konuşuyoruz, burada ne konuşuluyor ya? Hiç mi hırsızın suçu yok?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Çocukların, silaha erişimi artmış durumda. Burada aileyi suçlayabilirsiniz. Aile tedbir aldı diyelim, ne olacak? Çocuk bir şekilde yine ulaştı silaha.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Altın, ilk toplantıda Zülküf Bey de bu konuları dile getirdi. Yani aslında bu pakette yani görüştüğümüz teklifte buna ilişkin maddeler de var.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - İlişkin maddeler...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Anne-babanın işte daha dikkatli olması, daha özenli olması, silahların saklanması noktasında, 18 yaş altındakilere özellikle silahların ve kesici aletlerinin satışıyla ilgili. Yani bu teklifte aslında bu maddeler var.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Anlıyorum, biliyorum ama bunun yeterli olmayacağını düşünüyoruz. Şu sebeple: Burada mesele aile... Bunun bir şekilde tespit edilmesi de çok zor, aile "Sakladım." der -bir şekilde- yani bunu tespit etmenin kendisi de sorun, uygulamada da sorunlar çıkacak zaten ama bu meseleye eğer devlet gerçekten kafayı taktıysa, eğer bununla ilgili bir sorun olduğunu düşünüp bu maddeyi getiriyorsak, o zaman bunun etkili olabilmesi için devletin yükümlülüklerini, bireysel silahlanmadaki bu ivmenin azalması gerektiğini de konuşmamız gerektiğini düşünüyorum ancak böyle gerçekçi bir çözüme ulaşabileceğimizi söylüyoruz.

2'nci ve 3'üncü maddelerle ilişkili olarak da arkadaşlarımız çok fazla görüşmelerde de dile getirdiler, anlattılar. Aslında burada bu meselenin suçun nöropsikolojisine dair uzun uzadıya konuşmak isterdim ama arkadaşlarımız gerçekten bu konuda hiçbirimize söz bırakmayacak kadar meseleyi anlattılar.

Sanırım ezcümle şunu söylemek gerekir: Çocuk beyni ile yetişkin beyni aynı gelişim evrelerinde değildir. Dürtü kontrol meselesinin ne olduğunu da açmak gerekirse, "dürtü" demek, insanın aklına bir fikir geldiğinde onun sonuçlarını hesaplamadan onu hemen pratize etmesi demektir ve çocuklarda, özellikle ergenlerde neden-sonuç ilişkisini kuramadığı için, buna dair beynin ilgili yerleri henüz yeterince olgunlaşmadığı için sonucunu düşünmeden davranışı gerçekleştirme eylemi daha fazladır, daha sıklıkla olur. Bu sebeple tek başına ceza vermek de çocuğu durdurmaz. Dolayısıyla nöropsikolojik olarak bu mesele cezayla çözülebilecek bir mesele değildir.

Şimdi, "Cezayla çözülecek bir mesele değildir."i konuşurken tekerrüre gelmek istiyordum. Şu anda Türkiye'de çocuklar zaten bir suç işlediklerinde ceza alıyorlar ve kimse... Mağdurları da gözetken bir yerden konuşuyoruz, "Suçlar cezasız kalsın." falan filan da demiyoruz zaten. Çocuklar zaten şu an mevcut düzlemde ceza alıyorlar. Ceza almalarına rağmen eğer cezaevinden çıktıklarında tekrar suç işliyorlarsa, bu en açık ifadeyle, cezalandırma biçiminin çocuklarda suçu önlemediğinin kanıtıdır. Eğer ceza işe yararmış olsaydı tekerrür suçları bu kadar fazla olmazdı. Dolayısıyla bu madde kendi içerisinde zaten kendini ele veriyor, diyor ki: "Cezalandırarak suç oranını düşüremezsiniz çünkü beni bir kere cezalandırdın, ben bir çocuğum, bir suç işledim ve tekrar beni cezalandırdın ve ben çıktığımda bu suçu tekrar işledim çünkü o ceza ben çocuk olduğum için bende işlemiyor, ben de hayata geçmiyor, bana başka bir şey yapman lazım, bana başka bir mekanizma kurman lazım."

Biz şu anda yasama yapan kişileriz, aynı zamanda çocukların gözünde de devletiz. Devlet çocukları cezaevine atıyor. Cezaevine attıktan sonra çocuklara ne bir psikososyal destek veriyor ne sağlık tedbiri uyguluyor ne eğitimle ilgili bir teşvik var. Çocukları orada unutup ve sonra diyor ki: "Sen git, sadece cezaevine kapatıldığın için akıllan, çıktığında da suç işleme." Mekanizma böyle işlemiyor.

Şimdi soracaksınız "Bunu nereden biliyorsunuz?" diye. Hemen söyleyelim: Adalet Komisyonu üyemiz Sayın Nevroz Uysal ile ben, dün, aynı zamanda Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanı Metin Arkaş avukat arkadaşımızla birlikte Diyarbakır Cezaevini ziyaret ettik, dün ziyaret ettik. Ziyaret etmemizin sebebi şu: Bu kadar önemli tarihsel bir mesele konuşulurken çocukların cezaevinde kalacağı sürelerin artırıldığı, ağır cezaların verileceği bir zaman diliminde acaba cezaevlerinde bu çocuklar ne yaşıyorlar? Daha önce Komisyon da Sincan ziyaretinde bulundu. Diyarbakır Cezaevine gitme teklifimizi de sunmuştuk Komisyona; planlanmadığı için gidemedik, biz gittik, gördük. Açıkça ifade edeyim Sayın Başkan: Görüştüğümüz çocuklardan yüzde 90'ı uyuşturucu madde kullandığı için cezaevinde ve cezaevinde bulunduğu süreç içerisinde tek bir kere dahi tedaviye yönelik bir adım atılmamış. Tedavi edilmiyor çocuklar ve çocuklar tekerrürle oradalar. Bir çocuk üçüncü kere madde kullandığı için cezaevinde ve sordum "Üç kere neden oradasın?" diye. Üçünde de madde kullandığı için orada. Üçüncü sürede... "Bu süreye kadar hiç tedavi edildin mi?" dedim, "Hayır, edilmemedi." dedi. Hiç tedavi... "Psikoloğa gidiyor musun?" dedim, "Psikoloğa gitmiyorum." dedi. "Psikoloğa gitmek için birileri seni teşvik ediyor mu?" dedim, "Onu da yapmıyorlar." dedi. Yani çocukları oraya atıp çocukların kendi kendilerine tedavi olmasını bekleyen bir akıl var yani.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Beritan Vekilim, kullanıcılara ceza yok.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Kullanıldığı için alınmış. Hem kullanıyor hem satıyor yani.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hayır, hayır, "sadece kullanmaktan" dediniz ya.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir dakika arkadaşlar... Bir saniye, bir saniye...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hayır kullandığı ve sattığı için. Sadece kullanan da var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut, söz mü istiyorsunuz cevaben?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yok, söz istemiyor, müdahale ediyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama aradan, bakın -arkadaşlarınıza da söyleyin- aradan cevap vermeyelim. Söz isteyin, cevap verecekseniz ben size söz vereceğim.

Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkanım, bunu satıyor olması bağımlı olduğu gerçeğini değiştirmiyor; satıyor da olabilir, kullanıyor da olabilir. Çocuk kullandığını ifade etti. Kullandığını ifade ettikten sonra ve üç kere kullandığı için tekerrüründen cezaevinde bulunduğunu söylemesine rağmen eğer çocuk cezaevinde tedavi edilmiyorsa biz nasıl bir iyileşme bekliyoruz? Bu çocuk çıktığında neden aynı suçu işlememesini düşünüyoruz? Sordum "Neden psikologla görüşmüyorsun?" dedim. Çok başka bir şey anlattı, "Mesuller var." dedi. Çocuk cezaevlerinde çocuklar şu anda bir defakto sistemin içerisinde. Bir koğuşa ağası gibi bir mesul var ve mesul istemezse o çocuklar psikolog için dilekçe veremiyorlar, kantinden hiçbir şey satın alamıyorlar. Aile görüşü... "Eğer mesul istemezse yemek bile yiyemeyiz." dediler bize. Dolayısıyla ve çocuklar...

Çok çarpıcı bir şey daha söyleyeyim Sayın Başkan: Çocukların bir kısmı, görüştüğümüz çocukların bir kısmının 18 yaşlarına yirmi beş gün kalmıştı, on üç gün kalmıştı, yaş sayıyorlardı çünkü yetişkin cezaevinin çocuk cezaevinden daha iyi olduğunu düşünüp bir an önce çocuk cezaevinden çıkıp yetişkin cezaevine geçmek için gün saydıklarını söylediler. İnanın eğer orada rehabilite edildiklerine dair bir şey görmüş olsaydık burada söylerdik ama çok açıkça ifade edelim, Diyarbakır Cezaevi için konuşuyoruz, diğer

cezaevlerini de ziyaret edeceğiz ama şu an etmediğimiz için baroların raporlarıyla ifade ediyor: Çocuklar cezaevine atıldıktan sonra unutuluyorlar ve çocuklar aynı zamanda suç işlemekten önce de unutuluyorlar. Çocuklar suç işleyinceye kadar devletin aklına gelmiyor.

Bakın, bir örnek vereyim: Görüştiğimiz bir çocuk babasını öldürdüğü için oradaydı ve şunu ifade etti "Benim babam defalarca annemi darbetti, defalarca annemi öldürmeye çalıştı, defalarca ben annem ile babamı ayırmak için dayak yedim. Ben aslında daha önce hiçbir disiplin suçu bile olmayan bir çocuğum, çok başarılıyım, çok başka bir hayatım olabiliirdi ama annem devlete başvurmasına rağmen hiçbir şey yapılmadı ve babam annemi boğmak üzereyken benim silah aklıma geldi ve korkutmak için ateş açtım. Hem annemi yaraladım, hem babamı öldürdüm." dedi. Şimdi, çocuklar, aile içi şiddetin kendisi, çocukların yaşadıkları devletin gündemi olmak zorunda Sayın Başkan. Devlet çocukları hatırlamak zorunda, çocukların yaşadıklarını görmek zorunda, çocuk yoksulluğunu görmek zorunda. Görüştiğimiz bütün çocuklar ki Meclis Komisyonunun yapmış olduğu, çocuk cezaevindeki çocuklarla yapmış olduğu ankette de ortaya çıktı ki çocukların yüzde 78'i okulu bırakmış çocuklar. O zaman burayla ilgili politika üretmemiz lazım.

Yine, Komisyonumuzun yapmış olduğu çalışmada, anket sonucunda çocukların yüzde 86'sı işledikleri suçun suç olduğunu bilmediklerini, eğer bilselerdi o suçu işlemeyeceklerini söylediler. Dolayısıyla mesele bu kadar ihmal içerisindeyken, mesele bu kadar devletin unuttuğu bir yerdeyken şu anda çocuklara ceza vermek ne yazık ki suçu dönüştürmeyecek. Bizim bugün burada amacımız, bir daha hiçbir çocuğun, hiçbir çocuk tarafından öldürülmesinin politikasını üretmek, politikasını yazıp çizmek. Bunun politikasını yazmak için ceza literatürünün ve bilimin de bize dediği, dünya örneklerinin de bize dediği bunu yapmak sadece cezalandırmakla olmaz. Zaten şu anki mevcut cezaevlerinin kapasitesini artırdık diyelim... Sayın Başkan, sormak istiyorum, cezaevlerinin kapasitesini artırdık; peki, bizim cezaevlerinde o kapasite artırımına karşılık verecek çocuk ve infaz kurumlarının kapasitesi uygun mu? Kurumların fiziki koşulları bu çocukları kaldıracabilecek düzeyde mi? Eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerini şu anda bile sağlayamıyorken daha çok çocuğu daha çok cezaevine attığımızda sağlayabilecek miyiz? Soruyorum, burada Ceza Tevfikeylerinden Müdür var. Psikolog, sosyal hizmet uzmanı, öğretmen ve infaz personeli sayısı şu anki mevcut düzenlemeyle eş güdüm içerisinde mi? Çocukların aileleriyle temasını sağlayabilecek miyiz? Pekin Sözleşmesi'nin en önemli şartı olan kapatmanın son seçenek olduğu ve alternatif olarak eğitim evlerinin öne çıktığı yeni dünya düzeninde çocukları eğitim evlerine gönderebilecek miyiz? Gerçekten bunu sağlayabiliyor muyuz? Tahliye sonrası topluma dönüş için bir programımız var mı? Soruyorum: Bu kapasiteyi kaldırabiliyor muyuz? Çünkü biz dün ziyaretimizde şunu gördük, çocukların hepsine tek tek sorduk Nevroz Vekilimle birlikte: Siz cezaevinden çıktıktan sonra ne yapacağınızı sizinle konuşan birileri var mı? Çünkü kapatmanın asıl amacı ne? Hepimize sorsak hepimiz rehabilite etmek olduğunu söyleriz ama o çocuklar rehabilite edilmediklerini ve cezaevinden çıktıktan sonra onları bekleyen hayata dair herhangi bir programın çocuklar için yapılmadığını söylediler ki bunun teknik adı da "bireyselleştirilmiş iyileştirme programı"dır. Bunun çocuklar için zaten yapılması gerekir ama oradaki hiçbir çocuğa bunun yapılmadığını öğrendik ve gördük.

Dolayısıyla madde kullanmış olan, madde satmış olan, herhangi başka bir suç işlemiş olan, çete üyesi olmuş olan çocuklara yönelik rehabilite edici hiçbir mekanizma, şu an cezaevlerinde gördüğümüz ve baroların raporlarından okuduğumuz kadarıyla yok ve siz bu yasayı çıkardıktan sonra daha fazla çocuğu hapsederek, daha az rehabilite ederek daha öfkeli, suçta profesyonelleşmiş, çıktığında öfkeyle topluma daha fazla zarar verecek çocuklar inşa edeceksiniz. Eğer hepimizin ortak derdi toplumun güvenliğiye, eğer hepimizin ortak derdi topluma karşı şu anda işlenen suçları azaltmaksa o zaman bizim daha fazla iş birliğine, kurumlarla daha fazla işiştareye, dünya modellerini daha fazla incelemeye, ortak akli daha fazla icra etmeye, aynı zamanda çocuklarla birlikte bu meselenin üzerinden gelmenin yol ve yöntemini bulmaya ihtiyacımız olduğunu söyleyeyim.

Hepinizi saygıyla selamlayayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum Sayın Güneş Altın.

Zaten Komisyonun kurulma amacı da oydu yani uzun bir müddet çalışmalarını sürdürdü hem saha çalışmalarıyla hem diğer çalışmalarla birlikte. Komisyonun sonucu olarak da çok kapsamlı bir rapor, bunların çok etraflı değerlendirilmesi lazım. Tabii, bizler burada Adalet Komisyonunda işin özellikle suç ve ceza açısından değerlendirilmesini ve tabii ki diğer önlemlerin de bizim özellikle Komisyonumuzu ilgilendiren kısmıyla bu değerlendirmeleri yapıyoruz ama sizin dediğiniz gibi, daha geniş kapsamlı değerlendirmeler ve diğer alanlarda da önlemlerin alınması gerekiyor. Bunu da özellikle belirtmek istiyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu cezayı yapanları mevcut duruma göre değerlendirmek zorundayız ya Başkanım. Evet, bir suç, ceza... Mevcut kanun yapıyoruz ama devletin imkânları ne, var olan durum ne, şu ne, bu yasayı yaptığımızda nasıl etki görecektir, gerçeklik sahada olacak mı olmayacak mı, hani bunları da dikkate almamız gerektiği için görevimiz her şey aslında...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Peki, başka söz talebi...

Sayın Taşcı, buyurun.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok kısa birkaç cümle söyleyeceğim yani aslında ilk toplantıda genel bakış açımı ben ifade ettim, üzerine söyleyecek bir şeyim yok ama dinlediğim iki toplantıdır sıklıkla böyle sanki aklımıza hakaret ediliyormuş gibi hissettiğim çok nokta var. Öncelikle birçok itiraz burada iki toplantıdır hep uluslararası anlaşmalar gerekçe gösterilerek aslında onun üzerine inşa ediliyor; işte Birleşmiş Milletler Çocuk Sözleşmesi, Beijing Kuralları, Riyad İlkeleri, Havana Kuralları, Pekin Sözleşmesi, Lahey Sözleşmesi, Avrupa Çocuk Hakları yani bütün bu sözleşmeler, anlaşmalar -bilmiyorum, ben okuduğumu anlamakta yetersiz bir insan olduğumu düşünmüyorum- bütün bu uluslararası anlaşmalar ve sözleşmeler "Suç, suç olarak tanımlanmasın." demiyor yani "Sokaklarınızda kan gövdeyi götürüyorsa eğer, bu vahşetin faillerine yaptıklarının çok ağır bir suç olduğu idrakine varabilecekleri yaptırımı uygulamayın." da demiyor. Bütün bu uluslararası anlaşmalar "çocuğun üstün yararı" diyor. Kapatma söylendiği gibi "son seçenek" diyor "Asla kapatamazsınız, asla ceza veremezsiniz, asla infaz kurumuna koyamazsınız." demiyor, "Son seçenek olarak değerlendirin." diyor.

Şimdi, ben çok objektif olarak bu düzenlemeye de baktığım zaman aslında yani okuyorum teklifi, mealen "Bütün önleyici tedbirleri alalım." diyor, aldık ama bu önleyici tedbirler sonuç vermedi, bir suç oluştu. O suçun sonucunda bir rehabilitasyona başvurduk, başvuralım ama o rehabilitasyon da sonuç vermedi ve suç tekrar etmeye devam ediyor, tekrar ediyor, tekrar etmekle de kalmıyor suçun niteliği de ağırlaşıyor; bu aşamada da "Caydırıcı yaptırıma başvurabilelim." diyor yani burada önleyici tedbir almayalım, alınmasın... Zaten "Şunu da konuşalım, bunu da konuşalım." dediğimiz, denilen her şey Çocuk Koruma Kanunu'nda var zaten. Yani Suça Sürüklenen Çocuklar Komisyonuna gelen bütün uzmanlar görüşleri de fark etmeksizin, mahalleri de fark etmeksizin o Komisyonda bizim Çocuk Koruma Kanunu'muzun bu yönüyle birçok ülkenin önünde olduğunu da söylediler zaten. Yani dolayısıyla kimse "Bunları konuşmayalım, bunları uygulamayalım." vesaire demiyor ama bir fecaat karşısındayız. O fecaat karşısında da o son seçenek noktasına geldiğimiz anda o son seçeneğe başvurmadan da kaçınmamamız gerekiyor, kaçınmayalım yani denen bu, benim anladığım denen bu. Bilmiyorum yani Türkçemin de anlayacak kapasitede olduğunu, yeterince de iyi olduğunu düşünüyorum.

Hiç girmek istemediğim konulardı ama yani günün sonunda genel politikalara, işte "Okullarda İHA, SİHA'yı, silahı niye görüyor çocuk?" oralara da geliniyorsa eğer yani gerçekten dilimin ucuna kadar geliyor iki toplantıdır, bu Komisyonun konusu da olmadığı için söylemek istemiyorum ama o zaman tutanağa geçmesi için de söylemek zorunda hissediyorum kendimi. Yani "çocuk hakları" dediğimizde yaşamak, daha önce dediğimiz gibi, en temel hakkı değil mi çocukların? Yani mesela, PKK'nın 8-12 yaş taburlarında çocukların eline çiçek mi veriliyor silah verilmiyor da? Yani İHA, SİHA maketine, ona baktığında travma yaşayan çocuk 8 yaşında eline silah verilip katliam eğitimi aldığı ya da intihar bombacısı olma eğitimi aldığı, buna zorlandığında, bu dayatıldığında, birtakım maddeler de verilerek buna yönlendirildiğinde bu çocuk travma yaşamıyor mu ya da günün sonunda ölmüş olmuyor mu? Yani şimdi, bütün bunlara ses çıkarmayan ya da bütün bunları makul gören, meşrulaştırabilen kişilerin gelip burada çocuk haklarından söz etmesini ben gerçekten aklıma hakaret kabul ediyorum. Ya da yani işte 18 yaş altı bireylerin rehabilite de edilmek koşuluyla cezaevine atılmasından bu kadar derin yaralanan insanların çocukları katledenlere özgürlük istenmesinden mesela hiç yaralanmıyor olmasını da ayrıca, gerçekten şaşkınlıkla karşılıyorum. Dolayısıyla, bu Komisyonun konusu değil...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Buradan size prim çıkmayacak.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Çarpıttığınız için söylemek zorunda kaldım.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Siz çarpıtıyorsunuz.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - İHA'lar, SİHA'lar, militarist tavırlar... Ne alakası var ya, ne alakası var?

Yani burada kaç maddelik bir kanun teklifi var, tekraren söylediğiniz şeyler de aynı.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Buradan size prim çıkmayacak.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Tekraren söylediğiniz şeyler de aynı. O sizin tarzınız da... Hiç öyle bir şeye ihtiyacım yok.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Buradan size ekmek çıkmayacak.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Dinleyelim arkadaşlar, müsaade edin.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Bir de yani bu söz kesme şey mi; bazı kişilere hak, bazı kişilere değil mi?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Konuşmacıya müdahale de ayıp oluyor!

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hiç zorlamayın, prim çıkmayacak, ekmek yiyemezsiniz.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Başkanım, konuşmacıya müdahale ediliyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, devam edin Sayın Taşcı.

Buyurun.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Yani dolayısıyla, dediğim gibi, zaten ilk toplantıda söyledim, tekrar etmeyeceğim. Bu kadar çarpıtmaya, bu kadar bambaşka yerlere taşımaya gerek yok; her şey çok açık, önleyici tedbirler boyutuna hepimiz katılıyoruz, bunu da aylarca Komisyonda konuştuk, Çocuk Koruma Kanunu'nda da hâlihazırda zaten var.

Tekrar söylemek istediğim tek bir şey var: Özellikle bu organize suç yapılarının çocukları suç işlemekte kullanmaması için bizim hem özellikle mükerrer suçlarla ilgili bu teklifin bu maddesini desteklediğimizi de -Komisyon üyesi değilim ama- parti olarak desteklediğimizi ifade ediyorum

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum Sayın Taşcı.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Başkanım, toplu cevap verecektim 3'üncü maddeyle ilgili.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye, size söz vereceğim.

Kurumlardan da... Bazı sorular gelmişti.

Türkiye Barolar Birliğinden, 3'üncü maddeyle ilgili değil mi? 2'yle de bağlantılı bir şekilde açıklayabilirsiniz.

Buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇOCUK HAKLARI KOMİSYONU ÜYESİ AV. MERİH MELTEM ANAYAROĞLU - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, sayın katılımcılar; 3'üncü maddeyle ilgili görüşlerimizi dikkatlerinize getirmek isteriz.

Tekerrür hükümlerinin 15 yaş üzerindeki çocuklara uygulanması uluslararası çocuk adaleti standartlarıyla bağdaşmamaktadır. Teklif, Türk Ceza Kanunu'nun 58'inci maddesinin (5)'inci fıkrasında yer alan "Onsekiz yaşını doldurmamış..." ibaresini "Onbeş yaşını doldurmamış..." şeklinde değiştirmeyi teklif ediyor. Böylece fiili işlediği tarihte 15-18 yaş grubunda bulunan çocukların işledikleri suçlar ilerleyen yıllarda tekerrüre esas alınabilecek, başka bir ifadeyle çocukluk dönemindeki mahkûmiyetler yetişkinlik dönemindeki ceza hukuki statüsünü belirleyen bir unsur hâline gelecektir. Bu değişiklik, uluslararası çocuk adaleti hukukunun benimsediği temel yaklaşımla bağdaşmamaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 40'inci maddesi der ki "Çocuk adalet sisteminin temel amacı, çocuğun toplumdaki yapıcı rolünü yeniden üstlenmesini sağlayacak biçimde topluma kazandırılması olarak belirlenmelidir." Aynı yaklaşımı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesinin 24 Numaralı Genel Yorumu da açık bir şekilde ifade eder. Çocuk adalet sisteminin yetişkin ceza adalet sisteminden farklı ilkeler üzerine kurulu olduğu, çocukluk dönemindeki adli müdahalelerin mümkün olduğunca gelecek yaşam üzerinde kalıcı, olumsuz sonuçlar doğurmaması gerektiğini vurgular. Benzer şekilde, Pekin Kuralları çocuk adalet sisteminin temel hedefinin cezalandırma değil çocuğun yeniden topluma kazandırılması olduğunu kabul eder. Pekin Kuralları, özellikle 21'inci madde, çocuklara ilişkin kayıtların gizliliğini güvence altına alır

ve bu kayıtların yetişkinlik dönemindeki ceza yargılamalarında kullanılmaması gerektiğini açıkça ifade eder. Bunun temel gerekçesi, çocukluk döneminde işlenen fiillerin bireyin yaşamı boyunca devam eden cezai sonuçlar doğurmamasını sağlamak. Teklif ise bu yaklaşımın tersine, çocukluk döneminde verilen mahkûmiyet kararlarının yetişkinlik döneminde tekerrüre esas alınmasını mümkün hâle getiriyor. Çocukluk dönemindeki ceza adaleti müdahalesini yetişkin ceza rejiminin bir parçasına dönüştürüyor. Bu durum yalnızca tekerrür hükümlerinin uygulanması sonucunu da doğurmuyor. Aynı zamanda, çocukluk döneminde işlenen fiiller nedeniyle bireyin yetişkinlik döneminde mükerrirlere özgü infaz rejimine tabi tutulabilmesinin de önünü açıyor. Böylece çocuklukta işlenen suç yalnızca çocukluk dönemine ilişkin bir adalet tedbiri olmaktan çıkıyor, yetişkinlik dönemindeki ceza hukuku statüsünü belirleyen sürekli bir hukuki sonuç doğurmaya başlıyor. Oysa hep dile getirildi; çocuk adalet sisteminin temel felsefesi, çocuğun gelişim sürecinde gösterdiği davranışların onun bütün yaşamını belirleyen kalıcı hukuki etiketlere dönüşmesini önlemektir. Uluslararası standartlar, çocukların gelişim kapasitesi, değişebilme potansiyelleri, yeniden topluma kazandırılabilirlikleri esas alınarak çocukluk dönemindeki adli kayıtların mümkün olduğunca geleceğe taşınmaması öngörüldü.

Bu nedenle, teklif edilen düzenleme, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 40'inci madde, Çocuk Hakları Komitesinin 24 Numaralı Genel Yorumu, Birleşmiş Milletler Pekin Kuralları'nın benimsediği çocuk adaleti anlayışıyla uyum göstermemektedir. Tekerrür kurumu aslında failin suç işleme konusundaki yerleşik iradesine ilişkin bir değerlendirme mekanizması. Oysa uluslararası çocuk adalet sistemi çocukluk dönemindeki davranışların kişiliğin kesinleşmiş bir göstergesi olarak kabul edilemeyeceğini; aksine, gelişimsel değişime açık olduğunu kabul etmektedir. Bu nedenle, çocukluk dönemindeki mahkûmiyetlerin yetişkinlik döneminde tekerrüre esas alınması çocukların gelişim kapasitesini esas alan uluslararası çocuk adaleti anlayışıyla da bağdaşmamaktadır.

Diğer taraftan, teklif gerekçesinde, çocuklar arasında mükerrer suçluluğun arttığı ifade edilmekte ise de bu tespiti destekleyen güncel ve güvenilir istatistiksel verilere yer verilmediği gibi, çocukluk dönemindeki mahkûmiyetlerin yetişkinlikte tekerrüre esas alınmasının yeniden suç işlemeyi azaltacağına ilişkin herhangi bir etki analizine veya bilimsel araştırmaya da atıf yapılmamıştır. Oysa çocuk adalet sisteminin temel ilkelerini değiştiren ve çocukların ceza hukuku statüsünü ağırlaştıran bu nitelikteki düzenlemelerin varsayımsal caydırıcılık kabullerine değil delile dayanan yasa yapımı, hani işte yabancıların dediği "evidence based legislation" anlayışının gerektirdiği şekilde ampirik verilere, kriminolojik araştırmalara, etki analizlerine, karşılaştırmalı hukuk incelemelerine ve uluslararası yükümlülüklerle uyumluluğunu ortaya koyan nesnel değerlendirmelere dayanması beklenir. Bu unsurlar ortaya konulmadan yapılan bu düzenleme kanun koyucunun takdir yetkisini ortadan kaldırmaya da düzenlemenin gerekliliği, elverişliliği ve ölçülülüğünün nesnel olarak değerlendirilmesini güçleştirmektedir.

Dikkate getirilen nedenlerle bu düzenlemeden vazgeçilmesi ve mevcut kanuni korumanın muhafaza edilmesi gerektiğini değerlendiriyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Evet, ilk imzacı teklif sahibi Sayın Durgut...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum öncelikle.

Teklifin 2'nci maddesinin özellikle Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye uygunluğu konusunda bazı tartışmalar yaşadık. Öncelikle belirtmek isterim ki Türkiye, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye taraftır. Anayasa'mızın 90'inci maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası sözleşmeler iç hukuk bakımından özel bir öneme sahiptir. Bu nedenle biz de teklif hazırlanırken çocuğun üstün yararını, özgürlüğünden yoksun bırakmanın son çare olması ve çocuğun yeniden topluma kazandırılması ilkelerini dikkate alarak çalıştık. Sözleşmenin 37'nci maddesi 18 yaşından küçük kişilere salıverilme imkânı bulunmayan ömür boyu hapis cezası verilmesini yasaklamaktadır. Salıverilme imkânı bulunmayan ömür boyu yani müebbet hapis cezası verilmesini yasaklamaktadır. Buradaki belirleyici ifade "salıverilme imkânı bulunmayan ömür boyu hapis cezası" teklifidir. Teklifte, çocuklar bakımından koşullu salıverilme ihtimalini tamamen ortadan kaldıran, kişinin hayatı boyunca hiçbir şekilde topluma dönmesine imkân vermeyen bir ceza modeli kesinlikle öngörülmemiştir. Türk infaz hukukunda müebbet ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezaları bakımından belirli koşullar altında koşullu salıverilme imkânı bulunmaktadır. Dolayısıyla teklifin amacı, çocuğun yeniden özgürlüğüne kavuşma ümidini ortadan kaldırmak değildir. Düzenleme yalnızca çok ağır suçlarda, ilk günde de konuştuğumuz üzere bazı suçlarda kanunda belirtilen şartların gerçekleşmesi hâlinde yaş küçüklüğüne bağlı indirimin hâkim tarafından uygulanmama imkânını sağlamaktadır. Burada da otomatik bir sonuç öngörülmemektedir. Her çocuk hakkında doğrudan yetişkin cezası uygulanması söz konusu değildir.

Bir de TCK 58'inci madde yani bu tekerrür hükmüyle ilgili tartışmalara da cevap vermek isterim. Öncelikle teklifin 3'üncü maddesinde 15 yaşını doldurmuş ancak 18 yaşını doldurmamış kişiler hakkında belirli şartlarda tekerrür hükümlerinin uygulanmasını öngörüyoruz. Tekerrür, kişinin geçmişte herhangi bir fiili işlemiş olması anlamına gelmez. Tekerrürden söz edebilmemiz için kişi hakkında önceki suç nedeniyle kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmünün bulunması ve bundan sonra yeniden suç işlemesi gerekir. Dolayısıyla ilk defa suç işleyen bir çocuk hakkında doğrudan tekerrür hükümleri uygulanmayacaktır.

Bir de şunu özellikle konuşmalıyız, tartışmalıyız ve incelemeliyiz: Rivayetlere göre değil de mevcut Çocuk Koruma Kanunu'muza ve bizim teklife dercettiğimiz uygulamalara baktığımız zaman zaten şunları göreceğiz. Mesela ne diyoruz? Mesela bizde bir uzlaşma müessesesi var, doğru mu? Hükmün açıklanmasının geriye bırakılması var, kamu davasının açılmasının ertelenmesi var, cezanın ertelenmesi var, ön ödeme gibi alternatif kurumların uygulama alanı yetişkinlere kıyasla çocuklarda zaten fazlasıyla var, bu alanda daraltılmıyor, buna dikkatinizi çekerim. Mesela, bir hadise oldu, önce mevcut hukuk sistemimiz uzlaşma yoluna gidecek, ikinci kez olursa yani çocuk yine suç işlerse uzlaşma hâlâ açık, üçüncü kez işlerse hükmün açıklanması geriye bırakılacak, daha sonra hapis veya erteleme söz konusu olacak. Bu arada hükmün açıklanmasının geriye bırakılmasını da yönlendirme tedbirleriyle çocuğa önleyici, rehabilite edici bir sürü imkân tanıdığını da hatırlatmak isterim. Daha sonra dördüncü karşılaşmasında ancak tekerrürden bahsedebiliyoruz. Dolayısıyla zaten diversiyon uygulamalarının son derece geniş olduğu mevcut sistemimizde bir işte daraltma, çocuğa zarar verme, çocuğu işte cezaevine tıkamak gibi kimsenin bir niyeti yok.

Bu arada, işte sanırım Barolar Birliğini temsilen gelen sayın katılımcı dedi ki: "Yani bunlar nesnel değil hiçbir veriye dayanmıyor." Aksine, biz bu araştırma komisyonumuzda sadece dünya literatürünü baz almakla iktifa etmedik, uluslararası literatüre de katkıda bulunacak ölçüde kendimizle, bilimsel kurul, üniversitelerle etik onayları alınmış bilimsel araştırmalar yaparak aslında uluslararası literatüre de katkıda bulunduk ve mesela 765 çocuk hâkimi ve savcısının cevaplarına baktığımız zaman yani bu tekerrür meselesinin çocuklarda aslında cezasızlık algısını ne kadar pekiştirdiğini gördük. Kaldı ki çocukların kendilerini ifade ettikleri... Yani sonuçlarımız da bu arada raporumuzda var, lütfen okumanızı tavsiye ederim. Aslında hatta bırakın araştırmayı, bana gelen mektuplardan bahsettim. Yani her seferinde işlediği cürmün yanına kâr kaldığını zannediyor çocuk, sonra birike birike çok daha büyük bir yaptırımla karşı karşıya kalabiliyor. Bizim amacımız, işte, çocuğu aslında artık bu kronikleşen suç davranışından ayırmaya çalışmak. Kaldı ki zaten uygulanan birçok indirimden dolayı yani mesela beş yıl ceza almış bir çocuk 1/3 yaş indirimi alıyor, doğru mu? Üç yıl dört aya tekabül ediyor. Üç yıl dört ay 1/6 iyi hâl indirimiyle iki yıl dokuz ay on güne düşüyor. İki yıl dokuz ay 1/2 koşulluyla bir yıl dört ay yirmi güne düşüyor. Yani bazen o kadar ağır suçlar olabiliyor ki mesela bir kız çocuğuna işkence yaptığını farz edelim -somut örnek üzerinden gidelim- yani bu davranışında kronikleşme varsa ne kadar?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Bir yıl denetimli serbestlik var, dört ay yirmi gün.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Dört ay yirmi gün ama bu tekerrürü esas alınırsa bir yıl yatacak. Yani şu algı: Hani "Biz çocukları seviriz, kanun teklifini veren çocukları sevmiyor veya hapisanelere tıkmaya çalışıyor." algısı gerçekten hakikatle kesinlikle örtüşmüyor, bunu mutlaka belirtmek isterim.

Bir de şunu söylemek isterim: Burada Betül Ulukol Hoca çok kıymetlidir, sanırım Sevda Hanım, siz örnek verdiniz Betül Ulukol Hoca'dan. Zaten raporumuzun da baş raportörlerinden birisidir, çok kıymetli bir bilim insanıdır. Siz orada değildiniz, rivayetlere göre işte bir şeyler anlattınız. Orada biyopsikososyal modelden bahsederek hatta yanlış anlaşılacak için defaaten kendini tekrar tekrar izah etme ihtiyacı duydu, dedi ki: "Bu çocuklara baktığımızda biyopsikososyal yaklaşımla açıklayabiliriz. Yani üçte 1'i genetik, "biyo" yani biyo nedenler, genetik faktörler yani biyolojik nedenlerden mütevellit suça yönelme. İşte, tamamen üçe bölüp "Diğer üçte 1'i psiko yani psikolojik etmenler, bir de sosyal faktörlerle açıklanabilir." Bu ama şu demek değildir: Biyolojik faktörler varsa bu çocuğun suç kaderidir diye biz asla demiyoruz. Rehabilitasyona ve önlemeye azami önem vermemiz lazım ki teklifimiz de bu da var; rehabilitasyonun ve tedavinin önü çok açılıyor, hatta bazen çocuğa zorunlu tedaviyi de öngörüyoruz. Fakat buna rağmen psikopatolojiden dolayı suç işlemekten veya engelleyemediğimiz bir çocuk profilinden de bahsetti. Hatta, bir başka hocamız da yine -hepimiz çocukları savunuyoruz- bunu söylemekten imtina ederek dedi ki: "Ya, bazılarıyla aynı odada bulunmaya bile kendiniz korkar ve katlanamayabilirsiniz." Böyle bir realite varken bizim amacımız bu çocukları böyle etiketlemek ya da işte genetik faktörleri varsa onlara işte "Bunlar suç işlemeye mahkûm." yaklaşımını kesinlikle benimsemiyoruz fakat realiteyi de değişen dijital riskleri de göz önünde bulundurarak başka bir yaklaşımı benimsiyoruz. Ama zannettiğiniz gibi, zaten infaz sistemiyle de tekabül ettiği şeyler böyle müebbet hapisler falan değil, onları da ilerleyen zamanlarda, belki örnekleriyle konuşarak sizi aydınlatmak isteriz.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ben söz istiyorum Başkan bu konuyla ilgili.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şimdi, Başkan, burada hukuki olarak yeniden suç işleme kavramı ile tekerrür aynı şey değil. Şimdi, burada uzlaşmayı 1, 2, 3, 4 diye ayırdınız ya, şimdi bunun, tırnak içerisinde, tekerrür anlamında bir gerçekliği yok. Şimdi, tekerrür hükmüne esas alınabilmesi için...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - İlk hükmü alması için geçen süreci saydım, ilk hükmü almadan da zaten tekerrüre konu olmadığını söyledim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tamam, Pervin Hanım, öyle değil işte.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani böyle söylediğimi başka bir şekilde aktarıyorsunuz da öyle demedim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Siz suç işlemekten bahsediyorsunuz, ben işte...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hayır, aşamaları saydım size.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tamam, dinleyin lütfen. O zaman tekrar Başkan söz verirse konuşursunuz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Siz de yanlış bilgi vermeyin lütfen.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Hayır, hukuken burayı yanlış bilgilendiren sizsiniz. Şimdi, tekerrür hükmüne esas alınabilecek cezaların kesinleşmesi meselesinde çocuklukta olan bir şeyin ilerleyen aşamalarda etki etme kapsamını o yüzden anlatıyoruz. Şimdi, tekrardan tekerrürün esas alınması için; bir, o yargılamanın ikinci yargılamasındaki kesinleşip kesinleşmemesi; suç tarihi, kesinleşme tarihi meseleleri ayrı bir kavrama giriyor. Tekerrüre esas alındığında cezaevinde iyi hâl olma durumu otomatik etkileniyor; iyi hâlli olamayacak, dışarı çıkamayacak, -tırnak içinde söylüyorum- eğer çocuk yaşında gelirse eğitimevine, yetişkine denk gelirse kuruldan geçemeyecek.

Tekerrür meselesi aynı zamanda özel tehlikeli hükümlü statüsü meselesine infaz aşamasında ciddi bir etki etmiş olacak. Tekerrür o kadar basit bir mesele değil. "1 kere, 2 kere, 3 kere, 4 kere suç işledi." meselesi ayrı bir meseledir. Tekerrüre esas almanın hem cezai anlamda yargılama sırasında çok ciddi bir etkisi var; ceza verilecek, hatta indirim yapıp yapılmamasına kadar hem de infaz aşamasında çok büyük bir etkisi var ve uzun süreli bir etki. "1 kerede oldu, suç oldubitti." meselesi üzerinden değil. O nedenle tekerrürü suç işleme sayısı üzerinden, yok, genetik faktörler, bunu kabul etmek mümkün değil. Bir çocuk için suç işlemedeki genetik faktör kavramı nedir ya? Bu hangi bilimsel kavrama dayanabilir? "Genetik olarak bu çocuk suçludur." örnek veriyorum.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Kim öyle dedi ya?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Siz dediniz, "Genetik faktörler esas alınmalı." gibi şeyler dediniz yani.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ya, arkadaş, gerçekten siz anlayamamışsınız.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - "Genetik faktör" diye bir kavram...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Başkanım, bir kere burada şu anda gerçekten tezviratın kralı yapılıyor!

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir dakika...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Genetik faktör değil.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bir kere sizin ya anlamada bir sorunuz var ya da kasıtlı yapıyorsunuz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir dakika Sayın Durgut...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Hakaret etmeyin, bakın...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye... Sayın Durgut...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sınırınızı aşmayın!

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ya, arkadaş, bunun yazılı teorisini yazmışlar.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut, bir dakika.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Hakaret edemezsiniz ya! Anlama sorunuz yok, gayet iyi anlıyoruz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bence ciddi var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Aynı yerden anlamıyor olabiliriz, anlama sorunuz yok, lütfen! Bunu kabul etmiyorum

Pervin Hanım, hakaret etmeyin lütfen! Ben hukuken söylüyorum size.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Başkanım, burada yalan konuşulmasın; bakın, açık söylüyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yani şimdi de "yalan" mı diyorsunuz ya?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Biz: "Genetik faktör varsa da o çocuğu suça mahkûm gibi göremeyiz." dedim, aksini söyledim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut, mikrofonunuz kapalı.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ya, sınırınızı bilin, "Yalan söylüyor." ne demek?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bunu uluslararası literatür...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - "Genetik faktör" kavramının kendisi bile...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Biyopsikososyal model; ben yazmadım, gidip teorisleriyle kavga edin.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Evet, sadece okuyorsunuz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Uluslararası literatürde var bu ve en modern suç yaklaşımıdır, Beritan Hanım büyük ihtimalle biliyordur, yanınızda, bu konularda gerçekten uzman bir arkadaş.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, yok, biz de biliyoruz, mesele o değil, biz sizi gayet iyi anlıyoruz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bakın, bir dakika, bitireceğim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Aynı şeyi söylemiyor olabiliriz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bir dakika, bitireceğim. Yalan atmayalım!

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ya, böyle diyemezsiniz ya! Kime diyorsunuz siz ya! Saygınızı koruyun!

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut, Sayın Durgut...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ben diyorum ki...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut, bir dakika Sayın Durgut...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sınırınızı ve haddinizi bilin!

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut, bir saniye...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - "Yalan" ne demek ya?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ben diyorum ki genetik faktörler varsa...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yalnız, bir dakika Sayın Durgut.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Böyle değil yani!

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Üslubumuzla ilgili arkadaşlar... Müzakere ediyoruz burada...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Benim söylediğim 180 derece tersini söylersen ya anlamamadır ya da kasti çarpıtmadır!

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - 3 kere "yalan" dediniz, önce bir özür dileyin yani.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - "Yalan" kelimesi biraz ağır olmuş olabilir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye, bir dakika arkadaşlar...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - "Yalan" kelimesinden dolayı geri alıyorum, ağır olmuş olabilir.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Burada aynı şeyi söylemiyor olabiliriz, bu yalan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Arkadaşlar bir saniye, bir dakika...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Büyük bir çarpıtma ya da kasıt var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli arkadaşlar...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut, bakın, burası sizin Komisyonunuz değil. Sayın Durgut, teklifin ilk imzacısı siz ama sizin Komisyonunuz değil.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Başkanım, 180 derece...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye, bakın, burada müzakere ediyoruz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ayıp diye bir şey var ya!

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - İzin verin, sorular sorulabilir, cevap vermek isterseniz cevap verebilirsiniz ama burada müzakere yürütüyoruz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Başkanım, ben o zaman bir cümle kuracağım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye, izin versem kurarsınız, bir saniye bekleyin.

Sizin spesifik sorunuz var mı?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkan, ben anlatıyorum, o oradan 3 kere bana...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - 180 derece tersini anlatıyorsunuz, benim adıma, benim aksini savunduğum bir konuda kamuoyunu yanıltıcı bilgi veriyorsunuz; buna müsaade etmem, kusura bakmayacaksınız!

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut...

Soru var mı spesifik?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkan, var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Karşılıklı konuşmayın, soru varsa benim vasıtamla sorun.

Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Beni dinlemediniz, o esnada başka bir şeyle meşguldünüz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hayır, ben sizi dinliyorum, buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu taraftan 3 kere bana "yalan" deniliyorsa ben bunu kabul edemem Başkan yani. Şimdi, burada teklif sahibi dinler, kendi fikrini söyler, sorulara cevap...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - "Yalan" kelimesini geri alıyorum; kasıtlı çarpıtma veya anlamama olarak revize ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ya, arkadaş, yapmayın bunu ya! Pervin Hanım, yapmayın!

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Geri aldım, kasıtlı çarpıtma ya da anlayamama olarak revize ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bakın, iki gündür görüşüyoruz, tahammül etmiyorsunuz, fikirlerimize tahammül etmiyorsunuz, tahammül etmeniz gerekir. Dinleyeceksiniz; sizinle aynı düşünmediğimiz için buradayız, zaten aynı düşünsek aynı partide oluruz. Aynı düşünmek zorunda değiliz Başkan.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - 180 derece tersini söylemeyeceksiniz o zaman.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sorunuz varsa...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sorum da var, değerlendirmem de var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bugün Pervin Başkan suç işleme kavramıyla tekerrürü birleştiriyor. Tekerrür hukuken suç işleme oranıyla, suç işleme sayısı ile aynı şey değildir.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkan, bakın, aynı cümle geçer geçmez ben de Cumhur Bey'e söyledim: "İmza, teklif sahibi arkadaşımız tekerrürün ne olduğunu herhâlde tam manasıyla kavrayamamış, gerekirse cümlesini düzelttirelim." dedim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - O zaman şöyle yapalım, bir dakika, bir saniye...

Tamam, anlaşıldı; tekerrürle ilgili, 3'üncü maddeyle ilgili, tekerrürün tam olarak neye tekabül ettiğini Genel Müdürümüz bir açıklasın.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ya, Genel Müdür konuşmadı ki teklif sahibi anlattı bugün, cevabı da o versin Başkan, yapmayın böyle lütfen. Biz teklif sahibinin söylemlerine karşı söz kurduk.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hocamız da var, hocamıza da soracağım.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Genetik faktörlerle ilgili... Biz başka bir şeyi tartışıyorduk.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Çok net, not almışım, cümleyi yanlış kullandınız. Acaba sayın teklif sahibimiz bunu mu meram ediyor diye düzeltme hakkınızı kullanmanızı isteyecektim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Böyle devam edemeyiz Başkan ya, bu ne ya!

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tekerrürle ilgili burada 3'üncü madde ne getiriyor, ne götürüyor, onu bir Genel Müdürüm... (Gürültüler)

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ya, tahammül etmiyorsunuz ki, dinlemiyorsunuz.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Bir izin verseniz tartışılabilir, düzeltilebilir.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Değerli milletvekilim, olabilir, belki yanlış da bir cümle kurulmuş olabilir.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Tabii, olabilir.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Bunlar tutanaklardan çıkarılır ama arkadaşımızın yapmış olduğu tespit farklı bir konu, tekerrür farklı.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ama bizim tartışma konumuz tekerrür değil.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir dakika... 3'üncü madde ne getiriyor ne götürüyor, kısaca bir açıklama...

CUMHUR UZUN (Muğla) - Başkanım, ona geçmeden, tartışmanın yöntemi konusunda bir sıkıntı var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir dakika Sayın Uzun, siz açıklama mı yapacaksınız?

CUMHUR UZUN (Muğla) - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyesi arkadaşlar ve milletvekillerimiz; şimdi, burada, hazırlanmış olan teklifin daha iyi olması adına yapılmakta olan bir çalışmada, teklif sahibi bunu açıklamak suretiyle diğer arkadaşlara kabul ettirmek, varsa yanlışlarını düzeltmek ve onlarla ilgili onları ikna etmek, daha doğrusu, müşterek doğru buluşmak gibi bir ödev içindedir. O nedenle, teklif sahibi diğer konuşmacıların bazen yükselen agresyonunu da tolere edecek bir yaklaşım içinde olması gerekirken kendisi bizzatı sadece kendisinin konuşma hakkının olduğu varsayımıyla devam ettirdiği bir konuşma var.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ama söyledüğimin tersi söylenirse...

CUMHUR UZUN (Muğla) - Ve bu bir konuşma değil, bu bir tartışma değil; kimseye konuşma hakkı vermeden "Sadece benim doğrularımın kabul edilme..." Haklı olabilirsiniz, sizinki doğru da olabilir ama üslubunuz, sadece kendinizin doğrularını başkalarına deklare etmek gibi anlaşılmasına sebep oluyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Uzun, tamam, anlaşıldı.

CUMHUR UZUN (Muğla) - Lütfen, lütfen...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Meramınızı anlattınız, tamam, meramınızı anlattınız.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, meram anlaşıldı ama sizin müdahale etmeniz lazım.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - 3 kere bana "Yalan." diyor, bunu kabul edemem.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ya, daha nasıl müdahale edeceğim?

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, sonuçta söz veriyorsunuz sadece...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkan, ben sözümü kurmak istiyorum, lütfen...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir dakika... Genel Müdürümüz açıklama yapsın, tekerrürle ilgili açıklama yapsın.

Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, Komisyonunuzu saygıyla selamlıyorum.

Tekerrür hükümleri Türk Ceza Kanunu'nun 58'inci maddesinde düzenlenmiştir. Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suç işlenmesi hâlinde tekerrür hükümleri uygulanır, infaz edilme şartı da aranmaz. Tabii, önceden işlenen suçun uzlaşmayla sonuçlanması, kamu davası açılmasının ertelenmesi ya da HAGB'yle sonuçlanması sonucunda verilen hükümler tekerrüre esas olmaz. O nedenle, suç işlenmiş olması ile bir mahkûmiyet kararı verilmesi farklı şeydir, tekerrür hükümlerinin uygulanması tabii ki farklı şeylerdir.

Teklifin 3'üncü maddesiyle yapılmak istenen husus da Türk Ceza Kanunu'nun 58'inci maddesinin (5)'inci fıkrasında fiili işlediği sırada 18 yaşını doldurmamış olan kişilerin işlediği suçlar dolayısıyla tekerrür hükümleri uygulanmaz yani çocuklar hakkında tekerrür hükümleri uygulanmıyor. Dolayısıyla, tekerrür ne anlama geliyor? Tekerrür eski 765 sayılı Ceza Kanunu'nda olduğu gibi cezanın artırılmasını değil, infaz rejimini değiştiren bir müessesedir. Ne demek bu? Normalde verilen cezanın 1/2'sini yatacakken bu şekilde tekerrür hükümleri uygulanırsa 2/3 oranında ceza infaz kurumunda kalır kişi, cezaevinde kalacağı süreyi etkileyen bir müessesedir. Çocuklar hakkında uygulanmadığı için çocukların hep cezaları 1/2 oranında yatırılır. Tabii, adam öldürmeden dolayı aldığı süreli hapis cezası 2/3 oranında -çocukların da yetişkinlerin de- yatırılır ama diğer cezaların hepsi 1/2. Çocuklar hakkında verilen hükümde tekerrür uygulanmadığı için her bir suç için 1/2 oranında yatacaktır çocuk, yatacağı süreyi etkilemiyor.

Getirilen düzenlemeyle özellikle 15 ve 18 yaş grubu çocukların örgütler tarafından kullanılması dolayısıyla birtakım suçları, mafyavari suçları işlemeleri nedeniyle yasa koyucu, Sayın Vekilimiz bir tedbir alma mahiyetinde burada da tekerrür hükümlerinin uygulanmasına yönelik bir bu düzenlemeyi önermiştir. Teklif bunu içermektedir.

Ben bilgilerinize arz ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, teşekkür ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ben söz istiyorum Başkan oylamadan geçmeden önce.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, bir saniye... Hocamız da açıklama yapsın.

Buyurun.

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Başkanım, Komisyonu ve tüm katılımcıları saygıyla selamlıyorum.

Bizim ceza hukukumuzda tekerrürün üç tane çok temel sonucu vardır. Tekerrür olabilmesi için bir suçtan dolayı verilen kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararından sonra eğer infaz edilmişse belirli süreler, üç ila beş, infaz edilmemişse süreye bağlı olmaksızın yeniden bir suçun işlenmesi durumunda üç tane ikinci suç bakımından sonuç doğar. Bunlardan birincisi, ikinci suçun hapis veya adli para cezası olduğu durumlarda yani seçimlik olduğu durumlarda mahkeme sadece hapse hükmedebilir, adli para cezasına hükmedemez.

İkincisi, tekerrür -biraz önce Genel Müdürün ifade ettiği gibi- bir, infaz rejimini düzenler ve ikinci, suç bakımından cezaevinde kalacağı süre artacaktır. Dolayısıyla, 1/2 veya 2/3 şeklinde değişen koşullu salıverilme için cezaevine kalacakları süre değişecektir. Üçüncü olarak da infazın tamamlanmasından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanacaktır.

Dolayısıyla, bu üç tane koşul bakımından, daha önce 16, 17 ve 18 yaşındaki çocuklar bakımından tekerrür ikinci suçun belirlenen süreler içinde işlenmesi durumunda bu üç sonuç öngörülmezken, bu üç sonuca mahkeme hükmedemezken şu anda hükmedebilir duruma gelecektir.

Ayrıyeten bir hususa daha işaret etmek isterim, o da 108'inci maddede 2025 Haziranında sonradan yapılan bir değişiklik: 2'nci defa "tekerrür" kavramının gelmesiyle beraber çocuklar bakımından 2'nci defa "tekerrür" kavramı da artık uygulanabilir hâle gelecektir.

Arz ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Nevroz Hanım, tekerrürle ilgili mi?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şu an Hocamızın ve Müdürün söylediği meselenin aynısını, tekerrür ile Pervin Hanım'ın söylemiş olduğu suç işleme arasında fark olduğunu, bunun suç işleme üzerine ele alınamayacağını, meselenin infazla ilgili boyutunu, yaratacağı vahamet boyutuyla yanlış bir aktarım olduğunu ben söz alıp söyledim ve bu konuda karşı taraftan ısrarla müdahale aldım ve 3 kere "yalan" kavramı benim şahsıma karşı kullanıldı. Burayı yönetmesi gereken kişi sizsiniz, Komisyon Başkanı sizsiniz, İç Tüzük bu konuda açık; temiz dille, hakaretimiz olmayan bir meseleyle buradaki yönetimi biz ilerletmek istiyoruz. Burada söylediğimiz

her itirazın bir dayanağı var. Ben tekerrür meselesini Hocamın anlattığı gibi anlatmaya çalıştım ancak "Öyle değil, böyle; öyle değil, böyle." E, o zaman "Öyle değil, böyle." ile biz iş yürütebilir miyiz? Böyle olmaz yani Başkan. Bu meselede kendilerinin bize karşı kullandığı mesele...

Sizin bugün burada teklif sahibini uyarmanızı istiyoruz, temiz bir dile davet etmenizi istiyoruz ve bu hakaretamiz tavrın ve müdahaleci tarzın devam ederek Komisyonun bu şekilde ilerlemesinin zorlayıcı kısmının bizim açımızdan katlanılabilir olmadığını ifade ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, burada gerçekten çok önemli bir yasa teklifini müzakere ediyoruz dolayısıyla hepimizin üslubuna dikkat etmesi gerekiyor. Bu konuda da ben mümkün olduğunca... Sorular varsa benim vasıtamla soruları sorabilirsiniz. Teklif sahiplerimiz, sadece ilk imzacı değil ama diğer arkadaşlarımız da var, onlar hukukçu, onlar da cevap verebilirler veya Adalet Bakanlığı dâhil olmak üzere diğer kurumlardan gelenler bunlara cevap verebilirler.

IDRİS ŞAHİN (Ankara) - Kısaca bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

IDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Başkanım, öncelikle 2'nci madde ve 3'üncü maddeyle alakalı şu hususu ifade etmek istiyorum: Değerli Hocam da burada, Genel Müdürümüz de burada. Tabii ki teklif sahibi Kıymetli Milletvekilimiz de bir çalışmasının ürünü olarak bir teklif sunuyor ama buradaki yapılan değişiklikler ceza infaz sistemimizin temel kolonlarını ortadan kaldırıyor arkadaşlar, bir sistematiki yerle bir ediyoruz aslına bakarsanız; 12-15, 15-18 yaş grubu... Bunları biz geçmişte yaşadık, tecrübeler binaen bir kez daha buradaki heyetin bilgilerine sunuyorum. 2008 yılında İller İdaresi Yasası'nda bir kısım düzenlemeler yapılırken -ömrü uzun olsun, çok tecrübeli bir bürokrat- Vecdi Ağabey "Yapmayın çocuklar, etmeyin, bu düzenlemeleri kaldırmayın. Bu İller İdaresi Yasası yıllara sâri olarak bir gelenek oluşturdu, siz bu işin kolonlarını kesiyorsunuz." dediğinde o günün imza sahipleri ve Avrupa Birliği Uyum Yasası çerçevesinde reform niteliğinde işler yaptığını zanneden arkadaşlar itiraz etmişlerdi ama 2013-2014 yıllarında İç Güvenlik Yasası görüşmeleri geçerken -Mevzuat Genel Müdürümüz de o zaman şahittir- bize kök söktürdü o zaman muhalefet, bu düzenlemeleri tekrar getirdik, 2008'de kaldırdıklarımızı 2013-2014'te terörle mücadele kapsamında, hendek operasyonları kapsamında valilere bir kısım yetkililer sunmak adına tekrar getirdik.

Bugün yine ifade ediyorum: Bakın, buradaki 12-15 yaş, 15-18 yaş arasında farklı çözüm yolları mutlaka teklif edilebilir ama cezayı artırmak ve bu sistemin kolonlarını tamamen kesmiş olmak bu sorunun çözümüne fayda getirmez ve yanlış bir uygulama ve yanlış bir teklif olduğu kanaatindeyim. İyi niyetle belki getirilmiş olabilir, Sayın Milletvekilimiz de sunarken... Buraya da özellikle not olarak almışım "İlk defa suç işleyen çocuklar açısından tekerrür hükümleri uygulanmaz." dedi, bunlar zabıtlarda da var. Bu dil sürçmesi olabilir, yanlış bir beyan olabilir ama önemli olan bu yanlıştan dönmek ve ısrar etmemek. Buradaki üslup, tarz açısından da kimse burada... Kanunun elbette ki gördüğü olumsuzlukları mutlaka ifade edecek, dillendirilecek, bunlar gayet normal ama sonuç itibarıyla irade bu teklif sahibinin, getiren iktidarın iradesidir. Oylandığı zaman farklı bir yöntem belki uygulanabilir ama hem Genel Müdürümüz hem de Hocamız aslına bakarsanız tekerrürden murat ettiklerinin ne olduğunu ifade etti. Burada suçun işlenmesini önleyecek mahiyette bir düzenleme asla değil bu getirilen teklif, onu özellikle ifade ediyorum ve İnfaz Yasa'mızın, Ceza Kanunu'muzun sistematiki açısından son derece önemli olan bir düzenlemeyi biz burada değiştiriyoruz. Çok daha dikkatli olmamız lazım, işi aceleyle getirmememiz lazım. Yeniden bir etki analizi yapılmak suretiyle önümüze somut verilerle konulursa belki bizler de ikna oluruz. Bu işin gerçek anlamda 15-18 yaş aralığındaki suç işlemeye teşvik edecek veya onları önleyecek mahiyette bir etki analizi konulursa bizler de destek verebiliriz ama benim gördüğüm kadarıyla herhangi bir etki analizi de olmadığı için bu düzenlemelerin temel sistemimizi bozacağı kanaatindeyim. O yüzden önergede de benzer bir şekilde açıklamada da bulunduk. Burada çocuk mahkûmiyetine böyle bir sonuç bağlanmasının etki analizi sunulmadan çok ölçülü olmayacağı kanaatindeyim. Bu vesileyle de önergemizde de artık söz almayacağız. Önergemizin de bir şekliyle gerekçesinin okunmasının uygun olacağı kanaatindeyim ancak bunları tarihe not düşmek adına ifade ediyorum. Gelin, bu yanlıştan dönelim çünkü bugün yaptığımız bu düzenleme emin olun üç, beş sene sonra gelecek -bu sıralarda belki biz oluruz olmayabiliriz ama- "Adalet Komisyonunda bu yapmış olduğumuz düzenleme son derece yanlıştı çünkü bunlar en nihayetinde çocuktur. Biz bu çocukların suça sürüklenmesini engelleyecek önlemleri, onların suça sürüklenmesini ortadan kaldıracak tedbirleri alamadığımız için cezayı artırmıştık geçmişte. Bu yanlış bir uygulamaydı, gelin bundan dönelim." denilecektir. Bunu hep birlikte inşallah göreceğiz ama önemli olan, bugünden bu düzenlemeyi geri çekersek tekrardan bu konuları ilerleyen tarihlerde konuşmamış oluruz diyor, Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Şahin.

Buyurun Sayın Karaca.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, teşekkürler.

Bakın, biz sorduğumuz soruların çok büyük bir kısmına burada yanıt alamadık. Verilen cevaplarla da aslında işin esasına ilişkin tartışmalarımızın da küçümsendiğini görüyoruz. En azından bu komisyonda, böyle önemli bir yasa konuşulurken böyle yapılmaması gerekir.

Şimdi, bakın, bu 3'üncü maddede suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular başlığı var. Şimdi, biz, mesela teklif sahibinden şuna ilişkin açık bir değerlendirme alamıyoruz. Şimdi, biz diyoruz ki değişikliğin sonucunda mesele sadece koşullu salıverilme tarihinin gecikmesi değil. Burada özellikle Çocuk Koruma Kanunu'na ve aynı zamanda çocukların işlediği suçlar sonrasındaki yargılama süreçleri ve cezalandırma süreçlerinin bütününe etki edecek bir öneri var. Bu bütünlük korunmuyor, bu bütünlükte açılacak bu gedik başka sonuçlara neden olacak. Var mı elinizde bir veri? Nedir bunun sonuçları? Sonuçlarının ne olacağına ilişkin bize bir şey sunabilecek misiniz diye soruyoruz, tartışma bambaşka yerlere götürülüyor.

Bakın, mesela en önemli sorunlardan bir tanesi şu, hukukçu arkadaşlarımız anlatmaya çalıştılar. Çocukluk döneminde işlenen bir suçun tekerrüre esas alınması; etkileri yetişkinlik dönemine taşınabilen giderek ağırlaşan bir infaz statüsü yaratıyor. Şimdi, her iki seneye, üç seneye bir infaz sisteminde değişiklik yapılan bir ülkede bunun topyekûn çocukların yargılanma süreçleri ve

cezalandırılma süreçlerine ilişkin belirsiz, öngörülemez bir şey yaratacağı çok açık değil mi? Biz bunun cevabını istiyoruz. Neden bu öngörülemezliği yaratıyorsunuz diye soruyoruz. Cevap verilmeden bu maddenin oylanmasına geçilmemesi ricasında bulunuyorum ben.

Bakın, şu suç oranlarının artışı günümüzde Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri, bu konuda ortaklaşıyoruz ama şimdi yasa koyucu, teklif sahibi tek çözümü -hâlâ bakın, bütün şeylerle beraber- cezaların artırılması olarak gösteriyor ve Meclis araştırması komisyonlarında bizim de referans verdiğimiz uzmanlara kendisi de referans veriyor ama "Bazı değerlendirmeler önemli, bazıları önemsiz." denilemez. Bütün uzmanlar açık bir biçimde şunu söyledi: Çocukluk özgün bir dönemdir, ergenlik özgün bir dönemdir ve bizim çocuk kanunlarımızın tamamında, infaz kanunlarımızın tamamında çocukluğun özel, özgün bir dönem olarak tarif edilmesi bizim iyi niyetimizden, güzelliğimizden değil bilimsel bir meseleden kaynaklanmaktadır. Bilimsel veri bugün bu kadar açıkça ortadayken neden bu cezalandırma süreçlerinin 3'üncü maddedeki, 2'nci maddedeki gibi olması, neyi çözecek sorusuna hâlâ bilimsel bir cevap alabilmiş değiliz.

Bakın, bir sorumuz daha var. Bu yanıtlanmadan oylamaya geçilmemesini tekrar rica ediyorum. Yeniden suç işleme oranlarıyla ilgili resmî veriler nedir diye soruyoruz teklif sahibine; cevap yok. Yani bizi teklif sahibi sürekli olarak rivayetle konuşmakla suçluyor ama bizzat kendisinin de savunduğu rapor üzerinden ben bir soru soruyorum kendisine: Yeniden suç işleme oranları, aslına bakarsanız, hapsedmenin suçla mücadelede nasıl bir karşılık bulduğunu gösterecek en önemli araçlardan biri; cevap istiyoruz bu konuda. Bununla ilgili bu Meclis çatısı altında onlarca soru önergesi sunuldu Sayın Başkan, bir tanesine bile cevap verilemedi. Bakın, bizim de bu konuyla ilgili soru önergelerimiz var, gelen cevapları paylaşıyorum sizinle. "Yeniden suç işleme oranlarına ait istatistik yok, yeniden suç işleme oranlarına ait istatistik yok." Ya, o zaman biz neyle konuşacağız? Ben bir soru sordum, dedim ki: Çocuğun tekrar suça sürüklenmesinde önceki tedbirlerin, eğitim, rehabilitasyon programlarının, aile desteğinin, ruh sağlığı hizmetlerinin, tahliye sonrası izlemenin etkili olup olmamasının değerlendirilmesi gerekir. Var mı elinizde bununla ilgili bir şey diye soruyoruz, hâlâ rivayetle... Rivayetle konuşan kendisi. Dolayısıyla eğer rivayetle konuşmuyorsa bunlarla ilgili değerlendirmeleri bizimle paylaşmadan bu maddeyle ilgili bir açık fikre kavuşmamızı beklememesi lazım.

Son olarak şunu söylemek istiyorum, bakın, bu çok önemli: Uzmanların, 160 örgütün hazırladığı değerlendirme raporunda özellikle altı çiziliyor, paylaşmak istiyorum. Tekerrür kurumunun düzenlediği TCK madde 58 "suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular" başlığını taşıyor Sayın Başkan. "Özel tehlikeli suçlular" başlığını taşıyor. Şimdi, bu rejimin çocuklara uygulanması yalnızca infaz koşullarını ağırlaştırmıyor ki! Tekrar suça sürüklenen çocuğun tehlikeli, özel suçlu statüsü içinde değerlendirilmesini beraberinde getiriyor. Şimdi, bunu kabul edebilecek durumda mıyız? Kendisinin bu statüyü çocuklara yapıştırmış olmanın ne anlama geleceğini bize açıklaması lazım. Biz diyoruz ki bir çocuk tekrar suça sürüklenmişse devlet şunu yapar: Önceki koruyucu ve destekleyici müdahaleler neden sonuç vermedi; bunun açıklamasını sunar, önlem alır. Çocuğun eğitim, sağlık, barınma ihtiyaçları karşılanmış mı karşılanmamış mı; buna ilişkin veri sunar. Aile ve sosyal çevresindeki riskler devam ediyor mu, etmiyor mu; bunu araştırır. Ruh sağlığı veya bağımlılık desteğine ihtiyaç var mı; ne yapıyoruz biz bununla ilgili; bunun verisini sunar. Tahliye sonrasında izlediniz mi bu çocuğu, ailesini? Destek sundunuz mu? Bu destekler yeterli oldu mu? Bunlarla ilgili tek bir veri yok ama ceza var. Biz şunu istiyoruz teklif sahibinden: Bu, tekrar suça sürüklenme durumunda sorduğumuz soruların hiçbir cevabının elinde resmî verilerle olmadığı bir devlet, o devleti yöneten iktidarın ilk aklına gelen, çocukları yetişkinler gibi yargılamaksa eğer o iktidar da suç işliyordur diyoruz. O yüzden bu maddenin geri çekilmesi ısrarımız devam ediyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Oylamaya geçelim Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şu tekerrürle ilgili sayın vekillerimizin sorduğu sorulara yanıt açısından, böyle bir etki analizi yani raporunuzda oldu mu? Mesela, kaç çocuğu etkiliyor?

Sayın Durgut, buyurun.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Tabii ki en sıhhatli istatistikleri Adalet Bakanlığımızdan ve TÜİK'ten alabiliriz ama çocuklarla ilgili bu istatistikler tutulmuyor çünkü zaten "tekerrür şeyi olmadığı için" dedi Mevzuat Genel Müdürümüz. Bir de...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Yetişkinler için var.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yetişkinler için fakat şöyle bir şey: Bizim yaptığımız anketlerden yansıyan yani savcı ve hâkimlerden yansıyan yüzde 78 yani mükerrer suç işlediğini söyleyen çocuklar ama tabii ki onların kendi beyanlarıyla yansıyan. Bu şey değil tabii ki. Yani hukuken mükerrere girebilmesi için o veriler tabii ki Adalet Bakanlığımız tarafından temin edilmeli.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Başkanım, istatistiklere ilişkin bazı bilgileri, sayın vekillerimizin sormuş olduğu sorularda yer alan bazı istatistikleri arz etmek isterim: Öncelikle tekerrürle alakalı, çocuklar bakımından yasak olduğu için ilgili maddede bire bir ölçülüyor. Mahkeme kararlarında çocuklara ilişkin, işte 31'inci madde ile 58'inci maddenin birlikte uygulandığı madde olmadığı için bilgi işlemiden, UYAP'tan onu çekemiyoruz çünkü yasak var takdir edersiniz ama buna karşın yetişkinler bakımından tekerrür oranları nedir? Yetişkinler bakımından ortalama tekerrür hükümlerinin uygulandığı yüzde 18'dir efendim. Yıla göre değişiyor, yüzde 17-18-19 oranında değişiyor yıllara göre bu. Çocuklar bakımından da artı, eksi yüzde 2 olacağını öngörüyoruz efendim, tekerrür hükümlerinin uygulanma oranının. Çocuklar daha fazla işleyebiliyor bazı suçları. Örneğin, bir çocuk hırsızlık işliyorsa daha çok aynı mahiyette tekrar tekrar suç işleyebiliyor. Bizim saha analizimiz, araştırmamız bunu gösterdi ama bireysel olarak bir kavga, arkadaşıyla okulda, sınıfta, yurttaki, kursta kavga etmiş olabilir; bunlar tekerrür hükümlerinin az uygulandığı ya da hiç uygulanmadığı vakalar olarak karşımıza çıkıyor. Yetişkinler üzerinden bir oranlama yaparsak artı, eksi yüzde 2 ya da yüzde 3 olabileceği; yüzde 18'in artı, eksi yüzde 2 ya da 3'ü olacağını öngörüyoruz Sayın Başkanım.

Diğer yandan, Sayın Vekilimiz cezaevlerinde uzmanların sayısı ile alakalı bir soru sordu. Ben o konuyla ilgili bilgi arz etmek istiyorum: Ceza infaz kurumlarında hâlen bilfiil görev yapan 990 psikolog var, 208 sosyal çalışmacı, 8 sosyolog var. Yine, psikolog

olarak denetimli serbestlik birimlerinde görev yapanların sayısı 328, öğretmen 280, sosyal çalışmacı 119, sosyolog 369; toplam 2.300 uzmanımız şu an fiilen hem cezaevlerinde hem de denetimli serbestlik birimlerinde görev yapıyor. Bunlardan kaç eğitimevlerinde? 5 tane eğitimevimiz var şu an, toplam 18 ancak bu 18 bizim kendi uzmanlarımız. Millî Eğitim Bakanlığında ve Aile Bakanlığında destek alıyoruz biz, suç niteliğine ya da cezaevinin bulunduğu yere göre, çocukların suç işleme durumuna göre orada Millî Eğitimden ve Aile Bakanlığında uzmanlar alarak orada eğitimevlerinde görevlendiriyoruz. Onun için görevlendirme sayılarını da arz edeceğiz Sayın Başkanım.

Diğer yandan, bu sene yıl sonuna kadar 290 psikolog, 10 çocuk gelişimci ve 52 sosyal çalışmacı, 75 öğretmen olmak üzere 427 uzmanı bu sene sisteme dâhil edeceğiz yıl sonuna kadar. Orayı, çocuk eğitimevlerindeki uzmanları da daha sayı olarak da nitelik olarak da çoğaltmayı planlıyoruz Başkanım. Ben, şu anda da 12-18 yaş grubu 1 Temmuz itibarıyla hükümlü sayısı 1.372, tutuklu sayısı 3.191, denetimli serbestlikte 10.700 çocuğun olduğunu arz etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum.

Bu, tekerrürle ilgili özellikle çete içerisinde işlenen suçlar yani bunların önlenmesi mi... Teklif sahiplerine soruyorum: Yani özellikle "artı, eksi yüzde 2" mi dediniz etki edecek Genel Müdürüm?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Şöyle, Sayın Başkanım: Yüzde 18 yetişkinler için ölçtüğümüz bir oran, bunun artı, eksi yüzde 2'sini çocuklar bakımından öngörüyoruz, ya en az yüzde 16 olabilir ya da en fazla yüzde 20'ye kadar çocuk bazlı değişebilir bu oran.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Adli Sicilden bir temsilci var mı burada?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Bilgileri Adli Sicilden aldık Başkanım, onları arz ediyoruz.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Mehmet Bey'in söylediği şekliyle bunların kaydını tutabilecek bir verimiz yoksa yazıklar olsun bize yani. Koca bir devlet yani.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Başkanım, çocuklar için, arz etmiştim, o veriyi ölçmüyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hayır, zaten uygulanmadığı için böyle bir...

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Tamam, uygulanmadı ama en azından bu verilerin devletin elinde olması lazım, tekerrüre tabi olarak uygulanmasa bile 15-18 yaş arasında kimler suç işlemiş, bu verilerin Bakanlık uhdesinde mutlaka bulunması gerekir.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Başkanım, o sayıları arz edeyim uygun görürseniz ama bunların hepsi... Örneğin, 2025 yılında 187.300 çocuk hakkında soruşturma başlatılmış, 412.775 soruşturma suç sayısı için; bunların hepsi ceza alacak, cezaevine girecek değil. Takipsizlik alacaklar suç işlemediği için, farik mümeyyiz olmadığı için, uzlaşmaya tabi olduğu için, kamu davası açılmasının ertelenmesi kararı olduğu için, HAGB olduğu için; bunların hepsi sistemin içinde eriyecek. Finalde kaç kişi ceza alacak ve finalde kaç kişi hakkında, kaç çocuk hakkında 15-18 yaş grubunda tekerrür uygulanacak? Ceza aldığı takdirde yüzde 18 oranına tekabül edeceğini öngörüyoruz Başkanım biz.

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Bunları söylemek bu kadar zor olmamalı yani.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Hukuki dayanağı...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tekerrürle ilgili mi?

Buyurun Sayın Uluay.

HALİL ULUAY (Kastamonu) - Sayın Başkanım, şimdi, tekerrür olabilmesi için cezanın kesinleşmesi şartı var. Bu gruptaki çocukların aldığı cezaların kesinleşme süreci istatistik olarak ne kadar? Yani 16 yaşındaki bir çocuk tekrar, 18 yaşını geçmeden önce aldığı bir cezadan ceza alacak, kesinleşecek, yeni bir suç işlemesi gerekiyor dolayısıyla tekerrüre esas ikinci suçu işlediğinde muhtemelen 18 yaşını zaten doldurmuş olacak. Buradaki tartışmalardan da aslında direkt dile getirilmeyen şey şu: Çocuk tekrar tekerrürden cezai müeyyideye tabi kalmayacak, yetişkinliğe geçtikten sonra çocukluğunda işlediği cezadan dolayı tekerrüre esas alınacak gibi.

Şimdi, burada Genel Müdüre şu soruları soralım: Yani tahminî şu anki istatistiklere göre, çocukların işledikleri suçlardan cezanın kesinleşme süreci ne kadar?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Efendim, tabii, bu, yine suçun niteliğine göre, ağır ya da hafif olmasına göre, HAGB'ın uygulanıp uygulanmamasına göre değişecektir. Çocuklar bakımından ortalama iki ila üç yıl arasında kesinleştiğini, çocuk mahkemeleri üzerinden baktığımızda kesinleştiğini görüyoruz Başkanım. Ama dediğiniz husus suç işleme tarihiyle alakalı. Çocuğun suç işlediği tarihte çocuk olması durumunda çocuk hukuku uygulanacak mı? Burada, takdir edersiniz, ceza hukukunda hep suç tarihine göre her şey belirlenir; çocuk olup olmadığı ya da hangi hükmün uygulanıp uygulanamayacağı. Suç tarihinde çocuk olup olmadığına bakacağız. Cezaevinde yatması ise önce 18 yaşına kadar eğitimevinde tutuyoruz, açığa alıyoruz, 18 yaşından sonra da yine yetişkinlerin olduğu cezaevlerine alıyoruz. Bunları arz etmek istedim Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, çok kısa bir şey söylemek istiyorum: Bakın, bu açıklamadan da gördüğümüz çok net bir şey var: Bir, elimizde yeterli veri yok, etki analizi yok. İki, hâlen değerlendirmelerimizi yetişkinlerin suç işleme örüntülerine göre yapıyoruz, sonuçlamaları da onun üzerinden öngörüyoruz ama çocukların suç işleme davranışları ile yetişkinlerin suç işleme davranışları arasında bilimsel olarak açık farklar var.

Bir şey daha: Bakın, burada meslek uzmanları var aramızda, notlarıyla da bizi besliyorlar aynı zamanda. Şimdi, elbette ki sisteme giren suçlular ya da işte, cezalandırma süreçleri üzerinden veriler bize aktarılıyor ama mesele sadece sistemde ceza alıp almama meselesi değil ki yani sisteme giren bu çocukların tekrar suç işlemesinin önlenmesi, çocukların korunabilmesi meselesi. Aktarılan hiçbir açıklamada, bakın, şuna ilişkin net bir değerlendirme yapılamıyor; davalar devam ederken zaten çocuklar yetişkin oluyor Sayın Başkan, bunun pek çok örneği var. Ayrıca, çocuk koruma kararlarının ne kadar uygulanabildiğine ilişkin resmî veriler de

bize bunu gösteriyor, gerekli tedbirler uygulanmamış oluyor. Biz gerekli tedbirler uygulanmamışken, davalar devam ederken çocukların yetişkin olduğu gerçeğinden hareketle bir değerlendirme yapmak durumundayız. Çocukları bu süreç devam ederken yetişkinler gibi cezalandırmak hakikaten akıl alır gibi değil ve ben hâlâ şu sorunun cevabını alamadım, bu, çok kıymetli bir soru gerçekten, hukukçuların da buna cevap vermesi lazım: Biz çocukları çocukken işledikleri suçlar dolayısıyla bütün ömürleri boyunca özel tehlikeli suçlular kategorisine sokuyoruz bu düzenlemeyle. Bunu nasıl çözecek bu düzenleme, böyle bir damgalamanın altından nasıl kalkacak çocuk koruma sistemi bu düzenlemeyle? Bu yasa teklifi çocuk koruma sisteminde bir bütün olarak gedik açan, bozan bir düzenleme. Ben yasa koyucuya yani teklif sahibine sormak istiyorum: Özel tehlikeli suçlular olarak tekrarla beraber damgalıyorsunuz çocukları, nasıl olacak bu iş, nasıl çözüm sunmayı düşünüyorsunuz buna bu bütünlük içinde?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, 58'inci maddenin dokuzuncu fıkrasının uygulanması her zaman özel tehlikeli suçlu anlamına gelmez yani tekrarla hükümlerinin uygulanması o çocuğun her zaman özel tehlikeli bir suçlu olduğu anlamına gelmiyor. Mahkemenin yargılama sonucunda eğer o kanaate ulaşırsa, çocuğun canavarca hisle ya da çok kötü bir şartta, mağdura karşı suçun işlenmesi durumunda, kamuoyunda yarattığı, mağdur üzerinde yarattığı zarar dikkate alınarak özel tehlikeli suçlu olabilir. O anlamda, tabii ki çıkabilir ama her olayda, her vakada bu kategorik olarak böyle geldiği anlamına gelmiyor Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Bir de şu şeyi de cevaplarsanız tekrardaki bu, sonraki suça ilişkin, seçimlik olduğu zaman yani hapis cezası ile para cezası olduğunda tekrarda para cezası uygulanmıyor, değil mi, hapis cezası uygulanması gerekiyor.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Başkanım, 58'inci maddenin üçüncü fıkrasında "Tekerrür hâlinde sonraki suça ilişkin kanun maddesi seçimlik olarak hapis cezası ile adli para cezası öngörülürse hapis cezasına hükmolunur." diye açık düzenleme olduğu için Sayın Hocam o hususu arz etti.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani çocuklar için de geçerli olacak bu, değil mi?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Geçerli olacak tabii ki, uygulandığı takdirde geçerli olacak.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkanım, bir ekleme yapabilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şimdi, somutlaşması için bir şey söyleyeceğim: Burada sadece belli suç tipleri açısından bunu getiriyoruz diye meşrulaştırılmaya çalışılıyor ya. İşte, çok ağır suç işleyenler, çete üyeleri, ağır suç işleyenler bakımından... Mesela, dosyaların kesinleşme süresini söyledi, iki üç yıl. Bir örnek veriyorum: Zaten bir çocuk bu suçlardan birini işlediğinde o tarihte zaten içeride olacak, tutuklu kalacak bu suçları işlediği zaman. İşte, kasten öldürme, uyuşturucu, bilmem ne. Mesela, on yıl diyelim ki kasten öldürmeden ceza aldı, yatarı altı yıl, sekiz ay, bilmem kaç geçiyor; bu kişi zaten içeride. Bu -tırnak içerisinde- basit bir suç işlemiş, ikinci suçu böyle olmuş olanlar için bir varsayım. Velev ki hırsızlıktan girdi, çıktı -basit bir suç, örnek veriyorum- ikinci kere böylesi ağır bir suçtan yargılandı; böylesi bir durumda önceki suç kesinleşmiş olursa bu buna etki edecek mi? Evet. Zaten böylesi ağır bir suç işleyen... İkinci kere işlemeye gerek kalmayacak çünkü bir kere işlediğinde zaten bu çocuk içeride olacak. O yüzden, Halil Uluyay'ın sorduğu soru çok önemli bu yönüyle. Karar kesinleşene kadar zaten o arada geçen süreçte bir yetişkin oluyor, bir bu. İkinci husus itibarıyla, ikinci suçu, bu kadar ağır suçu işlemesi için -tırnak içerisinde- çıkması gerekecek. O aralıkta, bizim biraz önce söylediğimiz, bir suça ilk bulaştığı esnada yapılması gereken önlemler ve mekanizmaların varlığının önemi bir kez daha açığa çıkıyor yani bu suç tipi, tekrarla meselesi 2 kere adam öldüren, 2 kere uyuşturucu kullanan, bilmem ne yapan için yani bu suçun kendisini 2-3 kere işleyenler için değil -tırnak içerisinde- bir ya da ikinci suçu hafif olup sonraki suçları ağır olan çocuklar için sonuç getirecek. Yani bu yönüyle dikkate alınması gerekir. Hocam söylesin, aksi bir şeyse.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bence bunlar önemli sorular.

Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Başkanım, ilk suç kesinleştikten sonra ikinci suçun işlenmesi lazım. Cezaevinde olup olmaması ya da infaz edilip edilmemesinin, eskiden olduğu gibi, bir önemi yok.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Velev ki içeride işledi, onu kastediyorum.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - İçeride işlediyse bile, kesinleştikten sonra içeride bir suç işlediyse tabii ki işlenen suç bakımından ilk suç tekrara esas olacak. O ilk suçun ağır olmasının ya da hafif olmasının bir önemi yok, kesinleşmesinden...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ama siz bunu sadece ağır suçlar üzerinden meşrulaştırıyorsunuz.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Tabii ki yani ilk suç işlenince ağır olsun, ikinci suç hafif olsun gibi bir düzenleme yok ya da böyle bir öngörü yok, tersi de olabilir, bu şekilde de gerçekleşebilir.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - İşte, olası ihtimalde yaratacağı ağır sonuç çok fazla.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - O, ihtimal dâhilindedir, tabii ki.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ama olası ihtimal bu.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - İlk suç olur, ikinci suç ağır olur, 2/3'ü çeker.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yargılama süresini, içeride kalma süresini gözettiğimizde olabilecek ihtimal bu çıkıyor önümüze.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - İhtimallerden biridir Başkanım.

HÂKİM COŞKUN GÖZAĞAÇ - Ağır suçlarda genelde yatar 2/3 olduğu için birinci mükerrer olması hiçbir şeyi değiştirmiyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Pardon, isminiz neydi?

HÂKİM COŞKUN GÖZAĞAÇ - Coşkun Gözağaç.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Kendinizi tanıtmadan, mikrofonla söz istemeden aradan konuşmayın lütfen.

Bir hocamız konuşsun, sonra söz vereyim size.
Buyurun.

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENÇİ - Başkanım, Sayın Vekilimin söylediği husus, evet, doğrudur yani bu suçta tekrerrürün koşullu salıverilme koşullarına ilişkin etkisindeki en büyük açmaz veya yaratacağı hakkaniyetsizlik şu noktada ortaya çıkar: Birinci suçun cezasının az olması, ikinci suçun cezasının ona nispette çok fazla olması durumunda ikinci suç bakımından koşullu salıverilme veya cezaevinde geçireceği süre birinci suçun cezasının tamamından çok daha fazla olabilir. Bu çok büyük bir açmazdır. Zaten 5275 sayılı Kanun'un 108'inci maddesinde bu açmazı öngörmüş (2)'nci fıkrada ve demiştir ki "ikinci suç bakımından cezaevinde geçirilecek süre birinci suç bakımından tekrerrüre esas alınan sürenin en fazlasından fazla olamaz." ama biraz önce işaret ettim, ikinci kez mükerrirler bakımından bu uygulanmaz dolayısıyla bu sıkıntı veya açmaz o noktada hâlâ devam ediyor.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Evet. Tam da biz bu gerekçeyle önceki yargı paketinde mükerrirlerle ilgili bu meseleyi gözeterek tahliye edilmesi kararı çıkardık burada. Bu, önceki suç, sonraki suç arasındaki ağırlık üzerinden tahliye edilmesi gerektiğinin kararını verdik ama şimdi çocuklar için aynı meseleyi getiriyoruz Başkan.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, değerli arkadaşlar...

Var mı Genel Müdürüm?

Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın hocamın buyurduğu gibi, İnfaz Kanunu 108'inci maddenin (2)'nci fıkrasında eklenecek miktar tekrerrüre esas alınan cezanın en ağırından fazla olamaz. Kanun koyucu 2005 yılında -eski kanunda da vardı, 765'in 81'inci maddesinde- tekrerrürün doğuracağı şey kendinden fazla olmasın diye böyle bir sınırlama koymuştur. Aslında, Başkanım, bu olasılık hakkında haklı böyle bir komplikasyon ama kanun koyucu 2005 yılında bunu önleyecek mekanizmayı maddeye koymuş.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - İşte ben şunu söylüyorum: Bu komplikasyonu gözeterek biz önceki yargı paketlerinde böyle bir sonuç ağır olur diye burada tartışmalar yürüttük. Şimdi, bu ağır sonucu çocuklar için niye getirelim? Benim kastettiğim çelişki bu yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, değerli arkadaşlar, yeterince tartışıldı, biz tekrar Genel Kurula kadar bu konuyu da değerlendireceğiz.

3'üncü maddeyle ilgili önermeleri oylarınıza sunacağım: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3'üncü madde kabul edilmiştir.

Şimdi 4'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- 5237 sayılı Kanunun 233 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "bir yıla" ibaresi "üç aydan iki yıla", ikinci fıkrasında yer alan "üç aydan bir yıla" ibaresi "altı aydan iki yıla", üçüncü fıkrasında yer alan "üç aydan bir yıla" ibaresi "bir yıldan üç yıla" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Birinci ve üçüncü fıkralarda tanımlanan fiiller nedeniyle çocuğun kasten öldürme (madde 81, 82) ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama (madde 87) suçunu işlemesi halinde şikayet aranmaksızın, faile bu madde uyarınca verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, madde üzerinde söz almak isteyen?

Sayın Uçar, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Aslında birkaç şey söylemeden önce birkaç sorum var, belki o soruları biraz açabilirsek...

Sorumu en başta Sayın Durgut'a soracaktım ama yok, belki Sayın Köse doğrudan sorularımıza cevap verebilir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Köse veya Sayın Ekmekçi de olabilir.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Doğru, Sayın Ekmekçi de özür dilerim... Ama aslında doğrudan Sayın Durgut'un cevap vermesini istiyordum, kendisi yok.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, o geldiğinde bir daha...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Geldiğinde şey yapabilir çünkü madde mantıken de yani hukuk ilkeleri boyutuyla da ciddi sorunlu bir madde.

Şimdi, birincisi, önceki hâliyle, bu kanun düzenlenmeden önceki hâliyle işte, aile hukukundan doğan, anne-babanın görevlerini, bakım, eğitim, destek olma yükümlülüğü yerine getirmemesinden kaynaklı bir cezalandırma düzenlemesi vardı. Bir de maddi manevî özen noksanlığı nedeniyle çocukların ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan durumlardan kaynaklı bir cezalandırma yöntemi vardı. Şimdi, yeni bir madde eklendi; bu yeni eklenen madde şöyle: Anne-babanın fiili değil, anne babanın fiilinden kaynaklı olarak çocuğun başka bir suç, çocuğun bir suç işlemiş olması nedeniyle anne-babayı daha fazla, ağır bir şekilde cezalandırma mantığı var. Şimdi, burada yeni bir şeyden bahsediyoruz: Eskiden anne-babanın ihmaliyle ya da maddi, manevî özen noksanlığından kaynaklı bir cezalandırma yönteminden söz ediyorduk ama şimdi anne-babanın fiilinden kaynaklı olarak çocuğun gerçekleştirmiş olduğu bir fiilden kaynaklı yeni bir cezalandırma yöntemi var. Yani ceza hukuku anlamında, bunu buraya koyarken acaba bizim kanun teklifi sahibi arkadaşlar illiyet bağıını burada nereye konumlandırdı? Çocuğun eylemi ve fiili ile anne-babanın fiili arasında o illiyet bağıını nasıl kurdu? İkincisi: "Şüpheden sanık yararlanır." ilkesini nasıl değerlendirdi, burada nasıl bir yere konumlandırdı? Çünkü burada, çocuğun eyleminden kaynaklı anne-babanın sorumlu tutulmasını hiçbir zaman net, kesin, somut bir şekilde ortaya koyabilecek bir durumdan söz edemiyoruz; hiçbir zaman o şüpheden öteye geçemeyecek bir durumdan bahsediyoruz. O "Şüpheden sanık yararlanır." ilkesini burada nasıl es geçebildiler ya da nasıl burada konumlandırılabildiler? Suç ve cezanın şahsiliği ilkesini de yine aynı şekilde bu madde kapsamında nasıl ele aldılar? Bu üç ilke boyutuyla, çocuğun fiilinden kaynaklı olarak anne-babayı ekstra cezalandırma mantığını ortaya koyan bu yaklaşımı, kanun teklifi sahipleri eğer bu ceza hukukunun temel ilkeleri boyutuyla açıklayabilirlerse sevinirim.

Yine, aynı şekilde sorumu ben değerli, kıymetli hocama da sormak istiyorum çünkü hocamın görüşlerini çok merak ediyorum ama önce kanun teklifi sahiplerinden cevap bekliyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Sayın Köse, buyurun.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Sayın Başkanım, çok değerli arkadaşlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, burada çok sınırlı bir meseleyle ilgili bir düzenleme getiriyoruz, 233'üncü madde kapsamında düzenlemeyi ortaya koyuyoruz. Kasten adam öldürme suçu ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçlarına ilişkin aileye dikkat ve özen yükümlülüğünü getiriyoruz. Tabii, zaten hâlihazırda ceza kanunlarımızda bu hüküm düzenlenmiş durumda ama biz, olayın vahametine göre bir artırımı ortaya koyuyoruz. Somut olaylardan hareket ettiğimizde, en son Maraş'ta yaşadığımız hadisede, ailenin üzerine düşen dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmediğine net bir şekilde şahitlik ettik. Yani maalesef, orada meydana gelen hadisedeki çocuğumuzun -çocuğumuzun demek durumundayız elbette ki- geçirmiş olduğu safhalarda, aile üzerine düşen yükümlülüğünü yerine getirmiş olsaydı, psikolojik olarak çocuğun rahatsızlıklarının üzerine gidilse, gerekli tedaviler yerine getirilseydi, hatta, yine kanunda getirdiğimiz silahla ilgili düzenlemeye ilişkin de gerekli özen ve dikkat yükümlülüğü yerine getirilmiş olsaydı, belki bu sonuçla karşılaşmayacaktık. Ailelerin birtakım saiklerle; ileride çocuklar damgalanmasın, töhmet altına düşmesin diye aslında yapmaları gereken işleri yerine getirmemeleri sebebiyle çocukların suça sürüklendiğine net bir şekilde şahitlik ediyoruz. Dolayısıyla, burada toplumsal barışı koruma anlamında da bir düzenleme getiriyoruz yani aile, çocuğuna karşı, daha doğrusu, çocuğuyla ilgili dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmez ve bu da hâkim tespitiyle, takdiriyle, neticesi itibarıyla tespit edilirse ailenin üzerine bir hukuki sorumluluk yüklüyoruz. Aslında daha önce de bu mesele -kanunlarımızda var fakat- şikâyet şartına bağlıydı biliyorsunuz. Şikâyet söz konusu olursa ailenin dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmemesi sebebiyle cezalandırılması söz konusuydu. Biz burada şikâyet şartını ortadan kaldırıyoruz yani Aile Bakanlığının şikâyeti, kişilerin şikâyeti söz konusu olmadan da savcının değerlendirmesiyle bir sorumluluğu aileye yüklüyoruz. Buradaki meseleyi çok genelleştirmemek gerektiğini söylüyoruz. Özellikle çok spesifik ve net; 233'üncü maddede ifade ettiğimiz, adam öldürme suçunda, neticesi itibarıyla ağırlaşmış kasten yaralama suçunda ailenin, çocuğun gelişimi itibarıyla üzerine düşen dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmemesinden kaynaklı suçun işlendiğine kanaat getirirse hâkim, burada bir cezalandırma söz konusu olabilecektir. Burada özellikle sınırladık. Elbette ki çekinceleri anlıyoruz yani üstadın ifade ettiği, sayın milletvekillerimizin ifade ettiği çekinceler bizim tarafımızda da var fakat bazı ailelerin özellikle somut olaylarda çok kayıtsız kaldıklarını meseleye, çocuklarıyla ilgilenmediklerine, çocukları başıboş bıraktıklarına, çocuklara karşı olan yükümlülüklerini yerine getirmediklerine net bir şekilde müşahade ettik. Burada, ailelere bir sorumluluk yüklenilmesi zorunlu ve bu sorumluluğu ceza hukuku anlamında bir kaideye bağlamadığınız takdirde bunların yerine getirilmediğini de görüyorsunuz. Dolayısıyla "En azından çocuğu suça sürükleyen faktörleri azaltabiliriz." düşüncesiyle belki önleyici bir tedbir olarak da görebilirsiniz bunu. Böyle bir düzenleme getirmeyi uygun bulduk. Tabii, bunu tartışacağız yani gerekli değerlendirmeler yapılacak ama amacımız yani kanun koyucunun amacı burada tam da anlattığım meseledir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Şimdi...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Uçar, (1), (2) ve (3)'üncü fıkralarla ilgili bir sorun yok diye anlıyorum değil mi yani orada...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - "Sorun yok." demedim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, pardon yani "Sorun yok." derken orada artırımı var, mesela üç aydan iki yıla. Ama (4)'üncü fıkra mı asıl sorunuz?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Şimdi, Sayın Başkan, bir kere en başta şunu söyleyeyim: Sayın Köse, hâlihazırda böyle bir düzenleme var zaten, şikâyetle bağlıydı, o kaldırılıyor. Önce onu söylemiş olayım, öyle bir durum yok, hâlihazırda öyle bir düzenleme yok çünkü (4)'üncü fıkra yepyeni bir düzenleme. "Yepyeni düzenleme"den kastınız, daha önce cezalandırılan anne-babanın yapmadığı ya da özen ve dikkat eksikliğinden kaynaklı ortaya çıkan fiillerin cezalandırılması meselesi. Şimdi, bunlardan kaynaklı olarak, çocuğun bir suç işlemesinden kaynaklı anne-babayı ekstra cezalandırmaya yönelik yeni bir suç ihdası ortaya çıkıyor, yeni bir suçtan bahsediyoruz, yeni bir şey.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Doğru.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Dolayısıyla, eskiden var olan bir şeyden bahsetmiyoruz. Şunu söylüyorum: İlliyet bağıni ortaya koyarken illiyet bağıni kesin ve şüpheye yer bırakmayacak bir şekilde, kesin bir şekilde kurmak zorundayız. Doğru mudur Hocam? İlliyet bağıni bu şekilde kurmamız gerekiyor. Hâl böyleyken, bu madde düzenlenirken... Hani ceza artırımları zaten bizim bugüne kadar bu kanun teklifine yönelik getirilen temel felsefe itirazlarımızı içeriyor, zaten onu söylüyoruz. Hani (1)'inci, (3)'üncü fıkradaki o artırımları doğru bulmadığımızı zaten söylüyoruz, ifade ediyoruz ama burada (4)'üncü fıkrayla getirilen yepyeni bir madde var ve bu yepyeni olan madde, illiyet bağıni tamamen ortadan kuramayacak, anne-babaya yönelik olarak çocuğun eyleminden kaynaklı bir ihdasın, bir suç şeyinin gelişebilmesi için şüphenin kesin olarak ortadan kaldırılmasını gerektirecek bir durumdan bahsediyoruz. İşte tam olarak bunu soruyorum: Burada o illiyet bağıni nasıl kurdunuz? Çünkü somut olayda, çocuğun eylemi illiyet bağıni kesti, kesti yani. Artık bundan sonra anne-babaya siz ceza...

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - İlliyet bağıni nasıl kesti?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Çekmeköy'deki hadise...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Hukuk mantığıyla, hukuk ilkeleriyle, hukuk teorisiyle, çocuğun oradaki eylemi artık anne-babanın sorumluluğu boyutuyla o illiyet bağıni kesmiştir. Velez ki bunu atladınız, şüphe meselesini, o psikolojik değerlendirmeyi kim yapacak, nasıl yapacak? "Şüpheden sanık yararlanır." düşüncesiyle, hiçbir zaman anne-baba buradan ceza almaz, alamaz. Her şeyi geçtim; "suçun şahsiliği" "cezanın şahsiliği" diye bir şey var. Çocuğun eyleminden kaynaklı anne-babayı nasıl cezalandıracağız? İlliyet bağıni

geçtiniz, "Şüpheden sanık yararlanır."ı geçtiniz, suçun ve cezanın şahsiliğini nasıl atlayacaksınız? Hakikaten bu madde yazılırken hukuk mantığı nasıl kuruldu, bu mantık burada nasıl ele alındı, merak ediyorum, o yüzden soruyorum.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bir şey söyleyebilir miyim Sayın Başkanım?

Mesela, Çekmeköy'deki hadiseyi biliyor musunuz?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye...

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Biz hukuk soruyoruz ya.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, anlatabildim değil mi meseleyi?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok iyi anlattınız.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Siz de bir hoca olarak demek istediğimi gayet iyi anlamışsınızdır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gayet iyi anladım.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Mesela, Çekmeköy'deki hadisede çocuk, öğretmenini öldürüyor biliyorsunuz. Fakat bir psikoza var, bir psikotik atak var. Çocuğu ailesi bu psikoza rağmen çıkarıyor ve bir kâğıt imzalıyor, "Sorumluluğu alıyorum." diyor ve bu çocuğu çıkarıyor. Şimdi, bu ailenin bu cürümlerinde ağır ihmali ve yani bir illiyet bağı kurulabilir değil mi? Çocuğu alıyor yani çok büyük bir tehlike arz eden, topluma karşı tehlike arz eden çocuğu alıyor, çıkarıyor ve diyor ki: "Ben sorumluluğu alıyorum." Zaten bu kanunla onu da düzenliyoruz; artık 3 hekim raporuyla ve mahkeme kararıyla çocuğun tedavisini zorunlu da kılıyoruz, paketimizin başka maddesinde ama burada ailenin ağır ihmali ve şeyi var aslında. Hocam, size de soruyorum yani...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut, o durumda da hangisine giriyor, (3)'üncü fıkraya mı giriyor? Zaten sorumluluk şeyi var orada değil mi; bahsettiğiniz örnekte?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Başkanım, çocuğun tedavisini yarım bırakıyor... Ve şimdi -18 yaşın altında- devletin böyle zorunlu tedavi yapması yetişkinler için var ama çocuklar için yok. Aile diyor ki...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, şu anki sistemde şikâyetle bağılı olarak bir karşılığı var.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, evet, şikâyetle bağılı...

Bir ölümle neticelenen, ailenin burada ağır ihmali ve istismarı var aslında.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Ya, hukuk ilkelerinden söz ediyorum Sayın Başkan; ben hukuk ilkelerine cevap istiyorum, üç ilke söyledim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani hukuk ilkelerine cevap istiyorsunuz da hukukçu olmayan kişiden istemeyin ya.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Kanun teklifi ama. Mesela, geçen, bir önceki paketten...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, var, diğer arkadaşlarımız var. Sayın Ekmekci cevap...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Teklife hâkim mi, her soruya cevap verebiliyor mu, cevap istiyoruz yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Ekmekci, buyurun.

FATMA SERAP EKMEKCİ (Kastamonu) - Başkanım, bir hususu eklemek istiyorum: Aslında, burada yeni bir madde ihdası da söz konusu değil; az önce buyurduğumuz gibi, (1)'inci ve (3)'üncü fıkralarda şikâyet şartı aranırken şimdi nitelikli hâle gelmiş oluyor bu şekilde, (4)'üncü fıkrayla ve burada aslında cezalandırılan başkasının fiili de değil, tamamıyla ebeveynin kendi ihmalinin cezai sonucu. Burada başka bir şey yok. Cezanın şahsiliği ilkesine de aykırı bir durum değil. Tamamıyla, (1)'inci ve (3)'üncü fıkra da belirtilen hâlin nitelikli hali olmuş oluyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Orada illiyet bağıyla ilgili, hocama... Siz cevaplayacaksınız buyurun.

FATMA SERAP EKMEKCİ (Kastamonu) - Şöyle: Hocam söyleyecek ama zaten bu konuda da savcılıkça gerekli araştırma yapılacak, her olay kendi içinde münferit değerlendirilecek, belki bu konuda ailelerin daha fazla dikkati çekilmiş olacak, belki çoğu dosyadan da karar verilmesine yer olmadığına dair kararlar da çıkabilir ama en azından burada da ebeveynlerin daha dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmesi anlamında caydırıcı ve önemli bir madde olduğunu düşünüyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Peki, teşekkür ediyorum.

Hocam, buyurun.

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Başkanım, teşekkür ederim.

Çok güzel bir soru geldi aslında vekilimden.

İlk önce bir hukuki niteliğini tespit edelim bunun, (4)'üncü fıkranın. (4)'üncü fıkra ne bir bağımsız suç, ne de nitelikli hâl. (4)'üncü fıkranın tam karşılığı bizde, neticesi sebebiyle ağırlaşmış hâl. Şimdi, neticesi sebebiyle ağırlaşmış hâllere ilişkin genel hükümleri buraya uygularsak ne sonuç çıkar, ona geleceğim. Bir teorisyen olarak baktığım zaman ben bu maddeye, bu maddeyi (1)'inci fıkra açısından konuştuğumda, benim önüme gelen dosyada cezalandırma yapabilmem için fail, öncelikle aile hukukundan doğan bakım, eğitim ve destek olma yükümlülüğünün farkında olacak, eylemleriyle bunu ihmal ettiğini bilecek -kasıt- ikinci olarak da (4)'üncü fıkra bakımından cezanın artırılabilmesi için de bu yükümlülük ihlalinin çocuğun 81 veya 82'deki suçları veya 87'deki yaralama suçunu işlediğine ilişkin taksiri bulunacak. Niye "taksir" dedim, ona hemen geleceğim çünkü kasıt olursa 83'e gidecek zaten; olacak ve devam edecek. Buradaki, aslında (4)'üncü fıkranın varlık sebebi, 83 ile 233/(1) arasındaki boşluğu doldurmak. Ha, haklıdır veya değildir tartışmasını yapmıyorum, teori açısından konuşuyorum. Şimdi "Acaba bu, başkasının fiilinden sorumluluk mu?" dediğiniz zaman Sayın Vekilim, olmadığını şu noktada söyleyebilirim: "(1)'inci fıkra da tanımlanan fiil nedeniyle" dediği için nedensellik bağına işaret eder. Dolayısıyla (1)'inci fıkra da bulunan fiil nedeniyle 81, 82 ve 87 en azından kolaylaşmış olmalı. Eğer bunu ispat edemezse mahkemede savcılık makamı ve mahkemede vicdani kanaat oluşturamazsa (4)'üncü fıkrayı uygulayamaz. Niye? Suç ve cezaların şahsiliği ilkesi bakımından burada en azından bir sorun görmüyorum. (3)'üncü fıkra anlamında bir tereddüdüm var. (1)'inci fıkra bakımından şundan dolayı: Bir anne-babanın, çocuğu bakımından iki tür sorumluluğu vardır. Bunlardan biri koruma sorumluluğudur, çocuğunuzu korumak zorundasınız. Eğer çocuğunuzun başına bir şey gelirse, ihmalinizden dolayı yaralama veya öldürme fiilinden dolayı cezalandırılırsınız sizin eyleminiz olmasa bile. İki, tehlike kaynağı olmasını engelleme yükümlülüğü vardır aile hukukundan doğan. Tehlike kaynağının olmasını engelleme ne demek? Çocuğunuzun eylemleriyle başkalarına karşı zarar vermesini

veya suç işlenmesini önlemek zorundasınız. Alman hukukundan bir örnek veriyorum, Alman mahkeme kararlarına yansıyan bir durum: Bir baba çocuğunun odasına girer ve çocuğunun odasında trafik işaretleri görür; işte sağa dönülmez, park yapılmaz, hız levhaları. Çocuk bu trafik işaretlerini, mahalledeki, sokaktaki trafik işaretlerini sökerek odasına getirmiştir ve o sokakta trafik işaretlerinden dolayı olan bir kaza sonucu yaralanmadan dolayı baba sorumlu tutuldu aynı zamanda "Çünkü sen trafik işaretlerinin o çocuğun evinde olduğunu gördüğün andan itibaren senin o çocuğun tehlike kaynağı olma yükümlülüğünü önleme yükümlülüğünün doğar. Bu yükümlülük senin fiilidir. Dolayısıyla önlemezsen eğer, bundan dolayı sorumlusun." dedi. Zaten 83'üncü madde... Örneğin, Genel Müdürüm bana Kahramanmaraş'taki olayları ve Şanlıurfa'daki olayları sorduğu zaman ben şunu söyledim: "Konunun detaylı bilmiyorum, dosya incelemedim, önüme de gelmedi." Ama 83; eğer baba açık bir şekilde çocuğunun başka çocukları öldüreceğini ve yaralayacağını biliyor, buna göre hazırlıkları önceden tespit ediyor, müşahade ediyor, gelecekte, çok yakın bir zamanda oluyorsa 83'ten sorumlu, ihmal suretiyle kasten öldürmeden sorumlu. Dolayısıyla bu aslında (4)'üncü fıkra ihmal suretiyle kasten öldürme ile 233/(1) arasındaki dar bir boşluğu dolduruyor. Eğer etkin bir şekilde uygulanırsa kapsama alanı çok dar, kapsama alanı çok dar. Yani ne burada suç ve cezaların şahsiliği bakımından sorun var çünkü ihmal hareketinin sorumluluğu yani biz babayı, öldürdüğü için sorumlu tutmuyoruz, bir öncekinden ihmalinden sorumlu tutuyoruz. İkincisi "Şüpheden sanık yararlanır." bakımından, evet, katılıyorum ama "Şüpheden sanık yararlanır." bir ceza muhakemesi hukuku ilkesi yani biz maddi ceza hukukunda her şeyin ispatlanmış olduğu anlayışından hareket ederiz. Dolayısıyla, maddi ceza hukuku, ispat hukukundaki belirsizliklere yer vermez, ispatlanacağı duruma göre kuralı koyar ama bir şüphe varsa veya daha açık bir şekilde, eğer savcılık makamı bu dosyada açık bir şekilde 81, 82 ve 87'nin ebeveynin ihmal hareketiyle bağlantısını kuramazsa, ondan kaynaklandığını ortaya koyamazsa hüküm çıkmaz çünkü neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçların netice bakımından özelliği şudur: Netice harekete mündemiçtir, harekete içkindir, hareketin içerisinde vardır o tehlike. Eğer tehlike hareketin içerisinde yok ise zaten siz neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçu uygulayamazsınız. Dolayısıyla, en azından giderdim mi bilmiyorum ama...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Hocam, tam cevap alamadım. Son bir soru... Yani özellikle "Şüpheden sanık yararlanır." meselesinde az çok söylediğimi söylediniz ama şimdi, bütün hukuk bilgim sıfırlayarak soruyorum bu soruyu: Çocuğun fiili, çocuğun gerçekleştirmiş olduğu fiil ebeveynin sorumluluğunu kesen, illiyet bağına kesen bir durum değil mi?

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Şimdi, çok...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Tamam, ben her şeyi sıfırladım, öğrenmek için soruyorum.

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Çok güzel... Hukuk fakültesinde bana bu soruyu sorsaydınız şunu söyleyecektim size: Nedensellik bağına kesmez aslında, objektif isnadiyeti ortadan kaldırır. Ne zaman? Bir kişinin eylemi ile netice arasında bağımsız hareket eden tam sorumlu bir kişi devreye girer ve kasten hareket ederse objektif isnadiyet kesilir ama eğer benim o araya giren kişi bakımından tehlikeyi önleme yükümlülüğüm varsa bu örnekte olduğu gibi o zaman objektif isnadiyet kesilmez, 83 onu söylüyor zaten bana.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - 83 dediğiniz zaman yaralanmadan bahsediyoruz, zaten o başka bir sorumluluk doğuruyor.

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Hayır, ihmal suretiyle öldürme... 88 bakımından da aynı şeyi söylüyorum.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Ama bu madde kapsamında bir sorumluluk doğurabilmesi için illiyet bağı kesildi, bitti; onu söylüyorum ben.

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Şöyle bir örnek, çok güzel konuya temas ediyorsunuz ama burada gözümüzden kaçırdığımız nokta şu: İhmal suretiyle işlenen suçların icrai niteliği düzenleniyor burada yani ihmal suretiyle icra suçu. İhmal suretiyle icra suçlarında bir ihmal vardır, sonunda bir kişinin zaten icrai hareketi vardır orada. Dolayısıyla ben ihmal suretiyle icrada, onun için ihmali hareketim dolayısıyla sorumlu tutulurum, araya zaten her zaman biri girer ama o araya giren kişinin hareketinden sorumlu tutulmamın sebebi, harekete sebebiyet veren ihmali harekettir, bir. İkincisi, o kişiyle olan sözleşmesel veya kanuni bağlılışımdır. İşte, ebeveyn bağlılığından dolayı eğer o kişi çocuk olmasaydı, evet, ceza hukukunun tüm ilkeleri burada uygulanacaktı, objektif isnadiyet kesilecekti ve dolayısıyla biz önceki ihmali hareketi yerinden sorumlu tutamayacaktık. Bir örnek -hukuk fakültelerinde verilmiş klasik bir örnektir, bunu muhtemelen hocanızdan dinlemişsinizdir fakültede- eczacı, ecza dolabına koyduğu zehrin kilidini kilitlemeyi unutur, başka bir kişi o zehri alır ve başka birisinin öldürülmesinde kullanır. Evet, burada tam sizin tereddüt ettiğiniz nokta bu örnek, evet burada keser ama...

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Kaldı ki istihdam edenin sorumluluğu da aynı hüküm değil mi Hocam?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Halil Bey, hukuk konuşmuyoruz, ceza konuşuyoruz burada ya!

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Ama burada şöyle bir durum var; alan kişi eğer eczacının çocuğuysa o zaman farklı bir sorumluluk boyutu doğar, o noktada söylemek istiyorum.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Hocam, bu madde size göre çözüm olacak mı? Size göre düzenleniş açısından ya da kaleme alınıp mantığıyla doğru bir düzenleme mi sizce?

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Şöyle: Bu madde zaten bu hâliyle uygulandığında uygulama alanı çok dar, ciddi dar.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Ben çok geniş olacağını düşünüyorum. Uygulamada...

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Uygulama yanlış olursa elbette ki.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Olacak ama.

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Uygulamanın yanlış olacağı üzerine konuşmam tabii doğru olmaz ama doğru uygulamayla burada zaten çok dar bir cezalandırma alanı olacak.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bir örnek verebilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, aslında tartıştığımız konuya benzer bir şey Fransız Ceza Kanunu'na 25 Haziran 2025'te eklenmiş, diyor ki: "Baba veya annenin haklı bir sebep olmaksızın küçük çocuğunun sağlığını, güvenliğini, ahlakını veya eğitimini tehlikeye düşürecek ölçüde yasal yükümlülüklerinden kaçınması iki yıl hapis ve 30 bin euro adli para cezasıyla cezalandırılır. Bu yükümlülüklerden kaçınma fiili küçüğün en az bir ağır suç veya kesinleşmiş mahkûmiyetle

sonuçlanan birden fazla suç işlemesine doğrudan yol açmışsa üç yıl hapis ve 45 bin euro adli para cezasıyla cezalandırılır." Bu çok yeni bir kanun Fransa'da, orada da bu tartışmalar aslında anayasal boyutuyla, suçun şahsiliği ilkesiyle vesaire çok tartışılıyor. Akıbeti ne oldu tartışmaların bilmiyorum ama yani bu annenin, babanın ya da işte ebeveynin ihmalinden kaynaklanan gerçekten suçlar oluyor ve dünya da bunun arayışı içinde. Belli ki Fransa da bu ihtiyaçtan ceza kanununa böyle bir ekleme yapmış.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ederim.

Sayın Kunt, buyurun.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Başkanım.

Kıymetli hocalarım, hoş geldiniz. Ben geçen hafta yoktum, o yüzden bu hafta kısa bir giriş yapıp sonra 4'üncü maddeye geçeceğim.

Şimdi, Başkanım, hatırlarsanız, bu suça sürüklenen çocuklarla ilgili on birinci yargı paketinde bayağı uzun uzun tartışmıştık, sonra Komisyondan geçti -Hocam siz de buradaydınız- Genel Kurul aşamasındayken dediniz ki: "Tamam, biz bir muhalefeti dinleyelim, bir hocaları dinleyelim."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, "Komisyon kurulacak." dedik, Komisyon kuruldu.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Sonrasında, komisyon kurulacak diye Genel Kuruldan geçmedi ve Komisyon kuruldu. O Komisyona da geldik, gerçekten çok kıymetli gerçekten hocalar geldi, hatırı sayılır mesailer yapıldı burada ama en nihayetinde, geldiğimiz aşamada yine cezaları artıran, ailelere ceza vererek çocukları suçtan aslında arındıran bir yöntemi tercih etmiş olduk. Şimdi, mesela biz bazen burada, bu yasada gelen, işte, bu maddelerdeki olumsuz olan şeyleri konuştuğumuzda diyorlar ki: "Hiç mi iyi bir şey yok?" Elbette ki iyi bir şey vardır fakat kökeninde bir hukuksuzluk var, kökeninde hukuk tekniği açısından bir sıkıntı var. Tabii ki "suça sürüklenen çocuk" demek yerine "adli süreçteki çocuk" demek önemlidir, SİR raporlarına dair düzenlemeler, bunlar tabii ki önemlidir ama en nihayetinde biz Komisyonda, burada uzun uzun tartıştık, dedik ki: Çocukları cezalandırmak demek, cezalarını artırmak demek çocuğu suçtan alıkoydurmaz, devletin kendi yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekiyor. Bu iş sadece ve sadece aileye yüklenemez, aileyi sen cezalandırarak çocuğun iyi olma hâlini gözetemezsin diye uzun uzun konuştuk ama ne oldu? Daha bugün burada konuşuyoruz tekrardan, yine çocukların cezalarının artırıldığı, ailelere suçun isnat edildiği ve aileleri de suçlayan, suçun şahsiliği ilkesinin de ortadan kalktığı bir aşamaya gelmiş olduk. Şimdi, bakın Hocam, ben bu 4'üncü maddede kısmen sizin gibi düşünüyorum çünkü -uygulamada olduğumuz için- maalesef ki uygulamada sizin dediğiniz gibi olmuyor. Bu 4'üncü madde nasıl açığa çıktı, onu da konuşmak gerekiyor. Elbette ki Sayın Başkan sürekli olarak münferit olaylardan örnek veriyor ama hukuk yapma tekniği münferit olaylar üzerine yapılamaz çünkü öyle bir hukuk sistemimiz yok bizim. Daha genel, Anayasa'daki belirlenebilirlik hükümlerine göre, ölçülülük, belirlenebilirlik, buna göre yapmamız gerekiyor. "Yok, o olayda bu bunu yaptı, o zaman bu bunu yaptı, biz şunu yaptık, bu gereklidir." diyemeyiz; bu bir. İkincisi, Avrupa örneklerinden bahsediliyor. Ya, Avrupa'da bir kere devletin çocukları koruma gibi yükümlülüğü var ve bunu en âlâ da yerine getirdiği hâlleri de var, bizim ülkemizde öyle mi? Değil. Bir kere kıyaslayamayız bile. Şimdi, biz, devlet kendisi çocuğu koruyamadığı bir yerde, tam olarak kollayamadığı bir yerde, tam olarak gözetim altına alamadığı bir yerde, çocuğun iyi olma hâline dair politikalar üretmediği bir yerde gelmişiz diyoruz ki: "Yok, Avrupa'da bu böyle." İyi de bizde peki ne? Devlet hangi yükümlülüklerini yeteri kadar yerine getiriyor? Devlet yerine getirememişken kaldı ki aileye bu yükümlülüğü getiriyoruz. Şimdi, 4'üncü madde nasıl açığa çıktı? İşte, böylesi münferit olaylarda, sosyal medyada müthiş bir basınç, işte "Bu tek başına çocuğun fiili değildir, aile de cezalandırılmalıdır, ailenin de suçu vardır, aile de böyle olmalıdır." diye diye, dediler ki: "Tamam, o zaman, biz en iyisi aileyi de cezalandıran bir hükmü ortaya koyalım." Yani ben uzun uzun düşünülen, tartışılan bir şey olduğunu düşünüyorum. Evet, hukuken çok yerinde tespitler de yaptınız, özellikle yani 38'e karşı benim kafamda bazı soru işaretleri vardı. Evet, doğru, suçun şahsiliğindeki o ilke kısmında belki ikna olabiliriz ama gelin görün ki uygulaması böyle olmayacak Hocam. Evet, çok dar ifade ettiğiniz biçimiyle fakat biz uygulayıcıların bunu nasıl uyguladığını çok iyi biliyoruz. Hele hele, eğer o ortaya çıkan suç, ortaya çıkan olay, münferit olay bir basına da yansımışsa, gelin, görün, bakın, aile ne hâle getirilecek cezalandırma yöntemiyle, böyle olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, teklifin 4'üncü maddesine bakacak olursak; Ceza Kanunu'nun 233'üncü maddesinde düzenlenen, aslında aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerin ihlali suçuna ilişkin cezaları artırmakta. Evet, daha önce düzenlenen kısmı ama bunun yanında maddeye yeni bir şey ekleniyor. Şimdi, biz yeni bir şey ekleniyor diyemeyiz, eklenmiş, demiş ki: "Birinci ve üçüncü fıkralarda düzenlenen yükümlülüklerin ihlali sonucunda çocuğun kasten öldürme veya neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçunu işlemesi hâlinde ebeveyn veya yükümlülüğü ihlal ettiği kabul edilen kişi hakkında, bu madde uyarınca verilecek cezanın yarısından 2 katına kadar artırılması öngörülmekte." Bir kere belirlilik yok. Mesela, ben, burada, bu soruyu sormak istiyorum; burada belirlilik ilkesi neye göre olacak? "Ailelerin hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerin ihlali" denilen kısım son derece geniş ve yoruma açık. Yani münferit olayda bunu nasıl değerlendirecek savcı veya hâkim? Hangi davranış ihmal sayılacak? Yine bir belirlilik yok. Anne ve babanın ne ölçüde gözetim yapması beklenecek? Bu da belli değil. Yine, boşanmış ailelerde sorumluluk kimde olacak? Bu da belli değil. Yine, çocuk uzun süre okulda, yurttan veya iş yerinde bulunuyorsa, gözetim yükümlülüğünün sınırı nerede başlayacak? Buna dair de bir belirlilik yok ve teklifin bu sorunların hiçbirini cevaplamadığını da görebiliyoruz. Şimdi, biz bu hâliyle biz bu hâle getirdiğimizde, uygulayıcı nasıl yapacak Hocam bunu? Bence olduğu gibi alacak, diyecek ki: "Hoş, güzel, ben sana bu cezayı vereceğim çünkü bana kanun bunu emrediyor." Ama bu bahsettiğimiz belirlilik ilkesine, ailenin sorumluluğunun nerede başladığına, hangi hükümler içerisinde yer alacağına dair hiçbir belirlilik yok. Hâliyle, bu hâliyle getirmek demek, ben bu soruna çözüm getireceğini düşünüyorum.

Şimdi, elbette ki bu teklifin bana göre temel yanılgısı da şu: Devlet, kendi sorumluluğunu yerine getirmeden, ortaya çıkan bütün toplumsal sonuçların faturasını aileye kesmek istiyor. Önce bir dönecek, madem öyleyse bu düzenlemelerde devletin yükümlülüklerine dair de getirelim düzenlemeler, neden bu yükümlülüğü görmüyoruz? Neden bunu sadece aileye atfediyoruz? Bugün bizim ülkemizde...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Devletin zaten var.

DİLÂN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hayır, sadece satışlarla ilgili belki var, az önce ondan bahsettim, onun iyi ve olumlu bir düzenleme olduğundan bahsettim. Tabii ki şerhimiz var, eksiklik var ama öncelikle bunu da yapmak gerekiyor eğer bu işin dengesi ortaya konmak isteniyorsa. Bugün çocukların suça sürüklenmesini konuşuyoruz ama önce çocukları suça karşı kim koruyacak? Öncelikle bu koruma mekanizmasını kimin ortaya koymasına gerekiyor, bunu konuşmak gerekiyor.

Yine, Anayasa'nın 41'inci maddesinde, devlete çocukları ihmalden, istismardan ve her türlü şiddetten koruma görevi verilmiş mi? Verilmiş, anayasal bir şey bu. Yine, 42'de ne diyor? "Eğitim hakkını güvence altına almak gerekiyor." diyor. Yine, 58'de ne diyor? İşte, suçtan koruma, uyuşturucu ve uyarıcı kötü alışkanlıktan koruma olarak devletin sorumluluğunu birinci dereceden görevli olarak ortaya koyuyor. Şimdi, hâl böyleyken, biz buna dair yeteri kadar bu koruma mekanizmalarını yapmayıp suçu getirip ailenin üzerinden meşru hâle getirmeye çalışıyoruz. Peki, bugün, devlet bu görevleri yerine getiriyor mu? Vallahi getirmiyor. MESEM örnekleri... Vekilim defaatle bunu dile getirmiş. Yine, seçim bölgem olan Urfa'da yakın tarihte yaşanan bir olay; MESEM öğrencisi bir çocuk, çalıştığı bir yerde çocuğun makatına hava basılması sonucu yaşamını yitirdi. Aile hâlen hak mücadelesini sürdürüyor. Peki, bunun sorumluluğunu kim alacak? Ya, siz, biz, çocukları korumayan, çocukları kollamayan, MESEM'lerde çocukları perişan eden, çocukları belki o işçiliğin en kötü hâline sürükleyen bir yerdeyken buna dair bir düzenleme yapacağımıza, bunları iyileştireceğimize, çocukları koruyan mekanizmalar ortaya koyacağımıza, tam aksine, çocukların işlemiş olduğu suçlardan bunu engellemek yerine, aileleri de sorumlu tutan, daha da yükü aileye bindiren, aslında devletin kendi sorumluluğunu, yükünü paylaştan bir yerde olduğunu görüyoruz. Bu uygulamalara dair bir düzenlemenin yapılması gerekirken görüyoruz ki maalesef böylesi bir düzenlemenin yapılmadığını.

Şimdi ben bunu yine not olsun diye düşünmek istiyorum, siz izahat getirdiniz ama hukuki açıdan da teklifin ciddi sakıncalar içerdiğini düşünüyorum. Neden? Her şeyden önce ceza hukukunun en temel ilkelerinden biri de ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi. Şimdi, Anayasa'nın 38'inci maddesi ve Türk ceza hukukunun yerleşik sistemi gereğince herkes yalnızca kendi kusurlu fiilinden dolayı sorumludur. Şimdi, biz aileye her ne kadar "Sizin ihmaliniz vardır..." Sizin az önce vermiş olduğunuz trafik ışıkları örneğindeki gibi bakın, spesifik örnekler bunlar ama gelin görün ki birçoğunda böyle kullanılmayacak, uygulaması böyle olmayacak. Suçun şahsiliği ilkesi de hâliyle ayaklar altına alınmış olacak ve bu düzenlemede de ebeveynin cezası doğrudan çocuğun işlediği ağır suçla bağlantılı olacak. Çocuk eğer çok ağır bir suç işlemişse otomatikman ebeveyni suçlu yapacak sistem yani göreceğiz, hepimiz aynı anda ölmeyeceğimize göre illa ki göreceğiz. Getireceğiz, diyeceğiz ki: "Bakın o zaman demiştik size bunları." diye. Burada sorulması gereken temel bir soru, bir anne veya babanın aile hukukundan doğan yükümlülükleri ihlal ettiği hangi objektif unsurlar açısından tespit edilmiştir; mesela ben merak ediyorum bunu, nasıl belirlendi. Yine, daha önemlisi, bu ihmal ile çocuğun işlediği kasten öldürme veya neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçu arasında nedensellik bağına nasıl kuracağız? Bunu da ortaya koymak gerekiyor. Yine, teklif bu soruların hiçbirine cevap vermemekle birlikte, ceza hukukunda bir kimsenin cezalandırılabilmesi için yalnızca yükümlülüğün ihlal edilmiş olması yeterli değil, değil mi? Sadece bunu ihmal etmesi yeterli olmayacak, aynı zamanda o ihmal ile meydana gelen netice arasında açık, somut ve ispatlanabilir bir illiyet bağına da kurulması gerekiyor. Şimdi, böylesi bir durumda biz uygulamanın böylesi bir noktada olmayacağını düşünüyoruz. En nihayetinde bu 4'üncü maddenin de teklif metninden çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet teşekkür ediyorum.

4'üncü maddeyle ilgili buyurun.

HALİL ULUAY (Kastamonu) - Başkanım, şimdi ben -özellikle hocamız cevaplar muhtemelen- "Bu dördüncü fıkra, bir ve üçün nitelikli hâli." diye bir söz duydum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, Hocamız "Nitelikli hâl değil." dedi.

HALİL ULUAY (Kastamonu) - Gibi...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gibi de değil, "Değil." dedi.

HALİL ULUAY (Kastamonu) - Daha doğrusu şöyle diyebilir miyiz, şimdi...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, ağırlaştırılmış hâli.

HALİL ULUAY (Kastamonu) - Ağırlaştırılmış hâli.

Dördüncü fıkra da bir taksir mi var, kasıt mı var? Yani taksir mi söz konusu burada, kasıt mı, ona bakmamız lazım çünkü bir ve üçte kasıt var, burada sanki taksir var gibi. Az önce "Taksiri de aramamız lazım." dediler. Artı, bir ve üçün mağduru aile üyeleri, dördün mağduru üçüncü kişi, mağdurlar da farklı oluyor. Bir de ceza hukukuna kendi bizzat işlemediği fiilden sorumluluk ilk defa bu hükümle girmiş olacak. Tazminat hukukunda var da ceza hukukunda yoktu. Tazminat hukukundakine benzer bir kurtuluş kanıtı getirme imkânı olacak mı?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir daha söyler misiniz?

HALİL ULUAY (Kastamonu) - Şimdi, tazminat hukukunda kurtuluş kanıtı...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Kurtuluş karanesi.

HALİL ULUAY (Kastamonu) - Kendi fiilinden sorumlu olmayınca kurtuluş karanesi getirme imkânı oluyordu, ceza hukukunda böyle bir şey yoktu, ilk defa burada geliyor; burada kurtuluş kanıtı getirme imkânı olacak mı?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Hocam.

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Evet, teşekkür ederim.

Öncelikle, dördüncü fıkra bakımından netice sebebiyle ağırlaşan suç dememin sebebi şu: Niye nitelikli hâldeyiz? Çünkü nitelikli hâller kasten işlenebilirler ancak. Dolayısıyla nitelikli hâllerde eğer kasıt yoksa işlenebilmesi mümkün değil. Zaten dördüncü fıkranın kasıt hali 83'e gider veya 88'e gider. Evet, dolayısıyla, o zaten hukukumuzda cezalandırılıyor. Yani bir anne veya baba aile hukukundan doğan yükümlülüğünü ihlal ederek bu ihlalin sonucunda da çocuğunun başkasını öldüreceğini bilir ve isterse 83'ü uygularsınız zaten, tereddüdümüz yok yani o noktada açık yok. Onun için burada ancak taksir olabilir. Yani anne, baba kasten hareket

edecek birinci fıkra bakımından, bunun sonucunda da bu ihmal yükümlülüğünün çocuklarının başkasını öldüreceğini veya yaralayacağını öngörmesi gerekirken öngörmeyecek.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Hocam, çok zorlama değil mi ya?

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Çok haklısınız. Şöyle, ben teoriyi kurayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hocam, 3 tane somut örnek verebilir misiniz?

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Şöyle bir örnek verebilirim ben aslında; anne ve baba, çocuğunun, örneğin destek yükümlülüğünden gidelim veya eğitim yükümlülüğü... Elbette ki bunların somutlaştırılması aile hukukuna giden bir kavramdır yani orada somutlaştıracağız bunu.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hocam, üçüncü fıkra da "ahlak" var.

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Ben, üçüncü fıkraya ilişkin olarak tereddüdümü ifade ettim. Benim kanaatim üçüncü fıkranın buradan çıkarılmasıdır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şu, ahlak üzerinden bir örnek verebilir misiniz? Hocam, üçüncü fıkradaki ahlaktan bir örnek verebilir misiniz?

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Şöyle: Bir kere sizin üçüncü fıkra bakımından özen yükümlülüğünüz olacak yani taksiriniz olacak çünkü bir ile üç arasındaki fark o zaten. Bir kasten işlenir, üç taksirle işlenir. Taksiri sonucunda "çocuğunuzun ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan" dediği zaman, mesela bunu genel ahlak olarak değerlendirip ailenin bu sebepten dolayı, örneğin çocuğunun ekonomik krizden dolayı fuhşa sürüklenmesi örneği verilebilir. Ama, dediğim gibi, ben için burada, dördüncü fıkra bağlamında durmasının suç genel teorisi bakımından çok açıklanabilir olduğunu düşünmüyorum. Hep açıklamalarımı bir bakımından yaptım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama üçüncü fıkra da dâhil burada.

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Dâhil de ben sadece bir akademisyen olarak orada şahsi kanaatimi ifade ettim, üç bakımından uygulanmasının çok zor olduğunu ifade ettim, ondan dolayı. Çünkü bizde netice sebebiyle ağırlaşmış hâller ancak kasıt kombinasyonlarında uygulanır. Bu, 23'üncü maddeden kaynaklanır. Çünkü 23'üncü madde, netice sebebiyle ağırlaşan suçlarda şöyle der: "Kastedilenden daha ağır veya daha farklı bir suçun oluşmasına, bir neticenin oluşmasına sebebiyet vermek." Şöyle; bu -dediğim gibi- çok dar bir alan için geçerlidir. Bakın, burada üç tane nokta var; bir, birinci fıkra yani ailenin aile hukukundan doğan yükümlülüğünü ihmal etmesi ama bir neticenin doğmaması, 233/1; ailenin aile hukukundan doğan yükümlülüğünü ihlal etmesi ve bunun sonucunda çocuğunun başkalarını öldüreceğini bilmesi ve istenmesi 83 -işte, o alana dar alan dememizin sebebi bu- dar alanı cezalandırır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - İliyet bağı ne yapacağız?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - "Yargıtay kararlarında böyle bir hukuksal boşluk var." deniliyor ya, niye mesela...

PROF. DR. OLGUN DEĞİRMENCİ - Bu ilk kez geldiği için yok. Üçüncü ihtimal şu, niye dar olduğunu söyleyeyim; aile, aile hukukundan doğan yükümlülüğünü 233/1'e göre ihlal edecek, bilerek ve isteyerek böyle bir yükümlülüğünün var olduğunu, tabii bir de beklenebilirlik var bizde ayrıyeten, işaret ettiğiniz husus o, Sayın Vekilimin söylediği kurtuluş beyyinesiyle kastedilen o. Yani "Biz aileden acaba bu ihmal ettiği hareketi yapmasını bekleyebilir miyiz?" sorusunu ihmali suçlarda sorarız. Bu, cezalandırmaya engel teşkil eder yani aile öyle bir durumdadır ki burada aile hukuktan doğan yükümlülüklerini yerine getirebilecek düzeyde de değildir. Onu da sorarız biz. Ama burada kastedilen, böyle bir imkânı haizken yapmaması çünkü o ihmali suçlardaki, kasten işlenen suçlardan, icrai suçlardan farkı o zaten ihmali suçların. Burada bir ihmali suç var, onu gözden kaçırmamamız gerektiğini düşünüyorum.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, çok kısa bir soru daha sorabilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Mesela, ailenin birden fazla çocuğu var diyelim ki, böylesi bir durumdan dolayı cezaevine girdi, mesela diğer çocukların bakımı, kişisel gelişimi, durumu, ona dair bir şey öngördünüz mü?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Ebeveyn mi cezaevine girecek?

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Diyelim ki bu suç kapsamında aileye cezayı verdik.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ebeveyn nasıl girecek cezaevine?

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Diyelim ki bu madde kapsamında cezalandırdık.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Ceza ne ki zaten; üç aydan iki yıla kadar.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Tamam, cezalandırdık diyelim ya, hapse girmiyor mu? O zaman niye yapıyoruz hapse girmeyecekse, amaç o değil mi?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Yani her cezayı hapse...

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Amaç o değil mi, amaç cezalandırmak değil mi?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Eğer bir kişide ağır bir ihmal ve istismar varsa diğer çocukları da devletin koruma altına alması yetmez mi zaten?

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Ama sonuçta o çocuğun da iyi olma hâlini gözetmek gerekiyor ya, o açıdan da birazcık sakatlık gerektiren bir konu diyorum.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Ya, aslına bakarsanız Sayın Vekilim, Hocam, burada tabii söylediğiniz gibi kapsam çok dar yani birtakım içtihatlarla da zaten yerine zamanla oturacak ama burada şu var: Çocuğunu okula göndermemişse, eğitim yükümlülüğünü yerine getirmemişse, çocuğun bakımını üstlenmemişse -ki bunun çokça örneklerini görüyoruz- zamanla bu çocuklar suça sürüklenmişse ve burada da aile kayıtsız kalmışsa bunlar birtakım verilerle tespit edilebilir yani somut olayda değişkenlik arz eder ama tespit edilebilir. Dolayısıyla burada elbette ki suçun şahsiliği son derece önemli, belirlilik ilkesi son derece önemli, hocalarımızın, sayın vekillerimizin söyledikleri kıymetli fakat birçok somut olayda çok net suç tipine uyan bu tanımla karşı karşıya kalıyoruz ve böylesi hâllerde kanun koyucunun değil, uygulayıcıların çaresiz kaldığına tanıklık ediyoruz. Dolayısıyla burada

uygulayıcıların eline bir malzeme, materyal veriyoruz. Bu, süreç içerisinde de çeşitlilik kazanacaktır, gelişecektir. Bu hükmün, bu uygulamanın, ailelerin dikkatini daha çok celbedeceğini ve çocukların suça sürüklenme oranlarını azaltacağını düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Çok spekülâtif bir şey sormak istiyorum. Mesela sağlığıyla ilgili bir mesele dediniz ya, örneğin bir aile yoksul, çocuğunu besleyemiyor, çocuk hastaneye gitti, çocuk yeterli beslenemediği için zor durumda; şimdi bu durumda o yoksulluktan dolayı aileyi buradan cezalandıracak mıyız? Şimdi, bunun sorumluluğu nasıl?

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Ya, çok ekstrem örnek veriyorsunuz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Hayır ama spekülâtif, o da spekülâtif, bu da spekülâtif, aynı şey, yok, aynı şey. Eğer bir spekülasyondan bahsedeceksek bundan daha fazlası var mı, o zaman yoksulluğun sorumlusu kim?

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Ben miyim yani?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Hayır ama bu da spekülâtif, hiçbir farkı yok, teknik olarak yok ama, teknik olarak farkı yok. Maksat düşünme, düşünce ufukumuzu artıralım, geniş düşünelim, doğru düşünelim diye spekülâtif bir soru attım ortaya.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Yeni bir kavram ortaya koymadınız...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, yeni bir kavram değil, kanun açık.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Başkanım, bir şey ifade edebilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bu konuyla mı ilgili?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Bu konuyla ilgili çok uzadı ama...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Değerli arkadaşlar, dikkat ederseniz sadece çok sınırladığımız suçlarla ilgili bu düzenlemeyi getiriyoruz yani birçok suç var, suç tipi var. Mesela "Uyuşturucu suçlarıyla ilgili mesela niye böyle bir yükümlülük getirmediniz?" denilebilirdi ama toplumsal olaylara baktığımız zaman, ailelerin gerçekten çaresizlik içerisinde kaldığını, tüm uğraşlarına rağmen çocuklarının o beladan maalesef arınamadıklarını görüyoruz. Dolayısıyla burada çok spesifik iki tane suç için getirdiğimiz bir cezai sorumluluk söz konusu. O bakımdan çok değişik örnekler verilebilir ama o söylediğiniz örneklere buradaki suç tipi uymuyor, onu ifade etmem gerekiyor.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sınırlama bu teklifte nerede var, hani sadece iki suç tipi için diyorsunuz ya, nerede var?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Orada var Sayın Karaca, var o.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ben duymak için soruyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ne için?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Kendisinden duymak için soruyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Var ama o.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Mustafa Bey'den duymak istiyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Mustafa Bey.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Yani kanun metni çok açık bir şekilde bunu ifade ediyor zaten. 233'üncü madde (1)'inci ve (3)'üncü fıkralarda tanımlanan fiiller nedeniyle çocuğun kasten öldürme ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu işlemesi hâlinde şikâyet aranmaksızın faile bu madde uyarınca verilecek ceza yarısından 2 katına kadar artırılır diyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bunu özellikle sordum Sayın Başkan, biraz önce Maraş'taki okul saldırısını gerçekleştiren çocuğun babası ve annesi hakkındaki iddianamenin düzenlendiğinin haberi düştü. Babaya olası kastla öldürme ve 6136 sayılı Yasa'ya muhalefet suçlarından, anneye bilinçli taksirle öldürme, yaralanmaya neden olma suçlarından cezalandırılma istendi yani aslında hâlihazırda var olan -değil mi- birtakım düzenlemelerin bu iddianamede yer aldığını görüyoruz. Şimdi, burada amaç öngörülemez bir düzenleme yapmak mı yoksa hâlihazırda dikkat çekelim, bu konuda kamuoyunun gündemine otursun, işte belki bu konulardaki özen yükümlülüğü daha fazla dikkat edilir gibi yani Sayın Durgut'un bize çok söylediği gibi bir şey mi var burada -nasıl denir- öyle sadece bir fikirle mi hareket ediyoruz yani?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - "Sayın Durgut..." Anlamadım ne dediğinizi ama devam edin.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ben sizin kullandığınız kelimeyi kullanmaktan imtina ettiğim için dilimin ucuna geldi, söylemedim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, Sayın Köse, buyurun.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Ya, hocamız aslında çok güzel ifade etti.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hocamız mı cevaplasın?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Yok, yok, çok güzel açıklamıştı aslında bu hususu, olası kasıt, taksir...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Orada kasıttan bir iddianame düzenlenmiş, burada ihmalin önüne geçilmeye çalışılıyor; ikisi çok farklı bir iddianame.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Peki, o zaman devam edeyim bununla ilgili şeyime.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, soru mu?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Hayır, bu maddeyle ilgili görüşlerimizi paylaşmak istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, bu maddede ben bir popülizm görüyorum açıkçası. Elbette ki ailelerin sorumlulukları, yükümlülükleri önemli ve kıymetli ama bu yasanın bütününde bu madde özel olarak böyle düzenlenip devletin devlet olma yükümlülüklerini yerine getirmemesine ilişkin herhangi bir kamusal değerlendirme yapılmaması hakiki bir popülizmi gösteriyor. Şimdi, bakın, izleme yok, önleme yok, denetim mekanizması yok yani biz ailelerin çocukları üzerindeki yükümlülüklerini,

sorumluluklarını yerine getirmesini bekliyoruz, bu önemli ama ailelerin bu yükümlülüklerini ve sorumluluklarını yerine getirirken yapmaları gereken devletin rol ve ödevlerine ilişkin toplam içerisinde herhangi bir şey görmüyoruz. Biraz önce teklif sahibi Fransa örneğini verdi, Fransa'da da aynı ruha sahip bir yasanın olduğunu, yine benzer cezalandırmaların aile içerisinde...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - "Tartışılıyor." denildi yani öyle bir yasa olup olmadığını bilmiyoruz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Evet, tartışıldığını söyledim, anayasal durumu tartışılıyor dedim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu kabul edildi zaten 2021 yılında yani bu...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - 2025'te geçti yasa.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - 2021 yılında aynı şey tekrar tartışıldı Fransa'da ve bu tartışmada tıpkı bizim şu anki tartıştığımız yasaya, yasanın ruhuna çok denk düşen bir biçimde aslında çocuğu koruyan devletten çocuğa karşı kendini koruyan devlete geçiştir bu, bunu yapmamalıyız diye bizzat Fransa'da yargıçlar sendikasının bu konuyla ilgili, bu verilen örneklerle ilgili değerlendirmeleri var. İtirazlar yükseldi...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Tamam, tartışılıyor dedim ben de zaten.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Siz "Tartışılıyor." dediniz, olumlu bir şeymiş gibi söylediniz, ben de "Hayır, olumlu karşılanmıyor." diyerek karşı cevap veriyorum.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hayır, tam tersine anayasal olarak suçun şahsiliği ilkesi durumundan tartışılıyor dedim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, aramızda, katılımcılar arasında Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinden Sayın Zeynep Mutlu var. Benim biraz sonra aktaracaklarıma ilişkin eğer spekülative bulunursa, eğer hani böyle kafamızdan uyduruyormuşuz gibi bulunursa kendisinin dinlenilmesini de rica ediyorum çünkü kendisi bizzat Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı bünyesinde çalışan uzmanların üye olduğu ve saha çalışmalarını yakından takip eden bir derneğin temsilcisi. Bizim açıkça bu maddeyle ilgili itirazımızın kaynağı şu: Aileye sorumluluklarını hatırlatan, eğer sorumluluklarını yerine getirmiyorsa cezalandırılacağını söyleyen bir devleti, kendisinin aileleri izleme, eğer suç unsuruna müsait bir ortam varsa o aile düzeni içerisinde onu önleme noktasında gereğini yerine getirmemesi konusunda nasıl denetleyeceğiz; bu yasada neden bununla ilgili bir şey yok? Bakın, açıkça bu ülkedeki sosyal inceleme raporlarında "aile-çevre araştırması"nın yeterli yapılmadığını sosyal hizmet uzmanları dernekleri açıklıkla ortaya koyuyorlar. Araç, kaynak yetersizliği, iş yükü gerekçesiyle çoğunlukla adliyelerde sadece çocuğun beyanları üzerinden rapor hazırlanıyor bu ülkede. Bu ülkede aileyle ilgili riskleri, alınması gereken önlemleri eksik bırakan, bütünlüklü olmayan bir sosyal politika var. Adalet Bakanlığı ayrı, Sağlık Bakanlığı ayrı, Aile ve Sosyal Hizmetler ayrı değerlendirmelerle asla bütünlüğü olmayan, birbirini beslemeyen ve birbirini denetlemeyen bir bölünmüş mekanizmaya sahipler. Dolayısıyla ailenin gerçekten yükümlülüğünü yerine getirip getirmediği ve bu yükümlülükleri yerine getirmemesinde devletin rolünün, eksik bıraktıklarının ne olduğunu denetleyebilecek bir kurumsal mekanizmamız var mı bizim? Cevap veriyorum, yok. Bu cevaptan eğer tatmin olmuyorsa teklif sahipleri, burada bu sahada çalışan uzmanlar var, dinlenmesini talep ediyorum ben "Neden yok?" a cevap vermek açısından. Bakın, Çocuk Koruma Kanunu koruyucu destek ve tedbirlere ilişkin yönetmeliklerde ailelerle ilgili danışmanlık tedbirlerinin uygulanmadığını görüyoruz yani suçun yapısal nedenlerine yönelik değil, sadece çocuğa nasıl davranması gerektiğiyle ilgili, suçun yapısal, sistematik nedenlerini çözmek üzere ailelere yönelik alınmış önlemler, bunun takibi yok. Ailelere yönelik danışmanlık tedbirini Aile Bakanlığının -üç yıl önce- kendi görev alanı içinde olmadığını söyleyerek hiç uygulamadığını bu çatı altında itiraf etmişti. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından bahsediyoruz sevgili arkadaşlar, değilse burada uzmanlarımız var, çıkıp lütfen bu konuyla ilgili "Hayır, bizim bütünlüklü bir sistemimiz var, eş güdümümüz var, personel sayımız yeterli, bunun denetimleri gayet olması gerektiği gibi ve olması gerekenin üstünde yapıyoruz." diye lütfen cevap versinler bize ama olmadığını maalesef gayet iyi biliyoruz.

Ben bir şey daha söyleyeceğim. Şimdi, burada hani spekülative örnekler üzerinden konuşalım dedi arkadaşlar çünkü aslına bakarsanız hukuk felsefesi üzerinden bu örneklerin önümüzdeki dönem nasıl sonuçlar yaratacağına ilişkin bir tartışma yapmaya çalışıyorlar. Ben size çok somut örnekler vereyim kendi şehrimden Sayın Başkan. Gaziantep'te Düztepe Mahallesi'nde -ben bunu soru önergesiyle ve çeşitli başvurularla da gündem ettim- kadınlar, o mahallede yaşayan Alevi kadınlar, uyuşturucu bağımlısı 8-17 yaş arasındaki çocuklarını tedavi ettirebilecek bir hastane, bir merkez, uzun soluklu takiplerini yaptırabileceği bir sosyal hizmet kurumu bulamadıkları için defalarca kez...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Neden sadece kadınlar demediniz Sayın Vekilim?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Efendim?

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Neden sadece kadınlar demediniz de mezhepsel bir ayrımı tutanaklara geçirmeye çalışıyorsunuz?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şimdi bağlayacağım, sebebini söylüyorum Şengül Hanım.

Çocukların sürekli olarak suça karışmasının tartışmasını yapıyorlar, bundan çok muzdaripler ve bir türlü devlet mekanizmaları içerisinde belediyeler olsun, sosyal hizmet kurumları olsun, uyuşturucu bağımlılığıyla mücadelede istikrarlı ve sistematik bir hizmet alamadıkları için, çocukların sürekli suça karışmasını engelleyebilmek için çocuklarını Adıyaman'daki Menzil tarikatının binasına götürüp teslim ettiklerini anlattılar bize.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Ne alakası var Alevilikle?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bakın, yani gerçeklik bu, çok alakası var. Herhangi bir belediyeden, sosyal hizmet kurumundan, herhangi bir... Ama bakın "Güzel yapmış." diyor yani durum bu.

BÜLENT TUFENKÇİ (Malatya) - Hayır, Alevilikle ne alakası var?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ben size başka bir örnek daha veriyorum, yine somut bir örnek, bunun raporlarını biz Aile ve Sosyal Hizmet...

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Sayın Vekilim, Sünniler götürmüyor mu çocuklarını? Yani hepsi yanlış, götürmeleri ama Sünni-Alevi diye...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ama örnek veriyor.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Sünni de götürüyor.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tamam, örnek veriyor, Alevi olacak, Sünni olacak.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Alevi olabilir, Sünni olabilir ama Alevi kadınlar bunu bize anlatırlarken "Kendi inanç ve itikadımıza ters olmasına rağmen biz çocuklarımızı nasıl koruyabiliriz derdine düştüğümüz için bunu yaptık." diye anlattıkları için o vurguyu özel olarak yaptım ve bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Bu devlet çocukları, uyuşturucu bağımlısı çocukları, bizim konuştuğumuz gibi suça, suça sürüklenme ihtimali olan çocukları herhangi bir tarikat ve cemaatin kolları altında bırakamaz sevgili arkadaşlar.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Ya, bağırmadan konuşun!

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bırakıyorsa yükümlülüklerini, sorumluluklarını yerine getirmiyor demektir ve aynı zamanda aileleri de bu konuda herhangi bir suçlamaya maruz bırakamaz anlamına gelir. Ne yapacağız şimdi bu konuyla ilgili? Bu memlekette uyuşturucu bağımlısı çocukların gerçekten tedavi edilebileceği, sistematik bir biçimde tedavilerinin, rehabilitasyonlarının yapılabileceği, eğitimlerinin sağlanabileceği, geleceklerinin hazırlanabileceği kaç kamu kuruluşu olduğunun bile hesabı yapılmadan, verisi tutulmadan bu maddenin kendisini bu biçimiyle geçirmek ve kamusal sorumluluğa hiç işaret etmeden bu yasanın tamamını geçirmek gerçekten büyük bir sorumsuzluk örneği.

Bir örnek daha veriyorum. Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğinin yıllık raporlarını biz Adalet Bakanlığına, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına, Sağlık Bakanlığına her sene iletiyoruz arkadaşlar, her bir meseleyle ilgili ayrı ayrı soru önergeleri veriyoruz; tek bir adım bile atılmadı. Esenyalı'da özellikle şiddet mağduru kadınlar Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğine başvuruyorlar, çocuk bakım yükleriyle ilgili bir sıkıntıları var. Boşanmış bu kadınlar, organize sanayi bölgesinde çok uzun saatlerde hafta sonu dâhil olmak üzere çalışabildikleri işler buluyorlar Sayın Başkan ve çocuklarını kendi çocuklarına emanet edip kapıyı kilitleyerek işe gitmek zorunda kalıyorlar ve çocukların ev içerisinde yaşadıkları hepimizin malumu olabilecek olaylar gerçekten de; yangınlar, istismar olayları, aynı zamanda çocukların bakımlarının yine kendisi çocuk olan çocuklar tarafından yapılıyor olmasının sıkıntıları. Ben burada soruyorum: Ailelerin bakım yükümlülüğünü bu oranda tartışan bu yasanın kendisi, örneğin Esenyalı'daki kadınlar çocuklarının üzerine kapı kilitleyip çıkmak durumunda kalırlarken niye her mahallede kreş açılması tartışmasını yapmıyor, niye okullarının sonrasında çocukların bakım yükünü bu noktada böyle mağduriyetler yaşayan ailelerin üstünden alma noktasında bütçe ayrılması gerektiği tartışmasını yapmıyor, niye organize sanayi bölgesinde kreş yükümlülüğünü yerine getirmeyen patronlar için bir çift laf etmeden bu kadınların kendisini bu çocukların işleyeceği suçlar yüzünden şimdi daha sorumlu kılıyor? Bunların cevabının verilmesi lazım.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Yani bu düzenleme doğru ama eksik diyorsunuz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Kamunun sorumluluğunu artıran, buna uygun adımlar atılmasını garanti altına alan hiçbir şey yapmadan böylesi bir yasayı, böyle bir maddeyi geçirmenin kendisi açık bir biçimde devletin bütün sorumluluklarını tek tek anne-babalara yıkmak; bunun adı popülizm, böyle yasa yapılmaz sevgili arkadaşlar.

Başkanım, tekrar rica ediyorum, biraz önce anlattığım bütünlüklü politika olmaması, izleme süreçlerinin aslında gayet kötü bir biçimde yapılıyor gerçeği, dolayısıyla ailelerin hangi noktada sorumluluklarını yerine getirip getirilmediğinin bizzat bu devletin bakanlıkları arasında eş güdümlü bir biçimde gerçekleştirilemediğinin bütün bu somut örneklerini dinlemek üzere Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinden Sayın Zeynep Hanımı lütfen dinleyelim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyoruz.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Başkanım, bir şey söyleyebilir miyim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Bu şekilde biz bu kanunu on günde bitiremeyiz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bitiririz, bitiririz.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Komisyon üyesi olan arkadaşlara on dakika, önergeye verirsek zaten şey yapalım yoksa...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Başka var mı arkadaşlar söz talebi?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Önergeyle beraber var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani artık herhâlde önergelerle ilgili ayrıca konuşmayacağız.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Bizim önergemiz var Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Efendim?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Bizim önergemiz var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, vereyim söz.

Buyur...

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Yok, önergeye sıra gelsin diye bekliyoruz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, soru mu?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Yok, ben soru sormuştum, onun üzerine değerlendirme yapmamıştım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hangi soruydu?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sadece sorularımı sormuştum, değerlendirmeyi daha sonra yapacağım dedim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ya, değerlendirmeyi yaptınız, ondan sonra soruları sordunuz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Yapmadım, tek bir cümle söyledim, sonra direkt soru sordum.

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) - Başkanım, süre verelim artık yani gerçekten bir madde iki saat sürüyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Şimdi, Sayın Başkan, amacımız burada bir şeyi uzatmak, buradaki görüşmeleri tıkamak... Hakikaten...

FAHRETTİN TUĞRUL (Uşak) - Aynı şeyleri tekrar tekrar söylüyorlar.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tekrara düşmeden arkadaşlarım, evet...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bunu burada çok samimi söylüyorum. Halil Bey, o yüzden siz de hani hakikaten müdahale etmeyin, bu bir Komisyondur, burada önemli bir teklif görüşülüyor, teklif sahipleri bunu savunacak, biz de bunun yanlış olduğunu, hangi maddelerinin yanlış olduğunu, gerekirse kelime kelime burada konuşacağız, konuşmak zorundayız. Hak olan, esas olan budur, bu Komisyonun amacı da budur.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Mutlaka konuşun ama tekrara düşmeden konuşun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Eğer biz burada bunu anlatmayacaksak o zaman kalkıp gidelim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam Sayın Uçar, tekrara düşmeden buyur.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Şimdi, tekrara düşme anlamında değil... Ben ilk bu maddeyle ilgili söz kurarken birkaç soru sordum, önce hem kanun teklif sahiplerine hem de kıymetli Hocama sordum, cevapları kıymetli hocam nispeten verdi ve aslında birçok noktada da ortaklaştık söylemek istedikleri boyutuyla ama burada çok net söyleyeyim yani bu kanun teklifi zaten sorunlu bir teklif ama bu maddenin kendisi başlı başına bir sorun. Bir kere bu madde, bu kanun teklifinin içerisindeki bu madde ölü bir madde diyebiliriz, hiçbir sonuç doğurmayacak. Üç temel ilkeden bahsettik, üç temel ilkeden birincisi en başta illiyet bağı. hiçbir şekilde annenin babanın eylemi ile çocuğun fiiliyle gerçekleşecek olan durum arasında bir illiyet bağı kurmamız mümkün değil; hukuken, hukuk mantığıyla, hukuk ilkeleriyle mümkün değil. Hadi bunu kurdunuz, bunu kurdunuz, hiçbir hâkim bu maddeden kaynaklı şüpheden sanık yararlanır ilkesini geçerek cezalandırma yapamaz. Doğrudan, buradaki şüpheyi hiçbir şekilde ispat edemezsiniz. Onu da yapsanız, suçun şahsiliği ilkesinden, cezanın şahsiliği ilkesinden dolayı bir defa karşınıza çıkacak. Dolayısıyla, bu madde ölü bir maddedir...

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Şüphe yoksa ne olacak?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Buyurun, buyurun, dinliyorum.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Çocuğun çok net psikolojik rahatsızlıkları varken, çocukla ilgili o tedavi yükümlülüklerini yerine getirmediyse, bu hususta hiçbir şekilde şüphe yoksa şüpheden nasıl sanık yararlanacak?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Zaten başka düzenlemeleri var. Hocam ne diyor? Arada sıkışmış, dar bir şeyden bahsediyoruz. Sizin söylediğiniz başka bir şey.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Başka bir şey değil, net olarak o.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bakın, buradaki durum nedir? Bu kanundaki durum nedir? Buradaki durum nedir? Buradaki durumu söylüyorum. Bakın, buradaki durum, aile hukukundan doğan bakım, eğitim destek olma yükümlülüğünü yerine getirmedi, eğitim yükümlülüğünü yerine getirmedi, çocuk eğitim yükümlülüğünü almadı diye gitti, mahallede çocuklarla top oynarken kasıtlı olarak vurdu, bir çocuğun ölümüne sebep oldu ya da netice itibarıyla ağırlaştırılmış birinin yaralanmasına sebep oldu. Sırf burada anne baba eğitim yükümlülüğüne getirmedi diye... Başka bir sorumlu bulamadık çünkü. Bulamadık, bakın, tekrar ediyorum, bulamadık. Geleceğiz, anne-babaya ceza mı vereceğiz? Yani burada zorlama, hukuk ilkelerini yok sayan bir yaklaşım var. Dolayısıyla, bu kanun teklifinin içerisindeki bu madde de tıpkı kanun teklifinin tamamı gibi karşılığı olmayan, ölü doğacak olan bir maddedir. Biz teklifle birlikte, yine aynı şekilde bu maddenin de tekliften çıkarılması gerektiğini söylüyoruz. Buna ilişkin olarak zaten temel ilkeler boyutuyla yaklaşımda sorun olduğunu ifade ettik.

Sayın Başkan, siz de bir hoca olarak, eminim, bu ilkeler boyutuyla "Bence de burada sorun var." diyeceksinizdir diye düşünüyorum. Bunun değerlendirmeye alınması gerektiği kanaatindeyim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, çok teşekkür ediyorum.

Bence önergelere geçebiliriz. Konu açıklandı, net. Orada maddeyle ilgili...

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - "İsrarcıyız." diyorsunuz, değişen bir şey olmayacak.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hayır, Genel Kurula kadar değerlendireceğiz diyorum. Yani konunun bir kez daha değerlendirilmesi gerektiği anlaşıyor.

İlk önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Arslan
Şırnak

Zülfük Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Söz alacak mısınız?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

Tekrara düşmeden, lütfen.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Elimden geleni yapmaya çalışacağım Başkan. Çünkü zaten o teknik, hukuki meseleleri tekrar etmeyeceğim, bence yeterince bir doygunluğa ulaştı.

Ben işin biraz toplumsal boyutundaki bir hususu bir öneriyle getireceğim size. Çünkü burada ailelerin yükümlülükleri üzerindeki mesele, Çocuk Koruma Kanunu'ndaki ilgili hususlar Ceza Kanunu'yla birbiriyle illiyetli olarak ele almamız gereken bir mesele. Bazı vahamet gerektiren, ailenin, anne babanın çok yoğun bağımlı olduğu, çocuğun şiddete yönlendirildiği ya da kullanıldığı meselelerde Çocuk Koruma Kanunu'nda çocuk koruma altına alınıyor. Yani böylesi boyutlar için zaten böylesi bir maddeyi

konuşmaya gerek kalmayacağız; ilgili yönetmelik var, ilgili kanun var. Burada işin biraz gerçeklikle bağlantısını kurarak birkaç şey söyleyeceğim. Biz Beritan Vekilimizle dün yaptığımız cezaevi ziyaretlerinde suça bulaşan çocukların, en azından görüştüğümüz, içeride olan çocukların biri hariç hepsinin zorunlu eğitimden alıkonulduğunu, ailelerin içerisinde aile içi şiddet örüntüsü olduğunu - babanın anneye dönük olarak- ve bunun süreklileşmiş şekilde devam ettiğini, çocuğun buna şahit olduğunu ya da çocuğun bundan nasibini aldığına ya da baba tarafından aynı şiddete maruz kaldığına -tırnak içerisinde- denk geldik. Buradaki meselenin çok dar ve sınırlı bir şekilde ele alındığını düşünüyoruz ve biz şöyle bir öneriyle gelmek istiyoruz, SSÇ Komisyonunda da Komisyonumuz bunu söyledi: Risk örüntüsü ve erken önleme meselesinin önemini açıklamak istiyorum. Örnek veriyorum, bugün ülkemizde en önemli sorunlardan bir tanesi en az çocuk meselesi kadar kadına şiddet meselesi. Bugün aile içi şiddette babanın anneye karşı gerçekleştirmiş olduğu bir şiddet hikâyesinde -bu sadece fiziksel şiddet, ağır yaralama değil- şiddet hikâyesini kendisinin yaşadığı bir meselede Adalet Bakanlığına geldiği an Adalet Bakanlığının çocukla ilgili bir önleyici mekanizma ve erken risk göstergesinin devreye konulması gerektiğini düşünüyoruz yaşanan çocuk örüntülerinin kendisi itibarıyla ya da anne baba bağımlı -uyuşturucu bağımlısı, kumar bağımlısı başka bir bağımlılık- Sağlık Bakanlığına gitti ya da Yeşilaya gitti, örnek veriyorum, bir şekilde bunlarla bariz bir temas kurdu. Bu noktada da çocuklar açısından bir erken uyarı sistemi ve bir destek mekanizmasının devreye girmesi gerektiğini düşünüyoruz. Burada aileleri cezalandırmak meselesinden ziyade çocukları suçtan koruma önceliğimiz değil mi? Evet. Eğer çocukları suçtan koruma ve suçu önleme üzerinden bir değerlendirme yapacaksa burada çocuğun suça bulaşabileceği yapısal sorunları çözmek bir yana, aynı zamanda, olası risk örüntülerini dikkate alarak gerekli koordinasyon ve eş güdüm... Sayın Sevda Vekil ifade etti, onu tekrarlamayacağım. Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasındaki eş güdümün kendi içerisinde bir mesele olması. Çünkü her zaman aile çocuk için güvenli bir alan değil, aile kadınlar için güvenli bir alan değil. Böylesi bir durumda devreye girebilecek bir mekanizmayı biz öneriyoruz. Mesela, 12'nci maddede bir bildirim usulü getirilmişti. Biz niye böylesi durumlarda şiddet meselesinde Adalet Bakanlığını, bu bağımlılık meselesinde Sağlık Bakanlığını ya da diğer ihmal meselelerinde, çocuk koruma meselesinde bir bildirim yükümlülüğü getirip aralarında koordinasyonu sağlamıyoruz? Bence bu, bu cezalandırmadan çok daha etkili bir mekanizma olacak; bu birincisi.

İkinci olarak, devletin sorumluluğuyla ilgili çokça şey söylendi. Burada şöyle bir şey söylemek istiyorum: Örnek veriyorum, eğitime devam etmeyen bir çocuk, okulu bırakmış -Zülküf Vekilin verdiği örnekte bulunuyorum- dışarıda eğer bir kavgaya karışmış ve 4'üncü maddedeki kasten öldürme meselesini gerçekleştirmiş. Burada biz babanın yükümlülüğünü dikkate aldığımız kadar, öğretmen yükümlülüğünü, psikiyatrik bir sorun varsa okuldaki PDR'ci hocaların sorumluluğunu ya da aile hekimi varsa, bir bağımlılık söz konusuysa bağımlılıkla ilgili aile hekimi sorumlu tutuyor muyuz? Tırnak içerisinde, hayır. Devletin ilgili kademelerinde devletin mekanizmalarında bir sorumluluk addetmiyoruz ama çocuklara gelen meselede bir sorumluluk addediyoruz, bir bildirim öneriyoruz.

İkinci mesele de 6284. Bir kadın ya da işte, çocukları için ya da kendisi için 6284'e başvuruda bulunduğu an tıpkı 12'nci madde meselesi gibi aynı bildirim yani yönlendirme meselesi, çocuğun korunması, desteklenmesi, yoksulluktan tatalım diğer yapısal meselelere kadar risk değerlendirmesi ve bildirim usulünün iç içe değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Kadın ile çocuğu asla eş değer görmüyoruz, bu iki ayrı politika alanı ama ikisinin kişisel olarak kendini var ettiği alanlarda da ilişki, besleme, büyütmek ve o gedik meselesinde bütüncül bir yaklaşım, bildirim ve koordinasyon meselesinin öncelikli olarak bu madde üzerinden tekrardan revize ederek değerlendirilmesini öneriyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

"MADDE 4 - 5237 sayılı Kanunun 233 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "bir yıla" ibaresi "üç aydan iki yıla", ikinci fıkrasında yer alan "üç aydan bir yıla" ibaresi "altı aydan iki yıla" ve üçüncü fıkrasında yer alan "üç aydan bir yıla" ibaresi "bir yıldan üç yıla" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

'(4) Birinci ve üçüncü fıkralarda tanımlanan fiiller nedeniyle çocuğun kasten öldürme (madde 81, 82) ve neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama (madde 87) suçunu işlemesi halinde şikayet aranmaksızın, faile bu madde uyarınca verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.

(5) Bu madde kapsamında cezaya hükmedilebilmesi için; yetişkin aile bireylerinin, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirlenen çocuk gelişimi, ebeveynlik becerileri ve aile içi iletişim konularındaki zorunlu eğitim programlarına katılması ve bu programları tamamlaması gerekir. Eğitime katılım yükümlülüğünün ihlali halinde cezanın aynen infazına karar verilir."

Hakan Şeref Olgun
Afyonkarahisar

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hakan Bey, konuşacak mısınız?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Maddeyle, aile hukukundan doğan bakım, gözetim ve destek olma yükümlülüklerini yerine getirmemeleri nedeniyle cezai sorumluluktan doğan yetişkin aile bireyleri bakımından zorunlu eğitim yükümlülüğü getirilmektedir. Çocuğun korunması, sağlıklı gelişiminin sağlanması ve suçtan uzak tutulması konusunda öncelikli sorumluluk çocuğun bakım ve gözetimini üstlenen yetişkinlere aittir. Aile bireylerinin çocuğun fiziksel, zihinsel, ahlaki ve sosyal gelişimini gözetmesi, eğitim, bakım ve denetim yükümlülüklerini yerine getirmesi, çocuğun suça sürüklenmesine neden olabilecek

riskleri zamanında fark ederek gerekli önlemleri alması gerekmektedir. Bu yükümlülüklerin ihmal edilmesi yalnızca aile içi bir sorun olarak değerlendirilemez. İhmalin çocuğun ağır suçlara sürüklenmesine neden olması hâlinde sonuç hem çocuk için hem mağdur hem de toplum bakımından telafisi güç zararlara yol açmaktadır. Maddeyle, aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen aile bireylerine uygulanacak cezaları artırılmakta, bu ihmal sonucunda çocuğun kasten öldürme veya neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçunu işlenmesi hâlinde fail hakkında daha ağır ceza hükmüyle cezalandırılmaktadır. Dolayısıyla bu madde kapsamında cezai yaptırımın muhatabı çocuk değil, çocuğa karşı kanundan kaynaklanan yükümlülüklerini ihlal eden yetişkin aile bireyleridir. Ancak aile bireyine yalnızca hapis cezası verilmesi çocuğun suça sürüklenmesine neden olan aile içi sorunların giderilmesi bakımından tek başına yeterli değildir. Ceza yaptırımının yanı sıra, ihmale yol açan yanlış ebeveynlik tutumlarının, iletişim eksikliklerinin ve çocuğun gelişimi konusundaki bilgi yetersizliğinin de giderilmesi gerekmektedir. Aksi hâlde, cezai yaptırım uygulamasına rağmen aile ortamındaki risklerin devam etmesi ve aynı ailede bulunan diğer çocukların da benzer tehlikelerle karşı karşıya kalması mümkündür.

Teklifte yer alan bu maddeyle cezalar ağırlaştırılmakta ancak bilinçsiz ailelerin bilinçlendirilmesi adına bir adım atılmamaktadır. Önergemizde cezanın verilebilmesi için ailedeki yetişkinlere eğitim verilmesi zorunluluğu getirilmek istenmektedir. Yasama organı tarafından failere yönelik bir ceza artışı belirlenmekte ancak idareye bir sorumluluk yüklenmemektedir. Bu nedenle, önergemizde cezai sorumluluğu bulunan yetişkin aile bireylerinin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirlenecek çocuk gelişimi, ebeveynlik becerileri ve aile içi iletişim konularındaki zorunlu eğitim programlarına katılması ve bu programların tamamlanması teklif edilmektedir. Eğitim yükümlülüğü aile bireyine tanınmış, isteğe bağlı bir imkân değil, çocuğa karşı ilan edilen sorumlulukların yeniden hatırlatılmasını, aile içindeki koruyucu ve denetleyici mekanizmaların güçlendirilmesini amaçlayan zorunlu bir tedbirdir. Yetişkin aile bireyinin eğitim programına haklı bir mazereti bulunmaksızın katılmaması veya başladığı programı tamamlamaması, çocuğun korunmasına yönelik sorumluluklarını yerine getirme konusunda gerekli iradeyi göstermediğini ortaya koyacaktır. Bu sebeple, eğitim yükümlülüğünün ihlali hâlinde hükmedilen cezanın aynen infazına karar verilmesi öngörülmektedir.

Düzenlemeyle, bir taraftan çocuğa karşı bakım, eğitim, gözetim ve destek yükümlülüklerini ihlal eden yetişkin aile bireylerinin cezai sorumluluğu etkin hâle getirilmekte, diğer taraftan aile bireylerinin çocuk gelişimi ve ebeveynlik konularında bilinçlendirilmesi sağlanmaktadır. Böylece, yalnızca meydana gelen sonucun cezalandırılması değil, ihmale neden olan aile içi koşulların giderilmesi, aynı ailede bulunan diğer çocukların korunması, yeni suçların önlenmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle teklifimize kabul oyu verilmesini arz ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Olgun.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 4'üncü madde kabul edilmiştir.

5'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 174 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"e) Onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında sosyal inceleme yaptırılmaksızın düzenlenen,"

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, önergelere geçelim isterseniz, önergelerde konuşursunuz olur mu?

Sizin önergeniz var mı, DEM'in önergesi var mı burada?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - O zaman DEM'in önergesini okutayım, gerekçesini açıklasınlar.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tamam Başkan.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülcüf Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergenin gerekçesini açıklamak üzere Sayın Altın, buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Aslında ilk görüşte, ilk bakışta çok olumlu bir düzenleme gibi görünüyor bu düzenleme.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ben de merak ettim aslında, biz de öyle görüyoruz ama...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - İfade etmeye çalışayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şöyle: Çocuk Koruma Kanunu'nda mevcut hâliyle SİR'in her çocuğa uygulanması bir tavsiye niteliği taşıyor fakat bu düzenlemeyle birlikte 0-15 yaşa bu tavsiyenin zorunlu bir hâle getirilmesi düzenleniyor. Bizim bu maddeye karşı çıkmamızın sebebi şu: Bu 0-15 yaşın neden 0-18 yaş aralığı... Yani bu aralığın neden 0-15 yaşında tutulduğu yani bir çocuk...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani 18 yaşa kadar mı olsun diyorsunuz siz?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Evet çünkü çocukluk tanımı 0-18 yaştır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - O zaman niye maddenin çekilmesi yerine bunu söylemediniz?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Onu ifade edeyim, siz az önce bir soru sordunuz, "Bu pakette ya da bu kanun teklifinde hiç mi onayladığınız bir madde yok?" diye bir soru sordunuz daha önceki, grubumdaki arkadaşlarıma. Bizler de onaylamıyoruz dedik,

sebebi şu: Bizim değişiklik önergesi vermeyi düşündüğümüz maddeler olsa dahi bu kanun teklifinin kendisi topyekûn çocukluk tanımına ilişkin ibareler içerdiği için ilkesel olarak hepsine ret veriyoruz. Eğer değişikliği konuşacak olsaydık, onuncu, on birinci yargı paketlerinden beri pek çok konuda zaten değişiklik önergelerimizi ortak akılla, bir arada çalışma iradenizi ortaya koyuyoruz. Fakat basit bir örnek vereyim: İnfaz kurullarında dahi verdiğimiz önergeler herhangi bir şekilde dikkate alınmadı. Dolayısıyla...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama o konuda sanki sizin istediğiniz gibi bir değişiklik yapıldı.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hayır, öyle değil, bir infaz kurulunun kendisine karşısız. Ayrıca, değişiklik önergelerimiz de zaten mevcut şey içerisinde yok. Dolayısıyla, biz bu maddenin 0-15 yaş tanımının, çocukluk tanımını değiştiren ve çocuğu çocukluktan çıkaran bir saikle yazılması sebebiyle karşısında duruyoruz. Çünkü çocukluk bir bütündür, çocukluk parçalanamaz, 0-18 yaşıdır. Bunun nedenleri, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de bellidir. Çocukluğu bölemeyiz, çocukluğu ayırt edemeyiz. Dolayısıyla SİR raporlarının eğer düzenlenmesi...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama bölmüşüz yani 12-15, 12 öncesi, 15-18.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bunlar farklılıklar olarak düzenlenebilir ama siz 15-18 yaşı çocukluktan çıkaramazsınız. Dolayısıyla, SİR gibi önemli bir raporun bütün çocuklar için uygulanması varken bunun sadece 0-15 yaşa uygulanmasına biz akıl sır erdiremiyoruz, bunun çocukluk tanımı değiştirmekle ilgili olduğunu düşünüyoruz. Hemen bir örnek daha vereyim: Az önce Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'daki okul saldırılarını incelemek üzere kurulan komisyondaydım ve Adalet Bakanlığının orada bir sunumu vardı. Adalet Bakanlığının Komisyona çözüm önerisini aynen okuyorum Sayın Başkan: "5271 sayılı Kanun'un 5395 sayılı Kanun kapsamında 15 yaşını doldurmamış çocuklar hakkında sosyal inceleme raporu hazırlanmasının zorunlu hâle getirilmesi." Şimdi, bu bir bakış açısı demek yani oradaki öneri ile buradaki öneri birebir aynıysa eğer bu demektir ki bu bir bakış açısidir, çocukluğa bakış açısıyla ilgilidir. Neden SİR'leri biz 18 yaşa kadar yapmıyoruz? Niye iki komisyon da aynı şeyi söylüyor? Demek ki burada çocukluk tanımıyla ilgili bir mesele var. Dolayısıyla, bizim şerhimiz, bu noktadaki reddimiz bu sebeptendir diyeyim, sözü arkadaşlara bırakayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, konu anlaşıldı.

Bununla ilgili bir açıklama var mı?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Başkanım, Beritan Vekilimin aslında daha önce de konuştuğumuz kaygılarını bu noktada anlayabiliyoruz ama şöyle bir şey söylemek isterim: Biz, 18 yaşına kadar verilen SİR raporunu 15'e indirmedik, aksine 15 yaşına kadar mecburi tuttuk, 15-18 yaş arasına da hatta bunu iddianamenin iade sebebi olarak gördük. 15-18 yaşında da gereken bütün vakalarda alınmasını, alınmadığı takdirde de bunun gerekçesiyle bildirilmesini talep ettik. Şimdi, bu bir aslında ileriye doğru bir gidiş ama biraz tedrici bir gidiş çünkü şöyle de bir durum var: Yani bazen o SİR raporunun aslında hani sayısal çoğunluktan ziyade kalitesinin de çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Dolayısıyla böyle yerinde tespit, güzelce gerçekten böyle hakkıyla yazılmış bir SİR raporu olması için de işte belli bir şey gerekiyor yani hem insan kaynağı açısından hem bütçesel. Bu, kısa vadede düşündüğümüz bir şey, hepsini mecburi kılmak.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani ileride 18 yaşına kadar olabilir mi?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani tabii ki bunu yapmak arzusundayız fakat ilk adım olarak bunu öngördük. Asla ve kata "Çocukları işte yaşlarına göre sınırlandırıyoruz, 15 yaşında çocukluğu bitiriyoruz." Bunlar tamamen gerçek dışı beyanlar, hiçbir şekilde çocukluğu 15'le sınırlamıyoruz, böyle bir kaygı olmasın lütfen.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Aile Bakanlığı burada mıydı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SEYFİ BOZÇELİK - Buradayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir açıklama var mı sizde? Bu neden 18 yaşına kadar değil? Yani onu...

Evet, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SEYFİ BOZÇELİK - Sayın Başkanım, değerli hazırım; şimdi burada aslında 15 yaş ve 18 yaş arasındaki şey, TCK 31'de zaten hâkim isterse talep edebiliyor. Buradaki aslında öngörülen şey, daha önce 15 yaş altındaki çocuklarda zorunlu tutulmasının sebebi az önce konuştuğumuz koruyucu ve önleyici tedbirler kapsamında çocukların ve ailenin ve çevresinin en iyi şekilde değerlendirilerek çocuklarla ilgili kararların sağlıklı verilmesini öngördüğü için bu şekilde bir geliştirme yapıldı. Aslında, 15-18 hani kapsam dışında tutulmuyor, zaten kanunda var olduğu için, hâkim isterse istediği için...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Orada gerekçesini de belirtmesi gerekiyor değil mi eğer istemezse?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SEYFİ BOZÇELİK - Evet, almayacak, istemeyecekse gerekçesinin belirtiyor ama bu tür konularda mesela bazen verilen kararlar da geri döndüğü için çoğunlukla da isteniyor zaten Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Anlaşıldı herhâlde yani.

Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şöyle Sayın Başkan: Yani bazı koşullar öne sürüldü çünkü şimdiye kadar SİR raporlarının bir açıdan düzenli olmadığının da göstergesi niteliğinde; yeterli personel yok, çok fazla çocuk var fakat biz SİR'den bahsederken niye önem veriyoruz? Çünkü çocuğun sosyal çevresinin, işte tam da Komisyonun çalışma metodolojisinde olan biyopsikososyal backgroundun SİR'le birlikte ortaya çıkmasını sağlıyoruz. Bunu 15 yaşına kadar sağlamayı zorunlu bulmayı biz olumlu karşılasak da 18 yaşını feda edemeyeceğimizi düşünüyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama 18'de hâkim isteyebilir.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - İsteyebiliyor ama zaten mekanizmayı...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Eğer istemeyecekse de gerekçesini söylemesi gerekiyor.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Peki, şöyle söyleyeyim Sayın Başkan: Şimdiye kadar da öyleydi.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şu anda öyle zaten.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Evet, biz niye zorunlu yapma ihtiyacı duyduk? Çünkü işlemiyor mekanizma, bundan sonra da işlemeyecek, 15-18 yaş ihmal edilecek ama biz ihmal edilmemesi gerektiğini düşündüğümüz için bugün bunu söylüyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ya, ikinci aşamada belki olabilir yani.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yani şu anda bunun 18 yaşa kadar düzenlenmesini ve kurumların da ihtiyaçlarının, insan kaynağının da buna göre organize edilmesinin daha çocuk dostu bir yerde olacağını düşünüyoruz. Bizler bugün burada çocuğun üstün yararını gözetmeliyiz, mevcut durumu değil. Mevcut durumun çocuk üstün yararına uygun hâle getirilmesinin bir devlet mekanizması ve bir refleksi olması gerektiğini düşünüyoruz. O yüzden ısrarcıyız, 0-18 yaş olmalı.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

Teşekkür ediyorum.

Ama önergeniz ona ilişkin değil, maddenin çıkarılmasına ilişkin.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Evet, şöyle: Yani dediğim gibi, biz, evet, topyekûn çocuklukla ilgili ilkesel tutum açısından bütün maddelere karşıyız...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, tamam, anladım o kısmı ama yani...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - ...ama değişiklik önergesi vermeme sebebimiz budur.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Anladım, tamam.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yoksa şu an tartışıyoruz, konuşuyoruz, bu maddenin 0-18 yaş olmasıyla ilgili bir problem yok, olursa değişiklik önergesini de arkadaşlarla tartışır, size iletiriz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SEYFİ BOZÇELİK - Pardon, bir cümle ekleyebilir miyim bu konuda?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SEYFİ BOZÇELİK - Şimdi, hâkimlerimiz bu konuda gerçekten çok titiz davranıyorlar yani bu konunun da gerçekten altını çizmek lazım çünkü bazen mesela 15 yaşında, 16 yaşındaki çocukların koruma kararı verilip bakım tedbir kararıyla bize yönlendirilmesi veya cezalandırılması sürecindeki sürecin yani iyi değerlendirilmesi adına da hani SİR raporları isteniyor. Bu anlamda bunun zorunluluk hâline getirilmesinin aslında verilen kararlar açısından da çok kıymetli olduğunu düşünüyoruz. Bu açıdan değerli.

Başkanım, söz almışken bir iki konuda açıklama yapmam mümkün mü?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bu maddeyle ilgili değilse daha sonra.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI SEYFİ BOZÇELİK - Yok, bu danışmanlık tedbir kararları ve kreşle ilgili yaptığımız çalışmalarla ilgili bir iki cümle eklemek istiyordum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Daha sonra söz vereceğim.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 5-4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 174 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"e) On sekiz yaşını doldurmamış çocuklar hakkında sosyal inceleme yaptırılmaksızın düzenlenen,"

Süleyman Bülbül
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Gizem Özcan
Muğla

Cumhur Uzun
Muğla

Aliye Coşar
Antalya

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gerekçe...

Gerekçe:

Türk hukuk sistemine göre çocuk 18 yaş altı kimselerdir. Anayasa madde 41'de güvencelenen çocuğun korunması ilkesi gereği sosyal inceleme yönünden çocukların yaş gurupları arasında ayırım yapılamaz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 5'inci madde kabul edilmiştir.

6'ncı maddeyi okutuyorum.

MADDE 6-13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Çocuk tutukluların" ibaresi "Çocuk hükümlülerin veya tutukluların" şeklinde değiştirilmiş ve ikinci fıkrasında yer alan "çocuklar," ibaresinden sonra gelmek üzere "suç türleri," ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde 3 adet önerge vardır, önergeleri okutup birlikte işleme alacağım.

Aynı mahiyetteki önergeleri okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 6'ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Gizem Özcan
Muğla

Cumhur Uzun
Muğla

Aliye Coşar
Antalya

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülküf Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

Diğer önergenin imza sahibi:

İdris Şahin
Ankara

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 6'ncı maddedeki önergelerle ilgili var mı sizin söz talebiniz?

ALİYE COŞAR (Antalya) - Evet, bizim söz talebimiz var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

ALİYE COŞAR (Antalya) - Düzenlemeye göre hükümlü çocukların da çocuk kapalı ceza infaz kurumlarında tutulabilmesi, çocukların suç türüne göre ayrı bölümlere yerleştirilmesi yer alıyor. Hükümlü çocukların doğrudan eğitimevine gönderilmesi ilkesinden vazgeçilerek kapalı kurum esas hâline getirilmektedir. Çocukların korunması ve eğitimi yerine izolasyon ve cezalandırma öne çıkarılmaktadır. Kapalı kurum çocuk bakımından ancak son ve istisnai çare olmalıdır. Burada çocuk hükümlünün kapalı kurumda tutulması istisnai bir uygulama olmaktan çıkarılıyor. Dolayısıyla çocuk infaz sistemi yetişkinler gibi ele alınmaktadır. Çocuğun üstün yararının gözetilmesi gerekiyor, uluslararası sözleşmeler de bunu gerektiriyor. Çocuk infazında öncelik çocuk eğitimevleri olmalıdır. Eğitimevlerinin şartlarının daha iyi hâle getirilmesini konuşmamız gerekiyorken bu durumda da kapatmayı öncelik hâline getiren bu yasa teklifine de maalesef biz de karşı görüş olarak bunu belirtiyoruz. Dolayısıyla burada çocuk infazında kapatmanın istisna olması, önceliğin eğitimevlerinin olması gerekiyor.

Teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tekrara düşmeden...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkan, 6'ncı madde aynı zamanda diğer maddelerle de bağlantılı bir madde. Sadece o madde üzerinden değerlendirmek eksik kalır çünkü burada kapalı ceza infaz sisteminde...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama çok değerlendirdik diğer maddeleri ya, çok detaylı... Bir maddede iki saat değerlendirme yaptık yani.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, yok, devamında... Yok, bu temel maddelerden biri Başkan, o yüzden konuşacağız bunu çünkü burada kapalı cezaevinde, çocuk hapisanesinde...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - O zaman şöyle... Pardon... Sizin sözünüzü kesmemek adına şimdi ara verelim, bir oylama var Genel Kurulda.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Aşağıda mı?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet.

O oylamadan sonra ilk sözü size vereyim olur mu.

O zaman saat yedi buçuk diyelim, kırk dakika ara verelim.

Kapanma Saati: 18.51

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 19.53

BAŞKAN: Cüneyt YÜKSEL (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Orhan KIRCALI (Samsun)

SÖZCÜ: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)

KÂTİP: Oğuzhan KAYA (Çorum)

----- 0 -----

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın milletvekilleri, (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine 6'ncı madde üzerindeki konuşmalarla devam ediyoruz.

Şimdi söz sırası Sayın Nevroz Hanım'da.

Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Teşekkürler Başkan.

Bu 6'ncı madde 7 ve 8'le bağlantılı olarak bizim temel itiraz noktalarımızdan bir tanesi. Nasıl ki biz "çocukluk" tanımının, statüsünün ve temel hakların alınmasının daraltılmasına karşıysak çocukların bulundurulacağı ceza infaz sistemleri konusundaki getirilen bu değişikliğin bağlantılı olarak üç madde üzerinden infaz sistemini çok kökten değiştirdiğini düşünüyoruz. Öncelikli olarak mevcut durum çok mu dört dörtlüktü, cezaevlerindeki eğitimevinden kapalı ceza ve gençlik kurumundan geçiş meseleleri? Tabii ki

hayır. Çok iyi uygulanan, çok yeterli mekanizmaya sahip bir meselenin değiştirilmesini değil, zaten eksik olan bir meselenin daha da daraltılmış bir hâliyle, daha çok müdahaleyle çocuk hukukunun tamamen yönünü değiştirdiğini biz düşünüyoruz. Mevcut durumda nasıl gerçekleşiyor? Tutuklu olan çocuklar ya da hüküm özlü, dosyası henüz kesinleşmeyen çocuklar, çocuk ve gençlik kapalı cezaevlerinde tutuluyor. Hüküm alması hâlinde de yani kesinleşmesi hâlinde de otomatik eğitimevlerine götürülüyor. Eğitimevlerinde bulunan çocuklar, işte disiplin cezaları, kaçma ya da işte başka meselelerde sorun olduğunda yine oradaki mekanizmayla kapalı hapishaneye götürülebiliyorlar. Ancak bu meselenin kendisini biz bu kadar eleştirirken şimdi temel olarak kapalı cezaevinde tutma mekanizması temel tutma sistemine dönüştürülüyor. Eğitimevine geçiş için bir istisnai mekanizma ve bunu da yine bizim çokça eleştirdiğimiz kurullar eliyle yapmaya çalışıyorsunuz, bağımsızlığını ve tarafsızlığını çokça eleştirdiğimiz. Burada bir şeyin altını çizelim: Çocuk 18 yaşına girince zaten yetişkin cezaevine geçiyor. Biz 18 yaş altındaki süreçler açısından değerlendiriyoruz; bunun altını öncelikle çizelim.

Özellikle 7'nci maddeyle bağlantılı olarak bu kapalı cezaevinden eğitimevine geçiş meselesindeki iyi hâl meselesinin bir ceza-ödül sistemine dönüştürüldüğünü de ifade edelim. Böylece, eğitim, toplumla bütünleşme, rehabilitasyon meselesi çocuk olmaktan çıkan, bir hak gibi değil, aslında cezaevinin sistemi içerisinde, hatta bazen cezaevinden cezaevine, kuruldandan kurula değişkenlik gösterebilecek bir davranış karşılığına dönüşmüş olacak. Yani "İyi davrandın, eğitimevine hak kazandın, geç." "Yok, hayır, ben senin iyi davranışta bulunmadığını düşünüyorum, kapalı hapishanesinde kalmaya devam et." Kendi içinde bir ikincil cezalandırma meselesini barındırıyor. Oysaki güvenli bir çerçevede psikososyal, sağlık, toplumsal bütünleşme gibi meselelerin irdelenmesini gerektirirken böylesi bir mesele karşımıza çıkıyor. Kapalı cezaevlerini SSÇ Komisyonu Sincan'a gitti, gördü. Sincan belki çocuk cezaevleri arasında "en iyi" diyebileceğimiz bir örnek yani ceza tevkiflevlerinin kendi içerisinde düzenlendiği bir örnek. Ancak ben Hatay Çocuk ve Gençlik Cezaevine gitmiştim 13 Şubat'ta ve yine -SSÇ Komisyonundaki üyeler hatırlar- bununla ilgili gitmiş ve onunla ilgili uzun bir sunum yapmıştım. Yine, dün Beritan Milletvekilimizle beraber Diyarbakır Çocuk Cezaevini ziyaret ettik. Öncelikle, Türkiye'deki cezaevi sistemindeki fiziksel yapı, kapasite sorunu, haklara erişim meselelerinin hepsi çocuk cezaevleri için de geçerli.

Yine, bir diğer mesele, çocuklar için ayrıca bir çocuk cezaevi sistemi yok; çocuklar kadın hapishanesinin içerisinde bulunan ayrı bir odada tutuluyorlar ve orada yine infaz koruma memurlarıyla ilgili, çocuk konusunda uzman bir infaz koruma memuru değil, yetişkinlerle ilgili -örnek veriyorum- eğitim almış infaz koruma memurları orada bulunuyor ve Diyarbakır Çocuk Cezaevine gittiğimizde de çocuk katında tutulan çocukların tıpkı yetişkinlere yapıldığı gibi, bizim "çıplak arama" dediğimiz, sizin "detaylı arama" dediğiniz, o insanlık onuruna aykırı olduğunu düşündüğümüz aramadan geçirilerek içeriye alındığını biliyoruz. Hatay Hapishanesine gittiğimizde bununla ilgili çocuğun gözaltı süreci, suça bulaşma, çocuk savcı, çocuk kolluk, işkence, pedagog eşliğinde dinlenme, ÇAS'deki, sistemindeki avukat; velev ki bunların hepsini tükettik, geldik hapishane sürecine. Birincisi, içeri girerken çocuklara aynı şekilde çıplak arama, detaylı arama dayatılıyor, bir. Erkek çocuklara saç kesme tıraşı dayatılıyor yani "Bizim cezaevi mekanizmamız bu." diye saçları kesiliyor. İçeriye girdikten sonra, birçok hapishanede olduğu gibi -orada da çocuk cezaevleriyle ilgili sunumda da söylendi- kapasite sorunu var, fazla olan çocuklar dışarıda ortak alanda kalmak zorunda kalıyor ve hangi çocuğun tekli odada, hangisinin ortak alanda kalacağını bir objektif kriteri yok. Bu odalarda -çoğu odada bulunan- onların "mesul" dediği, eskiden "koşuş ağısı" diye tariflenen bir mesul ve yardımcı çocuklar tarafından belirlenen ve sistemin kendisinin bir akran zorbalığına yol açtığı bir mekanizma var. Bundan infaz koruma memurları memnun çünkü çocuklarla uğraşmaktan, ilgilenmekten, onlarla ilgili rehabilite sisteminden ziyade böyle bir sistem işlerine geliyor ve bu mesullük ya da mesul yardımcılar kendi aralarında çocukları dövüştürüyor, çocukların kantinden ne alıp ne almayacağına karar veriyor ortak sistemden; telefonla görüş, "ACEP" dediğimiz sisteme erişimiyle ilgili sorun çıkarabiliyor; aldığı yemeği yiyecek mi, ortak mı yenilecek, buna karar verebiliyor. Hastaneye mi gitmek istiyor, şikâyet mi bulunacak, içeride bir şey mi yaşadı? Bu dilekçelerine el koyarak dilekçelerin idareye gitmesini engelleyebiliyor. Hangi sporu yapacağına, hangi kursa gidip gitmeyeceğine kadar cezaevi sisteminin odası içerisinde belirlenen bir mesullük mekanizması var. Bunu sadece biz söylemiyoruz; bu konuda cezaevi ziyareti yapan çocuk hakları alanında başta Diyarbakır Çocuk Hakları Merkezinin -raporunu bildiğimiz için söylüyorum- raporları var. Çocuklar haklarından bihaberler. Cezaevine girdikten sonra hangi hakları var, hangileri yok, neyi nasıl kullanmaları gerekir, neyi talep etmeleri gerekir bundan bihaberler ve bunu nasıl kullanacağına dair onlara bir yol gösteren bir mekanizma yok. Cezaevine girişte klasik bir psikolog görüşmesi yapılıyor. Böyle bir "check" listesi denilen bir liste yapılıyor. "Niye girdin, kaç yaşındasın, kaç çocuk var, ne okursun, eğitimin nasıl, bağımlı mısın, değil misin?" gibi bir "check" listesi hazırlanıyor. Normalde yasaya göre bu listeden sonra çocukla ilgili bir bireysel iyileştirme planının çıkarılması lazım ve bu iyileştirme planına göre -yani buradaki Bakanlık yetkilileri de söylesin- çocuğa özel rehabilitasyon, iyileştirme, sosyal destek hizmeti sunulması lazım yasalarımıza göre ama bu bireysel iyileştirme planları çıkmıyor. Görüştüğümüz çocuklara sorduk -yani Beritan Vekilimiz de söyledi, tekrar etmeyeceğim- kaç kere psikoloğu gördün? "Bir kere gördüm." Devamı geldi mi? Zorunlu olarak yok, isterse gidebiliyor ve 350 çocuk var Diyarbakır Çocuk Hapishanesinde, 3 psikolog var tam zamanlı -tırnak içerisinde- birçok yere göre bir tık fazla. Hatay'da mesela 400'e yakın çocuk vardı, bir tam zamanlı psikolog bir de yarı zamanlı psikolog var ve bunlar pedagog da değil. Mesela çocuklara özel hizmet verebilecek uzmanlık alanları olan kişiler de değildi. Bununla ilgili Sağlık Bakanlığının, Adalet Bakanlığının, İçişleri Bakanlığının protokolü var bu sağlık protokolü meselesi üzerinden ama bunun içerisinde çocuklarla ilgili nasıl bir özel mekanizma olduğuna dair bir şey söz konusu değil. Çocuklar da ağız içi aramaya maruz bırakılıyor, çocuklar da hastaneye götürülürken benzer sevk zincirinden gidiyor, çocukların da jandarma yok diye hastane sevkleri ertelenebiliyor. Yani biz çocuklara kapalı cezaevinde kalmayı temel bir mekanizma olarak sunacaksak oradaki koşulları dikkate almamız gerekir. Türkiye'deki hapishanelerle ilgili insan hakları meselesini geçtim, çocuklar açısından pozitif anlamda sunabileceğimiz bir mekanizma yok. Yetersiz cezaevi var, doğru; yetersiz iyileştirme var, doğru. Cezaevlerinde kendi kaderine terk edilmiş çocuk adalet sistemi mekanizması var. Cezaevi idareleriyle de görüştük. Müdüre Hanım diyor ki: "Ben elimdeki personele göre hareket etmek zorundayım. Ben fiziksel yapı olarak..." Normalde çocukların havalandırmaya tam erişimi lazım ama diyor ki: "Fiziki kapasite bu, ben onları havalandırmaya çıkaramam." Spor hakları olmak zorunda ama diyor ki: "Kapasite sorunu var, ben çocukları spor hakkına çıkaramam." Kurs, etkinlik diyoruz, Halk Eğitimle görüşüyoruz, Millî Eğitimle görüşüyoruz yeterince hoca göndermiyorlar, "Sosyal kurs ve etkinlik veremiyoruz."

diyorlar. Şimdi, biz gelmiş zaten yetersiz olan bu sistemin içerisine, bu yetersizliklerle ilgili bir çözüm bulmak yerine çocuklar daha fazla nasıl kapalıda kalabilirliğin yolunu açabilecek bir mekanizma getiriyoruz. Bu da yine nasıl ki şu an çocuk cezaevlerinde, odalarda kendi kaderine bırakılan bir sistem varsa burada da hakeza aynı sistem kendi içerisinde gidiyor.

Olumlu davranış değişikliği meselesi nedir? Bununla ilgili teşvik, suç işlemeyi önleyici caydırıcılık meselesini iç içe koymuşsunuz. Oysaki çocuğun rehabilitasyonu ile caydırıcı infaz mantığı kendi içerisinde çelişkili bir mesele. Çocuğun gelişimi, güvenliği, rehabilitasyon ön koşulu bir güven ilişkisidir. Psikologla olur, çocuk eğitmeniyle olur, orada görüşeceği kişilerle olur ama kapatılarak orada infaz koruma memurlarıyla baş başa bırakarak... Ki altını çizeyim, normalde yönetmelik der ki: Çocuk cezaevindeki infaz koruma memurlarının hepsinin çocukla ilgili eğitim alması gerekir, çocukla nasıl görüşülür, nasıl yapılır, nasıl temasa geçilir, müdahale biçimi nasıl olur, kamera sistemi, hepsi yazılıdır ama biz bazı suç duyurularından ve soruşturmalardan biliyoruz ki bu infaz koruma memurlarının hemen hemen çoğu bu eğitimlerden geçmiyor, sertifika geliyor ama bu eğitimleri otomatik olarak almıyorlar. Ha, alsalar "Yine çocuklar kalsın." der misiniz? Tabii ki kalsın diyeceğiz ama bu var olan sorunların meselesi.

Yani kısaca bir itaat sistemi, düzeni kuruluyor. Bu itaat sisteminde iyi çocuk, söz dinleyen çocuk "iyi hâl" adı altında bu meseleyle açığa çıkarıyor ama çocuğun travması, kapatılması, yalnızlık meselesi "uyumsuzluk" adı altında bunlarla yüzleşmek yerine daha ağır bir yaptırımla karşı karşıya bırakıyor; bu çözmez. Çünkü SSÇ Komisyonunda hapisanelerde bulunan çocuklarla ilgili sık sık bu anketten söz edildi. Mesela, bu anketin yüzde 58,5'i ihmal, yüzde 24,2 çocuklara fiziksel istismar, yüzde 30,3'ü duygusal istismar, yüzde 5,8'i cinsel istismar, yüzde 45,5'i bağımlılık yapıcı maddeler. Ki bu bağımlılık yapıcı maddelerle ilgili en sonunda Ceza ve Tevkifevleri ve Adalet Bakanlığı son altı aydır bir sisteme geçtiler. Bağımlılıkla mücadele cezaevleri ya da bağımlılıkla mücadele koşulları açıyorlar artık ve burada bir tedavi mekanizması öngörüyorlar. Çünkü ne Yeşilaydan yeterince destek alıyorlar, sadece konferans veriliyor, Sağlık Bakanlığının tedaviyle ilgili gönüllü tedavi sistemi var ama bu çocuklar zaten bağımlıysa ya da uyuşturucu ticaretiyle ilgili kanında çıktıysa burada rehabilitasyonun kapsamı içerisinde çocuğa iyi hâl zorunluluğu nasıl getiriliyorsa bu tedavi mekanizmasının da hakeza değerlendirilmesi gerekir. Bu nedenle, çocukların önemli bölümü şiddet, ihmal, bağımlılığın içinden geliyorken bu çocukların yaralarını ve ihtiyaçlarını karşılamadan çocukları sorgular ve itaate zorlar bir meselenin 6'ncı maddedeki meseleyi karşılamadığını düşünüyoruz. Çocukların yaşlarını, gelişimini, ihtiyaçlarını gözetmeden sadece suç türüne göre de ayırmayı biz doğru bulmuyoruz.

Daha önce şöyle önermiştik: Bireysel iyileştirme planları, çocukların ihtiyaçlarına göre ortak ihtiyaçlı olan çocukların ortak yerde tutulması mekanizmasını öngörmüştük. Ancak bu gelen teklifte otomatik suç türüne göre bir dağılım söz konusu getiriyor bunun da nedeni şu diye açıklanmıştı: Çocuklar birbirinden suç öğreniyor, ağır suç işleyen çocuklarla basit suç işleyen çocuklar bir araya geldiğinde birbirinden suç öğreniyor. Bu yüzden suç türüne göre bir dağılım mekanizmasına gidelim ancak bunu kendi içerisinde çocuklar bakımından yani yetişkin mantığıyla, bizim oda değişimiyle ilgili idare gözlem kurulunun yerleştirme planına göre yetişkinlerden getirilen bir mekanizmanın çocuklar açısından açıkçası uymadığını düşünüyoruz.

Yine, madde 7'deki suç ve ceza türü çocukların sadece hangi bölümde barındırılacağına ilişkin teknik ölçütü de geçer. Eğitimevine alınıp alınmayacağına karar verdiği için aslında otomatik olarak çocuğun cezaevinde kalma süresine ve kapalı hapisanede kalma süresini ilgilendiren bir meseleye dönüştürecek.

Üç yıl ve daha az hapis cezası alan çocuklar doğrudan eğitimevine alınması -tırnak içerisinde- bir yönüyle kabul edilecekken dosyasında terör ya da örgüt suçu gibi çocuklar peşinen bu imkânın dışında bırakılıyor ama aynı yaşta, aynı gelişim seyrinde benzer ihtiyaçlara sahip olan 2 çocuktan 1'i eğitimevine gidebilecekken biri yalnızca dosyasındaki suç türü bakımından kapalı tutulmaya devam edilecek.

Biz doğrudan eğitimevine göndermekle kalmayacağını, bu meseleyle ilgili, gözlem kuruluyla ilgili teknik meseleyi 7'nci maddede anlatacağım ama şu anki kurulların ortaya koyduğu pişmanlık beyanı, düşünsel tutum, kimlikler, ana dil, mahpusun kendini ifade etme biçimi, soyut güvenlik kanaatleri, bu mesullük dediğimiz sistem, çocuk hapisanelerindeki sorunu gözettiğimizde bu özgürlüğe erişimle ilgili ciddi bir sorun çıkaracak. Bu nedenle, biz bu kurullara sadece bir uzman, tek bir uzman fazladan geliyor çünkü saymış, psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı bilmem ne yalnızca birinin varlığını yeterli görüyor. Sadece bu meselenin eklenmesi ne çocuk odaklı bir değerlendirme, pedagojik odaklı bir değerlendirme olacağı anlamına geliyor ne de kurullarla ilgili bağımsız ve tarafsızlıkla ilgili şerhlerimize bir cevap verilmiş olacak.

Yine, bir diğer husus -varsayımsal meseleleri geçiyorum açıkçası taş atan çocuklar meselesi. İlk gün Meral Vekilimiz buradaydı, çokça anlattı. Taş atan çocuklar meselesi her ne kadar geçmişte kalmış bir mesele gibi aktarılmış olsa da gösterilere katılan, slogan atan, pankart ve sembol taşıyan çocukların eylemlerinin somut niteliği, çocukluk hâlleri değerlendirilmeden terör ve örgüt suçlarıyla ilişkilendirilmesi konusunda biz bunu değiştirdik, pozitif bir şey gibi anlatıldı ama bu madde de yine ona benzer bir tehlikeyle karşı karşıya kalıyoruz. O dönemin TMK mağdurları çocukları bugün bu maddenin mağdurları çocuklarına dönüştürmemeli diye tekrardan altını çiziyorum.

O nedenle, bir uygulama pratiğinden aşırı gitmesin. Çocuğun üstün yararını sadece suç tiplerine göre yargılanan çocuklar için geçerli bir mesele gibi değil hukuki olarak ne şekilde isimlendireceksek isimlendirelim. Çocuk her koşulda çocuktur. Bu üstün yarar ve bireyselleştirilmiş meselenin dikkate alınarak bu konuda bir değerlendirme yapmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum.

Diğer önergelerle ilgili konuşmak isteyen var mıydı acaba, bu maddeyle ilgili?

Buyurun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, şunu kabul edelim: Bu teklifin kabul edilmesi durumunda Türkiye'deki çocuk adalet sistemine dinamit konmuş demektir; bu, bu kadar açıktır arkadaşlar. Şimdi, baktığımız zaman, özellikle AKP iktidarının şu ana kadar çocuk adalet sistemi içerisinde yaptığı iyileştirmelerin hepsinin üzerini kapatacak, bunlardan vazgeçecek ve geriye gidecek bir kanun teklifiyle burada karşı karşıyayız Başkanım.

Şimdi, bizim onarıcı adalet sistemimiz var, baktığımız zaman, buna şimdiye kadar yaptığınız ve bugüne kadar kabul edilen ve üzerinde de hemen hemen herkesin hemfikir olduğu şekilde Türkiye'de çocuk hakları alanında uluslararası yükümlülükleri

üstlenmiş ve bu yükümlülükleri de hukukla uyumlu hâle getirmeyi taahhüt etmiş bir ülkeyiz. Bugüne kadar da yapılan çalışmalar buna göre yapılmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesinin genel yorumlarına, Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı'na -ki 2023-2028 arasındadır, burada da ilke çocuğun üstün yararadır- On İkinci Kalkınma Planı'nda özellikle Türkiye bu sözleşmelere taraf ülke olarak çocukları korunması gereken bir birey değil aynı zamanda hak sahibi ve karar süreçlerine de söz hakkı olan özneler olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla bu kabullerden sonra da sürekli olarak Türkiye Cumhuriyeti devleti çocuklara yönelik politikalarını uzun zamandır koruyucu, kapsayıcı ve katılımcı ilkeler doğrultusunda geliştirmeye çalışmıştır; bugüne kadar da böyle geldi ama bu getirilen teklif bunların tümünü elinin tersiyle itiyor ve Türkiye'de çocuk adalet sistemini bir daha onarılmayacak şekilde geriye götürüyor.

Sayın Başkanım, bu teklif buraya gelmeden önce biz Suça Sürüklenen Çocuklar Komisyonu olarak çalışmalar yapmaya çalıştık. Benim Mecliste gördüğüm en kötü komisyon sürecini yaşadık. Demokratik olmayan, muhalefetten gelen hiçbir teklifi kabul etmeyen, ne yapacağımızı bilmediğimiz, yarın ne yapacağımızı bilmiyoruz ama önceden planı hazırlanmış yani bugün önümüze getirilen bu teklif zaten on birinci yargı paketinde olanlardır, üstüne de 4, 5, 6 madde eklenmiş hâlidir ama biz o Komisyonda "Türkiye'deki çocuk adalet sistemini nasıl daha ileriye götürebiliriz?" dolayısıyla "Suça sürüklenen çocukların sayısını nasıl azaltabiliriz?" dolayısıyla "Çocuklarımızın hayatlarını, yaşamlarını -mağdur olanlar açısından söylüyorum- nasıl daha güvenli hâle getirebiliriz?"i sağlıklı bir şekilde orada tartışmadık.

Şimdi, elimde yaptıkları bir anket çalışması var. O zaman da söyledim, çocuklara 69 maddelik bir anket çalışması yapılmış -hani çok bilimseldi ya o Komisyon- bakıyoruz ona, gerçekten çocukların cevaplayamayacağı, belki de anlamayacağı... Hepimiz cezaevlerini gördük, ben İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonunda da yer alıyorum. Bunu hangi çocuk, hangi sabırla, hangi bilgiyle -ki biliyoruz, orada okuma yazma bile bilmeyenler var ya da okuduğunu anlamayan çocuklar var- kim bu...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Test yapıldı ve psikolog uyguladı, çocuk kendisi tek başına cevaplamadı.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ya, siz her şeyi harika yaptınız zaten (!)

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Teşekkür ederim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hatta Başkan kendini o kadar kaptırdı ki kendi adını bile koydu -yapılan bu anketlerden ileride belki araştırmalar olacak, makaleler çıkacak- bunun içerisine o anketi yapan heyetin içerisinde Başkan kendi adını bile yazdırdı.

Şimdi, şunun için söylemek istiyorum: Sayın Başkanım, Adalet Komisyonundan beklenti o komisyondan çok daha fazladır, çok daha hukuki olmalıdır, çok daha bütüncül düşünülmelidir çünkü biz biliyoruz ki hiçbir komisyon kendi PR'ını yapma yeri değildir, kendi düşüncelerini bütün bir Meclise kabul ettirme yeri değildir. O Komisyon tamamıyla hedeflenen amaca göre kurulmuş ve işlenmesi sağlanmış bir Komisyondur. Niye bunu anlıyoruz? Şuradan anlıyoruz: Üst düzey Emniyet görevlileri geldi, Jandarmadan gelenler oldu, Adalet Bakanlığı yetkilileriyle görüştük; Gençlik ve Spor, Millî Eğitim, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yani tüm paydaşların bir araya geldiği toplantılar yaptık. Şimdi, bakın, tüm bu kitapçıların hepsini... Gençlik ve Sporun suçu önlemek için projeleri var, Aile ve Sosyal Hizmetlerin var, Jandarmanın var, Emniyetin var, kitaplar yazmışlar; bakıyoruz, hepsinde onarıcı adalet sisteminden bahsediyorlar, çocukların yeniden rehabilite edilmesi için program yaptıklarını kendileri söylüyorlar. Yani devletin tüm bakanlıkları suça sürüklenen çocukların yeniden topluma kazandırılması ve onların da çocuk olduğunun bilinciyle projeler hazırlıyorlar. Bu böyleyken bugün önümüze gelen bu teklif nedir? Gerçekten mantığı yok, gerçekten bakanlıklarla uyum sağlamayan, hedeflerle uyum sağlamayan, on ikinci yargı paketiyle uyum sağlamayan bir teklifle karşı karşıyayız. İçişleri Bakanlığı yetkilileri burada bize ne söyledi biliyor musunuz? "Çocukların ifadesi kollukta alınsın, işi daha kolay bitiririz. Çocuklara kelepçe vuralım, cezaları artıralım." Dedikleri buydu. Aynı şekilde, Jandarma da geldi burada sunum yaptı, onların da söyledikleri buydu. Geldik, o zaman itiraz ettik, hangisi dinlendi? Bilim insanları -çok nadir getirebildik- geldiler, hangisinin görüşü burada yer aldı? Tamamıyla Jandarmanın, Emniyetin yani İçişleri Bakanlığının talebi doğrultusunda getirilen bir teklif hâline gelmiş durumda.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Böyle bir madde yok ki. İçişleri Bakanlığının tavsiyesi madde olarak yok.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Şimdi, Sayın Başkan, şunu söylemek istiyorum: Çocuklar ile yetişkinler farklıdır.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yanlış bir bilgi, yanlış bir bilgi verdiniz; böyle bir madde yok.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O yüzden de çocuk adalet sistemi ayrı, yetişkinlerin yargılama sistemi ayrıdır ama geline bu teklifle daha önce kabul edilen 2'nci madde ve şimdi üzerinde görüşmekte olduğumuz maddeyle birlikte, bir, çocuklar yetişkinler gibi belli suç tiplerinde cezalandırılacak -çok açık bir biçimde ortaya çıktı- şimdi de infaz sistemiyle birlikte...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sibel Hanım, hangi maddeden bahsediyorsunuz? İçişleri Bakanlığının hangi tavsiyesini koymuşuz?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - ...infaz ağırlıklı bu yaklaşımla çocuk adalet sisteminin ruhuyla bağdaşmayan bir sistem ortaya koyacak.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Böyle bir madde yok, yanlış bilgi verdiniz; çalışmadan gelmişsiniz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yani çocukları biz ağır cezalarla cezalandıralım, bunları bir de içeriye kapatalım; çıksınlar yıllar sonra, ne yapacağız bunları, topluma nasıl kazandıracacağız? Cezaevleri üst üste; arkadaşlar, vekiller çok iyi biliyor -hepsi burada- utanmamız gereken bir durumda cezaevleri. İnsanlar temel hak ve özgürlüklerinden, haklarından mahrum bir şekilde cezaevlerinde kalıyor. Bakıyoruz, çocuk cezaevlerindeki durum nedir? Onlar da üst üste, alt altalar. Düşünün, tutuklu sayısı hükümlü sayısından fazla; bu, kabul edilebilir bir şey mi; bu, olabilecek bir şey mi? Şimdi, tüm bunlar yokmuş gibi, cezaevleri sanki rehabilitasyon yerleri gibi -gördük, gezdik bir bölümünü; başarılı sonuçlar çıkaran da olabilir arada ama çok azdır- dolayısıyla, sanki buralar tekrar... Üstelik de bilimsel veriler gösteriyor ki çocuk içeride ne kadar fazla kalırsa çıktığı zaman o kadar daha fazla suç işlemeye tekrar meyilli hâle gelir. Dolayısıyla, bu sistemi, getirilmek istenen sistemi anlamamız mümkün değildir. Bir kere, bir, bu maddeyle birlikte kapalı kurum istisna olmaktan çıkarılıyor -ki bizde istisnaydı, şimdiye kadar istisna- buna asla izin vermemek gerekiyor. Şu da var Sayın Başkanım: Burada biz kimseye "Çocuklar öldürülsün, ceza almasın." falan demiyoruz; tam tersi, başka çocukların öldürülmemesi için suça sürüklenen çocukların o ortamlarının öncelikle düzeltilmesi gerektiğini burada söylüyoruz, vurguluyoruz. Sistemimiz onarıcı adalet

sistemi ise bunu yerine getiremeden, bunları yıllarca içeriye koyduğumuz zaman çıktıklarında tekrar suç işleyecek ve hiçbirimiz de o işlenecek suçtan kurtulamayacağız. Dolayısıyla öncelikle bu istisna duruma dikkat etmek gerekiyor, doğru değildir. Çocuk infaz sisteminin yetişkin modeline dönüştürülmemesi gerekiyor. Eğer biz bunu değiştirirsek çocuk adalet sisteminin anlamı nedir ki zaten.

Sayın Başkan geçen hafta konuşurken söyledi: "Paket paket getiririz." Ya, ceza adaleti, çocuk adalet sistemi paketlenecek bir yer mi? "Paket paket getireceğiz." Bugün 5 madde, yarın 15 madde; bunca ceza çocuk adalet sisteminin birikmiş tecrübesini tamamen ortadan kaldırmaya yönelik bir uygulamadır bu, kabuldür eğer 6'ncı madde kabul edilirse.

Şimdi, mevcut uygulamada dahi tutuklu çocuk sayısını vermek isterim, hükümlü sayısından belirli bir oranda fazla. Hapishanelerdeki 4.563 çocuğun yalnızca 1.372'si hükümlü çocuk. Şimdi, biz daha nereden bahsedelim yani? Bu çocukların hepsinin de ağır bir suç işlediğini söylemek mümkün değil. Buraya baktığımız zaman görüyoruz ki zaten Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Çocuk Koruma Kanunu'na aykırı biçimde en son uygulanması gereken tutukluluk sistemi ilk önce Türkiye'de uygulanıyor tüm bu gelişmelere rağmen. O nedenle, öncelikli olarak son çare ilkesinin de zedelenmemesi gerekiyor ki burada bu da zedelenmiş olacak.

Şimdi, aşırı kalabalık, cezaevlerinde akran şiddeti, personel şiddeti, mahremiyetin eksikliği, eğitim hizmetlerine sınırlı erişim, ruh sağlığı ve psikolojik sosyal destek hizmetlerinin yetersizliği, aile bağlarının orada daha da zayıflıyor olması, dış dünyadan kopma, damgalanma duygusu, umutsuzluk duygusunun derinleşmesi çocuklarda daha fazla kapalı yerlerde tutulduğunda riski arttıran faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. O nedenle, son derece tehlikeli olan bu maddenin geri çekilmesi gerekiyor. Aslında bu yasa teklifinin tümünün geri çekilmesi gerekiyor.

Sayın Başkanım, siz bir hukukçusunuz, diğer komisyonlarda da hemen hemen konular aynı, birleşme noktaları çok fazla olan komisyonlarda görüşme kiminde bitmiş, rapor hazırlanmamış, kimisi için komisyon çalışmaları devam ediyor, bizimki ise yayınlanmış, nerede olduğu belli değil. Baktığımızda bulamadık yani, sizlerin haberi yok bu Komisyon raporundan. Dolayısıyla ortada aslında çok ciddi oturup düşünmemiz gereken...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Herhâlde Meclis Başkanlığına verildi, yayınlanıp dağıtılmadı herhâlde değil mi?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Verildiyse bu hafta verilmiş.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Gelmedi hiçbirimize.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Meclis Başkanlığında yok.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Nerede olduğundan haberimiz yok Başkanım, dolanıyor kendi kendine...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Geçen hafta burada olduğumuz zaman tekrar baktığımızda suça sürüklenen çocuklara ilişkin komisyonun görüşmelerinin devam ettiği... Vardı. Bu hafta değiştiyse geçen haftaki şeyleri bilmiyoruz. Dün de sorulmuş, yok. Şimdi, böyle bir ciddiyetsizlik olmaz. Niye bu acele, anlamıyoruz? Sorun büyüktür, elbette ki büyüktür ama şunu da unutmayalım: Sadece suça sürüklenen çocuk sayısı artmıyor, ülkemizde suçlu sayısı da artıyor. Birbiriyle oranladığınız zaman tam tersi aslında, 2024 ve 2025 yıllarında da birinde eksi 1, birinde eksi 2 olarak suça sürüklenen çocuk sayısında da bir azalma olmuş, olay sayısında da bir azalma olmuş İçişleri Bakanlığı raporlarına göre. Yani o artma eğilimi durmuş, suça karışan çocuklarla, suça sürüklenen çocuklarla ilgili olaylarla ilgili de azalma yönünde bir tablo var. Şu anda bir artış yok, iki senedir, bunu da göz ardı etmememiz gerekiyor.

Dolayısıyla, bu yapılan teklifteki suç türüne ilişkin nasıl ağırlaştırılacağı, sınıflandırmayı kimin yapacağı, kararların hangi aralıklarla gözden geçirileceği gibi hususlar da ayrıca belli değildir, sınırları çizilmemiştir. O nedenle, çocuk hükümlülerin infazına kural olarak kapalı ceza kurumlarında başlanmasını sağlayan değişiklik teklifi geri çekilmelidir. Çocuk eğitimevleri çocuk hükümlüler bakımından esas kurum olmaya devam ettirilmeli, kapalı kuruma yerleştirme yalnızca kanunda açıkça belirtilen istisnai hâllerde uygulanmalı, son çare olarak görülmeli ve mümkünse en kısa süre olarak da uygulanmalıdır. Çocukların korunması kapalı kurumların kullanımını genişletmekle değil, eğitimevlerini, eğitim ve ruh sağlığı hizmetlerini, aileleriyle temas olanaklarını ve tahliye sonrası yeniden toplumsallaşma programlarını güçlendirmekle mümkündür dedikten sonra sadece bir örnek vererek -onu unuttum- konuşmamı tamamlayacağım.

Sayın Başkanım, Trabzon'da hakkında sağlık koruma tedbiri olmasına rağmen suça sürüklenen bir çocuk tutuklandı, bu tedbire rağmen tutuklandı, cezaevinde intihar etti ve Trabzon Barosuna bağlı Çocuk Hakları Komisyonu Başkanımız Berrak Alioğlu'nun da başvurusu sonucunda Anayasa Mahkemesi bu olayda ihlal kararı verdi. Dolayısıyla, o "cezaevleri" dediğimiz yerler çocukları öyle çok rehabilite edecek, koruyacak yerler değil. Zaten bu verdiğim örnekte de göreceğiniz gibi bizatihi suça sürüklenen çocuğu ölüme götüren süreci de hukuk kendi yanlış taşlarını döşeye döşeye sağlamış durumda. O yüzden biz de bu kanun teklifini tümüyle geri çekelim; 3 komisyon bir araya gelsin, tartışalım.

Bizim aslında bir araya gelemeyeceğimiz hiçbir nokta yok ama hedef, çocuk adalet sistemini daha iyi hâle getirmek ve mağdurları korumak; ikisi birlikte olmalı. Yani hedef, hukukun üstünlüğü, hukukun temel ilkeleri olmalı, bireysel çıkarlar, bireysel hedefler olmamalı diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Suiçmez.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergelerle ilgili mi?

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - 6'ncı maddeyle ilgili.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim.

Başkanım, bu maddeyle aslında çocuk ceza adalet sisteminin temel felsefesini değiştirmeye çalışan bir infaz rejimi getirmek istendiğini görebiliyoruz ve önünü ardını düşünmeden de yasa yapmakla çözüm sağlanamayacağını da her defasında ifade ettik ve bugüne kadar da esas olan neydi aslında? Çocuk hükümlülerin cezalarının mümkün olduğunca eğitim evinde infazına başlanmasıydı ve teklifle bu anlayış tamamen ters çeviriliyor; gerekçesini, nedenini, hangi saikle yapıldığını gerçekten de merak ediyorum. Artık başlangıç noktası çocuk kapalı ceza infaz kurumu olacakmış ve aynı zamanda çocuk ancak iyi hâlli olduğu değerlendirildikten sonra eğitim evine geçebilecekmiş oysa bir çocuğun mahkûm edilmiş olması onun otomatik olarak en ağır infaz rejimine teslim edilmesine gerekçe olamaz, bunu daha önce dile getirdik. Daha önce de zaten on birinci yargı paketinde, geldiğinde en çok karşı çıktığımız şey

buydu, bunun bir çocuğu ıslah etme yöntemi olmayacağıydı fakat maalesef ki bütün itirazlarımıza rağmen yine tekrardan 6'ncı maddede karşımıza çıkıyor.

Yine, Başkanım, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi de bunu söylüyor. Çocuğun özgürlüğünden yoksun bırakılması ancak son çare olmalı ve mümkün olan en kısa sürede de uygulanmalıdır. Bu teklifte ise son çare olması gereken kapalı infazı en başlangıç noktası hâline getiren bir düzenleme olduğunu görüyoruz ve üstelik komisyon aşamasında bunun bilimsel dayanaklarının olmadığı ki burada hocalar geldi, defalarca anlattı, söyledi; bunların hepsi kayıt altına geçmiş olmasına rağmen hâlen bu maddede neden ısrar edildiğini sormak istiyoruz.

Yine, bakın, Amerika Birleşik Devletleri'nde yıllarca uygulanan bir şey var. "Korkutarak Doğru Yola Getirme" adı verilen bir program uygulanıyor ve mantık çok basit, suça sürüklenen ya da suç işleme riski taşıyan çocuklar cezaevlerine götürülüyor, mahkûmlarla görüşülüyor ve cezaevi ortamını görmeleri sağlanıyor. Amaç, çocukların korkmasını sağlamak ve bir daha suç işlememelerini sağlamak ama ne oluyor? Tam tersi bir sonuç meydana geliyor ve bu yapılan araştırmada ise programa katılan çocukların daha az değil, daha fazla yeniden suç işlediği ortaya çıkıyor. Yani siz, çocukları alıp kapalı bir yere koyduğunuz zaman, hele de aynı suç tipine ait çocukları orada bulundurduğunuz zaman etkileşimleri daha fazla oluyor ve siz korkutarak rehabilite edemiyorsunuz.

Yine, cezaeviyle erken yaşta tanıştırılan çocuklar suçtan uzaklaşmıyor, yeniden suç işleme olasılığı ortaya çıkıyor ve bunda da şöyle bir durum da söz konusu; suç davranışının kapalı ortamlarda akranlar arasında öğrenilebilmesi ve pekiştirilebilmesi. Hâliyle bu yaş grubundaki çocukların bir araya gelmesi ve cezaevinde birbirleriyle etkileşim içerisinde kalması çocukların çıktıktan sonra suça daha fazla meyilli olacağı anlamını taşıyor. O yüzden, bu maddedeki bu ısrarın sebebini gerçekten merak ediyoruz, hangi sebeplerle, hangi saiklerle -ki hocalar da burada defalarca, komisyona da geldiler, söylediler; bunun aslında çocuklara etki alanı yaratmayacağını da ifade ettiler- neden bu konuda ısrarcı olduklarını gerçekten de merak ediyoruz?

Yine, Türkiye'de çocuklar için yalnızca 5 çocuk kapalı ceza infaz kurumu var ve 5 çocuk eğitimevi var. Şimdi, bu uygulamaya geçildikten sonra bu durumlar nasıl sağlanacak, ne olacak mesela? Kapasitemiz yok, personelimiz yok, yeteri kadar psikolog, sosyal çalışmacımız yok. Ne olacak mesela? Bir altyapımız da yok, böyle bir hazırlığımız da yok. Bir anda bu paketle birlikte ortaya çıkmış bir şey. Bu nasıl sağlanacak? Buna göre de ben bunun cevabını da merak ediyorum teklif sahibi olan milletvekillerimizden. Yeteri kadar uzman personelin olmadığı, psikososyal desteğin yetersiz olduğu bir düzlemde bu geçiş aşamasını nasıl sağlayabilecekler diye soruyorum buradan ve hâliyle teklif metninden bu maddenin çıkarılması gerektiğini ifade ediyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Başkanım, ben bir araya girebilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, buyurun.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Bir teklifim olacak, konuşma için söz almadım.

Şimdi, burada bizimle birlikte komisyon çalışmalarını takip eden Bakanlık bürokratları var, konunun uzmanları var ve imzacı vekillerimiz var. Sanki hiçbir şey yokmuş, yeni bir şey kuruyormuşuz, burası Türkiye değilmiş gibi anlatılıyor; ben bile bazen yanımdakine soruyorum "Gerçekten böyle mi?" diye.

Benim teklifim, süreci hem daha efektif yürütelim hem de verimli olsun diye, konuyla ilgili herkes, ilk başta imzacılar muradını ifade edip konuyla ilgili uzmanlar görüş beyan ettikten sonra ki belki vekillerimizin de yanlış bildiği, eksik bildiği ya da yanlış anladığı vardır, sonra üzerine konuşma yapsak çok daha iyi olur kanaatindeyim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Katılıyorum, sorularımızı sormamızın sebebi de o.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Tabii, eksikleri bilelim de ona göre konuşuruz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Tam bir anlatılma durumu yok yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, değerli arkadaşlar, zaten belli sorular var.

Şengül Hanım'ın bu dediği öneriye ben de katılıyorum.

Burada Cezaevleri Daire Başkanımız var herhâlde değil mi? Bir açıklama yapabilir herhâlde işleyişle ilgili.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, bir katkı daha yapabilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tabii, tabii.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bu işleyiş nasıl olacak, yeteri kadar personelimiz var mı, bunu sağlayabilecek miyiz? Ona dair bilgileri bizimle paylaşırsanız sevinirim.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Sayın vekillerim, saygıyla selamlıyorum.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü olarak tabii, hükümlü ve tutuklu çocuklarımızı ulusal ve uluslararası mevzuatta belirtilen "özel ve öncelikli grup" olarak kabul ediyoruz yani biz çocuklarımızı kendi çocuklarımızdan ayırmıyoruz. Bu bakımdan, öncelikle grup olarak bütün çalışmalarımızı yapıyoruz.

Şimdi, çocuklarımızın tabii tutuklulukla alakalı sürecini önce ayrı bir ifade etmem gerekiyor. Çocuklarımız yani tutuklu olan çocuklarımız, çocuk ve gençlik kapalı infaz kurumlarının ünite sistemi üzerine kurulmuş olan ve her bir ünite de 8 adet tek kişilik özel odada bulunan yerlerde barındırılıyor. Buralarda televizyon izlemeden yeme içmeye, masa tenisi gibi faaliyetlere kadar bütün faaliyetleri ve ortak yaşam alan faaliyetlerini gerçekleştirebiliyorlar. Bunun yanında, tutuklu ve çocuk eğitimevinde çocuk kapalı ceza infaz kurumuna iade edilen hükümlü erkek çocuklar yani eğitimevinde eğitim görüp firar durumunda olan erkek çocuklar İstanbul, Ankara, İzmir, Tarsus, Kayseri, Diyarbakır, Kavak, Hatay ve Çorlu'da bulunan 9 müstakil çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumunda barındırılmaya hâlen devam ediliyor.

Aynı zamanda, kız çocuklarımız tabii, erkek çocuklarımızdan ayrı olarak değerlendiriliyor. Müstakil çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumunun bulunmaması nedeniyle de tutuklu kız çocuklarımız kadın ceza infaz kurumlarının ya da karma ceza infaz kurumlarının kendilerine ait ayrılmış özel bölümlerinde barındırılıyor.

İkinci olarak çocuk eğitimevlerinden bahsetmek isterim sayın milletvekillerim. Şimdi, çocuk eğitimevlerini sadece hükümlü çocukların tek kişilik koğuşlarda ya da odalarda barındırıldığı yerler olarak ifade ediyoruz ve buraların güvenliği iç güvenlik personeli tarafından sağlanıyor ve çocukların eğitime devam etmeleri durumunda da 21 yaşa kadar devam ettikleri, kalabildikleri yerler olarak öngörülüyor. Hükümlü erkek çocukları Elâzığ, Ankara, İstanbul, Ceyhan'da barındırılırken hükümlü olan kız çocuklarımız Urla Çocuk Eğitim Evinde barındırılmaya hâlen devam ediliyor. İyileştirme faaliyetlerinde biz bu eğitimevlerini, eğitim merkezlerini sadece açıp infaz koruma memurları bulundurmuyoruz yani burada, toplam 9 tane çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumunda 20 öğretmenimiz, psikososyal serviste 31 psikoloğumuz, 7 sosyal çalışmacımız, manevi rehberlik biriminde 23 Diyanet İşleri Başkanlığı personelimiz; 5 tane çocuk eğitimevinde ise 7 öğretmenimiz, 9 psikoloğumuz, sosyal çalışmacımız ve Diyanet İşleri personelimiz görev yapıyor. Bunun yanında, bizim, eğitim merkezlerinde ve diğer alanlarda görevlendirdiğimiz öğretmenler var, bunlar da hâlihazırda çocukların eğitim sürecinin aksamadan devam etmesiyle alakalı çalışmalarına devam ediyorlar.

Psikososyal hizmetlerden bahsetmem gerekirse çocuklarımıza psikologlar ve sosyal çalışmacılar tarafından gerekli iyileştirme faaliyetlerinde bulunuluyor, bunlarla ilgili olarak 6 noktada Sincan, Kayapınar...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayı kaç?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Hemen ifade edeyim Sayın Vekilim.

Sincan, Kayapınar, Bünyan, Maltepe, Aliğa ve Tarsus'ta biz çok programlı Anadolu lisesi kurduk ve burada örgün eğitim devam ediyor. Yani bunun belli bir seviye olduğunu ifade edebilirim. Düşünebiliyor musunuz çocuğumuz cezaevine giriyor, cezaevine girdikten sonra Millî Eğitim Bakanlığımızla koordineli bir şekilde kurmuş olduğumuz Anadolu lisesinde, altını çiziyorum Anadolu lisesinde bütün eğitim hayatı aksamadan çalışmalarına ve eğitim hayatına bu anlamda devam ediyor. Bunun çok ileri ve modern bir sistem olduğunu işin gerçeği düşünüyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Kaç çocuk?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Sayın Vekilim, sonunda ifade edersem daha uygun olacak.

Şimdi, yapılan çalışmalardan da bahsetmek isterim. Çocuklarımıza rehberlik yapmak, iletişim sorunlarında becerilerini kazandırabilmek için infaz koruma memurlarımız bir grup lideri olarak görevlendiriliyor ve burada çocuklarımızla alakalı çalışmalar yapılıyor. Çocuklarımızı tanıyarak ihtiyaçlarını ve gelişimlerini sağlamaya çalışıyorlar ve risklerini... Bunun yanında iyileştirme programlarımız devam ediyor; BİSİS Programı'mız, ARDEF Programı'mız, ARDIÇ Programı'mız şeklinde, çeşitli sosyal, psikososyal müdahale programlarımız bütün çocuklarımıza veriliyor. Aynı zamanda, bağımlılıkla müdahale modülümüz, güvenli davranış geliştirme, cinsel suç modülümüz, cinsel sağlık modülümüz, bunun yanında da gerekli seminerler, özellikle de bağımlılığı önleme, sigaranın zararlarına karşı mücadele, yaşam düzeni, internet ve istismardan korunma şeklinde, öfke ve stres gelişimlerini sağlayabilmek için iletişim becerilerini geliştirebilmek adına yapılan çalışmalarımız devam ediyor.

Bu bağlamda, Adalet Bakanlığımız tek başına ya da Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüz tek başına çalışmıyor, alanıyla ilgili Diyanet İşleri Başkanlığımızdan, Gençlik ve Spordan -bürokratlarımız burada- onlardan, Kültür, Turizm Bakanlığından ve özel derneklerden, vakıflardan biz gerekli desteklerimizi alıyoruz. Çocuklarımız cezaevine girdikten sonra biz çocuklarımızın yalnız başına kalmaları, tekrardan daha nitelikli suçlu olarak dönmelerini istemiyoruz. Biz çocuklarımızın eğitim ve rehabilitasyon sistemlerinden geçip bir daha suça bulaşmadan sağlıklı bir şekilde topluma kazanılması için çalışmalar yapıyoruz. Bu bağlamda bütün çalışmalarımız da devam ediyor.

Arz ederim Sayın Vekilim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Soru sorabiliyor muyuz?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyoruz.

Sorun, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu sistemde neyin sorunlu olduğunu düşünüyorsunuz? Bu teklife gerekçe olan ve teklif sahiplerinin sunduğu gerekçeler var ya, onlarla ilgili olarak ne tür sorunlar yaşandığını düşünüyorsunuz? Sizin sonuçta alanınız, biliyorsunuz.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Şahsi kanaat olarak yani teklif sahibi olmadığımız için...

Şimdi, çocuklarımızla alakalı yapılan çalışmalarda ideal bir noktaya, olması gereken bir noktaya vardığımız kanaatinde değiliz zaten. Biz, Barolar Birliğiyle, barolarımızla, uluslararası organizasyonlarla, UNICEF'le çalışmalar yapıyoruz ve ortak çalışmalarımızın da geliştirilmesini istiyoruz. Bizim bu psikososyal servislerle alakalı kendi açımızdan görmüş olduğumuz en büyük problem şu: Çocuklarımızın bir rehabilitasyon motivasyonu kazanmasını istiyoruz yani çocuklarımız eğer bir rehabilite olma motivasyonu taşırlarsa, herhangi bir şekilde doğrudan bir noktaya ya da açık ceza infaz kurumuna ya da bir gün, iki gün sayılması meselesine doğrudan bir hak kazanımı olduğu zaman motivasyonda bir düşüklük olduğunu gözlemledik. Bu anlamda, belki çalışmaların biraz daha detaylandırılması ve katkılarınızla geliştirileceğini düşünüyoruz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Çok kısa bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Müdürüm, bir önceki yani on birinci yargı paketini tartıştığımız zaman Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüz de buradaydı, kendisi şöyle bir şey söylemişti, Başkanım, siz de hatırlarsınız yani hafızam beni yanıltmıyorsa:

Eğitimevine giden çocukların eğitimevinde kalmadıkları, çoğu zaman oradan kaçtıkları ve hâliyle kaçtıkları için de orada ıslah etme yol yöntemlerini bulamadıkları ve bu yüzden kapalı cezaevine gitmeleri gerektiği ve belki orada ıslah olabileceklerine dair bir tez ortaya atılmıştı. Şimdi, diyelim ki bu tez doğru, ki bence değil de kesinlikle, şimdi, mevcut sizin hapisanelerinizde Maltepe'de 559 kişi kalıyor, kapasitenin hemen hemen -muhtemelen 200-300'dür- üstünü aşkın bir durumda; İzmir'de 521 çocuk kalıyor, kapasitenin -bu da SSÇ raporunda olan bir şey- fazla fazla üstü. Şimdi, bir geçiş düzenlemesi yapmadan, bir analiz yapmadan, herhangi bir riskleri değerlendirmeden biz nasıl böyle bir şeye geçebiliriz? Yani şu an biz 559'u yapacağız bin; elimizde done yok, elimizde eğitimevlerine dair, kapalı cezaevlerine dair bir durum söz konusu değil. Bu ısrar niye? Tamam, gerekçesini şöyle izah ettiler: Çocuk oradan kaçıyor, hâliyle kapalıya götürelim ki en azından çocukları biz orada ıslah edebilelim yani mantık bu ama şu an böyle bir koşulumuz yok, yerimiz yok, durumumuz söz konusu değil, personel yok; nasıl olacak peki? O yüzden, bunun koşulları hazırlanmadan, koşulları oluşturulmadan -yani o ilk tez için söylüyorum ki bence öyle değil de- yapılması bizce çocukların üstün yararı gözetilmeden yapılan bir durumdur. O yüzden biz bu konuda ısrarcıyız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Konuyla bağlantılı bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Beritan Hanım, buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkan, şimdi, özellikle bu maddeyle ilgili ve bir önceki SİR maddesiyle ilgili ben meselenin kendimizce analiz ettiğimiz kısmını sizlere, Komisyon üyelerine aktarmak istiyorum.

Şimdi, kapalı cezaevi sayısı belli, eğitimevi sayısı belli, tutuklu çocuk sayısı belli; şu anda çok üst düzey bir kanunun yazımı yapılsa dahi zaten çocukları eğitimevine gönderme gibi bir durumunuz mümkün değil. Bu eksiklik ortadayken inşa edilen şey yeni kapalı çocuk cezaevleri, 9'dan 13'e çıkarılıyor. Hedef zaten kapatma üzerine gidiliyor. Dolayısıyla, bu kanun teklifi bize çocuk korumayı, çocuğun üstün yararını değil, mevcut hâli mevzuata uydurmanın yol ve yöntemini gösteriyor. Siz mevcudu, zaten var olanı, zaten var olan kapasiteyi "Nasıl olur da kendimizi sorumluluktan çıkarırız? Nasıl olur da mevcudu mevzuata uydururuz?"un hesabını kitabını yaparak gelmişsiniz. Bu kanun teklifi çocuğun üstün yararını gözeten bir saikle değil, mevcudu düzenleme üzerine gelmiştir tıpkı SİR raporunda olduğu gibi. Siz de söylediniz, dediniz ki: "0-18 yaş yapsak mevcut durumda çocuklara SİR raporu, SİR yazacak kapasitemiz yok." Kapasite olmayınca çocuğun üstün yararı çok önemli değil, biz de kapasiteye uydururuz, mevzuata uydururuz diyorsunuz, bize söylediğiniz şey bu, budur yani. Çocuğun üstün yararı yok, çocuk koruma tedbirleri yok. Bize şunu söylüyorsunuz: "0-15'le idare edin, orayı kesin yapabiliriz -tamam, hadi bunu da bir gelişme olarak yine kabul ediyoruz- ama 15-18'i istemeyin çünkü personel yok." Personel yoksa o zaman 15-18 arasındaki çocukları yok mu sayalım? SİR neydi? SİR en önemli mekanizmalardan biri. SİR, bir çocuk, 15,5 yaşındaki bir çocuk bir suç işledi, o suç acaba hangi sebeple oldu, hangi sosyal, hangi psikolojik, hangi biyolojik etmen bu çocuğu bu suça itti, nasıl gelişti? Bunu inceleyemiyorsak eğer ve bugün Komisyon'da bize "Yeterli kapasitemiz yok." deniyorsa bu bir itirafır yani mevcut hâlin yetersizliği noktasında çocuğu göz ardı edildiğinin açık kanıtıdır yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Şengül Hanım, buyurun.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Şu an kim dedi "Kapasitemiz yok?" İki saattir olanları anlatıyor?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bütün tartışmaları başa saramayız. Kapasite yok.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Vallahi siz, biz ne getirirsek getirelim itiraz etmek üzerine bir programdasınız. Geçen sefer de aksine itiraz ettiniz, getirmediniz. Bu konuda samimi olmadığınızı eminim çünkü her iki toplantıda da pakette de birbirinden farklı taraftaydınız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Aynı şeyi getirip nasıl farklı tarafta olmamızı istiyorsunuz?

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Derdiniz çocuk falan değil derdiniz bize muhalefet etmek, iyi bir şey olsa bile. Somut bir öneriniz var mı? "Götürün, kaldırın."dan başka bir şey söylüyor musunuz?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Somut önerimiz var, bir sürü somut önerimiz var, Komisyon boyunca somut önerileri konuştuk.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Ben sorumu sorayım bir saniye, sorumu sorayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şengül Hanım, soruyu onlara değil, ya teklif sahibine sorun ya bana sorun, benim vasıtamla kurumlara soralım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sor, "Kapasiteniz var mı?" diye sor.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Başkanım, ben soruyu karşıya sormuyorum, size sormuş olayım.

Burada suç vasfına göre bir ayrışma olacak mı yoksa hiç ayrıştırma yapmadan tümü için kapalı mı düşünülüyor? Bu önemli benim için.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Başkanım, hem Şengül Karalı Vekilimizin hem diğer kıymetli vekillerimizin sorularına ve eleştirilerine cevap vermek isterim. Şimdi, öncelikle şunu söyleyelim: Daha kısa süreli hapis cezalarında ve taksirli suçlarda doğrudan çocuk eğitimevine alınma imkânını koruyacak, bu bir.

İkincisi, şimdi, diyorsunuz ya: "Kapasite yok." Bir kere, hükme bağlanan yani Yargıtayın onayladığı bütün suçlular nereye gidiyor? Eğitimevine gidiyor. Biz bunu kademeli bir şeye getiriyoruz yani burada tartıştığımız "Kapasite yok." diyorsunuz ya, biz, bunu, biraz tedrici... Çocuğun psikososyal gelişimini belli kriterlere dayandırdığımız ve altı ayda bir tekrarlanacak yani bu karar altı ayda bir güncellenecek. Şimdi, şöyle de bir şey var: Eğitimevi ile ceza tutukevinin arasındaki fark nedir? Birisinin kapısında jandarma var, birisinin kapısında yok, yoksa eğitim imkânları bakımından ikisi birbirinden farklı şeyde değil. Nasıl biliyor musunuz? Şimdi, tutukevlerine gittiğimiz zaman, orada bir taraftan örgün eğitim devam ediyor yani Millî Eğitim Bakanlığının gönderdiği hocalarla - bazen bir kişilik sınıflar bile gördük- eğitimevine devam ediyor ve birçok atölyeler var. Neden? Tutuklunun herhâlde firar etme ihtimali daha yüksek diye böyle bir mantıkla ilerlemişler yani tutukluyken kapalı cezaevinde kalsın, suçu kesinleşir kesinleşmez yani Yargıtay onar onamaz da eğitimevine gitsin. Şimdi, burada bazı suçlar bakımından bunu uygulamak aslında kamu vicdanını da çok fazla yaralıyor. Düşünün ki bir çocuk diğer çocuğu çok vahşice, gaddarca öldürmüş. Bir sürü elim olay sayabilirim detaylarına girerek. Bunun neticesinde, çocuk tam böyle rehabilitasyonunu ve ıslah sürecini de tamamlamadan hüküm kesinleşir kesinleşmez eğitimevine

gidecek ve kapıda bir yer olmayan, görece biraz daha rahat imkânları olan bir yere gidecek. Hâlbuki, bizim önerdiğimiz nokta ne? Bu çocuğun gerçekten... Bu arada, şu da var: Dediğim gibi, kesinlikle kapalı cezaevinde de çocuklara özgü bir cezaevi yani aslında tek fark kapıda jandarmanın olup olmaması kadar şey bir fark var.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Yapmayın ya, gittik gördük ya.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, bununla birlikte, eğer böyle gelişime açık noktalar varsa, cezaevinin şartlarını, çocuğun gelişimiyle ilgili uygulamaları, onları tartışırız ve onları takip de ederiz. Hatta Beritan Vekilimin hep önerdiği gibi, bu, bir daimi çocuk komisyonu olursa böyle denetim yapma, gitme, yazışma kurumlarla... Burada hepimizin aslında muradı, çocuklarla ilgili bir hem psikososyal gelişim sürecini yapılandırmak hem de vicdanları kanatan... Ya, ben bir şey söyleyeyim mi? Yani hukukçular tabii farklı düşünebilir, işte, hatta kendi aralarında da ikiye ayrılıyorlar ama... Yani bir çocuğu korkunç bir şekilde öldürmüş, delik deşik etmiş, başında sigarasını tüttürmüş, ölmesini beklemiş bir çocuğun da diyelim ki beş ay sonra şeyi onaylandı, onaylı...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Ya, bu yasa sadece o çocuk için olsa evet derdik ama binlerce çocuk henüz yargılanmadı, binlerce insan etkilenecek. Tek bir örnek olamaz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hayır, arkadaşlar, hayır... Bakın, diyoruz ki bir kere kısa süreli hapis cezalarında ve taksirli suçlarda zaten bunu öngörmüyoruz.

İkincisi, şu andaki mevcut sistemimizde zaten bir çocuğun cezaevine ve eğitimevine gitmesi için bu suçları işlemesi gerekiyor, farkındasınız değil mi? Yani çok ağır suçlar işlemeyen zaten halk tabiriyle yatırı olan ceza almıyor, bunun farkındasınız değil mi?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Tekerrürü getirerek... Artık o da...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yahu, tekerrürü getirerek bunu engellemeye çalışıyoruz sevgili Vekilim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Hayır, 12-15'i getirdiniz, 15-18'i getirdiniz, 2'nci madde geldi.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani şimdi bu benim bir anne olarak, bir sade vatandaş olarak... Ben gittim... Mesela, şunu da anlatayım: Ben Minguzzi olayında -bu olaylarla ilgili çok farkındalığının arttığı dönemdir- gidip savcısıyla konuştum, iddianameyi okudum, daha ortada bir şey yok, hiç mahkeme süreci bile başlamamış, ne olacak dedim, bu çocuk ne kadar ceza alacak? Bana infaz savcısı anlattı ve eğitimevine gideceğini... Vallahi, ben orada oturdum, çöktüm, ağladım biliyor musunuz? Yani bu, yedi kat yabancı olarak benim vicdanımı o kadar kanatıyorsa o aileye ne diyeceksiniz ya, o aileye ne diyeceksiniz?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - O da çocuk, tabii ki... Manipüle etmeyin lütfen.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ya, arkadaşlar...

Manipüle etmiyorum, gerçekten bahsediyorum, bak gerçek... Ya, bir dakika, gerçekleri anlatıyorum, gerçekler biraz acıdır, gerçeklerle yüzleşmek biraz cesaret ister, gerçek acıdır.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Manipüle etmeyin. Acıları yarıştırmayalım. Çocuk çocuktur, mezardaki de çocuktur, cezaevindeki de çocuktur.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ha, mezardaki çocuğun üstün yararını konuşalım.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Neye göre üstün yararı?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ya, arkadaş diyorum ki, bak, diyorum ki: Delik deşik ettiyse, başında sigara içtiyse, tecavüz ettiyse...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Tek örneği anlatmayın.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ya, binlerce, onlarca örnek verirsem ikna olacak mısın?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - 10 keredir bu örneği anlatıyorsun.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ben, hayır... 100 aileyi takip ediyorum, 100 mağdur aileyi takip ediyorum, tek tek.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Cezaevinde birbirini öldüren çocuk var, o zaman içeri almalıyım, cezaevlerindeki çocuklar... İntihar eden çocuk var, bunları anlatın o zaman.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Arkadaş, gerçekten yan çiziyorsun, bak.

Şimdi, Selcan Taşçı Vekilimiz harika bir örnek...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Değer silsilesi, üstünlük yararı yapmıyorum. Her hâlükârda çocuk çocuktur.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ya, bırak Allah aşkına. Hrant Dink'in katiline de suça sürüklenen çocuk mu diyorsun? Suça sürüklenen çocuk mu diyorsunuz Hrant Dink'in katiline de? Çifte standart olmasın, ona da öyle diyor musun, diyor musun, diyor musun?

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Çocuk da çocukluğunu bilsin ya, öyle çocuk mu olur ya? Ne çocuğu ya?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bir şey daha söyleyeceğim. Nevroz Vekilim...

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Çekiyor, silah atıyor; çocuk, bıçaklıyor; bu, çocuk; taşla eziyor; çocuk, her şey çocuk olur mu ya? Bu çocuğun ana babası yok mu?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Ya, bütün çocukları...

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Ne demek ya? Bak, diliniz hep öleni veya mağdura dönük bir eleştiriyi... Olur mu ya? Bakın, bu mağdur sizin de çocuğunuz da olabilir, bizim çocuğumuz da olabilir, değil mi yani?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani anaya, babaya sorumluluk getirelim diyoruz, "Hayır efendim, olmaz..." Şöyle yapalım diyoruz, "Hayır efendim, olmaz..."

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırmak) - Ya, bir örnekten...

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Hayır, onu ayrı konuşalım, o ayrı bir şey. Hayır, onu da engelleyelim, o ayrı bir şey. Hayır, adam ölmüş ya, başını taşla ezmiş ya.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hükümün açıklanmasına geri bırakılınca yönlendirme tedbiri uygulayalım diyoruz, "Hayır efendim, olmaz..." Ceza ve tevkifine, "Olmaz..." Direkt geyecek, tozacak, Allah Allah! Başkasının öldürülen çocukları üzerinden liberallik yapmayın, gerçekten yapmayın. Empati yaparak konuşalım, Allah rızası için empati yapalım yahu, gerçekten empati yapalım.

Bu arada...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ben söz almak istiyorum, itham var, söz almak istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Arkadaşlar, bir saniye, bir dakika...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bu arada şunu da söyleyeyim: Selcan Taşçı Vekilimiz çok güzel bir örnek verdi, dedi ki: "17 yaş, 364 günlük bir çocuk bir kadını öldürdüğü zaman ne diyeceksiniz? "Aa, bu, çocuk." diyeceksiniz, ertesi gün kadına şiddet cinayetinden dolayı onun işlediği cürmü... Yahu, Hayır...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bu, nasıl bir itham ya! "Şöyle diyeceksiniz, böyle diyeceksiniz..." Demediğimiz şeyler üzerinden "Böyle diyeceksiniz, Şöyle diyeceksiniz..." Böyle olmaz. Bir söz alabilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, vereceğim söz; söz vereceğim, bitirsin.

Bir dakika ya...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bir kere diyoruz ki herkes gitmeyecek eğitimevine, bir süzgeç sistemi olacak, "Yok, olmaz efendim..." Herkesi götürelim, firar etsinler; öyle mi? Yahu, çocuk... Bakın, ne diyor biliyor musunuz o? "Ben hırsızlıktan girmedim içeriye, ben cinayetten girdim, bana adam gibi davran." diyor jandarmaya. Bunun rehabilitasyon süreci tamamlanmış mı da eğitimevine gönderelim, ondan sonra firar etsin, başkasının çocuğuna mı kıysın? Olmaz öyle, olmaz, kusura bakmayın.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ben söz almak istiyorum Sayın Başkanım.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Aynı konuda kaç kere alacaksınız?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yüz kere alacağım, Başkan veriyor, sana ne oluyor ya!

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye, bir dakika, bir dakika...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - 2 tane de suç tanımlamışız... Cinsel suçları bile koymamışız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hayret bir şey, söz istiyorum Başkandan.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - "Sana ne!" ne demek? O nasıl bir dil ya?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ne demek sana ne işte? Benim söz almamdan sana ne? İstersek yüz kere konuşuruz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Kasten öldürme... Vallahi, başkasının çocukları...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Madde tartışması yapıyoruz burada! Ne yapalım susalım, her şeyi geçirin mi yani!

Böyle bir şey olamaz ya!

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Komisyonunda da her zaman ifade ettim, dedim ki: Sadece ve sadece kasten, hayata kasteden suçlar...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ama onunla sınırlı kalmadığı çok açık, bakın hukukçular var.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bu kadar. Daha nasıl sınırlayacağız, daha nasıl sınırlayacağız?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Adalet Komisyonumuzun vekilleri var, avukat arkadaşlarımız var, onunla sınırlı kalmıyor.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bakın, yağmayı bırakmış...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bir söz alabilir miyim?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yağmayı, cinsel suçları bile çünkü...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Derli toplu bir söz almak istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bakın, bizim bu Komisyon kurulduğunda ve komisyon süreci yürütüldüğünde şu anda da hepimizin ortaklaştığı bazı noktalar var, bazı noktalarda ortaklaşıyoruz.

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Ya, burası o komisyon mu ya? Burası Adalet Komisyonu, çocuk komisyonu değil ki.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Vallahi sizi...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bir saniye...

Ortaklaştığımız noktalar şu: Toplumun güvenliğini korumamız gerekiyor.

E, dinlemiyorsunuz ki ne dediğimi bilmiyorsunuz...

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Başkanım, komisyonlar karışıyor gibi geliyor sanki. Komisyonlar karışıyor, burası Adalet Komisyonu.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Lütfen bir müdahale etme.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye, soru mu var, bir dakika...

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Burası Adalet Komisyonu, çocuk komisyonu orada devam etsin.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir saniye... Bir dakika...

Arkadaşlar...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Beritan Vekilim...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Arkadaşlar, değerli arkadaşlar...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bir konuşabilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli arkadaşlar,...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bir şey konuşabilir miyim?

Duyuyorum, sesinizi duyuyorum.

Şu an söz hakkı bende.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli arkadaşlar...

Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Bir dakika...

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yani her söze de bu kadar laf söylenmez ki.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - İtham var, bakın "Empati yapmıyorsunuz." diyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli arkadaşlar...

Değerli arkadaşlar, bakın...

Bir izin verin, bir izin verin, bir izin verin.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Niye bu kadar tahammülsüzlük, ben anlamadım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Burada her konuşmak isteyen arkadaşla söz veriyorum. O yüzden, soru sormak isteyen varsa, söz almak isteyen varsa mikrofonuna bassın, söz veriyorum zaten.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ben söz almak istiyorum.

Sayın Başkan, söz almak istiyorum lütfen... Bir kendimi ifade etmek istiyorum.

Komisyon sürecinden beri bu komisyonlarda, her yerde konuştuğumuzda bizi komisyona götüren süreçte de ortaklaştığımız bazı ortak taleplerimiz var. Biz toplumun güvenliğini sağlanması gerektiğini düşünüyoruz. Toplumun güvenliğinden öte toplumun güvenliğini riske atan şeylerin karşısında değiliz. Toplumun güvenliğini sağlayalım, elbette toplumsal hukuku oluşturalım, bizim bu ortak talebimizdeki farklılaştığımız yer bunu nasıl sağlayacağımızla ilgili. Siz daha fazla cezayla toplum güvenliğini sağlayacağınızı söylüyorsunuz, biz de diyoruz ki toplum güvenliğini sizden bin kat daha fazla düşünüyoruz ve toplum güvenliğini sağlamaktan geçen yol daha fazla cezayla değil, daha fazla tedbirle, daha geniş bir yelpazeyle, çocuk odaklı bir çalışmayla mümkün olur diyoruz. "Toplumu salalım, herkes gelsin, burada istediğini yapsın, öldürsün, sonra da hiç ceza almasın." böyle bir şey demiyoruz. Elbette mağdurun haklarını korumalıyız elbette suç işleyen kişi suç almalı. Zaten şu anki mevcut düzende çocuklar suç alıyor. Bizim bu ortak talebimizde ortaklaşmadığımız yöntem şu: Çocukları yetişkin gibi yargılamamız, çocuklara yetişkin muamelesi yapmamız...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yetişkin gibi yargılamıyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - ...çocuklarla ilgili geniş yelpazeye sahip yapıp edilecekler varken dönüp dolaşıp meseleyi cezaya sıkıştırmanız...

Biz iddia ediyoruz, biz DEM Grubu olarak bugün burada toplum güvenliğini ve toplum güvenliğini sağlamak için yapıp edilecekler üzerinde en çok kafa yoran grubuz. Biz, toplum güvenliğini sağlamak için zaten buradayız. Biz, cezalandırmakla toplum güvenliğini sağlanmayacağını biliyoruz. Bastırarak hapsederek yüz yıl ne sağlandı? Gidip kendi gözlerimizle gördük, gördüğümüz şeyleri inkâr edemeyiz. "Çocuklar eğitim alıyor." diyorsunuz, çocuklar kapalı cezaevinde eğitim meğitim almıyor. Orada 300 çocuk varsa 2'si alıyor. Gerçeklerle yüzleşin yani. Tedavi edilmiyor bu çocuklar. Bu çocuklar psikolojik destek almıyor. Bu çocuklar rehabilite edilmiyor. Bu çocuklara bireyselleştirilmiş, özel planlar çıkarılmıyor. Bu çocuklar sadece mevcut, şu anda toplumda artmış olan cezalandır... O çocuğa yönelik öfkeyi bir şekilde siz kanallı etmeye çalışıyorsunuz, toplumun nabzını tutmaya çalışıyorsunuz. Biz de diyoruz ki cezalandırarak bunu yapamazsınız. Eğer çocuklar için içiniz acıyorsa, eğer çocuklar birbirini öldürdüğünde içiniz acıyorsa yapıp edeceklerinizin şekli farklıdır diyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Söylediğimiz şey bu.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli Vekilim, derdinizi anlattınız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - "Çocukları çeteler kullanıyor." diyorsunuz, size katılıyoruz. Çocukları...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Derdinizi anlattınız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şunu da söyleyip bitiriyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - "Çocukları çeteler kullanıyor." diyorsunuz, size katılıyoruz ama çocukları çetelerin kullanmamasının yolu çocuklara daha fazla ceza vermekten geçmiyor; çetelerin umurunda değil. Gidin cezaevine, bazı suç örgütleri adına gidip adam kurşunlanmış, sonra da parasını almamış, ama şu anda cezaevinde olan bir sürü çocuk var. Çetelerin umurunda mı çocuk? Siz çocuklara cezayı artırınca çeteler çocukları kullanmaktan vazgeçmeyecek. Eğer derdiniz buysa çetelerle mücadele edin. On birinci yargı paketinde getirdiniz, 1,5 katına artırdınız çocukları kullanan çetelere; ona şerh mi düştük, muhalefet mi ettik? Hayır, destekliyoruz dedik. Bizim derdimiz sizin gerçekten sorunla mücadele etmeniz, çocukla değil. Bu kadar yani.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bir saniye, bir soru sorabilir miyim?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şimdi "Empati yapmıyorsunuz, bilmem ne." Bunlar çok ağır ithamlar. Nasıl empati yapmayız? Bu ülkede öldürülen her çocuk bizim içimizi acıtıyor, kalkıp bunun şeyini mi yapalım şimdi bu Komisyonda. Gerek yok.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Beritan Vekilim, bir soru sorabilir miyim? Rehabilitasyon sürecini tamamlamamış bir çocuk eğitimevine girip kapıda polis olmadan firar edip yeniden birini öldürürse vebaline girebilecek misiniz?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bunu konuşuruz. Cezalandırarak olmaz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Beritan Hanım, Sayın Altın, derdinizi anlattınız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Anlaşılmıyoruz ama.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama anlattınız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Anlatıyoruz, anlatıyoruz, bilerek manipüle ediliyor yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli arkadaşlar, evet, kifayetimizakere yapabiliriz herhâlde 6'ncı maddede.

Barolar Birliği herhâlde söz istiyordu, ona da vereceğim.

Buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE ÖZDER - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum. Ben, Türkiye Barolar Birliği Hukuk Müşavirliğinden Avukat Özge Özder.

Teklifin 7'nci maddesiyle birlikte değerlendirilmesi gereken, bu 6'ncı ve 7'nci maddelerle yapılan düzenlemeler, çocuk ceza adalet sisteminin temel yaklaşımını değiştiren önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle de konunun yalnızca infaz tekniği bakımından değil, çocuk hakları, çocuk adalet sistemi ve anayasal ilkeler çerçevesinde ele alınması gerektiğini düşünüyoruz. Mevcut sistemde ifade edildi, hükümlü çocuklar bakımından esas infaz kurumu çocuk eğitimevleri olup kapalı çocuk ceza infaz kurumlarıysa istisnai niteliktedir. Teklifte bu yaklaşım tam tersine çevrilmektedir. Buna göre kasıtlı suçlardan toplamda üç yılın üzerinde, taksirli suçlardansa beş yılın üzerinde hapis cezasına mahkûm olan çocukların infazlarına çocuk kapalı ceza infaz kurumlarında başlanması öngörülmektedir. Çocuk eğitimevleri ise ancak belli şartların gerçekleşmesi hâlinde geçilebilecek kurumlar hâline getirilmişti. Ancak bu yaklaşım uluslararası çocuk adaleti standartlarının benimsediği infaz anlayışıyla da uyumlu görünmemektedir. Birleşmiş Milletler Havana...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Uluslararası olmayan bir infaz anlayışı var mı? Örnek vererseniz çok mutlu olacağım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bir kesmezseniz, bir dinleseniz. "Uzman, uzman." diyorsunuz, konuşuyor, dinlemiyorsunuz. Var mı, yok mu konuşuyor, dinlemiyorsunuz.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Başkan mısın sen? Bana "sana" dedin ya, Başkan mısın sen? Başkan var, sen niye müdahale ediyorsun?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - "Sana" demeyeyim, "size" diyeyim.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Uluslararası olmayan bir infaz anlayışı var mı? Özge Hanım, bilmediğim için soruyorum. Bir çocuk diyelim ki çok büyük bir cinayet işledi, bu cürümlle yargılandı ve hükmü onaylandı.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Başkanım, mikrofonu açık değil, sesi duyamıyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Pervin Hanım, mikrofonunuzu açayım mı? Soru mu soracaksınız?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Evet, soracağım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam açıyorum.

Buyurun.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yurt dışında böyle büyük bir cürmü işlemiş katil bir çocuk, tamam mı, diyelim ki okul taraması yaptı, 10 çocuğu öldürdü. Eğer hayatta kalsaydı hükmü kesinleşir kesinleşmez Maraş'taki çocuk da eğitimevine gidecekti. Kapıda polis olmayan yurt dışında başka model var mı? Bilmediğim için soruyorum. Yani biliyorsunuz, eğitimevlerinde kapıda polisle olmuyor. Böyle bir model var mı? Çünkü geriye gittiğimizi söylediniz, yurt dışıyla çelişeceğimizi söylediniz. Varsa bilmek istiyorum. Bilmediğinden soruyorum.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE ÖZDER - Uluslararası adalet standartlarının benimsediği anlayışta uluslararası belgelerden bahsetmiştik. Burada temelde karşılaştırmalı hukuk ve diğer ülke örnekleriyle ilgili doğrudan hâlihazırda bir şey sunma şansımız o yüzden yok. Bu uluslararası belgeler anlamında söyledik. Ki şimdi tam onu söyleyecektim. Burada...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Uluslararası sözleşmeler hilafında bir şey yapmadık, ona çok dikkat ettik.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE ÖZDER - Burada bu sırada o yüzden ifade edeceğimiz şeylerden ilki Birleşmiş Milletler Havana Kuralları'nda ortaya konulduğu üzere, orada çocuk adalet sisteminin temel amacı cezalandırmak değil çocuğun eğitilmesi, rehabilite edilmesi ve yeniden topluma kazandırılması olması. Yine, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 37'nci maddesinde çocukların özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarının son çare olması, bu zorunlu olduğundaysa mümkün olan en kısa süreyle ve eğitimle gelişimlerini önceleyen koşullarda yerine getirilmesi gerektiği düzenlemeleri mevcut. Bunlara atıf yapmıştık.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Ağzınıza sağlık.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE ÖZDER - Burada dikkat çekmek istediğimiz bir diğer husus da tutuklu çocukların durumu esasen. Hâlihazırda mevcut düzenlemede de teklifte gelen hâliyle de hakkında henüz kesinleşmiş bir karar bulunmayan tutuklu çocukların doğrudan kapalı ceza infaz kurumlarında tutulması söz konusudur, bu şekilde devam etmektedir. Esasen yasama organından beklentimiz, bu düzenlemeler kapsamında da aksine, tutuklu çocukların da gelişimlerini destekleyen eğitim ve rehabilitasyon imkânlarının bulunduğu kurumlarda barındırılmasının sağlanmasıdır; aksine.

İfade ettiğimiz gibi, teklifte çocukların eğitimevlerinde bulundurulması kural olmaktan çıkarılmakta ve kapalı ceza infaz kurumunda kalmaları esas hâline getirilmekte; daha da önemlisi, eğitimevine geçiş idare ve gözlem kurullarının değerlendirmesine bağlı bir istisna olarak düzenlenmektedir. Bu yönüyle, çocuk hakkında uygulanacak infaz rejiminin belirlenmesinin esasen idarenin takdir alanını önemli ölçüde bu düzenlemeyle genişlettiğini ifade etmek isteriz. Oysa çocuğun özgürlüğüne ve infaz koşullarına doğrudan etki eden kararların kanuni düzenlemelerle açık, öngörülebilir, nesnel ve denetlenebilir ölçütlere dayanması; çocuk bakımından belirlilik ve hukuki güvenlik ilkelerinin korunması gerektiğini düşünüyoruz.

Teklifte -7'nci maddeyle birlikte değerlendirdiğimiz için- suç tipleri ve ceza miktarları esas alınarak çocukların hangi infaz rejimine tabi olacağını belirlenmesi ayrıca değerlendirilmesi gereken bir husustur.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Toparlayalım lütfen.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE ÖZDER - Üç dakikaya topluyorum Sayın Vekilim.

Çocuk adalet sisteminde belirleyici olan çocuğun işlediği fiilin niteliğinden çok, çocuğun bireysel özellikleri, gelişim durumu, korunma ihtiyacı ve yeniden topluma kazandırılması olasılığıdır. Oysa teklif, rehabilitasyon anlayışını daha geri plana itmekte, suç tipini ve ceza miktarını belirleyeceği ölçüt hâline getirmektedir. Bu yaklaşım çocuğu birey olarak değerlendirmek yerine yalnızca işlediği fiil üzerinden sınıflandırmakta ve çocuk adalet sisteminin bireyselleştirme ilkesini zayıflatmaktadır.

(Uğultular)

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet arkadaşlar, dinleyelim lütfen.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AV. ÖZGE ÖZDER - 7'nci maddeyle ilgili birkaç kısa teknik husus daha ekleyeceğiz. 7'nci maddeyle yapılan değişiklikte 15'inci maddeye eklenen (4)'üncü fıkrada yer alan "toplam" ibaresinin biz infaz hukuku bakımından belirsizlik yaratabileceğini düşünüyoruz. Bildiğiniz üzere, TCK'de cezaların içtmasına ilişkin genel bir düzenleme yok. Bu sebeple, bu ceza sınırlarının başına getirilen "toplam" ibaresindeki hesaplamanın yapılmasının uygulamada belirsizliklere neden olabileceğini düşünüyoruz. Yine, tamamen usule ilişkin sebeplerle, çocuğun iradesi dışındaki sebeplerle aynı tarihte benzer suçları birden fazla suçu işleyen çocuklardan birinin yargılamasının daha uzun sürmesi, diğerinin daha kısa sürmesi sebebiyle farklı farklı tarihlerde kesinleşmesinin de aslında aynı hukuki durumda bulunan çocuklar bakımından farklı infaz rejimlerine tabi olma sonucunu da doğurabileceğini, bunun da eşitlik ilkesini zedeleyebilecek nitelikte olduğunu yine dikkatlerinize sunmak isteriz.

Bu (5)'inci fıkranın (a) bendinde yapılan düzenlemeyle de çocuk hakkında -aslında biraz önceki tutuklulukla ilgili ifade ettiğimiz benzer şey- belirlenmiş olan infaz rejimi başka bir dosyada verilen, hüküm olmayan bir tedbir niteliğindeki tutuklama nedeniyle değiştirilmektedir. Bu durumun da ölçülülük ve masumiyet karinesi bakımından yeniden değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Aynı fıkranın (b) bendinde yer alan kurum düzeni ve kişi güvenliği bakımından tehlike oluşturma kavramlarının yine hukuki belirlilikten uzak kavramlar olması sebebiyle somut ölçütlere yer verilmesi gerektiği hususunu yine takdirlerinize sunmak isteriz.

Son olarak, 7'nci maddeye eklenen son fıkra kapsamında da çocukların hangi koşullarda çocuk eğitimevine ayrılacağı, hangi durumlarda yeniden kapalı kuruma gönderileceği ve bu kurumlarda geçirecekleri süreler gibi kişi özgürlüğüyle doğrudan bağlantılı hususların yönetmelikle düzenlenmeye bırakılmasının da kanunilik ilkesi bakımından ayrıca değerlendirilmesi, bu hususların ayrıntılarıyla kanunda düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Sonuç olarak, ceza adalet sisteminin amacı, çocukları daha ağır infaz koşullarına yönlendirmek değil onları yeniden topluma kazandırmaktır bildiğimiz üzere. İnfaz rejiminin eğitim, rehabilitasyon ve çocuğun üstün yararı ekseninde şekillendirilmesi gerektiği, düzenlemelerin bu kapsamda revize edilmesi gerektiği hususunu takdirlerinize sunarız.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bir soru sorabilir miyim? BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Soru mu?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Soru sadece.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sadece soru olsun çünkü tekrara düşüyoruz artık arkadaşlar.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şimdi, bizim yaptığımız, söylediğimiz sunumlarla ilgili çelişki ve farklı söylemlerde bulunuluyor ya, buradaki Tevkifevlerinin ya da hocamızın kendisi bu konuda bir cevap verse daha iyi olacak. Kapalı kurumlarda kapasite ne kadar, tutulan çocuk sayısı kaç, burada bir kapasite fazlalığı var mı, yok mu meselesi. 8 kişilik üniteler şeklinde tutulduğu söylendi. Bu 8 kişilik ünite dışında kalan yani kapasite fazlası çocuklarla ilgili mekanizma nasıl? Fiziki yapılarla ilgili de "Çocuklara özel bir mimarisi var." dendi ama gittiğimiz yerlerde böyle bir mimari yok, bununla ilgili bir bilgi meselesi... "Kız çocuklarıyla ilgili eğitimevi Urla'da." dendi ama kapalı cezaevlerinde şu an hangi cezaevinde, kaç kız çocuğu ve ne şekillerde tutuluyor? Özel bir infaz meselesinin -tırnak içerisinde- olmadığı açık. Yine, kapalıda olup eğitim gören, açıkta, eğitimevinde olup eğitim gören çocuk sayısı ne kadar? Çünkü en son gittiğimiz Diyarbakır Cezaevinde 341 çocuk vardı, 341 çocuktan 100 çocuk eğitim görüyordu millî eğitim sınıfları (MES) dedikleri sınıflarda. Geri kalan 241 çocuk eğitime aktif olarak devam etmeyecek -çocuk meselesiydi- bunu da sormak istiyorum.

Yine, Ceza ve Tevkifevlerine bir sorum olacak: Daha önce bu yıllık faaliyet raporlarının yayınlanması meselesinde birçok hususta sivil toplum kuruluşlarına, bizlere denetim konusunda bir imkân sağlarken 2017'den beri bu ilgili faaliyet raporları yayınlanmıyor. Bu faaliyet raporların yayımlanmaması ve bunun çocuk cezaevleriyle ilgili de bağını sorarak bitiriyorum.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Başkanım, ben de bir soru sorayım, birleştirelim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, buyurun.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim, sağ olun.

Öncelikle şunu ifade etmek istiyorum: Yani toptancı bir bakış açısıyla, devleti ön yargıyla suçlu göstererek sorunlara çözüm üretme olasılığımız zaten yok arkadaşlar, her birimizin bildiği üzere. Şimdi, Ceza ve Tevkifevlerinden kim var burada arkadaşlar, var değil mi bir görevli?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Var, var, Ceza ve Tevkifevlerinden var arkadaşımız.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Şimdi, mesela cezaevlerinden şöyle bir şey geliyor bize arkadaşlar: Cezaevlerinde özellikle çocuk suçlular bir arada kaldıklarından dolayı orada birbirlerine hâkimiyet kurma çabası, anlayışı, işte, hâkimiyet kuramama hâlinde o çocuğun ezileceği, diğer türlü, bu çocuğun hâkimiyet kurma çabası içerisinde çocuğun ıslah olmasından daha öte çocuğun daha da saldırganlaştığı gibi ifadeler veya duyularımız var. Bu bakımdan, çocukların ıslahevinde toplu olarak değil de mesela tekil olarak kalmaları noktasında bir anlayış geliştirmelerini ifade ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tecrite mi alalım?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hücre cezası veriyorlar zaten.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Hayır, onu demiyorum arkadaşlar, farklı bir şey diyorum.

Şimdi, şurada 30 çocuk bir arada olduğu zaman birbirine üstünlük kurma çabası var "Kim daha güçlü?" diye. Dolayısıyla bu da çocukları ıslah etmekten çok daha öte, daha saldırganlaştırıyor. Dolayısıyla "En babayığit kim, en yiğit kim?" gibi, daha öfkeli, daha saldırgan olabiliyorlar, bunu söylemeye çalışıyorum. Bu sebeple, çocukların daha kalabalık bir ortamda değil de mesela 2 kişilik, 3 kişilik koşullarda daha iyi ıslah edileceğini ve birbirine üstünlük kurma çabasının içerisinde olmayacağını düşünüyorum. Bu noktada da çocuğun ıslah olmasının, suça yatkınlığının bertaraf edilmesinin, çocuğun eğitilmesinin daha uygun koşullarla sağlanacağına inanıyorum. Bu gözlemimiz doğru mudur? Cezaevlerinde böyle bir uygulama var mıdır? Bunun sonuçları nelerdir? Bu konuda Komisyonumuza bir bilgi vererseniz sevinirim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Daire Başkanımız, buyurun.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; şimdi, tabii, cezaevinde, ceza infaz kurumlarında bulunan çocuk sayılarına baktığımız zaman, 16 Temmuz 2026 tarihi itibarıyla, şu an cezaevlerimizde barındırdığımız çocuk sayısı 4.553; bunların 3.141'i tutuklu olarak, 1.412'si ise hükümlü olarak ceza infaz kurumlarında hâlen bulunuyorlar.

Şimdi, ben ayrıca, müsaadenizle, yapılan çalışmalardan bahsetmek isterim. Bizim 2025 yılı itibarıyla yapılan çalışmalarımızda bireysel görüşme sayımız 78.733, aile görüşme sayımız 16.238, grup çalışması yaptığımız çocuk sayımız 2.541, çok programlı-programlı Anadolu lisesine kayıtlı öğrenci sayımız 260, din eğitimi verdiğimiz kurs sayısı 205, kursiyer sayımız 1.255, sosyal eğitim ve kültürel çalışmalardaki kurs sayımız 251. 4.232 çocuğumuz kursiyer eğitimlerinden geçmiş. Açılan kurslar da 107, katılan kursiyer sayımız 705. Bu bakımdan, toplam açılan kurs sayımızda 1.033'e ulaşılmış, kursiyer sayımız 11.595. Yani ceza infaz kurumuna giren her çocuğumuz bu anlamda kurslarımızın en az bir ya da birkaçından mutlaka geçmiş, çocuklarımız bir eğitim almış. Başarılı kursiyer sayımız da yine 4.337. Son olarak da sosyal ve kültürel faaliyetlerden bahsetmem gerekirse toplam katılımcı sayımız 73 bin -tekil anlamda, tabii, gün içerisinde, hafta içerisinde yapılan faaliyetler var- 155.795 tane de sportif faaliyet yapılmış. Bu anlamda Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü olarak süreçlere baktığımız zaman 2023, 2024, 2025 ve 2026 yıllarında her geçen yıl artan eğitim ve iyileştirme çalışmalarımız var.

Arz ederim Sayın Başkanım.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Kapasite fazlası var mı? Kaç ünite var?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Detaylı bilgileri vereyim.

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Yani siz bizzat geçici süreçte bir sorun yaşamayacağınızı mı iddia ediyorsunuz? Anlamak için soruyorum yani yanlış anlamayın.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Şöyle: İdeal bir noktada olduğumuzu düşünmüyoruz, bu anlamda çalıştığımızı düşünüyoruz ama şundan emin olmanızı rica ediyorum... Ben sayın milletvekillerimizin mesela Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Sincan Eğitimine bir ziyaret gerçekleştirmesini bu anlamda isterim, önemli bir örnek, bizim için doğru bir örnek. Şimdi, biz eğitimevleri sayılarımızı artırmak istiyoruz zaten, bütün çalışmalarımız da bu bağlamda. Yani yapılan çalışmalar son nihai çalışmalar elbette ki değil, olmamız gereken yerlerde bütün çocuklarımızı ıslah ettiğimizi... Zaten infazın esasında böyle bir durum söz konusu değildir ama bütün yapılan çalışmalarımızın arttığını, çalışmalarımızın bu motivasyonla devam ettiğini, yapılan bütün çalışmalarda da hem ulusal hem uluslararası kurumlarla çalışmaları devam ettirdiğimizi ve de çocuklarımızın topluma yeni baştan kazandırılması yani suçtan damgalanmamaları, suçla tekrardan muhatap olmamaları için çalışmalarımızın bu motivasyona devam ettiğini söyleyebilirim Sayın Milletvekilim.

Arz ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ederim.

Kıfayetimizakere yapalım arkadaşlar yani 7'de de konuşabilirsiniz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bu maddede kısa bir konuşma için söz istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Sayın Karaca.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şimdi, Sayın Başkan, itirazımızın esasının anlaşılmadığını düşünüyorum. Ortaklaştığımız temel konulardan bir tanesi şu: Bakın, bu 2 maddeye niye esastan itiraz ediyoruz? Şu yüzden: Çünkü bu 2 maddenin ruhu, yaptıklarıyla, söyledikleriyle beraber bir bütün olarak çocuk infaz sistemini yetişkin infaz sistemine tümden çeviriyor. Şimdi, bakın, maddenin gerekçesinde güzel güzel yazmışlar; size söylüyorum Sayın Durgut, güzel yazmışsınız diyorum bakın. "İnfaz sürecinde çocuğun bireysel özellikleri, aile yapısı, eğitim durumu, psikososyal koşulları, suçun niteliği dikkate alınarak ihtiyaca özel müdahale planları oluşturulması gerekmektedir." diyor. Şimdi, niye biz çocuklarla ilgili bir şeye böyle özel bir şey koyarız? Çünkü Anayasa bunu gerektirir, çocuk hakları bunu gerektirir. Önümüzde çok ilkesel bir şey var, o ilkesel şey bize diyor ki: "Yasa yapıcılar, çocuklarla ilgili atacağınız her adımda çocukların özgün ihtiyaçları olduğunu gözetin ve onlara yetişkin muamelesi yapmayın." Bakın, bizim bu 2 maddeye ilişkin esastan itirazımızın sebebi şu, bunun anlaşılır olmasını istiyoruz: Bu mevcut çocuk infaz sistemi, bizim var olan infaz sistemimiz öyle ya da böyle çocuğun gelişimsel özellikleri, yeniden toplumla bütünleşmesi amacı nedeniyle eğitimevini esas alıyor. Biz şimdi bu yasayla beraber diyoruz ki sen eğitimevini esas alamazsın -tıpkı yetişkinler gibi- önce kapalıda başlatacaksınız. Şimdi, çok önemli bir şey vardı. Şengül Hanım, bu sizin için de önemli olmalı bence, biraz önceki maddede bize bürokratlar ve teklif sahipleri ne söyledi? "Bakın, biz sosyal inceleme raporu sınırını, 15'te tuttuk zorunluluğunu, 15-18 yaş arasında bu raporları zorunlu tutmak istesek bile buna buna personelimiz ve bütçemiz yok." dendi burada, değil mi? Bu açıklıkla böyle ortaya konuldu. Şimdi, bizim demek ki yeteri kadar meslek uzmanı yok diye 15-18 yaş için seyir zorunluluğu getirmediğimiz bir noktada daha fazla kapalıda kalma koşulu getiriyorsak eğer, bir şeyi itiraf etmiş oluyor bu sistem bize. Şimdi, ben mesela müdür beyi dinliyorum, "Eksiklerimiz var." diye anlatıyor, "Yapmak istediğimiz şeyler var." diye anlatıyor. Bakın, biz bu maddede...

(Uğultular)

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Bir dakika vekilim... Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir uğultu var arkadaşlar.

Tamam, devam edin.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Biz, bu maddede çocukların cezaevi infaz koşullarını yetişkinlere çevirmek yerine şunu tartışan bir madde görseydik ve onu tartışıyor olsaydık çocuklar için çok daha iyi bir şey yapacaktık diyoruz. Neden şu an kapalı cezaevlerinde ve eğitimevlerinde bu yasayı önümüze getirmeye neden olan, suçluluğu önleyemeyen durumla karşı karşıyayız? Acaba bu eğitim programlarıyla ilgili bir sıkıntı mı var? Onları yenileyebilir miyiz? Onları yenileyebilmek için yeni uzmanlar, personel görevlendirmesi yapabilir miyiz, yapmalı mıyız? Şimdi, biz bunların hiçbirini tartışmadık ama biz suçluluğu önleyemiyoruz, çocukların

cezaevinde birbirini suçla kazandırmasını önleyemiyoruz, o zaman yetişkinler gibi yargılayalım, yetişkinler gibi onları infaz sistemine sokalım demek aslında gerçeği bilip doğruyu yapmamak demektir. Ben gerçeği bilip doğruyu yapmadığınızı düşünüyorum bununla beraber. Gerçek açık, demek ki 9 cezaevinde 20 öğretmen, 31 psikolog, 7 öğretmen, 23 Diyanet personelimiz yetmiyor; cezaevindeki 4.553 çocuğa, 3.141 tutuklu, 1.412 hükümlü çocuğa biz bu personelle, bu eğitim programlarıyla, bu içerikle, bu cezaevi koşullarında suçu önleyecek koşulları oluşturamıyoruz. Neden bizim yasa teklifi sahiplerimiz eğitim programlarının içeriği ve personelin nasıl dağıtılacağına...

Sayın Durgut, biz çok ciddiye alıyoruz bakın bu yasayı, gerçekten ciddiye alıyoruz. Yani burada bir kahvehane ortamıymış gibi meselenin tartışılmasına dair tartışmamızda yapmayın bunu dememizin, sürekli size atıfla konuşmamızın da sebebi bu. Sayın Durgut, biz bu yasayı ciddiye alıyoruz, o yüzden bu ciddiyetle ele aldığımızı bilerek dinlerseniz çok sevinirim.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sizi çok ciddiyetle dinliyoruz. Nereden bu kaniya vardınız? Bütün ruhumla dinliyorum.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Peki, teşekkür ediyorum.

6'ncı ve 7'nci maddede murat ettiğiniz, şurada yani gerekçeye yazdığınızdan murat ettiğiniz şeyi asla elde edemeyeceğinizi sadece iddia etmiyorum, bunun bilimsel verileri var diyorum size. Bakın, tekrar ben hatırlatmak istiyorum: İnfaz sürecinde çocuğun özellikleri, aile yapısı, eğitim durumu, psikososyal koşullarıyla suçun niteliği dikkate alınarak ihtiyaca özel müdahale planı... Var olanda böyle bir yaklaşım yok, sizin getirmek istediğinizde hiç yok. Biz bunu tartışıyoruz sizinle ama siz bize sürekli uç noktalarda örnekler göstererek toplam olarak çocukların aynı biçimde yargılanmasına cevaz veren bir yasaya onay vermemizi istiyorsunuz. Bu doğru bir şey değil. Bakın, bir gerekçede...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bazen uç noktalarda mevzuatın eli kolu bağlı kalıyor ya, ona çözüm üretmeye çalışıyoruz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Tamam, gerekçede bir şey daha söyleniyor, önemli buluyoruz bunu: "Olumlu davranış değişikliklerinin teşvik edilmesi ve yeniden suç işlenmesinin önlenmesi." Hepimiz bunu istiyoruz, olumlu davranış değişikliklerinin teşvik edilmesi... Ama bakın, çocuklarla yaşayan, çocuklarla hayat kuran, çocukları gerçekten önemseyen herkes şunu bilir: Olumlu davranış değişikliği ve yeniden suç işlenmesinin önlenmesi, onların esaslı haklarını ortadan kaldırıp haklarını onlara ancak bir ödül gibi sunarak gerçekleşmez. Bizim bu maddede sizin teklifinizde yaptığımız şey nedir biliyor musunuz? Şu: Bunu bitirmek istiyorum, çocuk infaz sisteminde...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Suç işlenince bazen haklardan...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bitiriyorum bunu.

Bakın, çok açık, neden böyle söylediğimi size anlatıyorum. Çocuğun esaslı haklarını, olumlu davranış değişikliklerini teşvik etmek için sadece Sen bunu yaparsan bunu böyle yaparım." diye bir ödüle çeviriyorsunuz ve bunu yaralı aileler isteyebilir -hıncı- adaletin kısasa kısasa elde edilmesini, bunu acılı aileler böyle talep edebilir ama bir devletin ve iktidarın görevi orta ve uzun vadede bunların sonuçlarının çocuk suçluluğunu artıracak, engelleyeceğim yönünde olmalı ve siz bizi asla hiçbir maddede, hiçbir veriyle, raporla, analizle, etki değerlendirmesiyle orta ve uzun vadede suçun azaltılacağına, olumlu davranışın pekiştirileceğine ilişkin bir veri sunmuyorsunuz. Fikirleriniz var, bu fikirlerinizin kendisi çocuk haklarına aykırı ve "çocuk hakları" dediğimiz şeyin kendisi birilerinin fikirleri yüzünden değil, gerçekten de bilimsel süreçlerle bu noktaya getirildi ve insanlık birikiminin ortak ilkeleriyle buraya getirildi. Lütfen, bunu derhâl geri çekin. 7'nci maddeyle ilgili ayrıca konuşacağız elbette.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Biraz evvel dediniz ki: "Çocuğun haklarını vermeyi, onları bir ödül gibi sunuyorsunuz." Doğru mu?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Doğru.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, hukukta haklardan... Devlet nasıl ceza veriyor? Ben hukukçu değilim ama haklardan yoksun bırakarak veriyor, doğru mu? Mesela, bir yere kapatmakla özgürlük hakkında yoksun kalmakta, daha sonra sürecini tamamladıktan sonra hak iade ediliyor. Yani şöyle bir şey olmuyor: Ortada bir suç var, yoksun bırakılmış haklar var, rehabilitasyon sürecinde çocuk ilerledikçe bu haklar... Yani şöyle bir şey değil: Söylediğiniz şeyin... Fark ettiniz değil mi ne demek istediğimi, anlatabildim değil mi?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Hayır, henüz anlayamadım.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Anlayamadınız. Ben çünkü iyi bir terminolojiyle anlatmamış olabilirim.

Şimdi, zaten devlet başka türlü nasıl ceza verebilir? Bazı haklardan yoksun bırakır, değil mi? Aynı mantık evde de vardır, anne-baba da bazen haklardan yoksun bırakır. Mesela, çıkıp dışarıda arkadaşını dövüyorsa iki gün dışarıya çıkmama cezası verir. Sonra diyorsunuz ki: Hakları iade edince sanki çok büyük bir lütufta bulunuyormuşsunuz. Yani burada büyük bir çelişki var.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Hayır, burada bir çelişki yok. Ben buna cevap vereyim.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bence var.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bakın, çocuklara özgü bir infaz rejiminin yetişkinlere özgü infaz rejiminden ayrı bir rejim olmasının bilimsel nedenleri var, ilkesel nedenleri var, felsefi nedenleri var ve size sabahtan beri şunu anlatmaya çalışıyoruz: Çocuklara özgü infaz rejimi olmasının, yetişkinlerden ayrı olmasının bir nedeni var ve bu neden sizin fikrinizle, benim fikrimle, sizin düşüncelerinizle, benim düşüncelerimle değiştirilemeyecek kadar evrensel, anlatabiliyor muyum? Siz bu yasayla ne yapıyorsunuz biliyor musunuz, bu maddeyle? Bakın, söyleyeyim, şunu yapıyorsunuz aslında: Yetişkin infaz modelinin daha düşük yaş gurubuna uygulanması biçimine getiriyorsunuz, aynen bu biçimde yapıyorsunuz ve kapalı kurumların ilk adım olması aslında bir bütün olarak çocuk infaz düzenlemesini toplamda ortadan kaldırmak anlamına geliyor diyoruz biz de. O yüzden ben diyorum ki çocukların temel haklarını çocuklara ödül gibi veremezsiniz. Bunun sonu yok, yok ya bunun sonu.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, hâlihazırda nereye gidiyor çocuklar biliyorsunuz değil mi? Kapalı cezaevine gidiyor. Hükmü açıklanana kadar bazen kapalı cezaevinde kalıyor değil mi?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Pervin Hanım, bakın, mikrofonu açmayınca konuştuğunuz kayda girmiyor.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Başkanım, mikrofonumu kapatmayın o zaman.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, kayda girmiyor ama konuştuğunuz, o yüzden mikrofonu açayım kayda girsin konuşmalarınız.

Buyurun.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, mevcut sistemde zaten kapalı cezaevine gitmiyormuş da biz yeni bir şey icat ediyormuşuz gibi anlatılıyor. Öyle bir şey yok. Biz sadece hükmün Yargıtay tarafından onaylandıktan sonraki süreçle ilgili bir düzenleme yapıyoruz. Mevcut hâlde zaten kapalı cezaevine gidiyor. Bunu biliyorsunuz değil mi Sevd Hanım? Bu konuda şeyiz. Yani yeni bir şey icat ediyormuşuz gibi davranıyorsunuz, öyle bir durum yok. Biz bazı ağır suçlarda otomatikman eğitim evine gitmesinin önüne geçmek istiyoruz; bu bir. Fırlarların önüne geçmek istiyoruz, rehabilitasyon sürecini tamamlamış çocuğun kapısında polis olmayan bir yerde devam etmesini düşünüyoruz. Ve çocuğun psikososyal gelişimi için de bir teşvik sistemi kurmaya, bir ödül sistemi kurmaya çalışıyoruz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ödüllendiriyorsunuz yani böyle çocuğu değil mi? Böyle ödüllendirdiğinizi düşünüyorsunuz? Baştan en temel şeyleri ortadan kaldırarak "Buyur sana ödül." Öyle olabilir mi?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - En temel şeyleri ortadan kaldırmadan nasıl ceza vereceksin? Dünyanın her yerinde devlet bazı haklardan yoksun bırakır.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Dünyanın her yerinde çocuk suçluluğuyla mücadele için normalizasyon tartışılıyor; Suça Sürüklenen Çocuk Komisyonunda Fatih Bey bunu bizzat kendi diliyle söyledi, kendisi söyledi.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bakın, bazı haklardan yoksun bırakmak modern hukukun cezalandırma yöntemi değil mi? Başka bir şey mi var?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Kifayetimizakere yapıyoruz arkadaşlar 6'ncı maddeyle ilgili.

Aynı mahiyetteki önermeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler. Önergeler reddedilmiştir.

6'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 6'ncı madde kabul edilmiştir.

7'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 7-5275 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(3) Çocuk hükümlülerin çocuk kapalı ceza infaz kurumundan çocuk eğitimevine ayrılmasına 89 uncu madde uyarınca psikolog, pedagog, çocuk gelişimcisi, sosyal çalışmacı, psikolojik danışman, rehberlik uzmanı ve öğretmen gibi en az bir uzman görevlinin de katılımıyla idare ve gözlem kurulu tarafından yapılan değerlendirme sonucunda karar verilir. Çocuk eğitimevine ayırmaya ilişkin olarak tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen çocuk hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma süreleri altı ayı geçemez."

"(4) Aşağıdaki hâllerde çocuk hükümlüler hakkında verilen cezalar doğrudan çocuk eğitimevlerinde yerine getirilir:

a) Terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları ile örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar hariç olmak üzere, kasıtlı suçlardan toplam üç yıl veya daha az hapis cezasına mahkûm olanlar.

b) Taksirli suçlardan toplam beş yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm olanlar.

(5) Doğrudan çocuk eğitimevine alınanlar dahil olmak üzere bu kurumlarda bulunan çocuk hükümlülerden;

a) Fırlar edenler veya başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı verilenler idare ve gözlem kurulu kararıyla,

b) Kapalı ceza infaz kurumuna iade veya odaya kapatma disiplin cezası alıp, bu cezası kesinleşmiş olanlar veya asayiş ve düzenin sağlanması amacıyla disiplin cezası kesinleşmemiş olsa bile eylemi kurum düzeni ya da kişi güvenliği bakımından tehlike oluşturanlar idare ve gözlem kurulu kararıyla, çocuk kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilirler.

(6) Çocuk hükümlülerin, suç ve ceza türlerine göre, çocuk eğitimevlerine ayrılıp ayrılmalarına, çocuk eğitimevlerinde geçirecekleri sürelerle, çocuk kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilmelerine, doğrudan çocuk eğitimevlerine alınmalarına, doğrudan çocuk eğitimevlerine alınanların çocuk kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilmelerine ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte gösterilir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet madde üzerinde 3'ü aynı mahiyette olmak üzere 4 adet önerge vardır, önermeleri okutup birlikte işleme alacağım.

Okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Süleyman Bülbül
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Gizem Özcan
Muğla

Cumhur Uzun
Muğla

Aliye Coşar
Antalya

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahipleri:

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülfü Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeler üzerinde...

CUMHUR UZUN (Muğla) - Gerekçe...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - CHP'nin gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe:

Söz konusu madde, Anayasa'nın 41 ve 42'nci maddelerine aykırıdır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Nevroz Vekilim, siz mi konuşacaksınız?

Önerenin gerekçesini açıklamak üzere, buyurun. NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Evet, öyle de olur, genel de olur, sıkıntı yok.

6'ncı maddenin bir devamı olarak 7'nci maddeyi ele almak gerekecek. Burada çocuk ceza infaz kurumunun başlangıç noktası ters yüz edildikten sonra geçiş aşamasıyla ilgili bir düzenleme getiriliyor. Şu an bir ek önerge verdiniz, biz o sürenin belirsizliğine dair bir şeyler söyleyecektik, şu an belirlenmiş oldu bir yönüyle, üç ayda bir gibi bir süre getirilmiş oldu, bu da bir yönüyle bir eksiği tamamladı amenna ama tam anlamıyla ortadan kaldırmış olacak değil çünkü istisnalar dışında infazın kapalı hapishanelerde başlamasına, eğitim evine geçebilmesi için kurul değerlendirmesinin zorunluluğu getiriliyor. Burada, eğitimin kendisinin özellikle bir temel hak olmaktan çıkarılıp bir ödül ceza sistemine, bir değerlendirme meselesine ilişkin kısımları Sevda Vekil çokça ifade etti, ben tekrar etmeyeceğim. Türkiye'de çok sayıda çocuk okuldan ayrılmak zorunda kalırken, MESEM gibi programlarda ucuz iş gücüne yönlendiriliyorken, eğitimi zaten fiilen ortadan kaldıran iktidar varken, bir de cezaevi boyutuyla getirilen bu düzenlemeyi kabul etmemiz bir yönüyle mümkün değil.

Hapishanedeki davranışların idare gözlem kurulu tarafından değerlendirme meselesine de biz karşıyız çünkü -burada çokça daha önceki paketlerde de söyledik- idare gözlem kurulları için çocuklarla ilgili ayrı idare gözlem kurulu yapılandırması ve değerlendirmesi yok. Kanun 89 ve onunla ilgili yönetmelik üzerinden idare gözlem kurulları değerlendiriliyor. Zaten yapısı, değerlendirme biçimi ve kurgulanışı yetişkinler üzerinden değerlendirmeye tabi tutulan bir mesele; açıkçası, öncelikle itirazımız buna.

Yine, bu hâliyle çocukluğun biçimsel olarak bir meseleden çıkarılıp bir statüko olarak kaldırılması meselesinde de karşıyız. Örneğin, idare ve gözlem kurullarının çocuklar için karar vermesi için yapısal bir değişiklik yapmadan sadece kurul üyeleriyle ilgili bir değişikliğe gitmişsiniz düzenleme içerisinde, "Psikolog, pedagog, çocuk gelişimci, sosyal çalışmacı, psikolojik danışman, rehberlik uzmanı ve öğretmenlerden en az birinin olması yeterlidir." gibi bir değerlendirme var. Açıkçası, bu, çokça yetersiz, bunun çocuklarla ilgili değerlendirme yapabilecek çocuk odaklı bir mesele olmayacağı açık. Kurulların idari bir yapının koşullu salıverme gibi bir meseleye bile karar vermesini değerlendirdiği bir yerde çocukla ilgili getireceği sonuçlar çok daha ağır ve etkili olacak. Teknik bir mekanizma, bir yapı olmaktan çıkıp çocuğun geleceği, eğitimi, ailesiyle iletişimi, özgürlüğe bağlantısı, toplumsal ilişkileri, rehabilitasyonunu da doğrudan değerlendirecek bir mekanizma olarak belirleniyor. Burada iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış bir mesele üzerinden bir değerlendirmeden ziyade kurullar söz konusu. Bunların tamamı olsa diyelim, biraz önce ifade ettik, cezaevlerindeki başmemurların kendisinin çocuklarla mesul dediğimiz sistemle kurduğu ilişki zaten odaları yönetme biçimi üzerine. İçerideki çocuklar başmemur için "başkan" "başabi" gibi kavramlar kullanarak... Zaten içerideki o zorba sistemi kurgulayıp devam ettiren kişilerden biri başmemur. Şimdi, bir de başmemuru getirip idare gözlem kurulunda yer alabilecek temel bir kişi hâline getirdiğinizde çocuklar bakımından kendileri hakkında tutanak tutan, hangi odaya gideceğine karar veren birisinin aynı zamanda bu kurulda olması, çocukların itiraz etme hakkını elinden alacak, akran zorbalığı tehdidini devam ettirecek, var olan baskıyı da bir yönüyle devam ettirecek.

Yine, psikolog sadece girişte görüyor dedik. Çocukla ilgili bağ kurmayan, kişisel iyileştirme programını takip etmeyen bir meselenin tek başına yer almasının yetersiz olduğunu biz düşünüyoruz.

Bir diğer husus, bugün Türkiye'deki kurullar ne şekilde çalışıyor diye baktığımızda, Cezaevi İnceleme Alt Komisyonun raporlarına bakmamız gerekiyor. Bugün buradaki var olan istatistiki verilere baktığımızda, bu Meclisteki bir komisyona en çok gelen başvurulardan bir tanesi idare gözlem kurullarından şikâyet; taraflı karar verme, siyasal karar verme, doğru değerlendirme yapmama, olayla ilgili objektif karar verecek kişilerin olmaması, örnek veriyorum, cezaevindeki tadilatçının kurula girip kişi hakkında üç ay, altı ay, bir yıla kadar cezaevinde kalıp kalmayacağına ilişkin karar verme meselesi de söz konusu olacak.

Cezaevi yapısı var, bir idari sistem orada işletiliyor, devasa sorunlar ve hapishaneyle ilgili ciddi sorunlar varken idare gözlem kuruluna geniş takdir hakkı tanınmasını çocukları açıkçası bir rehabilitasyona, dönüştürmeye, onarıcı adalete değil itaate, korkuya, öfkeye, hatta içine kapanmaya, tek başına kendi içinde yalnızlaştırmaya götüreceğini düşünüyoruz. Bilimsel temeli yok, belli bir değerlendirme mekanizması yok. Çocukla hesaplşan, önleyemediği suçun bedelini çocuğa ödeten intikamcı bir mekanizma olduğunu biz düşünüyoruz. İlimle, bilimle bir idare etme değil çocukları zapturapt altına almaya çalışan, son derece sorunlu gördüğümüz mekanizmalarından bir tanesi.

Siyasi mahpuslarla ilgili pişmanlık dayatmasını biz çokça söyledik burada, kurulda. Şu an Türkiye'de otuz yılını aşmasına rağmen üç yıl, dört yıl daha uzun sürelerle bu kurul kararları nedeniyle özgürlüğünden gasbedilen yetişkinler var ve bu kurullara yapılan itirazda -ki burada da öyle olacak- itiraz usulü olacak, infaz hâkimliğine gidecek, başka bir yere gidecek ama bu infaz hâkimi de çocuk alanında uzman bir infaz hâkimi olmayacak. Yine, cezaevi kurulu, hakeza savcılarının başkanlık edeceği kurullar bunlar. Hakeza cezaevi savcıları çocuk savcıları değil, birçok yerde böylesi bir sorun mekanizması var.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Bunu Genel Kurula kadar bir çalışalım.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yani kurulların yapısal mekanizmasının kendisi çocuk odaklı bir mekanizma değil, kurulun kendisi. O nedenle, yetişkinlerle ilgili bu kadar sorun olan bir meselede çocukları "iyi hâl" adı altında yetişkinler için kurgulanmış, tarafsız, bağımsız olmayan, siyasal odaklı karar veren, birçok tartışmalı olan bir kurulun bu şekilde karar vermesini açıkçası kabul etmiyoruz. Bunun ilgili pratikte ne olur? İletişim kurmayan çocuk, içine kapanan çocuk, işte, başmemurun sözünü dinlemeyen, mesul tarafından dövüştürülen çünkü dövüştürülen çocuklarla ilgili meselelerde bu durumda "uyumsuz" adı altında çocukların iyi hâli ellerinden alınmış olacak.

Buradaki altı ay içinde yeniden değerlendirme meselesi için de bir çocuk için çok uzun, üç ay gibi. "En geç üç ay" denilmiş, bunda bence mekanik bir sürelendirme olması gerektiği ki biz bireysel iyileştirme programını bile takip edemeyen bir cezaevi sisteminden bahsediyoruz ama kurullar geçiş için en geç üç ayda bir toplanıp karar verecek.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Değiştiriyoruz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Biz bu kurulları çocuğun kişisel iyileştirilmesi için harekete geçirmeli, dışarıdan en azından diğer kurullar için önerdiğimiz baroların dâhil olacağı, avukatların hazır olacağı, pedagogların hazır olacağı gerçek anlamda bir meseleyle ele alınması gerektiğini düşünüyoruz. Altı ay hakeza çok uzun. Biz burada uslu çocuk ya da cezaevinden cezaevine göre değişen, mesulden mesule göre değişen, başmemurun kendi cezaevi idaresinin kriterlerine uygun bir çocuk profili değil, gerçekten onarıcı adalete erişebilecek bir çocuk ve gerçek bir düzen sisteminde bunu savunuyorken bugün zihinsel olarak böylesi bir kurulu kabul etmemiz mümkün değil. Bu maddenin kesinlikle kaldırılması gerektiğini düşünüyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Uçar, bu konuyla ilgili mi?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun ama tekrara düşmeyelim.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Toparlayalım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Daha başlamadı...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Böyle dedin ya, artık hiç susmam.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, tekrara düşmeden lütfen.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, siz yapmayın bari.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hayır, zaten Nevroz Hanım bayağı detaylı anlattı, onun için.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Siz biliyorsunuz, tekrara düşmüyoruz biz, tamamlayıcı konuşuyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, teşekkür ediyorum, sağ olun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bari siz yapmayın derken, bilinçli olarak söylüyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, benim öncelikle Daire Başkanımız Yasin Aydın Bey'e bir sorum olacak. Yani birkaç ay oldu, bir görev değişimiyle ve ciddi bir aslında zihinsel dönüşümle, kurumun komple bir dönüşümüyle geldiler. Aslında, az önce bir cümle kullandı, birçok sorunla karşı karşıya kaldıklarına benzer bir cümle yani aslında birçok sorunun olduğuna dair. Burada soracağım şey şu: Sayın Aydın, denetimli serbestlik olarak, her ne kadar denetimli serbestlikte olsanız da bu idare ve gözlem kuruluyla doğrudan bir ilişki kurmak zorundasınız çünkü idare ve gözlem kurullarının almış olduğu kararlardan sonra işte o denetimli serbestliğin uygulanıp uygulanmayacağı meseleleri ortaya çıkıyor falan. Kurum olarak, Ceza Tevkifevleri olarak -bugün sanırım temsilen de siz varsınız- bu idare ve gözlem kurullarının görevlerini hakkıyla yerine getirdiklerine dair göreve geldikten sonra ya da işte orada yaşanan aksaklıklara, sorunlara dair ya da oradaki tıkanmaya dair ya da oranın bir paralel mahkeme gibi çalıştığına dair... Yani bu çok net, biz bunu her zaman söylüyoruz. Çünkü içlerinde tek bir psikolog, hadi bilemediniz, bir sosyal çalışmacı vardır ama birkaç kişiden olan kurulda o kurumun idare amiri, müdürü kimse onun dediği olur ya da cumhuriyet savcısı kimse herkes onun dediğine uymak zorunda kalır. Kurul farklı fikirdeyse, o psikoloğun fikri farklı olsa bile, maalesef, o karıştılarından dolayı bir nevi cezalandırılır. Yani şimdi bunlar mevcutta, pratikte olan şeyler. Ki biz -parantez açıyorum- idare ve gözlem kurullarının bir paralel mahkeme görevi görmesi, idare ve gözlem kurullarının kısıtlayıcı, hak kısıtlayıcı bir görev görmesi nedeniyle zaten olmaması gerektiğini, tamamen lağvedilmesi gerektiğini her zaman söyledik. Mevcut hâlde yaşanan sorunlara dair göreve geldikten sonra çünkü geniş bir değişiklik geldi, buna dair, sorunlara dair, yürütülen çalışmalara dair bir çalışmanız oldu mu, gözleminiz oldu mu ya da buna yönelik bir müdahaleniz olacak mı? Çünkü bu maddede de yine idare ve gözlem kurullarının vereceği kararlar doğrultusunda, çocukların kapalıya ya da çocuk eğitimevlerine geçeceğine dair kararlar alınacağı söyleniyor ama idare ve gözlem kurullarının durumunu, statüsünü biz her zaman tartışıyoruz, söylüyoruz, bir paralel mahkeme olduğunu söylüyoruz. İşlevlerinin emir almak, verilen emri yerine getirmek olduğunu her zaman söylüyoruz. Dolayısıyla, hâl buyken, bu idare ve gözlem kurulları bu maddede amaçlanan şeyi ne kadar yerine getirebilir?

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Sayın Vekilim, çok teşekkür ederim.

Tabii, bu soruya kendi görev alanımla alakalı cevap vermem daha uygun olacak. Şöyle ki: İdare ve gözlem kuruluyla alakalı, tabii, görev ve sorumlulukla, denetimli serbestlikle alakalı çalışmalar birbirinden farklı. Yani denetimli serbestlik süreci, idare ve gözlem sürecinden sonra başlayan bir süreç, dolayısıyla denetimli serbestlik sürecinde idare ve gözlem kurulu kararlarına dâhillik söz konusu değil.

İkinci olarak, idare ve gözlem kurulu kararları, tabii, takdir edersiniz, yargı yoluna açık; infaz hâkimliğine müracaat edilebilir, onunla alakalı, karardan memnun olmayan taraflar yargı yoluna müracaat ettikleri zaman bunun denetiminden geçerler. Tabii, görev sürecinin değişikliğinden bahsettiniz. Yoğun bir değişim süreci içerisinde Adalet Bakanlığımız ama şundan emin olabilirsiniz: Adalet Bakanımız Sayın Akın Gürlek Beyefendi'nin sorunlara yaklaşımıyla alakalı, hızlı inisiyatif almayla alakalı çabası zaten ortada bu anlamda. İdare ve gözlem kurullarıyla alakalı tarafıma iletilmiş herhangi bir çalışma olduğuna dair bir bilgi şu an için yok ama bununla

alakalı bir sorun var ise tabii, değerli milletvekillerimizin bu konudaki tespitleri önemli, Sayın Bakanımızın bu anlamda bir talimatı olursa da hızlı bir şekilde zaten çalışma yapılır ve karar alınır Sayın Vekilim.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Yani idare ve gözlem kurullarıyla ilgili sürekli, sürekli şikâyetler var yani Sincan Cezaevi gözümüzün önünde, yapılanlar edilenler. Yani şu an her cezaevine yönelik olarak idare ve gözlem kurullarına ilişkin örnek verebiliriz. Soruyu bizzat aslında size yöneltmemin sebebi, şu an Ceza ve Tevkifevleri adına sadece siz buradasınız.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Evet.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Dolayısıyla muhataplık boyutuyla da siz vasıtasıyla iletmış olalım çünkü ciddi sorunlar var.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Olur Sayın Vekilim.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Ve o sorunların temelinde hakikaten de idare ve gözlem kurullarının zihniyetinden kaynaklı bir sorun var. Yani mesele orada, o kurulun içerisinde olan hani bir psikoloğun görüşünün bile dikkate alınacak olmasına indirgeyecek olsak evet diyeceğiz ama dikkate alınmıyor. Orada o kurumun müdürü neyse, kurumun müdürü ne düşünüyorsa, maalesef, kurullar o doğrultuda hareket ediyor.

CEZA VE TEVKİFEVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DENETİMLİ SERBESTLİK DAİRE BAŞKANI YASİN AYDIN - Notlarımızı aldık Sayın Vekilim, bu konuyla alakalı gündeme getireceğiz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bu şekilde iletilirse sevinirim.

İkinci bir soru, Sayın Başkan... Ben, Mevzuat Genel Müdürümüze soracağım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Mevzuat Genel Müdürümüz...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Müdürüm, çok kısa bir soru soracağım, böldüm sizi kusura bakmayın.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Toparlayalım.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Şimdi, bu 7'nci maddenin (a) bendinde "...kasıtlı suçlardan toplam üç yıl veya daha az hapis cezasına mahkûm olanlar." Öncesini okumadım zaten. İşte, hariç tutulan suçlar, zaten muhtemelen onlar önceki düzenlemede 11'inci maddede sayılan düzenlemelerdi. Şimdi, bu toplam üç yıl ve daha az hapis cezası... Toplam kasti suçlardan üç buçuk yıl, dört yıl cezası olanları da o zaman bu kapsama alıyorsunuz.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Şöyle arz edeyim Başkanım: Bu madde kurgulanırken İnfaz Kanunu'nun 14'üncü maddesi esas alındı. Orada yetişkinler bakımından kapalı cezaevinden açık cezaevine ayrılma ve doğrudan açık cezaevine alma hâlleri düzenlenmiştir. 14'üncü maddenin (2)'nci fıkrasında "Aşağıdaki hâllerde hükümlüler hakkında verilen cezalar doğrudan açık ceza infaz kurumlarında yerine getirilir." der. Belli suçları saymış; "terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak" şeklinde devam ediyor; taksirli suçlarda beş yıl, kasten işlenen suçlarda üç yıl veya daha az. Dolayısıyla, üç yıl veya altındaysa -burada da aynı mantıkla hareket ediyor- herhangi bir ceza... Eğer o istisna suçların içine girmiyorsa eğitimevine alacağız çocuğu, üç yılın üzerindeyse ya da (a) bendinde belirttiğimiz suçlardan bir cezaysa üç yılın altında olsa dahi yine kapalıya alacağız çocukları; iyi hâl değerlendirilmesiyle, üç ayda bir yapılacak değerlendirmeye eğitimevine alıp almayacağımıza karar vereceğiz Başkanım yani sistem böyle işleyecek. Aynı uygulama yetişkinler bakımından da var ve bunun aynı mantığı çocuklar bakımından, eğitimevleri bakımından kurgulanmıştır yani düşük cezaları doğrudan kapalıya almayacağız, doğrudan eğitimevine alacağız ama bu sayılan suçlardan dolayı üç yılın altında olsa bile kapalıya alacağız, yapacağımız iyi hâl değerlendirmesi sonucu -en geç üç ayda bir, onun için önerge verildi- eğitimevine alma değerlendirmesi yapacağız.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - "Disiplin cezası kesinleşmemiş olsa bile"yi açabilir miyiz yani disiplin cezası kesinleşmeden niye geçiriyorlar?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Nasıl Başkanım?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - 5/(b): Kapalı ceza infaz kurumuna iade veya odaya kapatma disiplin cezası...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Doğrudur, disiplin cezası alması ya da yükümlülükleri ihlal etmesi durumunda iade edilmesine imkân veren bir düzenleme. Oranın disiplinini sağlamak adına, çocuklara kurallara uyma anlamında bir yaptırım öngörülmüştür.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Teknik olarak nasıl bir hapis cezası kesinleşmeden uygulanmıyorsa niye disiplin cezası kesinleşmeden uygulanmaya geçsin ki? Kaldı ki uygulandıktan sonra iyi hâl süresi var yetişkinlerde, büyük ihtimal çocuklarda da hakeza daha kısa süreli var. Niye kesinleşmesini beklemeden bu kadar... Tırnak içerisinde, hukuki bir boşluk ve belirsizlik var.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Disiplinsizlik devam eder, o nedenle beklemeden göndermek lazım diye Başkanım.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tamam ama niye? Yani disiplin cezasının kesinleştirilmesi için süre tanınır, kesinleşmemiş olsa bile niye...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Mutlaka süre var İnfaz Kanunu'nda disiplin hükümleri bakımından.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu çok keyfî bir şeye sebep olacak.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Başkanım, o anlamda şikâyet hakkı da var.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - İsteyen başmemur bir tutanak tutacak, disiplin cezası verecek, kesinleşmeden götürecektir.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - İnfaz Hâkimliği Kanunu'na göre şikâyet hakkı var, o anlamda keyfîlik denetleniyor Başkanım.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Evet ama onu beklemiyorsunuz, belki infaz hâkimi bozacak.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Beklemiyoruz ama yine derhâl şikâyetle bulunabilir, keyfîliği önleyecek itiraz mekanizması var.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ama işte önce önlem alalım, sonra konuşuruz onu.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Ama disiplinsizlik varsa onun önlenmesi lazım Başkanım.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bakın, ben size ne söyledim? İçerideki çocuk okul hakkı olduğunu bilmiyor; spora nasıl çıkacağından, sağlık hakkından haberi yok.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Psikoloğa gitmek için dilekçe yazamıyor mesul izin vermiyorsa.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Başkanım, rehber ilkeleri, rehber broşürler, hepsi dağıtılıyor cezaevlerinde. Uzmanlar, öğretmenler...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Maalesef, haberleri yok. Çocuk bana diyor ki: "Ben psikoloğa gitmek için dilekçe veremiyorum çünkü mesulüm istemese yemek yiyemiyorum." Gerçek durum buysa...

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Ya, bu konu yani bu mesul olayı ciddi.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Değerlendirelim Başkanım, o konuyu değerlendirelim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Peki, teşekkür ediyorum.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkanım, bu "kesinleşmemiş olsa bile" meselesi çok önemli.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Açıklama yaptı Genel Müdürümüz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Disiplin cezası daha kesinleşmeden nasıl...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Genel Müdürüm, bu kesinleşmeden...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Başkanım, şimdi eğitimevinde olay çıkarıyor ve bu çıkardığı olaya devam ediyor, arkadaşlarıyla ya da memurla şey yapıyor; bunun disiplin cezası verilsin, kesinleşsin diye beklersek orada nizam yeniden tesis edilemeyecek. O nedenle, derhâl müdahale edip kapalıya almamız gerekiyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani bir disiplin cezasının kesinleşmesi aşağı yukarı ne kadar sürüyor?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Bir haftada kesinleşir Başkanım, bir haftada verilip kesinleşir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ceza almadığı zaman tekrar geri mi dönecek eğitimevine?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Tabii ki. Şikâyet üzerine infaz hâkimi eğer kaldırırsa zaten yine eğitimevine gelecek Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani kesinleşmesini beklememizin sebebi...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Disiplinsizlik hâlini bir an evvel sonlandırmamız lazım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Peki.

Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin çerçeve 7'nci maddesiyle 5275 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinin değiştirilmesi öngörülen üçüncü fıkrasına "kurulu tarafından" ibaresinden sonra gelmek üzere "en geç üç ayda bir" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Emine Yavuz Gözgeç
Bursa

Orhan Kırçalı
Samsun

Şengül Karslı
İstanbul

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Önergeyle, çocukların eğitimevlerine ayrılımlarına ilişkin değerlendirme süresinin çocukların lehine olacak şekilde en geç üç ay olarak belirlenmesi sağlanmaktadır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 7'nci madde kabul edilmiştir.

8'inci maddeyi okutuyorum:

"MADDE 8- 5275 sayılı Kanunun 107 nci maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'(5) Türk Ceza Kanununun kasten öldürme suçları (madde 81, 82 ve 83), cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar (madde 102 ve 103), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu (madde 188) ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu (madde 220) hariç olmak üzere, koşullu salıverilme süresinin hesaplanmasında, hükümlünün onbeş yaşını dolduruncaya kadar infaz kurumunda geçirdiği bir gün, iki gün olarak dikkate alınır."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde ilk 2'si aynı mahiyette olmak üzere 3 adet önerge vardır, aynı mahiyetteki önergeleri okutup birlikte işleme alacağım.

Okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 8'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Aynı mahiyetteki diğer önerenin imza sahibi:

İdris Şahin
Ankara

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergelerle ilgili söz isteyen var mı?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Ben konuşayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkan, 8'inci maddedeki koşullu salıvermenin biraz önce konuştuğumuz meselelerin bir devamı olduğunu tekrar edeyim ama şöyle bir farkla; biz "Çocukluk yaşında ve kategorisinde bir ayrıma gidiyorsunuz." dediğimizde, her seferinde "Hayır, öyle yapmıyoruz." cevabı geliyor ama 15-18 yaş arasındaki çocuklar için 2'nci maddede ceza artırımını veya müebbede kadar gidebilecek, yetişkinlerle eş değer tutulacak bir mekanizma getirildi. Sonrasındaki diğer maddelerde tekerrür hükümlerinin dışında bırakılarak gidildi, SİR'in dışında bırakıldı. Şimdi de 15-18 yaş aralığı için iki gün hesaplamasının bir güne indirilmesi var yani aslında sistematik olarak yaş aralığı, yaş grupları açısından çocukluk statüsü ve hakkı bağlamında bir değişiklik silsilesi örülüyor. Bunların her birini birbirinden ayrı mekanizmalar olarak düşünemeyiz çünkü bu meselenin kendisi, getirilen bu yaş meselesi çocuklar daha az cezaevinde kalsın meselesi üzerinden değil, aksine çocukluğun gelişimsel olarak kabul edildiği bir mesele ve mantık şu; ceza -tırmak içerisinde- ağır veriliyor ama çocuğun o cezayı aldığı kabul etmesi ama sistematik hesaplamalar yapılırken en kısa sürede, mümkün olan en kısa sürede çıkarılması üzerine bir mesele olarak ele alınıyor ama burada sanki çocuğa bir ayrıcalık vermişiz, daha önce bir ödül gibi böyle bir mekanizma vermişiz, şimdi de o mekanizmadan yasa koyucu olarak vazgeçiyoruz, geri alıyoruz gibi bir, tekli bir mesele yani yine cezalandırma ve infaz sistemi üzerinden çocukluğu takvimlere ve yaş aralığı üzerinden bir değerlendirme meselesi var. Ve bu, bir bütünen yasanın diğer maddelerine göre baktığımızda sistematik olarak maalesef ki ilerliyor ve açıkçası burada çocukluk meselesinin statüsünün, kendisinin korumasız bir alana doğru gittiğini düşünüyoruz.

Örnek veriyorum: Bir, yaşanan suçları küçümsemediğimize ilişkin çokça söyledi, adalet talebine ilişkin meselelerimizi de söyledik, kaldı ki bununla ilgili birçok meselede farkındalık çalışması yapmak isteyen de bir partiyiz. Ancak biz bunun karşılığında çocuk hukukunun askıya alınmasını ya da gelişimsel farklılıklar üzerinden bir değerlendirmesinin ne şu an yani güncel olarak cezaevinde olan çocuklar için ne de ileride cezaevine gidecek çocuklar için bir çözüm, bir uslandırma, bir caydırıcılık ve bir onarıcı adalet mekanizmasına etki etmediğini açıkçası ben düşünüyorum.

Burada daha hafif suçlar, daha ağır suçlar arasında bir ayrıma gittiğinize dair bir şey, yine, hakeza oradan doğru gelecek ama söylediğim gibi, sistematik olarak çocuk adalet sistemindeki çocuk kategorisi değiştikten sonra burası arasındaki, yetiştirdiğiniz bu suç arasındaki farklar "Daha sonra değerlendiririz." dediniz ya, daha sonraki değerlendirmelerin daha ileri, daha genişletilmiş bir hâliyle bize getirilmeyeceğinin bir cevabı var mı? Yok. Bu konuyla ilgili yani ıslah ve yeniden topluma kazandırma meselesi için bu 1'e 2 mi hesaplamasının neye göre suç riskini artırdığına, gözlemi kimin yaptığına, hangi tarih aralıklarında yapıldığına, kaç çocuk üzerinde yapıldığına, hangi suç tipleri için yapıldığına ilişkin sağlıklı bir veri meselesi bizde yok. Tahliyeden sonra, sağlık, bağımlılık, sosyal hizmetlere erişimle ilgili bir araştırma açıkçası yok; suçta yeniden koruma, koruyucu destekleyici mekanizmayla ilgili bir mesele yok. Sadece gerekçede "gözlemlenmiştir" kelimesinin kendisi maalesef ki bizi ikna etmiyor, bilimsel olarak da açıkçası bunu göstermiş olmuyor hele ki bireysel müdahale planı söz konusu değilken.

Yine, bu, bireysel yani bu, 15-18 yaş aralığındaki meselenin "çocuğun üstün yararı" kavramına, sözleşmeye, Anayasa'ya, bugün buradaki Çocuk Koruma Kanunu'nun kendisine bile -hadi uluslararası sözleşmeleri geçtim- uymayan bir mesele olduğunu düşünüyoruz. Suç tipini belirleyici bir ölçüt hâline getirdiğimizde çocukluk meselesinin kendisini askıya almış oluyoruz. Burada da yine, suç tipi meselesi odaklı bir sistem var; çocuğun üstün yararı, çocuğun gelişimsel planı, bireyselleştirilmiş iyileşme planı yok. Bunun da onarıcı adalet sistemine katkı sunmadığını biz düşünüyoruz. Var olan hâliyle zaten cezaları artırmışken, tekerrür hükümleri söz konusuysa bir de gün hesabı üzerindeki bu meselenin var olan durumu çok daha ağır bir tablo hâline getireceğini düşünüyoruz. O nedenle geri çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyoruz.

Başka söz yok.

Önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 8'inci maddesiyle değiştirilmesi öngörülen 5275 sayılı Kanun'un 107'nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu (madde 220)" ibaresinin ", kasten yaralama suçu (madde 86), neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçu (madde 87), tehdit suçu (madde 106), intihara yönlendirme suçu (madde 84) ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu (madde 220)" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hakan Şeref Olgun
Afyonkarahisar

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Sayın Olgun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Mevcut teklifin 8'inci maddesiyle, çocuk hükümlüler yönünden koşullu salıverilme sürelerinde daha sıkı bir infaz rejimine tabi tutulacak ve lehe hükümlerden yararlanamayacak suçlar belirlenmekte ancak

bu kapsamda sadece kasten öldürme, cinsel dokunulmazlık, uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti ve suç işleme amacıyla örgüt kurma suçu sayılmaktadır. Sunduğumuz değişiklik önergesiyle, infaz rejiminde tutarlılık sağlamak, caydırıcılığı artırmak ve mağdur haklarını daha etkin korumak amacıyla bu suç listesinin genişletilmesi teklif edilmiştir. Bu çerçevede, doğrudan kişi dokunulmazlığını ve yaşam hakkını tehdit eden, kasten yaralama neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama, tehdit ve intihara yönlendirme suçlarının da daha ağır olan bu infaz rejimi kapsamına alınması önerilmiştir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 8'inci madde kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 9- 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununa 43/B maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Amaç dışı bıçak taşıma

MADDE 43/C - (1) Her ne ad altında olursa olsun, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun kapsamı dışında kalan her tür bıçak ile diğer kesici, delici veya bereleyici aletlerin;

a) 11/9/1981 tarihli ve 2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanuna göre ruhsatlandırılan yerler ile ilgili yönetmeliğe göre ruhsatlandırılan işyerleri dışında satışı ve sergilenmesi,

b) Onsekiz yaşından küçük çocuklara satılması ve çocuklar tarafından satın alınması veya taşınması, yasaktır.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasında sayılan yasaklara uymayanlara beşbin Türk Lirası, kabahate konu bıçak veya aletlerin sayı veya nitelik bakımından vahim olması halinde ise onbin Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ayrıca bu kabahatin işlendiğini öğrenen işletici veya sorumlunun yetkili makamlara bildirim yapmaması halinde beşbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

(3) Bu maddenin birinci fıkrasında sayılan kabahatin konusunu oluşturan veya işlenmesi suretiyle elde edilen eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(4) Bu maddenin birinci fıkrasında sayılan kabahat dolayısıyla idarî para cezasına ve elkoymaya kolluk görevlileri, mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülkî amir tarafından karar verilir.

(5) Bu maddenin birinci fıkrasındaki kabahati işlediği sırada onbeş yaşını doldurmamış çocuk hakkında çocuğun üstün yararı gözetilerek, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri uyarınca koruyucu ve destekleyici tedbirlere karar verilmesi amacıyla mülki amir tarafından çocuk hâkiminden tedbir talebinde bulunulur.

(6) Bu madde hükmü internet satışları ve mesafeli satışlar için de uygulanır.

(7) Bir sanat veya mesleğin icrası için gerekli bıçak, şiş ve benzerlerinin icra yerinde ve icra eden kişilerce kullanılması, bulundurulması ve taşınması bu madde hükümlerine tabi değildir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde 2 adet önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre okutup işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 9'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülfük Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkan, 9'uncu maddede 6136 sayılı Kanun kapsamında kalan bıçak, delici, kesici ve bereleyici aletlerin ruhsatlandırılmış yerler dışında sergilenmesini yasaklıyor; çocuklara satmak, satın almak, taşınma bir kabahat olarak düzenleniyor. Çocukların şiddet olaylarında kullanabilecekleri aletlere ya da işte silah niteliği taşıyabileceklere erişiminin sınırlandırılması için getirilmiş. Gerekli, yerinde bir amaç -bu madde itibarıyla söylüyorum- ancak çocuklara satışının yasaklanmasını, ruhsata tabi satışlarda ruhsatlı iş yerlerinin sınırlandırılmasını, internet üzerinden gerçekleştirilen satışların denetlenmesini ilkesel olarak olumlu bulsak da temel sorun buradaki yaptırım meselesinde çocuk ile yetişkinin aynı yaptırım mantığı üzerinde ortak bir yere yerleştirilmesi yani yine çocuğa özgü koruma ve güvencelerden yoksun bırakılması hâli. Çocuğa bir aleti satan yetişkin ile o aleti taşıdığı tespit edilen çocuk arasında aynı temel yaptırım ve idari para cezasının muhatabı hâline getirilmesi bizce sorun çünkü yetişkin, çocuğa o tehlikeli maddeyi, aleti, bıçağı, kesiciyi, deliciyi -artık ne olacaksa- erişimini sağlayan kişi; çocuk ise her hâlükârda korunması gereken kişi ya da özne pozisyonunda duruyor; aynı düzleme konulmaması gerekir.

Bir diğer mesele, velev ki çocuğa bir idari para cezası öngörüldü, bu idari para cezası kim tarafından ödenecek? Ailesi tarafından ödenecek ve ailesi tarafından ödendiği durumda tüm aileler açısından aynı miktarda bir etkilime düzeyi de olmayacak. Gelirleri bakımından, yoksulluk düzeyleri bakımından, kiradan gıdaya birçok meseledeki hususlar itibarıyla ucu açık bir idari para cezasının aileye dolaylı bir etkisi olacak ve bir yük hâlini alacak. Burada bence asıl sorgulamamız gereken ya da cezaya tabi tutmamız gereken mesele, bu aleti çocuğa ulaştıran ya da ulaşmasına vesile olan yetişkin üzerinden bir değerlendirme yapılması çünkü öbür türlü çocuğa hediye edilmesi, ödünç verilmesi gibi birçok meseleler üzerinden de bu meselenin içi boşaltılabilecek yani yargılamalar sırasında içi boşaltılabilecek.

Yine, 15 yaşından küçük çocuklar bakımından çocuk hâkiminden koruyucu ve destekleyici tedbir talep edilmesi de otomatik bir yaptırım mekanizmasına bence dönüştürülmemeli. Olayın kendisi, özelliği, çocuk ya da ona erişim biçimini ve ortamını kendisi değerlendirebilmeli çünkü koruyucu tedbirin dayanağı çocuğun kabahati işlemiş olması değil, somut olarak korunma ihtiyacı gözetilerek ele alınması gerekir. Öncelikle, sosyal inceleme meselesi, SİR raporu bence burada değerlendirilmeli, çocuk dinlenmeli gibi diğer hususlar geçildikten sonra ancak bir koruyucu tedbire ya da destekleyici tedbire gidilmeli. O nedenle, sayı ve nitelik bakımındaki... Yani, yine bu yasada "sayı ve nitelik bakımından vahim" diye bir kavram vardı; bence bu da belirsiz, nesnel ölçütler bakımından bu yönüyle de belirsiz; o nedenle de kolları da hâkimliğe de çok geniş bir takdir yetkisi sunuyor. O nedenle, bu maddedeki bu meseleyle ilgili belirsizliğin tamamlanması, çocuğun yetişkinle aynı yaptırıma tabi tutulmaması gerekir diyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 9'uncu maddesiyle 5326 sayılı Kanun'a eklenmesi öngörülen 43/C maddesinin (2)'nci fıkrasında yer alan "beşbin" ibarelerinin "ellibin" ve "onbin" ibaresinin "yüzbin" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Hakan Şeref Olgun
Afyonkarahisar

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, Sayın Olgun, buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Maddenin mevcut teklifinde günlük yaşamda kolayca erişilebilen kesici, delici ve bereleyeci aletlerin amaç dışı taşınması, sergilenmesi ve çocuklara satılması yasaklanarak bu fiiller için 5 bin ve 10 bin TL arasında idari para cezaları öngörülmektedir. Sunduğumuz değişiklik önergesiyle bu idari para cezalarının günümüz sosyoekonomik şartlarında caydırıcılıktan tamamen uzak kaldığı, basit trafik ihlali cezalarının dahi gerisinde olduğu ve suç işlemek amacıyla kullanılacak eşyaların satıcılarda "Cezasını öder, satarım." algısı yaratarak yasakları etkisizleştireceği savunulmuştur. Yasakların caydırıcılığını sağlamak amacıyla yaptırım gücünü artıracak şekilde cezaların 10 katına çıkarılarak 50 bin Türk Lirası ve 100 bin Türk lirası olarak uygulanması teklif edilmiştir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

9'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bu maddeyle ilgili mi?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Evet.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama oylamaya geçtim.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ama söz vereceksiniz diye düşündüm.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Mikrofonu yanıp sönüyor.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Evet, söz istemiştik çünkü.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Peki, buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bir de Sayın Başkan, arkadaşlar konuşuyor da, kime konuşsunlar?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, ben dinliyorum zaten.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Siz dinliyorsunuz da mesela, teklif sahipleri niye dinlemiyor? Teklif sahipleri demeyeyim de...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teklif sahibi var orada, diğer teklif sahibi var.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Ben buradayım.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bir şey mi tartışıyorlar yani teklife dair bir şey mi?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, evet.

Evet, buyurun Sayın Karaca.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şimdi, hem bir önceki maddede hem burada çok olumlu noktalar var ama ikisinde de çok ortak bir sorun var: Yani, bir kere çocukların yine yaşı ve aslında çocukların bu suçlara kimler tarafından itildiğinin belirsizleştirilmesi gibi bir risk taşıyor. Mesela, bir önceki maddede bu suç aletinin çocuğa kim tarafından, ne şekilde temin edildiği araştırılmıyor; çocuğun yaşıyla sınırlı olmaksızın bireysel koşulları, korunma ihtiyacı değerlendirilmiyor. Bu maddede yönlendirme tedbirlerinde çok olumlu şeyler var Sayın Başkan ama mesela, belirsizlik çok açık. Uygulanacağı çocuk grubunu da yine 15 yaş sınırı getirilmiş, bu 15 yaş kriterini her yerde görüyoruz. Bakın, bu maddelerin en ortak sorunu şu: Bizim Anayasa'mıza göre 18 yaşının altındaki herkes çocuktur ama bu maddelerdeki bu belirsizlikler ve yeni düzenlemeler, uygulanacağı çocuk grubunun açıkça belirlenmemesi artık çocuk yaşının fiilen bu devlet tarafından 15 yaş kabul edildiğini gösteriyor.

Ben o yüzden bu teklifi sunanlara sormak istiyorum: Artık bu tedbirler gereği biz çocuk yaşının 15 olduğunu mu düşünmek durumundayız? Çocuk Koruma Kanunu'ndaki diğer bütün tedbirleri de buna uyumlu hâle getirmek üzere de adım atılacak mı önümüzdeki dönemde? Bu, çok büyük bir risk olur yani bunu gözletmek durumundayız.

Ben bir şey daha söylemek istiyorum: Bakın, izleme, raporlama, düzenli gözden geçirme, sona erdirmeye usulleriyle ilgili bu kanun teklifinde hiçbir şey yok. Daha önceki maddelerde de tartıştık çünkü bunu yapabilecek personele, meslek uzmanına, buna ilişkin sorumlu kuruluşların bütçelerine ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmamış. O yüzden, bu tedbirler iyi olsa bile bu belirsizliklerin kendisi bunların nasıl uygulanacağına ilişkin ciddi soru işaretleri oluşturuyor ama en önemli sorumuz ve sorunuz

şu: Bütün maddelerdeki bu 15 yaş kriteri artık önümüzdeki dönem iktidarın karşımıza çocuklarla ilgili çıkaracağı bütün tekliflerde çocuk yaşının 15 olduğu gerçeğiyle hareket ettiğini mi gösteriyor, bunu merak ediyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teklif sahibimiz, teklif sahipleri daha doğrusu, buyurun.

Evet, Sayın Durgut, buyurun.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Soruyu bir daha tekrarlayabilir miyiz?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ben tam sekiz dakikadır konuşuyorum.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bir cümleyle özetlerseniz, çok da duyulmadı bir taraftan.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Dinleseydiniz anlardınız.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ben şey yapayım ya, şöyle, aslında kısaca, genel olarak sorulan soru şu: Çocuk tanımında 15 yaş kıstası, bundan sonra bu mu ele alınacak? Düzenlemelerin birçoğunda...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şöyle: 15 yaş altında para cezası verilemez ve çocuğun tedbir kararlarıyla rehabilitasyon yoluna gidiyoruz. Buradan o sonucu mu çıkardınız, anlayamadım.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Siz eğer dinleseydiniz benim yasanın bütününe ilişkin bir şey sorduğumu anlardınız.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şimdi, bir dakika Sayın Karaca, lütfen karşılıklı konuşmayalım.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ama dinleyebilirdi.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi ama konuştuğumuz maddeyle ilgili düşünüyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Soruyu ben sordum, bana cevaplayın Sayın Durgut.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Tamam.

15 yaş yani böyle bir tasarrufumuz yok; çocuk tanımı bellidir, Anayasa'mızda da bellidir, 18 yaşın altını çocuk olarak kabul ediyoruz fakat 15 yaşın altındaki bir çocuktan da bıçakla yakalandı ya da satırla yakalandı diye 5 bin lira talep etmek yerine onu yönlendirme ve diğer tedbirlerle rehabilitasyona tabi tutmayı daha uygun görüyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani, Sayın Karaca, ben de olumlu buluyorum açıkçası çünkü bu bıçak meselesi...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Olumlu bulduğumu ben de söyledim ama belirsizlik var diyorum.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Çünkü Sevda Hanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Karaca da olumlu bulduğunu ifade etti zaten.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Belirsizlik var, belirsizlik önemli olan.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sevda Hanım, Kabahatler Kanunu'na göre 15 yaş altına idari para cezası verilemiyor. Buradan "Çocuk yaşını 15'e indirdik, 15 yaşından sonra çocukları evlendireceğiz." falan gibi bir sonuç çıkarmak gerçekten zorlama oluyor yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ya, bu, gündeme gelmedi zaten.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Siz dinlemediğiniz için böyle yorumluyorsunuz, konu o değil.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Başından beri geldi ya.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok gelmedi, gündeme gelmeyen şeyi şimdi açmanın bir anlamı yok.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Konu o değil.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani bu maddeyi ben şahsen olumlu buluyorum, Sayın Karaca da aslında olumlu bulduğunu ifade etti.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani "Çocuk tanımını değiştiriyorsunuz, sonra o çocukları evlendireceksiniz." eleştirisi var ya, bu öyle bir şey değil.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Konu o değil ama bir sorun var burada, bir belirsizlik var.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Benim bir sorum var bunun için.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şimdi, Sayın Karşı'nın bir sorusu var.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Ama Mevzuat Genel Müdüğüne soralım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Mevzuat Genel Müdüğü, Hocamız da dinlesin.

Evet, buyurun Sayın Karşı.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Hukuki olarak biraz değerlendirmeye ihtiyaç var. Tabii ki amaç çocukları cezalandırmak değil, bunun çok farkındayız; amaç çocukları suçtan uzaklaştırmaya çalışırken bir yandan da toplumsal güvenliği de sağlamak. Dengeli bir çocuk adalet sistemi kurmak hepimizin amacı.

Burada ben de yerinde buluyorum ama mesela, bu hükme göre okul çantasında pergel, maket bıçağı gibi kesici araç, edevat taşıyan bir meslek lisesi öğrencisi de bu geniş tanımın içine girebilir mi?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Girebilir bu hâliyle.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Bir de icra yerinden kasıt nedir? Bu iki sorunun cevaplandırılmasına ihtiyaç duyuyorum açıkçası.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Aslında bunu açıkladık yani bir sanatın icrası ve meslek eğitimi kapsamındaki...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Sanat ve mesleğin icrası da öğrencide bu kapsama alınır mı diye. Meslek lisesi öğrencisi ikisine de girmiyor gibi düşünüyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, kim cevaplayacak arkadaşlardan?

Buyurun Genel Müdürüm.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, Başkanımın ifade ettiği husus, bu kapsamda hukuka uygun, yedinci fıkra kapsamındaki sanat ve mesleğin icrası için gerekli bıçak, şiş ve benzeri icra eden kişilerin

kullanması, öğrencilerin de eğitim, öğretim bakımından onun zorunlu olarak müfredatta olması bakımından buradaki yasak kapsamında değildir, hukuka uygunluk nedeni kapsamındadır.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Zaten orada okulda bir eğitim amacıyla kullanacak. Alışveriş merkezinde elinde deliciyle gezerse o başka bir şey.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - "Sanat ve mesleğin icrası" diyor ya, "eğitim" yok diye sordum. Böyle yorumlanabilir mi?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani oraya bir ek yapabiliriz. "Eğitim"i ekleyelim o hâlde.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - "Eğitim"i eklese belki bu sakıncayı ortadan kaldırabiliriz. "Mesleki, eğitsel bir amaç" diyebiliriz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - "Mesleki eğitim"i ekleyelim o hâlde.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - "Sanat ve meslek" denilebilir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Burada halledelim bu işi.

Bir de yönlendirmeye ilgili 9'uncu madde herhâlde, yine bu maddede. O ikisini şimdi hemen bir önergeyle sunalım, ortak önerge verelim.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Karşı.

Toplantıya on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 22.23

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 22.46

BAŞKAN: Cüneyt YÜKSEL (İSTANBUL)

BAŞKAN VEKİLİ: Orhan KIRCALI (SAMSUN)

SÖZCÜ: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)

KÂTİP: Oğuzhan KAYA (Çorum)

----- 0 -----

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın milletvekilleri, (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

9'uncu madde üzerinde 1 önerge daha vardır, okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin çerçeve 9'uncu maddesiyle 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'na eklenmesi öngörülen 43/C maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "koruyucu ve destekleyici tedbirlere" ibaresinin "koruyucu, destekleyici ve yönlendirme tedbirlerine" şeklinde değiştirilmesini ve yedinci fıkrasına "sanat veya mesleğin icrası" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve eğitim" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Şengül Karşı
İstanbul

Emine Yavuz Gözgeç
Bursa

Orhan Kırçalı
Samsun

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Önergeyle, kabahat işleyen çocuklar hakkında verilecek koruyucu ve destekleyici tedbirlerin kapsamı yeniden belirlenmektedir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önergeyle birlikte 9'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 9'uncu madde kabul edilmiştir.

10'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 10- 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa 5 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Yönlendirme tedbirleri

MADDE 5/A- (1) Bu Kanunun 5 inci maddesinde düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yanında bu maddede düzenlenen yönlendirme tedbirleri, ceza sorumluluğu olmayan adli süreçteki çocuklar bakımından, çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak anlaşılır.

(2) Yönlendirme tedbirleri olarak;

a) Sosyal ve toplumsal hizmetler tedbiri: Spor kulüpleri, gençlik merkezleri, spor tesisleri ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarında; Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yerel yönetimler tarafından yerine getirilmek üzere çocukların 20 saatten 300 saate kadar psikososyal gelişimine katkı sağlayacak görev almalarına,

b) Dijital risklerden korunma tedbiri: Kullandığı telefon cihazı, telefon hattı veya her türlü bilgisayar, tablet ve benzeri dijital cihazın bildirilerek cihazın tedbir kararından sonraki hareketlerini Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile Siber Güvenlik Başkanlığı tarafından 3 aydan az 2 yıldan fazla olmamak üzere çeşitli takip yazılımlarıyla ilgili kurum denetimine açmaya, riskli olarak tanımlı bazı mecralar, uygulamalar ve dijital platformlarına erişimin engellenmesine,

c) Kitap ve kütüphane tedbiri: Kütüphane ve okuma salonu gibi yerlerde Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ile yerel yönetimler tarafından yerine getirilmek üzere 20 saatten 300 saate kadar psikososyal gelişimine katkı sağlayacak görev almaya veya bu kuruluşların yetkililerince belirlenen eserleri okumaya,

d) Çevreye saygı ve çevre temizliği tedbiri: Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, üniversiteler ile yerel yönetimler tarafından yerine getirilmek üzere 20 saatten 300 saate kadar park, bahçe, sahil gibi belirlenecek bir bölgede çevre temizliği yapmaya, belirlenecek bitkilerin bakımı, ağaçlandırma ve çiçeklendirme faaliyetlerine katılmaya,

e) Tütün, nikotin, alkol, kumar, uyuşturucu ve uyarıcı madde ile davranışsal bağımlılık tedbiri: Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Yeşilay tarafından yerine getirilmek üzere çocukların sağlıkları için tehlike oluşturan bağımlılıklarının tedavi ve rehabilitasyonu için belirlenecek programları tamamlamaya,

hükmedilir.

(3) Bu tedbirlerin yerine getirilmesinde 45 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları uygulanır.

(4) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, değerli milletvekilleri, madde üzerinde 1 adet önerge vardır.

Önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 10'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülfüf Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, gerekçeyi kim açıklayacaktı sizden? Beritan Hanım siz mi, Nevroz Hanım mı? Gerekçeyi mi okutayım?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, açıklayacağız Başkan.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Açıklayacak mısınız? Hanginiz açıklayacak?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Üzerinde konuşacağız hepimiz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hepiniz... Birisi yani bir arkadaş karar verse ona söz vereyim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Beritan Vekilimiz giriş yapsın.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Peki.

Beritan Hanım, buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Yani şimdi bir espri yapmak istiyorum ama bir tek Mardinliler anlayacak.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ben anlarım.

Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şimdi, bizim orada böyle nasıl söyleyeyim, tam olarak ne olduğu belli olmayan şeyler için bir kelime söylerler Arapça, "..."² derler Araplar.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Anladım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yani gerçekten ne diyeceğimizi bilmiyoruz bu kanun teklifiyle ilgili. Bence Mardinli Araplar çok güzel ifade etmiş, orada bırakayım.

Bir soru sorayım: Şimdi bir proje yürüyor Adalet Bakanlığında, ismi de Yargısal Süreçlerde Çocuklar İçin Koruyucu ve Onarıcı Yaklaşımlar Projesi, kısaltılmış hâli YÖN. Şimdi, burada bildiğim kadarıyla uzmanlar, farklı sivil toplum kuruluşlarından kişiler bir arada yargı sürecindeki -bu suça sürüklenen- çocuklara ilişkin neler yapıp yapılmaması üzerine etki analizlerinin yapıldığı, dünya örneklerinin incelendiği, kapsamlı bir proje gerçekleştiriyorlar. Bu proje henüz bitmiş değil. Şimdi, bu proje henüz bitmemişken, bir etki analizi yapılmamışken, Bakanlık bünyesinde bu mesele yürüyorken yani bizim ne acelemiz var? Bekleyelim, bir oradan sonuçlar çıksın, o proje bir sonuçlansın, bir selamete varsın, bir uygulansın, etki analizi yapılsın. Şu anda karşımıza gelmiş olan maddelerin bütünü gerçekten çok belirsiz yani. Tedbirlerin uygulanacağı çocuk grubu açık değil, tedbirlerin destekleyici müdahaleden çok yaptırım nitelikleri var. Aynı zamanda, kapsamı, temel usul ve güvenceler, hepsi yönetmeliğe bırakılmış. Mevcut uygulama ve denetim sistemi bu tedbirler için ne yazık ki yeterli değil. Hele bir de dijital risklerden korunma tedbiri gibi ağır ve belirsiz bir yapı var dolayısıyla yani bu belirsizlik içerisinde bizim bahsettiğimiz çocuklar bir de 15 yaşından küçük çocuklar yani 15 yaşından küçük çocuklara biz nasıl olur da bu kadar belirsiz bir yönergeyle içerisinde ceza istinadı taşıyabilecek yaptırımlar uyguluyoruz? Gerçekten benim aklım almıyor yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama ben çok şaşırdım bunları söylediğimize yani bu belki bu paketin en önemli, en orijinal maddelerinden bir tanesi.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - İşte öyle görünüyor ama öyle değil Sayın Başkan. Bakın, etki analizleri yok, üzerine çalışılmamış, çok belirsiz. Ben tek tek açmaya çalışayım.

Şimdi, biz de isterdik bu maddeyle ilgili, gerçekten konuşalım, tartışalım, üretilim, uygulamaya geçirelim ama gerçekten ortak bir akıldan uzak hazırlanmış. Bir de çok belirsiz yani. Ben mesela okuyayım: Tedbirlerin uygulanacağı çocuk grubu açık değil. Maddede kullanılan "ceza sorumluluğu olmayan adli süreçteki çocuklar" ifadesi herhangi bir alt yaş sınırı içermemektedir. Bu nedenle

2. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

hüküm yalnızca 12-15 yaş grubunda olup ceza sorumluluğu bulunmadığı belirlenen çocukları değil, 12 yaşından küçük bütün çocukları kapsayabilecek biçimde düzenlenmiştir. Lafzı itibarıyla 4 yaşındaki bir çocuk hakkında dahi üç yüz saate kadar sosyal veya toplumsal hizmet, çevre temizliği, kitap okuma ve dijital izleme tedbirine karar verilmesini engelleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Çok belirsiz yani siz 6 yaşındaki bir çocuğa da tedbir verebilirsiniz, 5 yaşındaki bir çocuğa da verebilirsiniz, herhangi bir alt sınırı yok dolayısıyla bu böyle çok açık, böyle çok keyfi düzenlenmiş bir mesele yani. Kaldı ki hangi yaş grubuna hangi tedbirlerin uygulanacağı da net değil yani şu yaş grubu için şu yapılır, bu yaş grubu için bu yapılır, bu yaş grubu için psikososyal açıdan bu daha iyidir gibi bir araştırma da yok. Yönetmelikle her şeyi çözemeyiz, yönetmelikle her şey çözülmez. Bu mesele yönetmeliğe bırakılamayacak bir mesele yani.

Hangi yaş grubuna hangi tedbirin uygulanabileceğinin gösterilmemesi çocuklar ve uygulayıcılar bakımından düzenlemenin sonuçlarının öngörülemez hâle getirilmesine sebep olmaktadır. Hukuki belirlilik ilkesini zedelemektedir. Aynı tedbir ve sürelerin çok farklı yaş ve gelişim özelliklerindeki çocuklara uygulanabilmesi ise müdahalenin çocuğun durumuyla orantılı olmasını güvence altına almamakta ve ölçülülük ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi yalnızca uygulanacak tedbirin belirlenmesinde dikkate alınacak ölçütlerden biri de değildir, bazı müdahalelerin uygulanabilirliğini bütünüyle ortadan kaldıran temel bir sınırdır. Çok küçük yaştaki bir çocuğun gerçekleştirdiği davranış zorunlu görevler ve güvenlik tedbirleriyle değil, çocuğun ailesinin koruma ve destekleme ihtiyaçları üzerinden ele alınmalıdır. Bu nedenle, yönlendirme tedbirlerinin uygulanabileceği yaş grubu kanunda açıkça belirlenmeli, ceza sorumluluğu yaşının altındaki çocuklar bakımından zorunlu çalışma ve gözetim niteliğindeki tedbirlere yer verilmemelidir.

Bazı tedbirler destekleyici müdahaleden çok yaptırım niteliğindedir. Sosyal ve toplumsal hizmetler tedbiriyle çevreye saygı ve çevre temizliği tedbiri kapsamında çocuğun yirmi saatten üç yüz saate kadar çeşitli görevlerde çalıştırılması öngörülmektedir. Çocuğun spor, kültür ve sosyal gelişim programlarına katılması kamu kurumlarında zorunlu olarak görevlendirilmesiyle aynı şey değildir. Özellikle çevre temizliği yaptırılması, çocuğun gelişimsel ihtiyacına karşılık gelen bir hizmet olmaktan çok gerçekleştirdiği iddia edilen fiile karşılık uygulanan bir yaptırım olarak algılanmaya elverişlidir. Ceza sorumluluğu bulunmayan ve hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmayan bir çocuğa üç yüz saate ulaşan zorunlu çalışma yükümlülüğünün getirilmesi Anayasa'nın 18'inci maddesindeki zorla çalıştırma ve angarya yasağı bakımından ciddi tereddüt yaratmaktadır. Anayasa'da hükümlülük ve tutukluluk dönemindeki çalışmalar belirli koşullarda bu yasağın dışında tutulmuşsa da burada hakkında mahkûmiyet kararı bulunmayan çocuklar söz konusudur. Bu nedenle, söz konusu istisnanın bu çocuklar yönünden uygulanabileceği açık değildir. Ayrıca, çocuğun yapacağı faaliyetlerin niteliği, yaşına ve gelişim düzeyine uygunluğu, günlük ve haftalık süreleri, eğitim ve dinlenme hakkıyla nasıl bağdaştırılacağı, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri, gözetim koşulları ve meydana gelebilecek zararlardan sorumluluk kanunda düzenlenmemiştir. Yirmi saat ile üç yüz saat arasında geniş bir aralık belirlenmesi de tedbirin süresinin hangi ölçütlere göre tayin edileceğini belirsiz kılmaktadır.

Temel usul ve güvenceler yönetmeliğe bırakılmıştır. Teklif, yönlendirme tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesini öngörmektedir ancak yönetmeliğe bırakılan hususlar yalnızca uygulamaya ilişkin teknik ayrıntılardan ibaret değildir. Çocuğun hangi kuruma ve hangi ölçütlerle yönlendirileceği, hangi faaliyetlerde görevlendirileceği, uygulamadan hangi kurumun sorumlu olacağı, tedbirin kim tarafından düzenleneceği, uyumsuzluk veya devamsızlık hâlinde nasıl hareket edileceği, tedbirin hangi koşullarda değiştirileceği veya sona erdirileceği kanunda gösterilmemiştir. Bu unsurlar çocuğun temel haklarına yapılan müdahalenin kapsamını belirlemektedir dolayısıyla bunların ikincil düzenlemeye bırakılması Anayasa'nın 13'üncü maddesindeki kanunla sınırlama şartı ile hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri bakımından sorunludur. Mevcut uygulama ve denetim sistemi bu tedbirler için de ayrıca yeterli değildir.

Teklifte yönlendirme tedbirlerinin yerine getirilmesi bakımından Çocuk Koruma Kanunu'nun 45'inci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarına atıf yapılmaktadır ancak kurumlar arası koordinasyona ve gerektiğinde kolluktan yardım alınmasına ilişkin bu genel atıf yeni tedbirlerin uygulanma, denetleme usulüne göre belirlenmemektedir.

Koruyucu ve destekleyici tedbirler çocuğun korunma ihtiyacına karşılık hizmetlerdir. Teklifteki yönlendirme tedbirleri ise zorunlu çalışma, belirli eserleri okuma, dijital cihazları denetime açma ve program tamamlama gibi farklı yükümlülükler içermektedir. Bu nedenle, mevcut koruyucu tedbir sistemine yapılan genel bir atıf yeterli değildir. Tedbir sürecinde çocuğun gelişiminin kim tarafından ve hangi aralıklarla değerlendirileceği, uygulamanın amacına ulaşıp ulaşmayacağının nasıl belirleneceği, sonuçlarının çocuk hâkimine nasıl bildirileceği açıkça düzenlenmelidir. Sosyal çalışma görevlisinin koordinasyonunu düzenli raporlama, tedbirin belirli aralıklarla yargısal olarak gözden geçirilmesi ve gerektiğinde değiştirilmesi veya kaldırılması kanuni güvenceye bağlanmalıdır. Kolluktan yardım alınmasına ilişkin hüküm de sınırlandırılmalıdır. Çocuğun sosyal, kültürel ve rehabilitasyon amaçlı bir programa katılımının kolluk aracılığıyla sağlanması destekleyici müdahaleyi zorlayıcı bir uygulamaya dönüştürebilir. Kolluğun rolü yalnızca çocuğun ve başkalarının güvenliğine yönelik yakın ve ciddi bir tehlike bulunduğu istisnai durumlarda sınırlı olmalıdır. Dijital risklerden korunma tedbiri ağır ve belirsiz bir müdahaledir. Teklif çocuğun kullandığı telefon, bilgisayar, tablet ve benzeri cihazların üç aydan iki yıla kadar takip yazılımlarıyla kurul denetimine açılmasına imkân tanımaktadır ancak izlenebilecek hareketlerin kapsamı açıklanmamıştır. Mesaj içeriklerinin, konum bilgilerinin, internet geçmişinin, sosyal medya kullanımının veya cihazda bulunan diğer kişisel verilerin izlenip izlenmeyeceği anlaşılmamaktadır. Takip sırasında elde edilecek verilerin hangi amaçla işleneceği, kimler tarafından görüleceği, ne kadar süre saklanacağı ve ne zaman silineceği düzenlenmemiştir. Çocuğun iletişim kurduğu üçüncü kişilere ait verilerin nasıl korunacağı ise belirsizdir. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile Siber Güvenlik Başkanlığının adının belirtilmesi bu ölçekteki bir temel hak müdahalesi için yeterli yasal güvence oluşturmamaktadır. Dijital ortamlardaki risklerden korunma amacı, dijital okuryazarlık, danışmanlık, aile desteği ve güvenli kullanım programlarıyla ancak gerçekleştirilebilir. Çocuğun bütün dijital faaliyetlerinin uzun süreli olarak gözetlenmesi ise ancak zorunluluğu somut biçimde ortaya konulmuş, kapsamı daraltılmış, süresi ölçülü ve etkili yargısal denetime tabi bir tedbir olarak tartışılabilir. Mevcut hâliyle düzenleme, özel hayatın gizliliği, haberleşme özgürlüğü ve kişisel verilerin korunması bakımından yeterli güvence içermemektedir. Bağımlılığa ilişkin tedbirin ise mevcut sağlık tedbirleriyle ilişkisi belirsizdir. Çocuk Koruma Kanunu'nun 5'inci maddesinde sağlık tedbiri zaten düzenlenmiştir. Teklifte yer alan

tütün, nikotin, alkol, kumar, uyuşturucu veya uyarıcı madde davranışsal bağımlılık tedbirlerinin mevcut sağlık tedbirlerinden hangi yönlerden ayrıldığı açıklanmamıştır. Bağımlılığın kim tarafından ve hangi bilimsel ölçeklerle tespit edileceği, uygulanacak programın sağlık hizmeti mi yoksa psikososyal destek hizmeti mi olduğu, tedavide çocuğun görüşü ve rızasının nasıl değerlendirileceği; Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Yeşilay arasındaki görev ve sorumluluk dağılımı kanunda gösterilmelidir. Sağlık ve rehabilitasyon hizmetleri çocuğun gerçekleştirdiği iddia edilen fiile karşılık uygulanan bir yaptırım biçimine dönüştürülmelidir. Bireyselleştirme ve çocuğun katılımına ilişkin güvenceler bulunmamaktadır.

Teklifin gerekçesinde tedbirin, çocuğun kişisel özellikleri, ihtiyaçları, risk durumu dikkate alınarak belirleneceği ifade edilmesine rağmen bu ilkeler madde metnine yansıtılmamıştır. Tedbire karar verilmeden önce sosyal inceleme yapılması; çocuğun gelişimsel özelliklerinin, aile ve sosyal çevresinin, eğitim durumunun, korunma ihtiyacının ve yeniden suça sürüklenmesine neden olan koşulların değerlendirilmesi zorunlu tutulmamıştır. Çocuğun kendisi hakkında uygulanacak tedbir konusunda bilgilendirilmesi, görüşünün alınması da düzenlenmemiştir. Çocuğun katılımı bulunmaksızın belirlenen programlarının etkili olması güçtür. Tedbirin türü ve süresi sosyal inceleme sonucuna çocuğun bireysel ihtiyaçlarına ve ifade ettiği görüşe dayanmalıdır. Uygulama, sosyal çalışma görevlisinin koordinasyonunda yürütülen bir vaka yönetimi sistemine dayanmalı, gerektiğinde aile danışmanlığı, eğitim desteği, ruh sağlığı hizmetleri ve toplum temelli programlar birlikte planlanmalıdır. Restoratif adalet uygulamaları ise çocuk ile varsa mağdurun özgür ve bilgilendirilmiş katılımı koşuluyla bir seçenek olarak değerlendirilmelidir. Güvenlik tedbirine karar verilmesine ilişkin yargılama usulü düzenlenmemiştir. Teklif, yönlendirme tedbirini, ceza sorumluluğu bulunmayan çocuklar bakımından çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak kabul etmektedir. Buna karşılık, bu tedbirlere hangi yargılama sonucunda ve hangi güvencelerle karar verileceği düzenlenmemiştir. Ceza sorumluluğunun bulunmaması istinat edilen fiilin çocuk tarafından gerçekleştirildiğinin incelenmesine gerek olmadığı anlamına gelmez. Çocuğun fiili işleyip işlemediği, uygulanacak tedbirin gerekli ve ölçülü olup olmadığı ve tedbir ile çocuğun bireysel ihtiyaçları arasında ilişki yargısal olarak değerlendirilmelidir. Çocuğun müdafî yardımından yararlanması, bilgilendirilmesi ve dinlenmesi, delillerin tartışılması, kararın somut gerekçelere dayanması ve karara karşı etkili bir kanun yolunun bulunması güvence altına alınmalıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuklar bakımından yönlendirme programlarının denetimli serbestlik kapsamında uygulanması ayrıca değerlendirilebilir ancak ceza sorumluluğu bulunmayan özellikle 12 yaşından küçük çocukların denetimli serbestlik sistemine alınması uygun değildir. Bu çocuklar yönünden öncelik ceza infaz sistemine dâhil edilmeleri değil ihtiyaç duydukları koruyucu ve destekleyici hizmetlere erişmelerinin sağlanmasıdır.

Sonuç olarak, çocukların eğitim, spor, kültür, sosyal gelişim ve rehabilitasyon programlarına yönlendirilmesi olumlu ve gerekli bir amaçtır ancak teklif bu programların bir bölümünü ceza sorumluluğu bulunmayan çocuklara yüklenen zorunlu görevler ve uzun süreli gözetim tedbirleri biçiminde düzenlenmektedir.

Ne yazık ki bütün bunları hesaba kattığımızda, kanunu, bu yasaı, bu teklifi, bu maddeyi yeniden yazmamız gerektiğinden biz 10'uncu maddenin çocukların yararına olacak şekilde tamamen teklif metninden kaldırılmasını çünkü toparlanmasının mümkün olmayacak bir düzeyde ciddi riskler barındırdığını, herhangi bir etki analizinin olmadığını, çocuklar için iyi mi kötü mü olduğunu en azından tespit etmek için YÖN Projesi'nin beklenilmesi gerektiğini ve bu meselenin gerçekten çok ciddi bir mesele olduğunu, hayati olduğunu, söz konusu çocukların 12 yaşından küçük herhangi bir yaşta olabileceğini ve bunun gerçekten çocuk korumayla doğrudan ilişkili olduğunu ifade etmek isterim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, çok teşekkür ediyorum Sayın Güneş Altın.

Barolar Birliğinin söz talebi vardı. Bu maddeyle ilgili değil mi?

Buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇOCUK HAKLARI KOMİSYONU ÜYESİ AV. MERİH MELTEM ANAYAROĞLU - Teşekkürler Başkanım.

Madde 10'la Çocuk Koruma Kanunu'na eklenmesi öngörülen 5/A maddesi ceza sorumluluğu bulunmayan çocuklar için yönlendirme tedbirleri adı altında yeni güvenlik tedbirleri öngörüyor. Bugüne kadar çocuk koruma sistemi koruyucu ve destekleyici tedbirlerin üzerine kuruluyken, ilk kez, ceza sorumluluğu bulunmayan çocuklar için çocuklara özgü güvenlik tedbiri öngörülmekte. Oysa uluslararası çocuk hakları standartları bu çocuklara yönelik müdahalelerin güvenlik değil koruma, destekleme ve rehabilitasyon amacı taşıması gerektiğini kabul eder.

İkinci olarak, dijital risklerden korunma tedbiri kapsamında çocukların dijital cihazlarının izlenebilmesi ve bazı uygulamalara erişimin sınırlandırılması öngörülmekte ancak hangi verilerin izleneceği, bunların kim tarafından, ne kadar süreyle işleneceği gibi temel hususlar kanunla düzenlenmemiş. Bu durum, özel hayatın gizliliği, kişisel verilerin korunması ve hukuki belirlilik ilkeleri bakımından değerlendirilmesi gereken bir husus. Tedbirlerin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar büyük ölçüde yönetmeliğe bırakılmış olmakla beraber, temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan bu düzenlemelerin kapsamı ve sınırlarının kanunla açık ve öngörülebilir bir şekilde belirlenmesi hukuk devleti ilkesinin gereğidir.

Bir diğer önemli husus ise teklifle öngörülen yönlendirme tedbirleri çocuk hakkında önemli hak ve özgürlük sınırlamaları doğurabilecek nitelikte olmasına rağmen tedbirlerin uygulanması sürecinde çocuğun hukuki yardım veya müdafî yardımından yararlanacağına ilişkin herhangi bir usul güvencesine de yer verilmemektedir. Oysa Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 40'inci maddesi, yine Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesinin 24 Numaralı Genel Yorumu, Pekin Kuralları, Avrupa Konseyi Çocuk Dostu Adalet Rehberi çocukların çocuk adalet sistemi kapsamındaki bütün işlemlerde etkili hukuki yardıma erişimini temel bir adil yargılanma güvencesi olarak kabul etmektedir. Özellikle teklif kapsamında öngörülen dijital cihazların izlenmesi, dijital platformlara erişimin sınırlandırılması ve uzun süreli yönlendirme tedbirleri gibi çocuğun temel haklarına müdahale niteliği taşıyan kararlar bakımından çocuğun hukuki yardım alma hakkının açık kanuni güvenceye bağlanması, ekonomik durumu elverişli olmayan veya müdafî bulunmayan çocuklar bakımından ise baro tarafından görevlendirilecek bir müdafî aracılığıyla hukuki yardımın sağlanmasına ilişkin düzenlemeye kanunda yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Şimdi, Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Uçar, kurumlara da soru soracaksınız benim vasıtamla sorabilirsiniz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Şimdi, soru sormayacağım, zaten "Türkiye Barolar Birliği ne düşünüyor?" diye soracaktım aslında, öncesinde söz verdiniz, teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Açıklama yaptı zaten Barolar Birliği.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Yine de eğer diğer kurumlardan söz kurmak isteyen varsa dinleyeyim, daha sonra...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun siz.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Şimdi, şöyle Sayın Başkan, Şimdi, bu maddede Beritan Vekilimiz uzun uzun anlattı, kayda geçti. Neden bu maddeye itiraz ediyoruz? Şimdi, buradaki en önemli hususlardan biri, ceza sorumluluğu olmayan, adli süreçteki çocuklar bakımından yönlendirme tedbiri olarak düşünülen tedbirlerden biri dijital risklerden korunma tedbiri. Şimdi -açıkça ifade etmek lazım- bu tedbirdeki dijital risklerden korunma tedbiri, açıkça kişisel verilerin güvenliğini ve özel hayatın gizliliğini ortadan kaldırmayı amaçlayan bir düzenlemedir. Şimdi, diğerleri tartışılır -Beritan Vekilimiz uzun uzun anlattı- bir amacı vardır yoktur, biz katılırız katılmayız ama burada dijital risklerden korunma tedbirinin bu maddeye konulmasında başka bir amaç var. Uzun süredir yurttaşların dijital verilerinin nasıl takip edileceği, özel hayatlarına nasıl müdahale edileceği yönünde hakikaten iktidarın bir yaklaşımı olduğunu biliyoruz. Buradaki bu maddenin bilinçli olarak konulması, işte, ceza sorumluluğu olmayan, adli süreçteki çocuğu dijital risklerden koruma amacı gütmüyor, burada tamamen çocuğun, yurttaşın dijital verilerinin ihlal edilmesi, özel hayatın ihlal edilmesi durumu söz konusudur. Dolayısıyla, bu madde hakikaten özellikle bilinçli olarak konulan ve bu maddeyle birlikte, bu teklifle birlikte konulduktan sonra ilerleyen aşamada kapsamı genişletilecek olan bir düzenlemedir. Bu tehlikeli bir düzenlemeyi burada sunuyor olmamız, ifade ediyor olmamız; hakikaten buna karşı teklif sahiplerinin de buna ne açıklama getireceğini merak ediyorum. Diğer tedbirleri geçtim, tartışırız; sosyal ve toplumsal hizmet tedbiri, kitap ve kütüphane tedbiri bir yönlendirme amacı güdüyor, Beritan Vekilimiz, farklı bir çerçeveden, neden olmaması gerektiğini söyledi ama bu tarz yönlendirme tedbirlerinin içerisine dijital risklerden korunma tedbirini koyarak dijital verilerin güvenliğini ortadan kaldırma, özel hayatın gizliliğini ortadan kaldırma neden amaçlanıyor? Yani bunun...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Vekilim, mesela, Telegram'a giriyorlar...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bakın, Sayın Durgut, düğmeye basın çünkü kayda girmiyor söyledikleriniz. Sayın Uçar bitirsin lafını, ben de size söz vereyim, siz cevap verin.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bitiriyorum, son cümlem.

Dolayısıyla buradaki bu maddenin, teklifin tamamıyla birlikte bu maddeye özel olarak -Beritan Vekil söyledi, uzatmıyorum ama- maddenin içerisine de özel olarak bu maddeyle birlikte konulup ama ilerleyen süreçte toplumun, yurttaşın bütününe, tamamına yayılacak olan bir tehlikeyi göz önüne koyuyorum. Dolayısıyla bu madde kanun teklifinden çekilmelidir.

Aynı zamanda, burada dijital risklerden korunma tedbiri yönlendirme tedbirlerinin içerisinde neden konuldu, hangi amaca hizmet etmesi bekleniyor? Kişilerin dijital verileri, özel hayatı neden bu derece açık bir şekilde ihlal edilecek?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Durgut.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, bazen şöyle olaylarla karşılaşabiliyoruz: Diyelim ki çocuk Telegram'da bazı gruplara giriyorlar, "chat" gruplarına, orada bir suç pazarlığı yapılıyor, mesela, oradan suçlu devşiriyorlar; bu bir örnek. Mesela, Telegram'a girmesini bir süre hâkim kararıyla kısıtlıyorsunuz. Ya da diyelim ki... Bu, özellikle İngiltere'de cinsel suçlarda, cinsel taciz suçlarında uygulanan ve yine çocuklar için de uygulanan bir madde yani böyle bir şey İngiltere'de de uygulanıyor. Biz ama başka riskleri de ekledik; sadece çocuk pornografisi, cinsel taciz, cinsel istismarla sınırlı tutmadık; belli sitelere girmek, o yazılımlarla çocuğu bir şekilde o dijital risklerden ari tutmaya çalışıyoruz.

İkinci olarak da yani...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Kaleme alınanlar ama sizin söyledikleriniz değil.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - İkinci olarak da şöyle bir şey var yine İngiltere'de: Diyelim ki bir hüküm verildi, bu yönlendirme tedbirine hükmedildi; o tarihten sonrası için girdiği içeriği silemiyor yani öyle bir şey de var -yine İngiltere'de de var- Öyle bir sistem. Yoksa onun içeriğini biz takip etmiyoruz fakat o girdiği içeriği silemiyor. Mesela, ne oluyor biliyor musunuz? Çocuk yakalanır yakalanmaz WhatsApp'larını siliyor, WhatsApp mesajlarını siliyor, bütün dijital içeriğini silebiliyor hâlihazırda fakat onu takip etmekten başka bir şey, o içeriği silemediği için bu da bir kontrol, anlatabiliyor muyum? Yani yine bir suça bulaşırsa o konuyla ilgili, bazı tanımlı suça bulaşırsa o zaman içeriğini polise, savcıya açacağını, açmakla yükümlü olduğunu biliyor. Bu özellikle cinsel suçlar için aslında tasarlanmış bir şey fakat biz biraz daha kapsamını... Çünkü maalesef duyuyoruz, işte, Discord'da falan giriyorlar çocuklar ve suç öğreniyorlar, suç pazarlığı yapıyorlar ya da oradan, işte, belli miktar para miktarlarına suçu üstlenebiliyor. Bunlar için kullanılmış, kurgulanmış bir şey.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Söyledikleriniz hakikaten bu maddenin kaleme alınmış olmasına bir cevap değil.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Niye değil?

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bakın, maddede açıkça yazılanı size okuyayım: "Kullandığı telefon cihazı, telefon hattı veya her türlü bilgisayar, tablet ve benzeri dijital cihazın bildirilerek cihazın tedbir kararından sonraki hareketlerini Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile Siber Güvenlik Başkanlığı tarafından 3 aydan az 2 yıldan fazla olmamak üzere çeşitli takip yazılımlarıyla ilgili kurum denetimine açmaya, riskli olarak tanımlı bazı mecralar, uygulamalar ve dijital platformlarına erişimin engellenmesine..."

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Evet, aslında tam bunu söylemeye çalıştım.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Yok, benim de tamamen söylediğim şey aslında, tamamen özel hayatın gizliliğini ortadan kaldırmayı amaçlıyor, tamamen dijital verilerin...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bir suç işlemiş, bir tedbir hükmü verilmiş. Şimdi, bu, herhangi bir çocuğa, herhangi bir vatandaşa uygulanmayacak.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Ceza sorumluluğu olmayan, adli süreçteki çocuklar...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Uçar, zaten burada hâkim kararı olacak yani hâkim kararı olacağı için...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Dijital mecralarla ilintili bir suç varsa yani bu çocuk pornosu olabilir, cinsel istismar olabilir, taciz olabilir; mahkeme kararıyla olacak, zaman tahdidi olacak.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Hâkime böyle bir yetki veriliyor, yapıp yapmayabilir de hâkim.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Hâkim kararı olmasında sıkıntı yok. Hâkimin karar verebilmesi için mevzuatta düzenleme olması lazım. Şimdi, bu mevzuata yeni giren bir düzenleme, doğru mu?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, doğru.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Bu madde yeni giriyor, bir önceki madde gibi aynı şekilde bu madde de mevzuata yeni giren düzenleme. Dolayısıyla yeni bir şey düzenliyorsunuz. Yeni bir şey düzenlerken toplumun haklarına yönelik saldırıya bir alan açıyorsunuz, bir kapı açıyorsunuz. Bugün, bu, ceza sorumluluğu olmayan, adli süreçteki çocuklar üzerinden yapılıyor, yarın başkaları için yapılacak, kapsam genişletilecek. Hiçbir şekilde kişilerin özel hayatlarına müdahale edilmemesi gerektiği noktasındaki bir tavidir bu, söylemdir; bunu anlatmaya çalışıyoruz, bunu söylemeye çalışıyoruz. Yani buradaki genel tedbirlerin, yönlendirme tedbirlerinin dışında burada özel hayatın gizliliğini ortadan kaldırmayı amaçlayan bir düzenlemedir ve ceza sorumluluğu da olmayan bir çocukta bahsediyoruz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani bazen çocuklar, mesela, dijital mecralarla fuhşa falan da teşvik edilebiliyor, fuhşa yönlendirilebiliyor. Yani çocuğu riske atacak sitelere, mecralara girmesini engelleyecek.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkan, 6 yaşındaki bir çocuk da hâkim karşısına çıkabiliyor yani değil mi?

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Hayır, öyle bir şey yok. 12-15 yaştan bahsediyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hayır, şu anki kanun maddesi, ceza ehliyeti olmayan 15 yaşından küçük bir çocuk, 6-7 yaşında bir çocuk...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yok, tedbir kararları duruşmasız veriliyor Beritan Vekilim zaten.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ama "Hâkim karşısına çıkacak." diyorsunuz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Çıkıyor, tedbir kararı ya. Yok, öyle bir şey yok, tedbir kararı olduğu için...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Genel Müdürüm, bu, 12 yaşından küçükler uygulanıyor mu? Onu soruyor arkadaşlar. Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, bu maddenin kökü Türk Ceza Kanunu'nun 31'inci maddesinden gelir. 31'inci maddede ceza sorumluluğu olmayan çocuklar iki evrede düzenlenmiştir: Birincisi 0-12 yaş grubu; mutlak cezasızlık vardır, ceza sorumluluğu yoktur ama güvenlik tedbirine hükmedilir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - O zaman cevabı geçerli.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Geçerli tabii ki.

İkinci grup da 12-15 yaş grubudur; eğer farik mümeyyiz değilse Adli Tıp raporuna göre, yine aynı ceza sorumluluğu yoktur. Bunlara -Türk Ceza Kanunu'nun 57'nci maddesi atfıyla- Çocuk Koruma Kanunu'ndaki koruyucu ve destekleyici tedbirler güvenlik tedbiri olarak uygulanır. 5'inci maddedeki güvenlik tedbirleridir ceza sorumluluğu olmayan çocuklara uygulanacak yaptırım. Ancak 2005 yılında 5'inci maddedeki güvenlik tedbirleri eğitim, barınma, sağlık, danışma olarak düzenlenmiştir. O günün ihtiyacını karşılar mahiyettedir, sadece SHÇEK, Millî Eğitim ve diğer ilgili belediyeler, İçişleri Bakanlığı bakımından böyle bir sorun getirdi. Ancak aradan geçen yirmi yıl sonrasında bu tedbirlerin, 5'inci maddede düzenlenen tedbirlerin çocukların rehabilite edilmesi bakımından yeterli olmadığı gerekçesiyle 5/A maddesi ihdas edildi ve teklifle huzura getirildi. Orada 5'te eksik kalan hususlar 5/A'yla tamamlanıyor. Çocuğa birtakım sorumluluklar vermek kaydıyla, çocuğun toplumsal bilinci, eğitimi, kitap okuması, çevre anlayışı, düzenleme, çevrenin temizliği, işlediği suçun mahiyetine göre ya 5'inci maddedeki koruyucu tedbir -eğitim olabilir, danışma olabilir- ya da 5/A'daki yönlendirme tedbiri ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından uygulanabilecek; birlikte de uygulanabilir, sadece 5/A'daki bir tane tedbirde uygulanabilir. Çocuğun işlediği suçun mahiyetiyle, çocuğun eksik kalan, eğitiminden ya da sağlığından ya da diğer hususlardan eksik kalan kısmında çocuk hâkimi diyecek ki: "Bu çocuğa şu tedbiri uygulayalım ki orayı tamamlasın, toplumsal bilinci tamamlansın." Dolayısıyla "3 yaşındaki, 5 yaşındaki çocuk bugüne kadar hangi suçu işledi de hangi tedbiri uyguladık? Öyle bir şey yok zaten.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz Değerli Genel Müdürüm.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Başkan, çocuk hâkimi ve savcılarının deneyim süresi üç yıl ya. Yani üç yıllık deneyimi olan kişilere 5 yaşındaki çocuğu çıkaracaksınız ya.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Beritan Hanım, siz anlattınız, meramınızı da anlattınız, bence anlaşıldı.

Sayın Karslı, buyurun.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Bu konuda yapılan açıklamalara cevap mahiyetinde ben de bir iki şey eklemek istiyorum: Anayasa'ya ve uluslararası metinlere aykırı olduğunu iddia ettiniz. Anayasa'nın 18'inci maddesi zorla çalışmayı yasaklar ancak mahkeme kararı uygulanan ve cezalandırma amacı taşımayan rehabilitasyon tedbirlerini bu kapsamda değerlendirmemiz mümkün değildir. Yine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 4'üncü maddesinde de mahkeme kararıyla uygulanan bazı yükümlülükleri zorla çalıştırma yasağı kapsamına almaz. Birleşmiş Milletler Pekin Kuralları ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de çocuğun eğitime ve topluma kazandırılmasına yönelik bireyselleştirilmiş tedbirler desteklenmektedir. Dolayısıyla, bu hükmü, rehabilitasyon programına katılma, eğitimsel ve sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılma ve uzman gözetiminde toplum hizmeti programına katılma kapsamında değerlendirmek gerekir. Bu anlamda da uluslararası metinlere aykırılık değil uyum vardır.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Neresi bireysellik?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Başkan, söz istemiştin daha önce.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Maddeyle ilgili mi?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, maddeyle ilgili yeterince konuştular, her şeyi anlattılar, maddenin virgülüne kadar anlattılar.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir dakika...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Karaca, maddeyle ilgili... Soru mu var, açıklama mı yapacaksınız?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Soru içeren bir değerlendirme yapmak istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Şimdi, Sayın Başkan, biz çocukların eğitim, spor, kültür, sosyal gelişim rehabilitasyon programlarına yönlendirilmesini olumlu buluyoruz ama var olan durumdan bir değerlendirme çıkarmazsak şimdi önümüze getirilenlerin nasıl uygulanacağına, sonuçların ne olacağına ilişkin bir tahayyülde bulunamıyoruz. Bakın, şimdi, 100 dava dosyası incelenmiş çocuk mahkemelerinde -hâlihazırda var olan durumu anlatıyorum- 100 dava dosyasında koruyucu destekleyici tedbirlerin 12-15 yaş grubunda 22 suça sürüklenen çocuktan sadece 2'sine verildiği açık bir biçimde ortaya konmuş, 15-18 yaş grubunda 97 suça sürüklenen çocuktan sadece 1 çocuğa verilmiş. Yine, dosyalarda dikkat çekilen şeylerden biri "Okumuyorum." diyen çocuklara eğitim tedbirinin uygulanmaması olmuş. Çağlayan Adliyesinden veriler var; 2005'ten 2018 yılına kadar tüm dosyalarda çocuklar hakkında güvenlik tedbirinin kaç çocuk hakkında verildiğine bakılmış, toplam sadece 18 dosyada eğitim tedbiri verilmiş; diğer tedbir sayısının toplamı 13 yani 31 tedbir kararı verilmiş sadece otuz bir yılın toplamında. Şimdi bir şey daha var bakmamız gereken, sorun da bununla bağlantılı; verilen tedbir türlerinde ilk sırada yüzde 47'yle danışmanlık var, 2'nci sırada yüzde 32'yle aileye teslim var, 3'üncü sırada yüzde 10'la eğitim tedbiri var. Burada bürokratlarımız ve teklif sahiplerine sorum şu: Hâlihazırda Çocuk Koruma Kanunu'ndaki mevcut tedbirlerin uygulanmamasının sebeplerini nasıl değerlendirmişler, bununla ilgili nasıl sonuç çıkartmışlar ki şimdi karşımıza bu yeni yönlendirme ve mevcut tedbirlere ekler yaparak bir sorun çözme şeyi getiriyorlar ve bu yeni tedbirlerin uygulanmasının garantisi ne olacak? Burada bu teklifte, bence bu maddede en önemli sorunlardan bir tanesi şu: Şimdi yönlendirme tedbirlerinin, bu var olan maddedeki tedbirlerin olumlu sonuç içermesi için bir risk değerlendirmesi yapılması lazım. Nerede risk değerlendirmesi? Biz bunu görmek istiyoruz. Sosyal hizmet uzmanlarınca gerçekleştirilecek vaka yönetimine ilişkin yönetmeliklere bırakılmış bir durum var ama hâlihazırda biz zaten böyle bir karmaşa olmasının yarattığı sonuçlar yüzünden suça sürüklenen çocukların tedbirlerle aslında rehabilite edilmediği gibi bir sorunla karşı karşıyayız. O yüzden şunlara ilişkin bize daha açıklayıcı bir sunum yapılmasını bekliyoruz teklifi sunan vekillerden. Mesela, tedbir süresince çocuğun gelişimi kim tarafından, hangi aralıklarla değerlendirilecek; uygulamanın amacına ulaşıp ulaşmadığı nasıl belirlenecek; sonuçların çocuk hâkimine nasıl bildirileceği nasıl düzenlenecek? Bakın, bu maddede bunların hiçbiri yok. Sosyal çalışma görevlisinin koordinasyonu, düzenli raporlama, tedbirin belirli aralıklarla yargısal olarak gözden geçirilmesi gerektiğinde değiştirilmesi, kaldırılması; bunlar nasıl olacak? Mesela, bunların hiçbiri yok bu maddelerde. Bir şey daha; bakın, mesela, bizim hâlihazırda var olan çocuk koruma mevzuatımızdaki tedbirlerin bir sonuç getirmemesinin sonuçlarını yaşıyoruz biz, aynı belirsizlik burada da var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Karaca, sözünüzü kesmek istemiyorum da maddede aslında o tedbirlerin nasıl uygulanacağına ilişkin hükümler...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Hayır, yönetmeliklere tümüyle bırakılmış durumda.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hayır, şey de var mesela: "Bu tedbirlerin yerine getirilmesinde 45'inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları uygulanır." deniliyor yani 45'te bu tedbirlerin nasıl uygulanacağı açıklanıyor.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, biz bu konuda sahada bizzat aslında bu koruma tedbirlerinin incelenmesiyle sorumlu olan, sahada uzman olarak çalışan arkadaşlarımızla, çeşitli görevlilerle görüştük ve çok açık bir şey ifade ediyorlar. Şimdi, sıkıntı şu: Çocuğun hangi kuruma, hangi ölçütlerle yönlendirileceği, hangi faaliyetlerde görevlendirilebileceği, tedbirin kim tarafından izleneceğine ilişkin müthiş bir belirsizlik, koordinasyonsuzluk ve iş birliği yani bu konuda sorumlu olan bakanlıkların iş birliği konusunda ciddi bir sorun var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Her bir fıkra da var aslında yani ben doğrudan cevap vermek istemem ama her bir fıkra da kimin sorumlu olduğu da var.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ama bunların büyük bir kısmı, takip kısmı, mesela, yönlendirici tedbirlerin nasıl olacağı, vaka yönetimi, izleme, aile danışmanlığı, çocuğa özgü bireyselleştirmeye ilişkin her şeyi yönetmeliğe bırakmak daha önce uygulamada olması gerektiğini düşündüğümüz yönlendirme tedbirlerinin niye hayata geçmediğini de açıklıyor bence. Şimdi, buna ilişkin "Şöyle olacak, böyle olacak, şudur koordinasyonda merkezileştirmek istediğimiz şey, şu eksikleri tamamlayacağız, bu personeli görevlendireceğiz..." Birlikte çalışmanın dayanaklarının açıklanmasına ihtiyaç duyuyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok... Takdir edersiniz ki bu kadar detayın bu kanunda olması mümkün değil, o yüzden "Yönetmelikle düzenlenecek." deniliyor.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bunlar sadece "detay" olarak değerlendirilemez Sayın Başkan, şu yüzden...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Son bahsettikleriniz detay yani. Kanun zaten aslında detaylı düzenlenmiş bir kanun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ama bunun "detay" olarak değerlendirilmesini çok doğru bulmuyoruz çünkü o zaman şunu tartışmıyoruz: Hâlihazırda var olan, mesela, yönlendirme ve rehabilitasyon konusundaki maddeler niye hayata geçmemiş de bu noktaya gelmişiz? Şimdi, bunlardan, bu açıdan nasıl izlenebileceğine ilişkin bir sonuç çıkaramıyoruz, sonuç çıkarabilir bir belirliliğe ihtiyacımız var, bu ciddi bir belirsizlik.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Karaca, o sorunun cevabını Aile Bakanlığımız...

Aile Bakanlığından, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ HASAN BASRİ ALAGÖZ - Sayın Başkanım, biz mevcut durumda koruyucu ve önleyici tedbirler kapsamında danışmanlık tedbiri, eğitim tedbiri, sağlık tedbiri, bakım

tedbiri ve barınma tedbirlerinin illerde uygulanmasını takip ediyoruz ve önümüzdeki maddelerde görüşeceğimiz tedbir koordinasyon kısmında da bunların merkezî koordinasyonu ve illerdeki koordinasyonu kapsamında da zaten adımlar atıyor olacağız.

Ben istatistikleri kısaca paylaşmak istiyorum. 2025 yılında 97.881 tane tedbir kararı verilmiş, bunların büyük çoğunluğu danışmanlık tedbiri, 43.270 danışmanlık tedbiri, 23.612 eğitim tedbiri, 23.251 sağlık tedbiri, 7.710 bakım tedbiri ve 72 barınma tedbiri verilmiş. Bunların her birinin uygulayıcı kurumları var. Özellikle danışmanlık tedbiri ve bakım tedbiri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız tarafından uygulanmakta, diğer tedbirlerin uygulanması bağlamında da -az önce bahsettiğim gibi- özellikle taşrada il müdürlüklerinin ve ilgili kurumların uygulanması noktasında daha etkin bir koordinasyon mekanizmasına önümüzdeki dönemde ulaşmış olacağız.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, 10'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 10'uncu madde kabul edilmiştir.

11'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 11- 5395 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(4) Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılığı, davranışsal bağımlılık ya da ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalık nedeniyle kendisi veya başkaları açısından ciddi tehlike oluşturduğu değerlendirilen ve herhangi bir suretle Sağlık Bakanlığına veya üniversitelere bağlı yataklı sağlık kurumlarına gelen veya getirilen çocuk hakkında, tedaviye ihtiyaç bulunduğu ilgili uzman tabip tarafından tespit edilmesi hâlinde, acil korunma kararı alınması amacıyla yirmi dört saat içinde rapor düzenlenir. Sağlık kurumu, uzman hekim raporunun düzenlendiği tarihten itibaren en geç yirmi dört saat içinde çocuk hâkimine başvurur. Başvurudan itibaren en geç kırk sekiz saat içinde ilgili dal uzman hekiminin yer aldığı üç uzman hekimden oluşan resmî sağlık kurulu tarafından düzenlenen rapor mahkemeye sunulur.

(5) Hâkim, başvuru ve sağlık kurulu raporunu değerlendirerek talep hakkında en geç kırk sekiz saat içinde karar verir. Çocuğun sağlık kuruluşuna gelmesi veya getirilmesinden hâkim kararının sağlık kuruluşuna tebliğine kadar geçen sürede, çocuğa gerekli görülen tıbbî müdahale ve tedavi uygulanır. Bu süreçte ihtiyaç duyulması hâlinde kolluktan yardım istenebilir. Kolluk, bu kapsamda yapılan talepleri, kanunla kendisine tanınan yetkiler çerçevesinde yerine getirir.

(6) Hâkim, çocuğun üstün yararını gözeterek çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerekli görmesi hâlinde kişisel ilişkinin kurulmasına veya sınırlandırılmasına karar verebilir. Hâkim, sağlık kurulu raporunu dikkate alarak acil korunma kararının kaldırılmasına, devamına veya çocuğun durumuna uygun başka bir koruyucu ve destekleyici tedbire karar verir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 11'inci madde üzerinde 2 adet önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre okutup işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 11'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülcüf Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Nevroz Hanım, buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şimdi, Başkan, hem 10 hem 11'de ortak bir değerlendirmeye gideceğim çünkü Çocuk Koruma Kanunu'nun 5'inci maddesinde yer alan bakım, danışma, eğitim, sağlık tedbirleriyle ilgili bir yandan ciddi veriler sundu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ama burada yer alan yeni tedbirlerin neden ihtiyaç olduğu güncellenmiş veri olarak sunuldu burada mevzuatla ilgili uzman tarafından. Ancak bence mesele öncelikli olarak tedbirlerin artırılması meselesi değil, hâkimin tedbiri verdikten sonra Çocuk Koruma Kanunu'nun 5'inci maddesi kapsamında, eklemeler yapmasak bile bu yaptırımın yani bu tedbirin kendisinin uygulanmasıyla ilgili kurumsal yapının yokluğu meselesidir. Yoksa orada da sağlık tedbiri var, şimdi de var; Çocuk Koruma Kanunu, orada da danışma var, orada da eğitim var, hatta orada denetleme var, tedbir var. Evet, burada bir kolluk zorunluluğunu ekstra getirmişsiniz ama Çocuk Koruma Kanunu'nda zaten bunlar var yani olmayan meseleler değil ama burada sıkıntı nerede? Asıl sorun yani o madde kapsamında ceza ehliyeti meselesi, avukatın olmaması, yaşla ilgili kriz, tam tersine, meseleyi daha daha girift hâle getiriyor. Ancak şöyle bir gerçeklik meselesi var, bu tedbire kim karar verecek? Teknik olarak çocuk hâkimi. Şimdi, bu ülkede yani devletin sorumluluğu kapsamında baktığımızda, buna karar vermesi gereken ilgili çocuk hâkimi ya da işte çocuk ağır ceza ya da ilgili şeye baktığımızda, 159 çocuk mahkemesi olduğu, 25 çocuk ağır ceza mahkemesi bulunduğunu biz biliyoruz. Var olan mesele üzerinden bir hesaplama gittiğimizde aslında 159 hâkim, 25 de ağır ceza mahkemesi -efendim 3'le çarptığımızda ağır ceza olduğu için- 75 hâkimin görev alması gerekir. Yani en az 234 hâkim görevli olmalı ancak bu alt sınır hesabıyla yaptığımız profesyonel, o konuda uzman, bilgili, çocuğu bilen, çocuğu değerlendirecek. Mesela bu tedbirlerin hangisine karar vermesi gereken... Çünkü aynı zamanda o hâkim o bilgiye sahip olmalı, o durumu değerlendirebilmeli, çocukla ilgili bir değerlendirme yapabilmesi sürecinde olmalı. Var olan çocuk mahkemelerinin kaç tane, kaç vekaleten, kaç görevlendirme? Bununla ilgili teknik meseleyi bilmiyoruz ama SSÇ Komisyonunda Adalet Bakanlığının Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire Başkanı Meral Gökkaya bir rakam vermişti, demişti ki: "Çocuk mahkemesi sayımız aslında 85; 46 il merkezimizde var, 16 tane çocuk ağır ceza mahkemesi var. Bunların olmadığı yerde de çocuk yargılamalarının daha özenli yapılması için asliye ceza ya da ağır ceza mahkemelerinin HSK kararıyla 2021 itibarıyla özellikle, çocuk mahkemelerinde çocuk sıfatıyla yargılama yaptığında karar verir." Şimdi, burada buna karar vermesi gereken yeteri kadar çocuk hâkimimiz yok. Bu uzmanlık gerektirecek meselede bununla ilgili bir değerlendirme yok. Çocuk savcısı hakeza aynı, sorunlarımız yine var. Birçok yerde çocuk bürosu meselesi yok. Bunu takip edebilecek bir husus yok. Bu karar alınırken bu tedbirler,

ek tedbirler verilirken bunu yerine getirebilecek, işte Aile ve Sosyal Hizmetler, Millî Eğitim, işte Sosyal Hizmet bir eşgüdüm, organizasyon -45'e atf yaptınız, 45'te var ama yeterince uzman meselesi yok- çocuk adaleti geliştirebilecek.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Nevroz Hanım, işin esasıyla ilgili konuşmuyorsunuz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, bu tam da esası, var olan tedbirleri uygulasanız buna gerek yok.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Vallaha, 11'inci maddedeyiz, yirmi saattir konuşuyorsunuz. Her madde de üç saat konuşuyorsunuz.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Burada eleştirecek bir şey bulamadınız diye, geldiniz başka bir şeyden bahsettiniz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, ben gayet bir şeyler buldum. Var olan çocuk koruma tedbirlerini uyguluyor musunuz da çocuklar için daha ağır olabilecek bir tedbir getirme kararı veriyorsunuz?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - 11'inci maddedeyiz, yirmi saattir konuşuyorsunuz. Herkes sırayla konuşuyor, böyle bir alışkanlık olmaz. Hukukilik, yerindelik hiçbir şey yok.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Değerli milletvekilleri, hatibi dinleyelim, milletvekilimizi dinleyelim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Hepsi de var, olur mu, nasıl yok? Dinleyeceksiniz, olur mu?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Aslan, buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tabii ki şimdi siz buna karar verirken bunu kim uygulayacak? Hâkim. Çocuk hâkimi var mı, yok mu, bunu sormayacak mıyız?

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Ya, zaten hâkim karar verecek, hâkim yoksa verilmeyecek karar.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tamam, bunu sormayacak mıyız? Ağır ceza hâkimi, yetişkinler için çalışan bir hâkim, çocuk için aynı hassasiyete, aynı bilgiye erişebilir mi? O zaman niye uzmanlaşma var? O zaman niye ihtisas mahkemesi kuruyoruz? Oradan bir fayda görüyoruz ki buna ihtiyaç duyuyoruz. Tabii ki bunları konuşacağız, yasa yapmak sadece buraya gelip el indir kaldır meselesi değil, bunlar da birbirinin içinde.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Ya, aynı şeyleri bir siz, bir başkası konuşmasın diye söylüyoruz, aynı şeyleri konuşuyorsunuz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Tabii ki konuşacağız ya, neyi konuşacağımızı sizinle mi tartışacağız?

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Biz de burada dinleyiciyiz, tabii bizimle tartışacaksınız, kiminle tartışacaksınız?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Değil ya! Bize göre bu mesele doğrudan ilgili bir mesele, var olan sistemi bile çözememişken, var olan tedbirleri bile uygulamıyorken çocukların özel hayatına, çocukların üç yüz saate kadar zorunlu mekanizmaya, kolluk kuvveti yardımıyla yapılabilecek zorunlu mekanizmalar getirip sonra da bu meselede "Çocuk hâkimi zaten karar veriyor..." Yok, çocuk hâkimi yok, çocuk ihtisas mahkemesi yok. "Bu, kanuniliktir." Nere kanunilik, öngörülebilirlik? Bunlar tabii ki birbirini etkileyecek meselelerin ta kendisi. Hukuki güvence tabii ki olacak. Hâkim karar verdiğinde özellikle bu sağlık tedbiri meselesinde kaç güne kadar durduğunda çocuğa bir katılım hakkı tanınmıyor, herhangi bir süreç tanınmıyor, hâkim kendisi karar verebiliyor. Avukat OCAS'tan atama sistematik olarak... Bir şey olduğunda bir OCAS ataması yapılıyor; bu da söz konusu değil.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Komisyon üyesi...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Böyle olmaz ama ya...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Aslan, toparlayalım. Sayın Öztürk diyor ya "Toparlayalım, toparlayalım..."

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkanım, böyle değil ama olmaz, hayır, olacak bir şey değil yani biz burada konuşacağız. Böyle inatlaşacak, müdahale edebilecek bir mesele değil, eften püften şeyler konuşmuyoruz yani.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın milletvekilleri, önemli bir yasa tartışıyoruz.

Devam edelim.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkan, önemliyse o zaman bu kadar müdahale edilmesin.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama tekrara düşmeden devam edelim.

Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yok, tekrara düşmüyorum, gayet de ifade ediyorum meselemi; bu mesele de değil.

Çocuk Koruma Kanunu 28'inde tercihen yapılan bir sistematik...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Başkanım, her bir maddede en az üç saat konuşuyoruz yani.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Önemli bir yasa.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Gerçekten böyle olmaz ya.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Sayın Aslan, devam edin.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Konuşulması gereken bir madde.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Konuşmayın demiyoruz ama bir süreç içerisinde...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Vekilim, çocuk mahkemesi yoksa aile mahkemesi görüyor, orada bir bilgi eksikliği var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Arkadaşlar, arkadaşlar...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Önemsiyorsanız...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Burada insani çalışma koşulları yok.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Aslan, buyurun, devam edin.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bence de sonlanmalı ya.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Gün sonlansın, bitirelim o zaman.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Sayın Aslan, buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkanım, bu kavga varken...

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Geçen gün de sonlandırdık, saat dokuzda bitirecektik sözde.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ya, bir dakika...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama on birden sonra çalışmak gerçekten insan haklarına aykırı.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Ya, Başkanım, olur mu, saat dokuzda bitirecektik burayı.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Oğuzhan Bey, tamam.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O ayrı bir şey.

OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Ayrı bir şey olur mu?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Oğuzhan Bey, tamam ya...

Evet, toparlayın.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu uzman ve ihtisaslaşma sadece hâkim savcılar için değil, 11'inci madde de gerekirse kolluk müdahalesi olarak ifade edilmiş.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Çalışma koşullarının bu şekilde olması gerçekten insan haklarına aykırı.

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Sanki zorla tutuyoruz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Efendim?

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Sizi zorla tutmuyoruz burada.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Valla beni çocuk adalet sistemi ya da sorumluluğu zorla tutuyor, kusura bakmayın.

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - "Dokuzdan sonra çalışılmaz." diyorsunuz, kimseyi zorla tutmuyoruz burada, biz sabaha kadar buradayız..

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Böyle bir yaklaşım olmaz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Arkadaşlar, Sayın Suiçmez, bırakalım da hatip konuşsun.

Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şimdi, hâkim ve savcılarla kurduğumuz tablo çocuk kolluk meselesinde de farklı değil. Orada kolluğun müdahalesini gerekli görüyoruz. Peki, bu çocuk kolluğu bu ülkede yeterince var mı? Yok. Emniyet Genel Müdürlüğü merkez ve taşra çocuk birimlerinde 12 Emniyet müdürü, 25 Emniyet amiri, 255 komiser, 3.400 polis memuru ve sadece 126 sosyal çalışmacı olduğunu varsayıyoruz. Şimdi, çocuk kolluk yapmayacaksa asayiş gidecek, güvenlik gidecek hatta bazı durumlarda TEM gidecek. Şimdi, bu kolluğun çocukla kuracağı ilişkiyle biz yaptırımdan aldığımız faydayı mı öngöreceğiz yoksa çocuk üzerinden bir güvenlik, asayiş, korku ve itaat sistemi üzerinden aslında çocuğu yeni bir travmanın içerisine mi alacağız? O nedenle kolluk zoruyla yaptırılması meselesini kesinlikle hem var olan yetersizlik boyutuyla hem de çocuktan tedbirle beraber istenen yararı göstermediği açısından bununla beraber karşıyız.

Yine, sosyal çalışmacı 126 yani kollukla söylüyoruz. Kim olacak? İşte, Emniyetin kolluğu gelecek ama orada bu meseleyle ilgilenebilecek 126 kişi olduğunu biz söylüyoruz. Mesele sadece kadro eksikliği değil, mesele çocuklara ilişkin yaklaşım biçimi. Çocuk adalet sistemi uzmanlaştırma gerektirir, ihtisaslaşma gerektirir, doğru değerlendirme gerektirir, var olan yapısal krizler çözülmeden oldubittiye getirerek çocuğu korumasız bir alana hapsedemeyelim.

Hem 10, hem 11'inci madde için şerhimizi tekrarlıyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum Sayın Aslan.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 11'inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "davranışsal bağımlılık," ibaresinin madde metninden çıkarılmasını, aynı fıkra da yer alan "rapor düzenlenir." ibaresinden sonra gelmek üzere "Bu süreçte durumdan çocuğun velisi, vasisi veya kanuni temsilcisi ile ilgili baro başkanlığı derhâl haberdar edilir. Baro tarafından çocuk için derhâl bir müdafî görevlendirilir." ibaresinin eklenmesini, beşinci fıkrasında yer alan "gerekli görülen" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve gecikmesinde sakınca bulunan acil" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederim.

İdris Şahin
Ankara

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Anayasa'nın 19'uncu maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, çocukların korunma ihtiyacı ve tedavi süreçlerinde de en yüksek hassasiyetle korunmalıdır. Bu kapsamda taslak metindeki "davranışsal bağımlılık" ibaresi tıbbi ve hukuki açıdan sınırları son derece belirsiz, yoruma açık ve geniş bir kavramdır. Dijital oyun, internet kullanımı veya sosyal medya gibi davranışsal unsurların çocukların hürriyetinin kısıtlanmasına -sağlık kurumuna yatırılmasına- yasal zemin teşkil etmesi hak ihlallerine ve keyfî uygulamalara yol açabilecek niteliktedir. Bu nedenle, hürriyeti kısıtlayıcı bir tedbire dayanak oluşturmayacak bu ibarenin madde metninden çıkarılması gerekmektedir. Bununla birlikte, çocuğun hak arama özgürlüğünün ve adil yargılanma hakkının güvence altına alınması amacıyla çocuğun kuruma ulaştığı andan itibaren velisine, vasisine ve ilgili baroya bilgi verilmesi, baro tarafından derhâl zorunlu bir müdafî -avukat- görevlendirilmesi usulü getirilmelidir. Böylece yargısal süreç başlamadan önce çocuğun hukuki temsiline imkân sağlanacaktır. Son olarak hâkim kararı kesinleşene kadar geçecek belirsiz süreçte çocuğa uygulanacak tıbbi müdahalenin çerçevesi netleştirilerek suistimalleri önlemek adına bu müdahale sadece "gecikmesinde sakınca bulunan acil tıbbi müdahale ve tedaviler"le sınırlandırılmıştır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

11'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 11'inci madde kabul edilmiştir.

12'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 12-5395 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Suça sürüklenen" ibaresi "Adli süreçteki" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(4) Çocuk hakkında kamu davası açılması halinde durum, gerekli idari tedbirlerin alınması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı il veya ilçe müdürlüklerine bildirilir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, 12'nci madde üzerinde 2 adet önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre okutup işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 12'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülfü Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gerekçe...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkanım, öncelikle biz bu bildirim usulünün, sadece kamu davası açılma sürecinde değil aslında çocuğun suça temas kurduğu ya da adli süreçle temas kurduğu ilk andan itibaren yapılması gerektiğini düşünüyoruz çünkü kamu davası açılması aşamasına gelene kadarki süreçlerde yargılama uzayabiliyor, başka meseleler oluşabiliyor. Orada buradan sağlanan faydayla ilgili ki varsa bir faydası, amacı bunun ilk andan itibaren olması çocuğu daha da açıktan koruyacak bir mekanizma olur.

Yine, iki gündür, daha doğrusu geçen haftadan beri konuşuyoruz, çocuklarla ilgili meselede bir değer, bir ast, bir üst, bir üstünlük ilişkisi kurmadan bizlerin DEM PARTİ olarak 2017'de, 2018'de, 2020'de yine bu tartışmaların yaşandığı onuncu yargı paketinden sonra sunmuş olduğu bir teklif vardı, çocuk bakanlığının kurulması teklifi. Bu, şu an burada Aile ve Sosyal Politikalar, işte, Milli Eğitim... Hatta bizim sunduğumuz önergede var olan bu bildirimle koordinasyonun çok daha fazla olması gerektiğini düşünüyoruz çünkü şu an burada çocukları suça adli sürece girmiş yani şüpheli olması ya da suç işlemesi üzerinden değerlendiriyoruz. Ancak bizim çocuğa bakış açımız yönüyle fiziksel, zihinsel, duygusal gelişimlerine etki edebilecek, bölgesel farklılıkları ortadan kaldıracak öğretmen, eğitim eksikliğinden tutalım çocukların hem dününü hem bugününü hem de gelecekteki sosyal ve ekonomik hayatlarını doğrudan etkileyebilecek bütünsel bir yaklaşım biçimi olması ve çocuk bakanlığının ancak bunun altından kalkabileceği... Çünkü "çocuk evlilikleri" adı altında cinsel istismar meselesinin meşrulaştırılması... Çocuk işçiliği sadece MESEM uygulaması üzerinden değil, bugün bu ülkede "çocuk işçiliği" diye bir gerçeklik meselesi var. Yine, aile içi ya da aile dışı fark etmeksizin fiziksel, cinsel istismar vakalarındaki artan yaygınlık, sağlık hizmetlerine erişim konusunda çocukların yaşamış oldukları zorluklar, mülteci çocukların ya da mülteci göçmen kimliği belirsiz çocukların sadece suç işleme babında değil bir bütünen hakları, eğitim ve sağlık hizmetleri... Biraz önce çocuk adalet sisteminin o yapısal kök nedenleri ve çözüm önerileri üzerinde birçok maddede nasıl olması gerektiği üzerinden söz alıp ifade ettik. Biz bunu "kanunla ihtilaflı çocuk" olarak tarifliyoruz. Kanunla ihtilaflı, hatta düşmüş değil, düşürülmüş çocuğun cezaevlerindeki, infaz süreçlerindeki rehabilitasyonda yaşamış olduğu giderek artan yetersiz ve uygunsuz koşullara karşın çocukların sağlıklı barınma, beslenme ve gelişim olanaklarını da kapsayabilecek, diğer tüm bakanlıklarla koordinasyonu sağlayabilecek, sadece Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bir alt kademesi boyutuyla ele alınma değil çocukların özne olarak katılımcılığını esas alabilecek, onlar için daha güçlü ve kapsayıcı politikalar barındırabilecek bir çocuk bakanlığı kurulmasının gerekliliğine biz ihtiyaç duyuyoruz ve 2017, 2018 ve -dediğim gibi- daha önce de defalarca ifade ettiğimiz meseleler. Bu aynı zamanda aslında Çocuk Koruma Kanunu'nu da tamamlayacak ve Çocuk Koruma Kanunu'ndaki o eş güdüm krizini de çözecek, hangi bakanlık nerede devreye girecek, ne yapacak sorununu da çözecek. Yine, Çocuk Hakları Sözleşmesi, uluslararası var olan, onaylanmış sözleşmelerle de doğrudan bağlantılı bir şekilde sürececek bir mesele. Biz burada bildirim ve eş güdüm meselesinde tekrar hatırlatmak istiyoruz ki DEM PARTİ olarak bizler çocuklara bütünlüklü bir bakış açısını, çocuk adalet sistemine sadece ceza sistemi üzerinden değil koruma ve geliştirme meselesi üzerinden çocuk bakanlığı önerimizi tekrarlıyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Ama teklifiniz için teşekkür ediyoruz yani çocuk bakanlığı teklifi için teşekkürler.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Yıllardır sunuyoruz Başkan.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, diğer önergeyi okutuyorum...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Başkanım, söz talebim vardı benim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama önergeniz mi var? Yok. Önergeleri bitirelim, söz vereceğim size.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tamam.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, buyurun.

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 12'nci maddesiyle 5395 sayılı Kanun'un 15'inci maddesine eklenmesi öngörülen (4)'üncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"(4) Çocuk hakkında kamu davası açılması halinde durum, gerekli idari tedbirlerin alınması amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı il veya ilçe müdürlüklerine bildirilir. Bu bakanlıklar idari tedbirler ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları müştereken hazırlayacakları yönetmelikle düzenler."

Hakan Şeref Olgun
Afyonkarahisar

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Olgun, gerekçeyi siz mi açıklayacaksınız?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Ben kısaca açıklayacağım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Kanun teklifinin mevcut hâlinde suça sürüklenen çocuk hakkında kamu davası açılması durumunda idari tedbirler alınması amacıyla yalnızca Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığına bildirilmesi öngörülmektedir. Sunduğumuz değişiklik önergesiyle, çocukların korunmasının yalnızca adli veya eğitsel süreçlerle sınırlı kalamayacağı gerekçesiyle psikolojik, psikiyatrik rehabilitasyon süreçleri için Sağlık Bakanlığının, sosyal gelişim ve o suçtan uzaklaştırma amacı doğrultusunda ise Gençlik ve Spor Bakanlığının sürece kurumsal olarak dâhil edilmesi teklif edilmiştir. Ayrıca, bildirim yapılmasıyla yetinilmeyip bu 4 Bakanlığın müştereken hazırlayacakları bir yönetmelikle kurumlar arası koordinasyonun görev ve sorumluluklarının net ve bağlayıcı olarak düzenlenmesi önerilmiştir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bir soru sorabilir miyim bununla ilgili?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyle ilgili mi?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Hem önergeyle ilgili hem de maddeyle ilgili.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Sayın Başkan, şimdi, bizim mevzuatımızda suça sürüklenen çocuk hakkında adli işlemlere başlanmasıyla birlikte işte bu sosyal hizmet birimine bilgi verilmesini sağlayan bir mekanizma zaten var ama şöyle bir şeyimiz yok bizim: Mesela bu mevzuattaki çocuk hakkında hizmet birimine bilgi verilmesini sağlayan mekanizma bildirim görevi, uygulamada mesela ne ölçüde yerine getiriliyor, bununla ilgili bir veri var mı ellerinde; ben bunu merak ediyorum. Mesela kaç çocuk hakkında bildirim yapılmış? Bu bildirimlerin ne kadarı sosyal incelemeden ihtiyaç değerlendirmesiyle sonuçlanmış? Mesela ne uygulanmış bu çocuklarla ilgili tedbir olarak? Bunu bilmeye ihtiyaç duyuyoruz çünkü ek olarak, ayrıca kamu davası açıldığında bir bildirim yapılması ihtiyacını böylece daha iyi tartabileceğiz.

İkinci bir sorum şu: Şimdi, mesela Millî Eğitim Bakanlığına da yeni bir bildirim yapılması bu maddeyle öngörülüyor. Mesela bunun hangi somut ihtiyacı karşılayacağına ilişkin ne düşündü teklif sahipleri, bunu bir öğrenmek istiyoruz. Mesela bildirim üzerine nasıl bir işlem yapılacak yani bu bildirim sonrasında ne olacak; buna ilişkin bir bilgiye sahip olamaya ihtiyacımız var. Mesela kim ulaşabilecek bu bilgilere? BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam...

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Bunlar önemli. Mesela verilerin saklanma süresi, gizliliğinin nasıl sağlanacağına ilişkin birtakım soru işaretlerimiz var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, gayet güzel sorular.

İlk soruyu Aile Bakanlığımız cevaplayabilirse, ikinci soruyu da teklif sahipleri cevaplandırabilir.

Evet, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ HASAN BASRİ ALAGÖZ - Sayın Başkanım, mevcut durumda Çocuk Koruma Kanunu'nun 31'inci maddesinde kolluk birimlerinin Aile Bakanlığımızla çocuklarla ilgili işlemleri paylaşmasına ilişkin bir hüküm bulunuyor. Şu an, İçişleri Bakanlığımızla beraber bu sistemin "web" servis üzerinden oluşturulmasına yönelik teknik çalışmalarımıza devam ediyoruz. Müdahale planında aynı zamanda eş zamanlı olarak çalışmaya devam ediyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Veri var mı?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Veri var mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ HASAN BASRİ ALAGÖZ - İçişleri Bakanlığımızın elinde bunların hepsinin verisi var, bize akışı noktasında şu an teknik çalışmaları sürdürüyoruz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - O zaman neden soru önergelerimize o veriler ve cevaplar gelmiyor, onu da merak ediyorum; neden göndermiyorsunuz?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Millî Eğitimle ilgili soruya da teklif sahiplerimiz cevap verirse... (4)'üncü fıkradaki "Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı il veya ilçe müdürlüklerine bildirilir." deniliyor, Millî Eğitim Bakanlığının oradaki görevi ne?

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Ben cevap verebilir miyim Başkanım...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Verebilirsiniz, buyurun.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - İzniniz olursa ben cevap vermeyi arzu ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tabii, tabii, buyurun.

Sayın Usta, buyurun.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Burada Millî Eğitim Bakanlığının bildirilmesiyle ilgili çalışmadaki muradımız, kamu davası açılmış çocuk hakkında okulun da bilgi sahibi olması, okuldaki rehberlik hocaları tarafından çocuğun da takip edilmesi, çocuğun okuldaki uygunsuz ve uyumsuz

davranışlarıyla birlikte ailenin de haberdar edilmesi, takip edilmesi; okulun çocukla ilgili durum hakkındaki bu bilgi sonrasında çocuğun davranışları açısından, eğitime devam edip etmediği açısından özellikle takip edilmesi maksadıyla bildirilmesinin ihtiyaç olması üzerine -sahada tespitler üzerine- böyle bir maddeyi eklemeyi uygun gördük. Temel maksat, çocuğun eğitimdeki başarısının da devamlılığının da yine takip edilmesi ve okuldaki uyum süreçlerinin takip edilmesi çünkü yaşanan olaylarda hep şunu gördük: Bu çocuklar aslında eğer bilinmiyorsa, hakkında kamu davası açıldığı bilinmiyorsa sadece bir davranış bozukluğu olarak görülerek belki gerekli tedbirlerin alınması noktasında geç kalınabiliyor ama hakkında bir kamu davası açılmış yani bir suça bulaşmış, adli süreçli bir çocuk olarak bildirilmiş olması çocuğun daha dikkatli, daha özenli takibine imkân verecektir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz Sayın Usta.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Burada mesela rehberlik öğretmeninin raporları...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Şimdi, bir dakika Sayın Karaca... Sayın Karaca, böyle bir üslup yoktu, siz de başladınız.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Pardon.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama soru sordunuz, cevabı verildi yani yeterli görmesiniz bile cevabı verildi.

Sayın Suiçmez, siz söz istemiştiniz.

Buyurun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, aslında çocuk koruma mevzuatında suça sürüklenen çocuk hakkında adli işlemlere başlanmasıyla birlikte sosyal hizmet birimine bilgi verilmesini sağlayan bir mekanizma var, az önce de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yetkilisi bunu açıkça belirtti. Çocuk Koruma Kanunu madde 31/(2) ve Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik madde 16/(3) bunu ifade ediyor. Şimdi, aslında bütün mesele bu bildirimlerin yapılıp yapılmamasında, biz sistem içerisinde çok iyi biliyoruz ki soruşturma aşamasında savcılık bu bildirimleri zaten yapmıyor, bildirimlerin yapılmamasının sonucunu da biz görüyoruz. Yani burada esasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına baştan itibaren kolluk güçleri, savcılık aşamasında, soruşturma aşamasında savcılık makamı bildirmek durumunda ama bildirmiyor. Bütün mesele yasaya bunları koymak değil, bunların nasıl uygulanacağını sağlamak. Şimdi, ben de merak ediyorum, mesela Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, hangi sayıda yetkili kişiyle, elemanla bunları takip edecek, denetleyecek? Yani bir ülkede suça sürüklenen çocuk 30 kere bir suç işliyor, 29 kere de bu devletin kurum kuruluşları neredeydi diye sormuyoruz. Bunu bugüne kadar gerçekleştirebilmiş değiliz. Şimdi, baktığımız zaman, kolluk biriminin yükümlülüğünü düzenli bir biçimde yerine getirmesini sağlayacak kayıt, izleme ve denetim mekanizması kurulmadan, bildirim sonrasında yapılan sosyal inceleme, yönlendirme ve alınan tedbirler takip edilmeden, bunun üstüne, bir de Millî Eğitim Bakanlığına çocuğun lekelenmeme hakkı dikkate alınmaksızın yapılan bildirimlerin nasıl takip edileceğini ben açıkça merak ediyorum. Kim takip edecek bunları? Adli makamlar takip etmiyorlar, bakanlıkların elemanları bence yetersiz, yeterli ise iki bakanlık da söylesin nasıl takip edecekler bunları? Yani uygulamada önemli bir sonuç doğurmayacak şekilde yer almış bir madde. O nedenle, çocuğun eğitim ve sosyal hizmet desteğine duyduğu ihtiyaç, kamu davasının açılmasına bağlanan otomatik bir bildirimle değil bireysel koşulları esas alan bir değerlendirmeye belirlenmelidir diyor, bu nedenle bu maddenin tekliften çıkarılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Adalet Bakanlığı bu konuda bir açıklama yaparsa iyi olur cumhuriyet savcılıklarımızla ilgili.

Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, 15'inci madde, soruşturma evresinde çocuklar hakkında nelerin yapılacağını düzenliyor, adli süreçteki çocuklara hangi usul ve işlemlerinin uygulanacağını belirtiyor. Yeni eklenmesi öngörülen dördüncü fıkrayla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bildirim sebebi kamu davasının, orada çocuğun barınma, danışmanlık ya da diğer tedbirler bakımından bir ihtiyacı olup olmadığının değerlendirilmesi, gerekli 5 veya 5/A maddesindeki tedbirlere ihtiyaç varsa çocuk hâkiminden karar alınmasını sağlamak amacıyla Aile Bakanlığına bildiriyor. Millî Eğitim Bakanlığı bakımından ise okuluna dava açıldıktan sonra bildiriliyor ki oradaki okulda rehber öğretmenlerin çocuğu takip etmesi ve çocuk hakkında alınması gereken tedbirleri eğitimsel ya da diğer okuldaki arkadaşlarıyla ve ailesiyle olan ilişkilerinde çocuk hakkında rapor düzenlenmesi ve çocuğun okul hayatının düzene konulması bakımından ihtiyaç olan bir tedbirdir. Dolayısıyla, bu niye soruşturma evresinde alınmadı? Çocuk herhangi bir şikâyet vesilesiyle soruşturmaya başlandığı takdirde belki takipsizlikle sonuçlanacak, belki kimsenin bilmesi gerekmeyen bir hâl olacak, çocuğa arkadaşları tarafından ya da başkaları tarafından bir iftira atılmış olabilir, bunun hemen okul tarafından, Aile Bakanlığı tarafından çocuğun afişe olması, deşifre olması istenmediği için, kamu davası açıldığı takdirde bunun bildirilmesi önerildi.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Beraat olursa ne olacak?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Kamu davası açılmasında belli bir şüphe eşliği var Başkanım. O nedenle beraat ihtimali var.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gayet açıklayıcıydı, teşekkür ediyoruz.

12'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 12'nci madde kabul edilmiştir.

13'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 13- 5395 sayılı Kanunun 23 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(2) Adli süreçteki çocuklar hakkında yapılan yargılama sonunda hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi halinde bu Kanunun 5/A maddesinde düzenlenen yönlendirme tedbirlerinden uygun görülen biri veya birkaçı da denetimli serbestlik tedbiri olarak uygulanır. Bu fıkra uyarınca hükmedilecek yükümlülükler 5/A maddesinde belirtilen kurumlar tarafından yerine getirilir.

(3) Adli süreçteki çocuklar hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için suçun konusunu oluşturan malın değerinin az olması halinde zararın giderilmesi şartı aranmayabilir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde 2 adet önerge vardır, önergeleri aykırılık sırasına göre okutacağım ve işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 13'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülfü Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Başkan, öncelikle bir soruyla başlayayım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - İyi olur.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - HAGB meselesi çok pozitif bir şey gibi ama yargılamalarda bile hep müvekkilin anlamadığı "Ediyor musun, etmiyor musun?" diye geçtiirdiğimiz bir mesele ve denetim süreci yetişkinler için o kadar çok yakın takipli ve denetimli olmuyor. Çocuklar için mevcut durumda zaten denetimli serbestlik HAGB olduğunda üç yıl olarak zaten uygulanıyor. Mevcut durumda ne gibi denetimler vardı da yeterli bulunmadı da bugün bu yönlendirme tedbirlerine atıf yapılarak bir güvenlik tedbiri gibi denetime dâhil ediliyor? Açıkçası bu ihtiyacı öncelikle bir anlamak iyi olur.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Genel Müdürüm, bu konuda...

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sayın Başkanım, HAGB bakımından -Sayın Başkanım da ifade etti- farklılık, yetişkinlerde Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231'inci maddesinde HAGB düzenlenmiştir. Uygulama koşulları bakımından bire bir aynısıdır HAGB'nin şartları, neticeten verilen iki yıl hapis cezalarında HAGB uygulanabilir, bunun belli koşulları var; zarar varsa, zararın giderilmiş olması, daha önce kasıtlı bir suç işlememesi gibi bir tedbir var. 231'inci maddede, HAGB verildiğinde hâkim tarafından takdiren uygulanabilecek yükümlülükler var. Bunlar "Bir meslek veya sanat sahibi olmaması hâlinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine, bir meslek veya sanat sahibi olması hâlinde bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek ve sanatını icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka bir yükümlülüğün yerine getirilmesine" diye 231'inci maddede yükümlülükler var. Aynen atıf yapıldığı için çocuklar bakımından da bu geçerli, çocuklar için de bu yükümlülük geçerli. Çocuklar bakımından tek fark denetim süresi yetişkinler bakımından beş yıldır, beş yıl içinde suç işlemediği takdirde düşme kararı verilir; bu, çocuklar bakımından üç yıldır denetim süresi, üç yıl sonra düşme kararı verilir. Burada getirilmek istenen husus, çocuklara yeni 5/A maddesinde getirilen yönlendirme tedbirinin 231'inci maddedeki yükümlülüklerle ilave olarak, yeni bir yükümlülük olarak çocuğun topluma kazandırılması, eğitiminin sağlanması, dijital platformlarda takibi, çevre bilincinin oluşması gibi tedbirlerin çocuklara HAGB verildi, tekrar ilave bir tedbir uygulanmasını sağlamak amacıyla bu madde düzenlenmiştir Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şöyle Başkanım: Şimdi, hem birden fazla tedbire hükmedebiliyor, örnek veriyorum, aynı anda hem çevreye gönderebiliyor hem dijital takip yapabiliyor; bu belirsizlik çocuk için çok ağır bir sorumluluk. İkincisi, yetişkinler için denetimli serbestlikte bu kadar yakın takip, bu kadar ayrıntılı bir değerlendirme yokken çocuk açısından bu kadar ağır sonuçları barındıracak, özel hayattan çalışmaya kadar -yani 10'uncu maddeyle ilgili şerhlerimizi tekraren söylüyorum- bu kadar risk barındıran bir meselenin çocuklar açısından yapılabilirliğinin kabulü bizim açımızdan ağır. Yani HAGB'nin yaratacağı koşullar bakımından ölçülü değil, ağır bir mesele kendi içerisinde. Yine, HAGB'nin çocuk bakımından anlatılması, özellikle eğer bu tedbirler olacaksa çocuğun sadece HAGB'yi kabul etmesi de yetmeyecek. Bu denetim bir güvenlik tedbiriysen başka maddede, burada bir denetimli serbestliğin tedbirine dönüştürülmüş olacak ve burada o güvenlik tedbiri gibi bir zorunluluk addetmek ya da bunun üzerinden değerlendirmek de mümkün olmayacak. O nedenle, bu sosyal inceleme meselesi, bireyselleştirme meselesi çocuğun aleyhine sonuç doğurmayacağı gibi bir sürü, bir sürü itirazlarımız var. Biz oluşturduğu sonuç açısından, HAGB'nin kendisi bakımından ağır sonuçlar yaratacağını, yetişkinler için kurulamayacak bir mekanizmanın çocuk açısından ağır sonuçları olacağını düşünüyoruz. Hani çocuklara özgü, çocuk odaklı, yeni bir HAGB modeli, yeni bir mekanizma bunlar dışında yaratılabilir mi? Olabilir ama bu şekilde tedbir artı HAGB ölçülü değil, ağır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

İkinci önergeyi de okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin çerçeve 13'üncü maddesiyle 5395 sayılı Kanun'un 23'üncü maddesine eklenmesi öngörülen (3)'üncü fıkranın aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"(3) Suçun işlenmesi nedeniyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın az olması halinde adli süreçteki çocuklar hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için zararın giderilmesi şartı aranmayabilir."

Emine Yavuz Gözgeç
Bursa

Orhan Kırçalı
Samsun

Şengül Karslı
İstanbul

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Önergeyle uygulamada karşılaşılabilecek sorunların önüne geçilmesi amacıyla, suçun işlenmesi nedeniyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın az olması hâlinde çocuklar hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için zararın giderilmesi şartının aranmayabileceği düzenlenmektedir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Sayın Coşar, buyurun.

ALİYE COŞAR (Antalya) - Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuklara yönlendirme tedbirlerinin uygulanması malın değerinin az olması hâlinde zararının giderilmesi koşulunun aranmayabilmesi... Burada "malın değerinin az olması" kavramının parasal veya nesnel bir ölçütü bulunmamaktadır. Dolayısıyla muğlak ve belirsiz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama az önce önergede oylattık ya, onu düzelttik.

ALİYE COŞAR (Antalya) - Ha, düzelttiniz mi? Tamam.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Az önce kabul ettiğimiz önergede bunu yaptık.

Teşekkür ediyorum.

13'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 13'üncü madde kabul edilmiştir.

14'üncü maddeyi okutuyorum.

MADDE 14- 5395 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(3) Onbeş yaşını doldurmamış çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılması zorunludur. Cumhuriyet savcısı, mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından onbeş yaşını doldurmuş çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi iddianamede veya kararda gösterilir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, madde üzerinde 4 adet önerge vardır. Önergeleri aykırılık sırasına göre okutup işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum.

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan
Şırnak

Zülküf Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Beritan Hanım, buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ya, şimdi uzun uzun SİR'in ne olduğunu zaten konuştuk. SİR'in çocukları, suça sürüklendiği mekanizmaları düzeltmede... Hepsini konuştuk fakat bugün bu maddede konuşmayı tekrar etmek istiyoruz çünkü...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, lütfen tekrar etmeyin yani hepsini konuştuk diyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Eğer konuşmuş olsaydık, eğer anlaşmış olsaydık o zaman bu madde bu şekilde...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Anlaşamadık ama tekrara gerek yok.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yok ama anlaşamadığımız için biz tarihsel görevimize tekrar devam etmek yani yapmak zorundayız çünkü bu madde eğer bu kadar konuşmaya rağmen, çocuğun üstün yararını bu kadar etkileyecek bir madde olduğunun altını çizmemize rağmen, evrensel hukuk ilkeleriyle, Çocuk Hakları Sözleşmesi'yle olan bağını kurmamıza rağmen hâlâ daha bu şekilde karşımıza geliyorsa demek ki burada bir ısrara ihtiyaç var ve biz de o ısrarda bulunmakta ısrarcıyız, ısrarda ısrarcıyız.

Şimdi, Başkan, SİR raporu bir çocuğun gelişim özellikleri ile takvim yaşını birbirinden ayırt etmek için kullanılan en önemli yöntemlerden biridir. Çocuk çalışan herkes bilir ki zaman zaman takvim yaşı ve çocuğun bilişsel ve sosyal gelişimi birbirini karşılamayabilir yani bir çocuk 18 yaşındayken 18 yaşındaki bir çocuk özelliği göstermeyebilir, 15 yaşını doldurmuş bir çocukken 15 yaşındaki çocuk özelliklerini göstermeyebilir bilişsel ve sosyal olarak ve takvim yaşı ile bilişsel ve sosyal gelişim yaşı arasındaki tutarsızlığı ifade etmesi açısından en bilimsel yöntem, çocuk için en uygun yöntem SİR'dir fakat SİR'in bugün mevcut durumu dahi eleştiri konusudur çünkü neden? SİR yazacak sosyal hizmet uzmanlarının yetersizliği, SİR'in şu anda sadece teknik bir kâğıt parçasına dönüşmüş olması, nitelik açısından yaşadığı sorunlar, sosyal hizmet uzmanlarının angarya işlerle, kâğıt işleriyle asıl yapması gereken işi yapamamaları, sosyal hizmet uzmanlarının SİR yazarken araç bulamamaları gibi, teknik problemler gibi pek çok şeyi konuşmamız gerekirken ne yazık ki bütün bunların ötesinde SİR'i kısıtlayan ve 15 yaşa indirgeyen bir akılla karşı karşıyayız. Dolayısıyla biz bu meselenin çok kritik olduğunu düşünüyoruz çünkü 15-18 yaş aralığındaki çocuklar zaten SSÇ Komisyonunun asıl öznelerydiler çünkü en çok bu gruptaki çocuklar konuştuğumuz suçları ortaya çıkarıyor ya da bu suç örüntüleri en fazla bu çocuklarda ortaya çıkıyor. En çok bu çocuklar için tedbir almamız gerekirken biz SİR raporunu 15'te sınırlandırmadaki ısrarın nedenini anlamıyoruz. Neden burada çok açık bir örneklem varken, 15-18 yaş aralığındaki çocuklar diğer yaş gruplarına göre daha fazla suç işliyorken, onların en çok SİR'e ihtiyacı varken, neden bu sınırlamayı yapıyoruz, neden bu sınırlamada ısrar ediyoruz, neden çocuğun üstün yararını gözetmiyoruz sorusunu ısrarla ısrarla ısrarla sormak istiyorum çünkü biz bir türlü anlam veremiyoruz. Buradaki ısrarın çocukluk yaşına olan müdahaleden başka bir açıklamasının da olmadığını düşünüyoruz.

Yine, isnat edilen suç aynı olsa bile, koruma ihtiyacı, risk düzeyi ve müdahale yöntemi açısından çocuklar tamamen farklılaşırlar ve bu farklılaşmayı ortaya çıkaracak mekanizmanın adı SİR'dir. Aynı zamanda, uluslararası araştırmalar göstermektedir ki yeniden suç işlemeyi azaltan uygulamalar cezanın ağırlığı değil, ihtiyaca uygun müdahalelerdir ve ihtiyaca uygun müdahalelerde yargılama aşamasında en çok yararlanılan belge olması açısından SİR'e atıflar yapılır fakat biz bugün bir noktada 15 yaşa kadar zorunlu olarak iyi bir şey yaparken -tırnak içerisinde söylüyorum- en çok suç işlediğini iddia ettiğimiz yaş aralığı olan 15 ve 18 yaş aralığını dışarıda bırakarak demek ki suçu engelleme gibi bir niyetimizin olmadığını deklare ediyoruz. Demek ki bizim böyle bir niyetimiz yok. Eğer böyle bir niyetimiz varsa en çok 15 ve 18 yaş aralığındaki çocuklar bunu yapıyor. Neden o zaman SİR onlara mecburi bir hâle getirilmiyor? Neden çocukların bu suç bağlamından koparılması için en etkin araç olan SİR'in daha nitelikli bir hâle gelmesini tartışmak yerine bugün SİR'in daha da sınırlandırılmış bir hâlini tartışıyoruz. Bunların hepsi...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Güneş Altın, ben de aynı soruyu sorayım teklif sahiplerine. 15-18 yaş aralığına yani 15'e kadar mecburi tuttuk, 15-18 yaşını niye mecburi tutmuyoruz?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Aslında bunu toplantımızın başında da konuşmuştuk, sanırım yine Beritan Vekilimiz sormuştu.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ben de tekraren sordum zaten.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Tekraren cevap veriyorum. 18 yaşına kadar vardı, biz 15'e indirdik diye bir şey yok, hiç yokken 15'e kadar mecburi tuttuk, 15 ile 18 arasında da bir gerekçe göstermek şartıyla hâkimi yani SİR raporu almayacak diye bir kayıt yok, buradaki...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tamam, ben de şunu soruyorum: Neden 15'e kadar dokundunuz da 15 sonrasını bıraktınız? Onlar çocuk değil mi? Çünkü kanun...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ya, niye hâkimin gerekçeli kararına bıraktınız da niye 15-18'i de 12-15 gibi mecburi kılmadınız?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sıkıntı 15-18 yaş grubunda.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yani bu da şöyle: Aşırı bir yük... Nicelikten ziyade nitelik daha kıymetli burada. Yüzlerce gerek duyulmayan, aslında gerek olmayan, belki yerinde incelemeye fırsat bırakmayacak SİR raporundansa yerinde gidilmiş, incelenmiş, zaman ayrılmış SİR raporlarının daha kıymetli, daha önleyici, rehabilitasyona da fayda sağlayıcı olduğunu düşündük yani tedricî bir ilerleme var. Bundan sonraki aşamada da muradımız bunu 18'e kadar çıkarmak ama bunun için de hem insan kaynağını biraz daha ileriye taşımak lazım hem bütçesel ileriye taşımak lazım. Yani burada atılan olumlu bir adım var. Siz işte "18'e kadar olmalıydı." diyorsunuz. Biz de diyoruz ki yani hani şöyle bir algı oluşmasını istemediğim için tekrarlıyorum: Hani 18'e kaddı da 15'e indirmedik, 15'e kadar mecburi tuttuk, 18'e kadar da çok ciddi yani hâkimin...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Eskisi gibi bıraktınız, eskiden de öyleydi.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hayır, değildi.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - 0-18 yaşta bu şekildeydi, siz 15 yaş zorunlu yaptınız, iyi bir şey yaptınız.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Beritan Vekilim, 15'e kadar gerekçe gösteriyordu hâkim. Şimdi 18'den sonrayı, 15-18'i gerekçe gösterecek.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Durgut, acaba 15 ile 18 yaş aralığında her zaman şey, bu raporun alınmasına gerek olmadığı mı...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Olmadığı için.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani böyle bir gerekçeyle aslında... Yani şöyle...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Böyle gerekçeyle bir şey olabilir mi?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Soruyorum.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Başkan, zaten şu an SİR raporu işlemiyor.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Beritan Vekilim, eğer tedbir verilecekse 15 ile 18 yaş arasında da zaten SİR raporu alacak. Doğru mu?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ama bunu hükme bağlamıyorsunuz, tavsiyeye ve gerekçeye bağlıyorsunuz. Bu zaten hemen gerekçesi kolay yazılan bir şey yani.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hayır, yok. Diyoruz ki eğer hâkim SİR raporu almıyorsa buna ispatlı, delilli, mantıklı bir gerekçe sunmak zorunda.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şu anda da bunu yapıyorlar.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hayır, öyle değil.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şu anda da yapıyorlar, 15 yaşa kadar bunu yapıyorlar.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - 15'e kadar gerekçe sunmak zorundaydı.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Beritan Hanım, sanki şöyle söyledi: Her zaman 15 ile 18 arasında hâkim gerekli görmeyebilir.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, biz 15'e kadar mecburi, 15'ten sonrasında da gerekçe sunmak zorunda diyoruz. Ama tedbir kararı alacaksa zaten SİR raporu almak zorunda.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Şöyle değiştirsek Sayın Başkanım, hâkim ona gerek görmediği hâli gerekçelendirir.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Öyle zaten.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Gerek gördüğü veya görmediği hâli gerekçelendirmek zorunda.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Kural, çocuk sosyal inceleme kural olsa, istisnası ve ihtiyaç duyulmıyorsa hâkim onu takdir etse bence yazım açısından daha doğru olur kanaatindeyim.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Yine hâkim takdir edecek. Aynı şeyi söylüyorsunuz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama aynı şey değil mi?

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Kural ile istisna aynı şey mi Sayın Başkanım? Şimdi lütfen...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Şimdi, biz bunu bayağı bir tartıştık sahada çalışanlarla yani gerek adalet boyutuyla gerek Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı boyutuyla tartıştık. Her Bakanlığın SİR raporu gerektirmediğini, her vakaya koşmak yerine gereken vakalar için çok daha kaliteli SİR raporu hazırlanmasının daha iyi olacağını söylediler, bundan dolayı, yoksa 15 yaşa kadar "15 yaşın üzerini çocuk saymıyoruz." gibi bir gerekçemiz yok.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Ama bu hâliyle istisna oluyor.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Sayın Başkanım, söz alabilir miyim?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Usta, bir dakika...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkan, Çocuk Koruma Kanunu açık yani, bakabiliriz.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - 15 ile 18 yaş arasında hâkimin gerekçelendirilmesine temel unsur, neden SİR raporu istemediğini hâkim gerekçelendirmek zorunda, bakın.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - O kısmını anladım, ben de tam tersini söylüyorum.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Eğer SİR raporu istenmesini gerekçelendirirseniz hiçbir gerekçelendirmez, direkt hepsi "SİR raporu" der ve işin daha kolayına kaçabilirler.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - O zaman hâkimlere güvenmiyoruz demektir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, güvenmeden değil de sistemi kurgularken bence de yani...

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Hayır, güvenmemek değil, sistemin işleyişini niteliksel olarak daha değerli hâle getirmek.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Diğerinde hiç istememe ihtimali var ama.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - İstemiyorsa gerekçelendirmek zorunda işte. Neden istemediğini hâkim "16 yaşındaki çocuk suç işledi ve SİR raporunu neden istemedim." diye ayrıntılı gerekçelendirmek zorunda. İşte o zaman diyoruz ki hâkim karar verirken ihtiyaç duyuyorsa SİR raporunu istesin ve gerekçelendirmek zorunda da kalmasın, SİR raporuyla işine devam etsin. İstemediği takdirde bunun açıklamasını ve gerekçelenmesini net olarak yazsın.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Farklı açıdan aslında aynı şeyi söylüyoruz. Kural olmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Kuralı koyduğunuzda da evet, SİR raporları standart hâlde gelebilir, standart hâlde SİR raporları gelecektir kural olduğu zaman ancak çocuk suç işleme yaşının 12'lere kadar düştüğü bir dönemde 12-15 yaş arasındaki SİR raporlarının nitelikli ve iyi gelmesi, 15-18 yaş arasındaki çocuğun zaten mümeyyiz mi değil mi diye onu da talep edecek hâkim. Üstüne, SİR raporu istememesinin gerekçesini açıklamasını Adalet Bakanlığımız ve hâkimlerimiz daha iyi açıklayacaktır, mevzuatın işleyişi ve oturduğu açısından, yargı kararlarının emsal teşkil etmesi açısından da önemli olacaktır. SİR raporuyla teknik bir rapor hâlinde değil, istememe gerekçesini açıklaması aslında yargının karar verme mekanizmalarındaki...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Leyla Hanım, mahkemeler karar verirken hâlâ gerekçe yazmıyorlar.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Yazacaklar Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yok, yazıyorlar.

Genel Müdürümüz bir açıklama yapsın, uygulamadan da geliyor kendisi.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Uygulamanın bütünlüğü açısından çok kıymetli olacaktır.

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Başkanım, 35'inci maddenin mevcut hükmü "Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde gerekçesi kararda gösterilir." "Çocuk" diyor, 18 yaşına kadar. Ancak burada savcılık yok mesela, savcıya böyle bir yükümlülük yüklemiyor. Savcı, önüne gelen herkese, çocuğa daha doğrusu, SİR raporu almadan da dava açabilir bugün. Mahkemeye böyle bir yükümlülük getiriyor. Birincisi, savcıyı ve iddianameye yakın olanı evreye dâhil ediyoruz. İkincisi, 15 yaşına kadar olan çocuklar bakımından almadığı zaman iade sebebi yapıyoruz, bir önceki gündüz getirilen Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 174'üncü maddesinde "iade sebebi" diyoruz, bu da önemli bir faktör. Üçüncüsü, hâkim veya mahkemeye 15 yaşına kadar zorunlu, 15-18 yaşına kadar da niye SİR raporu alınmadığını gerekçesini de gösterecek...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Neden 15?

ADALET BAKANLIĞI MEVZUAT GENEL MÜDÜRÜ MEHMET ÖKMEN - Sebebi şu: Şu an raporlar nitelikli düzenleniyor. Birdenbire kapsamı bu kadar çok genişletirsek eldeki raporların kalitesinin düşme endişesi var. Kısa süre içinde bunu tabii ki 18'e getireceğiz, bu planlamamızda var, bu gelecek yapılacak ama bugün yaparsak kalite düşer, çocukların aleyhine yapmış oluruz, endişemiz bu Sayın Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Karaca, buyurun.

Soru mu?

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Soru değil artık, bu önemli çünkü.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani açıklayıcıydı ve bir sonraki aşamada 18'e çıkarılacağı söyleniyor.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Ama bu bir sonraki aşamada "meli" "malı"yla yapacağımız şey değil. Bu yasayı konuşuyoruz şu an, TCK 37 atf ile Çocuk Koruma Kanunu madde 35'te 18'e kadar olan burada zaten yazıyor, diyor ki: "Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde gerekçesi kararda gösterilir." Bu, zaten olan bir şey değil mi? 18 yaşına kadar bunun gerekçede gösterilmesi lazım diyoruz. Şimdi 15 yaş kriterinin getirilmesi bize nasıl açıklanıyor Sayın Başkan burada? İki şeyle. Bir, diyorlar ki teklif sahipleri: "15 yaşa kadar biz iyi bir şey yapıyoruz, zorunlu kılıyoruz." diyorlar. Biz zorunlu kılınmanın önemli olduğunu düşünüyoruz zaten ama şimdi 15 yaş kriteri getirildiği andan itibaren zaten önceki yasada var olan zorunluluk da 15 yaş kriteri getirilmiş demektir ve bizim argümanımız bu teklifle ilgili en baştan beri şu: Bu teklifin toplam ruhu çocukluk yaşını 18'den 15'e indiriyor lafzıyla ve ruhuyla, bu onu gösteriyor. Bakın, Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği madde 20 zaten hâlihazırda "Burada biz bunun için yaptık, şöyle iyileştirmek istiyoruz." denilen şeyin kendisini açık bir biçimde ortaya koyuyor, bunun yönetmeliği var. Şimdi bizim önerimiz o yüzden şu: Eğer gerçekten bu SİR raporlarının niteliği ve aynı zamanda çocuk toplam kanundaki iyi niyetli adımların bir adım ileriye götürülmesi içinse burada yapılması gereken şey şu: Çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılması zorunludur, yaş sınırı koymaması gerekir, bitti. 15 yaş sınırı getirildiği her noktada bu kanun çocukluk yaşını 15'e indirmektedir, bu da onun somut göstergesidir, itiraz ediyoruz o yüzden.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, teklif sahiplerinin ve bürokratların söylediklerinin bir anlamı yok, havada kalıyor. Zaten az önce de vekilim söyledi, Çocuk Koruma Kanunu Uygulama Yönetmeliği 20/2'de mevcut hâliyle durum var. Şimdi, 11'inci Ulusal Yargı Strateji Belgesi Eylem Planı'nda "Tüm çocuklar için SİR zorunlu." derken, bugün bu eylem planına aykırı bir şekilde 15-18 yaş arasındaki çocuklara zorunlu tutulmaması kendi içinizde tekrar ayrı bir çelişki yaratmak anlamına geliyor. Bunun hiçbir mantığı yok. Yani, şunu diyorsanız "Yetersiz eleman var, elemanlar yeterli değil." bunu açıkça söyleyin. Onun dışında ileri sürdüğünüz hiçbir şey mantıklı değil. Bunu 18 yaşa kadar zorunlu yapalım, hepimizin söylediği gibi, hâkim takdir ettiği zaman da bunu yerine getirmesin, bu kadar basit yani eğer illa 15-18... Ama doğru olanı 18 yaşına kadar zorunlu hâle getirmektir.

Kanunun böyle kırıp kırıp belirli hâllere sokulmasının hiçbir anlamı yok.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Başkan, bir cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun Sayın Durgut.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Zaten 12 ile 15'i farik mümeyyiz mi diye, bir de tedbir uygulanacak diye hepsine uygulanmak zorunda.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O ayrı bir şey.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bir dakika...

Fakat 15 sonrasında yeni bir uygulama getirdik, yönlendirme tedbirleri. Yönlendirme tedbirini vermesi için zaten SİR almak zorunda. Böylece aslında 15-18'de de çok daha fazla SİR almasını temin edecek bir düzenleme yaptık.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, Barolar Birliği, buyurun.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ ÇOCUK HAKLARI KOMİSYONU ÜYESİ AV. MERİH MELTEM ANAYAROĞLU - Teşekkürler Başkan.

Şimdi, teklif gerekçesinde çok önemli bir tespit var, çok önemsiyoruz. Sosyal inceleme raporunun çocuğun suça yönelme nedenlerini ortaya koyduğu, kişisel sorumluluğunun değerlendirilmesine katkı sunduğu hatta koruyucu ve destekleyici tedbirlerin belirlenmesine hizmet ettiği teklifin gerekçesinde belirtiliyor, bu çok önemli. Şimdi, o zaman 15-18 yaş grubundaki çocukların bireysel değerlendirmeye de ihtiyacı yok mu gerçekten? Eğer suça sürüklenme sebeplerini de açıkça ortaya koyuyorsa ve biz de suça mücadele edeceksek. Buradan yola çıkarak, kısacık, çok uzatmadan iki şey söylemek istiyoruz. Çocuk Hakları Komitesinin yine 24 numaralı genel yorumunda diyor ki: "Çocuk hakkında verilecek adli kararların çocuğun ailesi, çevresi, gelişimsel durumu, eğitim hayatı, korunma ihtiyaçları ve bireysel koşulları dikkate alınmadan sağlıklı bir karar oluşturulamaz." Ardından, yine, Birleşmiş Milletler Pekin Kuralları 16/1 diyor ki: "Karar vermeden önce çocuğun sosyal çevresi, aile yapısı, yaşam koşulları, suça sürüklenmesine etki eden nedenleri ortaya koyan sosyal inceleme raporunun hazırlanması çocuk adalet sisteminin temel güvencelerinden biri." Bu raporu düzenlettirdikten sonra zaten hani çocuk adalet sisteminde hep diyoruz ya cezalandırılacak da bunu bireyselleştirelim yani o çocuğa özgü hâle getirelim. Dolayısıyla, sosyal inceleme raporu hâkimlere bu kararı verirken, yani çocuk hakkında bireyselleştirilmiş bir çözüm üretirken sosyal inceleme raporu tam da bunu sağlayacak. Bu nedenle, sadece 15 yaş altındaki çocuklarla sınırlandırdığımız zaman bireyselleştirilmiş çocuk adaletini hayata geçiremeyeceğimizi düşünüyoruz.

Son olarak da şunu söylemek istiyoruz: Sosyal inceleme raporunun yalnızca usuli bir formalite olarak değil çocuğun gelişimsel özelliklerini, aile ve sosyal çevresini, eğitim durumunu, korunma ihtiyaçlarını, suça sürüklenmesine etki eden bireysel faktörleri ortaya koyan karar verici makamlara, bireyselleştirilmiş değerlendirme yapmasına imkân sağlayan etkin bir araç olarak düzenlenmesi yani aslında kuvvetlendirilmesini istiyoruz. Çocuk adalet sistemi içindeki işlevini güçlendirecek düzenlemeler yapılmasını çok arzu ediyoruz, murat ediyoruz, öyle söyleyeyim.

Dolayısıyla, sosyal inceleme raporunun 18 yaşını doldurmamış tüm çocuklar bakımından zorunlu hâle getirilmesini önemle dikkatlere getiriyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyoruz.

Kısmen katılıyorum size ama bu konuyu yeterince tartıştık, ilk maddelerde de konu gündeme gelmişti, tartışmıştık.

Şimdi, önergeyi oylarınıza sunacağım: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 14- 5395 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(3) On sekiz yaşını doldurmamış çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılması zorunludur.

Cumhuriyet savcısı, mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından on sekiz yaşını doldurmuş çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi iddianamede veya kararda gösterilir."

Süleyman Bülbül
Aydın

İsmail Atakan Ünver
Karaman

Gizem Özcan
Muğla

Cumhur Uzun
Muğla

Aliye Coşar
Antalya

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gerekçe...

Gerekçe:

Türk hukuk sistemine göre çocuk 18 yaş altı kimselerdir. Anayasa madde 41'de güvencelenen çocuğun korunması ilkesi gereği sosyal inceleme yönünden çocukların yaş grupları arasında ayırım yapılamaz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 14-5395 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(3) Onbeş yaşını doldurmamış çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılması zorunludur. Cumhuriyet savcısı, mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından onbeş yaşını doldurmuş çocuk hakkında suçta tekerrür durumunda sosyal inceleme yaptırılmayabilir bu hâlde, gerekçesi iddianamede veya kararda gösterilir.

Hakan Şeref Olgun
Afyonkarahisar

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gerekçe...

Buyurun Sayın Olgun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Önergemizle sınırla ve kanunla çizilmemiş bu takdir yetkisini uygulamada keyfiliğe yol açacağı belirtilerek ilk defa suça sürüklenen tüm çocuklar için yaş sınırı olmaksızın sosyal inceleme raporunun alınmasının zorunlu kılınması teklif edilmektedir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Son önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "on beş" ibaresinin "on sekiz" olarak değiştirilmesi ve "Cumhuriyet savcısı, mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından on beş yaşını doldurmuş çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi iddianamede veya kararda gösterilir." ibaresinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

İdris Şahin
Ankara

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Gerekçe...

Gerekçe:

Sosyal inceleme raporu, çocuğun suça yönelme nedenlerini anlamaya, kişisel sorumluluğunu ve gelişimsel ihtiyaçlarını değerlendirmeye, çocuk hakkında en uygun koruyucu ve destekleyici tedbirleri belirlemeye yardımcı olan hayati bir belgedir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve ulusal mevzuatımız uyarınca 18 yaşını doldurmamış her birey çocuk kabul edilmektedir. Çocuğun üstün yararı ilkesinin adil yargılanma hakkı kapsamında etkin bir şekilde hayata geçirilebilmesi amacıyla kanunen çocuk sayılan tüm bireyleri kapsayacak şekilde 18 yaşını doldurmamış tüm çocuklar hakkında sosyal inceleme yaptırılması istisnasız olarak zorunlu kılınmalıdır. Önergeyle zorunlu sosyal inceleme sınırı 15 yaştan 18 yaşa çıkarılmakta, yargı mercilerine sosyal inceleme yaptırmama konusunda tanınan istisnai takdir yetkisiyle buna bağlı gerekçe gösterme usulü tamamen ortadan kaldırılmaktadır. Böylelikle adalet sistemiyle temas eden tüm çocukların durumlarının uzmanlarca titizlikle incelenmesi güvence altına alınarak olası hak kayıplarının ve mağduriyetlerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

14'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 14'üncü madde kabul edilmiştir.

15'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 15-5395 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"(3) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin ilgili kurum veya kuruluş tarafından yerine getirilmesi sırasında gerekmesi halinde kolluktan yardım istenebilir."

"(4) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu merkezde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından; il ve ilçelerde kurumların koordinasyonu ile takip vali ve kaymakam tarafından sağlanır. Bu amaçla il ve ilçelerde sekreteryaya hizmetleri aile ve sosyal hizmetler il müdürlükleri tarafından yürütülür. Hâkim veya mahkeme tarafından verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararları, yerine getirilmek üzere ilgili kurum veya kuruluşa gönderilir.

(5) Çocuk hakkında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının gereklerine aykırı hareket eden ana, baba, vasi veya bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, fiil suç teşkil etse dahi ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre çocuk hâkimi kararıyla üç günden on güne kadar tazyik hapsiyle cezalandırılır. Bu kararlara karşı 14'üncü madde uyarınca itiraz yoluna gidilebilir. Tazyik hapsine ilişkin kararlar, kesinleşmesini müteakip Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yerine getirilir. Bu kararlar çocuk hâkimi tarafından ilgili kuruma bildirilir."

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, madde üzerinde 1 adet önerge vardır.

Önergeyi okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 15'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Aslan

Zülküf Uçar

Dilan Kunt Ayan

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, gerekçe...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Konuşacağız Başkanım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şimdi, burada 5'inci maddeyi konuşurken, koruyucu tedbirler, 5/A ve devamındaki meselelerdeki şerhlerimizi ve yapısal sorunlar yerine getirilen bu sistemle ilgili eleştirilerimizi tekrarlıyorum.

Şimdi, biz, bu koruyucu tedbirleri, destekleyici tedbirleri bir ceza olsun diye değil -tırnak içerisinde- bir destek mahiyetinde veriyoruz değil mi ve bir sosyal hizmet mantığı üzerinden veriyoruz. Normalde, özünde de rehberlik ve pedagojik destek süreçleriyle ilişkili bir meseledir ancak bu tedbirler uygulanırken bu tedbirlerde kolluğun müdahalesini istemek ve zor kullanma yetkisine ilişkin bir genişletme sistemi getirmek çocuk koruma sistemini sosyal hizmet mantığından çıkarıp asayiş ve güvenlik eksenine kaydırmanın doğal bir sonucunu getirecek. Bu, ne çocuğun üstün yararına ne en az müdahale meselesine ne de... Çocuğun özellikle tedbir yani sosyal hizmet süreçlerine dâhili bir gönüllülük gerektirir, çocuk için de öyle, ailenin kendisi için de öyle ama örnek veriyorum; 5/A'da ne vardı? Ağaçla ilgili bir ekim vardı, ormanla ilgili ya da kütüphaneye erişimi ya da diğer mesele.

Şimdi, bir çocuğu kolluk eşliğiyle kütüphaneye götürüp kitap okuttuğunuzda bu, çocuk için bir koruyucu, destekleyici tedbir ve bir öğrenme biçimi mi oluyor yoksa kolluk zoruyla yerine getirilen bir meselenin önünü mü açıyor? Kendi içerisinde travmatik bir mesele yaratıyor mu? Evet.

Burada, çocuk kolluğunun yetersiz olduğunu ifade ettik, çocuk kolluğu meselesi... Adli kolluk çocuk kolluk iç içe; bahsettiğimizde bunun yaratacağı riskler meselesi var. Bu kolluk nasıl gidecek, silahla mı gidecek? Bu silahı -tırnak içerisinde- görünecek mi, üniformalı mı gidecek, sivil mi gidecek? Bu tedbiri uygularken örnek veriyorum, aileyle ilgili tedbirde aile üyelerini de bu konuda zorlayıcı bir etki olacak mı? Bunun kararının uygulama biçimiyle ilgili ciddi bir sorun var, hele ki özellikle kırsalda ya da başka bölgelerdeki var olan oradaki kolluk birimlerini gözettiğimizde çok ucu açık ve büyük bir riski kendi içerisinde barındırıyor; bu, birinci mesele.

İkinci mesele, tazyik hapsi meselesi. Biz, aile yükümlülükleri, aile hukukundan kaynaklı yükümlülükleri ifade ederken de söylemiştik, devlet kendi sorumluluklarını... Yani sadece soyut anlamda devleti düşünmeyin, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından, Millî Eğitimde işte, örnek veriyorum, PDR'ci hocayı, aile hekimini, sağlığı yani bu konuda bu yetkileri yerine getiren kamu görevlileriyle ilgili bir yetki ve cezalandırma, bir değerlendirme yokken devletin sorumluluklarını aileye yükleyerek tazyik hapsi meselesinin kendisi var olan durum bakımından çok ağır çünkü tazyik hapsinin süresi -tırnak içerisinde- diyor ki: "Suç teşkil etse dahi..." Biz aile yükümlülükleri için, zaten aile için bir ceza getirdik çocukla ilgili, denetimle ilgili, yerine getirilmemesiyle ilgili. Şimdi, bir de çocuğa tedbir veriyoruz çocuğun gelişimi için, pozitif olması açısından sosyal hizmet veriyoruz ama sosyal hizmet yerine gelmezse üstüne üstlük polis gelsin diyoruz, çocuğa da aile müdahale etsin diyoruz, üstüne üstlük o olmazsa bir de aileye tazyik hapsi verelim diyoruz. Şimdi, burada nerede kaldı çocuğu doğal anlamda geliştirme, büyüme, öğretme, öğrenme? Bu, tamamen cezalandırıcı, asayiş mantığıyla getirilen bir mesele ya da örnek veriyorum, bir vekilimiz söyledi, boşanan anne baba var ve çocuk, babayla kalıyor; babayı siz tazyik hapsine aldınız ve baba on gün kadar işe gitmedi, işten çıkacak, çıkarılacak. Örnek veriyorum, çocuk o kadar gün kimde kalacak?

Şimdi, bu kadar çok belirsizlik içerisinde yer alan bir meselenin sadece kendisi değil; bu, aslında bir yönüyle Anayasa'da kişi özgürlüğü, güvenliği hakkını da ortadan kaldıran bir mesele ve bu da ölçülülük, denetimlilik, demokratik hak, çocukta üstün yararı ve çocuğu koruma yani hukuksal temel, meşru amaç meseleleri arasında ciddi bir orantısız ve ölçüsüz bir mesele kalıyor. Bu konuda, bu şahsılık meselesi çokça tüketildi, tekrar etmeyeceğim. Hem o mesele de bir uymama hâlini kendi içerisinde getiriyor hem de mükerrer cezalandırma kendi içerisinde... 233'e göre verdin, bir de buradan tazyik hapsi verdin, bir de bilmem neyini yaptın; bunların hepsi kendi içerisinde var olan bir meselede birden fazla kez cezalandırmayı kendi içerisinde barındırıyor. O nedenle, biz eldeki bu maddedeki hem kolluğun müdahalesi biçimine hem de tazyik hapsinin aile üzerinden okunmasına, hele ki suç teşkil etse bile 233 atfına rağmen burada yer alma biçimini ölçüsüz ve orantısız buluyoruz, çıkarılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Başkanım, ben de söz almak istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Önergeyi oylayalım, maddenin geneli hakkında söz vereyim sizlere.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi, maddeyle ilgili söz almak isteyenler var mı Komisyon üyelerimizden?

Sayın Özcan, buyurun.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, maddenin yazımında mı bir hata var? Öncelikle onu bir dikkatinize sunmak isterim. Şu kısım açıklamaya muhtaç: İlçelerdeki sekreteryâ hizmetinin Aile ve Sosyal Hizmetler İlçe Müdürlüğü yerine İl Müdürlüğüne verilmesi teknik bir hata olabilir çünkü aksi durumda idari hiyerarşi açısından valilik birimi kaymakamlık birimlerinin sekreteryâsı hâline getirilmiş olması ihtimali ortaya çıkacaktır yani yukarıda ilçelerle ilgili bu konu bence bir teknik hata olmuş olabilir, bununla ilgili bir izaha muhtaç görünüyor. İl müdürlüğüne verilmesi, ilçelerdeki sekreteryânın...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - İl müdürlüğü olduğu için herhalde.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Evet, il müdürlüğü hani ilçe...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Tamam, ilçe müdürlüğü yok, il müdürlüğü var.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Müdürlüğe mi vermek durumunda orada öyle bir şeyi...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani kanunda bu şekilde.

Aile Bakanlığı...

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - İlçelerde teşkilatı yok Aile Bakanlığının.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Onun için ben söyledim.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - O yüzden mi il müdürlüğüne?

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Bir kısa açıklama yapınlar.

Evet, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ HASAN BASRİ ALAGÖZ - Sayın Başkanım, taşra teşkilat yapımızda 81 ilimizde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerimiz var. İlçelerdeki yapılanmalarımız müdürlük şeklinde değil, sosyal hizmet merkezleri şeklinde. O yüzden, bu şekilde.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, tamam.

Teşekkür ederiz.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Müdürlük olmadığı için, tamam.

Diğer ikinci bir konu da şu: Şimdi, burada, tabii, kolluk ve hapis eksenine taşınması sistemi destekleyici olmaktan çıkıp güvenlikçi bir yapıya da büründürmesi endişesini taşıyoruz çünkü burada fil suç teşkil etse dahi ayrıca tazyik hapsi uygulanabilmesi, yaptırımların çakışması sonucunu doğurabiliyor. O yüzden, öncelik burada aileye sosyal, ekonomik ve psikolojik olarak destek verilmesi olmalı diye düşünüyoruz. Bunu da ayrıca belirtmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Suiçmez...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, koruyucu ve destekleyici tedbirlerin zamanında ve etkili olarak uygulanması çocuğun korunması bakımından bir zorunluluktur. Kurumlar arası koordinasyonun açıkça düzenlenmesi de bu açıdan olumlu bir adımdır. Bununla birlikte teklif, tedbirlerin uygulanmamasının nedenlerini ayırt etmeden kolluk veya hapis odaklı bir mekanizma kurmakta, aile ve kamu kurumlarına düşen sorumluluklar arasında dengeli bir sistem oluşturmamaktadır. Kolluktan yardım, yalnızca çocuğun veya başka bir kişinin güvenliğine yönelik yakın ve ciddi bir tehlikenin bulunduğu ve daha hafif yöntemlerin yetersiz kaldığı istisnai durumlarla sınırlandırılmalıdır. Oysa bu düzenlemede bir belirsizlik vardır, bu konu muğlak hâlde bırakılmıştır. Müdahale, çocuk alanında eğitimli personel tarafından ve çocuğun örselenmesini önleyecek bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Tedbirlerin uygulanmasında kurumlar arası koordinasyonun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile vali ve kaymakamlar tarafından sağlanması, mevcut uygulama sorunlarının giderilmesine katkı sunabilir ancak idari koordinasyon çocuk hakkındaki tedbirlerin uzmanlar tarafından bireysel olarak izlenmesinin yerini tutamaz. Her çocuk için sorumlu bir sosyal çalışma görevlisi belirlenmeli ki bu, bizim suça sürüklenen çocuklarla ilgili komisyonda bizatihi ilgili kişiler tarafından da dile getirilmiş yani bireysel anlamda her çocuğun tek tek izlenmesi, vaka bazlı dosya incelenmesi yapılması gerekliliği de belirtilmiştir. Bu nedenle, tedbirlerin uygulanmasına ilişkin bireysel plan hazırlanmalı, ilgili kurumların yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği de düzenli olarak izlenmeli ve takip edilmelidir. Tedbir kararlarının uygulanmasında ana-baba, vasi veya çocuğun bakımını üstlenen kişinin iş birliği çok önemlidir ancak tedbirin yerine getirilememesi her zaman bu kişilerin bilinçli biçimde karşı çıkması nedeniyle olmaz. Bu nedenle, niye tedbirin yerine getirilmediği hususunun da ayrıca araştırılması gerekiyor. Bunun kusurlu bir davranıştan mı, yoksulluktan mı veya başka bir nedenle bu tedbirin yerine getirilip getirilmediğinin incelenmesi gerekiyor, bu yapılmadan bir tazyik hapsine karar verilmesi doğru bir yaklaşım olmaz. Ayrıca, tazyik hapsine karar verilmesi çocuğun üstün yararı açısından da olumsuz sonuçlar yaratabilecek niteliktedir ki Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 9'uncu maddesinde yer alan çocuğun ailesinden gereksiz biçimde ayrılması ilkesine, Riyad İlkelerinin...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Hâkim kararı varsa nasıl gereksiz olacak ki? Bu kararı hâkim verecek, gereksiz bir karar değildir herhâlde değil mi?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Çok iyi incelenmesi ve irdelenmesi gerekiyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Ama hâkim hükmünü koyunca herhâlde çok iyi inceleyip yapacak bunu.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Onu umuyoruz.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Biraz çelişti...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok, yok, çelişki olmadı yani o kararı...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - O uluslararası anlaşmaya uygun diye düşünüyorum ben, onun için söyledim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok ama en son alınması gereken bir tedbir olmalı.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - En son alınıyor zaten.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yani niye olduğunun iyice irdelenmesi ve ona rağmen de bu çocuğun üstün yararına uygun mu diye...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Mutlaka irdeleniyordur yani bütün bu silsilelerde irdelenecektir diye düşünüyoruz.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - O olmasaydı aslında bir eksiklik olurdu.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok, o öyle değil de yine Anayasa'nın...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Yani bir yaptırıma bağlanması...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Biz de zaten bunun olumsuz bir şey olduğunu söylemiyoruz ama gerekli inceleme ve araştırmaların yapılması, ailenin durumunun da gözden geçirilmesi, tetkik edilmesi...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Mutlaka onlar yapılacaktır diye söylüyorum ben.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - ...ve buna rağmen yine de bu ayrılma nedeniyle çocukta oluşacak olumsuz tablonun da ayrıca irdelenmesi gerektiğinin altını çiziyoruz.

Tazyik hapsine karar verilmeden önce sosyal inceleme yapılmasının da zorunlu tutulması yönünde bir görüşümüz vardır. Tedbire uyulmamasının nedeni de öncelikle sosyal incelemeyle belirlenmelidir diyoruz.

Benim burada ayrıca bir endişem var, kolluk devreye girdiği zaman kolluk güçlerinin bu esnada çocuklara karşı ne şekilde yaptırım uygulayacağı konusunda endişem var. Özellikle çocuklara kelepçe takılması gerektiğini söyleyen kolluk güçleri, güvenlik güçleri burada vardı. Dolayısıyla bunun onun bir ön nedeni olarak kullanılmaması gerektiğinin de altını çizmek isterim.

İyi niyetleriniz dolayısıyla da sizi hâlâ tebrik ediyorum, hâlâ iyi niyeti koruyorsanız.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Karaca, buyurun.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Şimdi, Antep'te halı fabrikalarında çalışan 4 ailenin yoksulluk nedeniyle çocuklarına tedbir kararı konulmuş ve bu tedbir kararlarının gereğinin yerine getirilmesi için de aile zorunlu kılınmış. Şimdi, birinin annesi engelli, baba ise çalıştığı fabrikadan bir gün bile izin alsa o izin onun devamsızlık primini etkilediği için ödö kopuyor izin kullanmamak için. Komşuya mı emanet etsin, yoksa bu tedbir kararının gereğini yerine getirmemeyi mi tercih etsin?

İkinci bir örnek söyleyeceğim size, eğitim tedbiri. Bu eğitim tedbiri örneğin şöyle: Çocuğu okula gönderirken beslenme çantasına koyacak bir yiyecek bulamayan anne-baba çocuğun eğitim tedbirinin gereğini yerine getirmekle zorunlu kılınıyor. Eğitim tedbiri çok önemli tedbir, bu arada bu var olan tedbirlerin hepsini çok destekliyoruz ama bu tedbirlerin gereğinin yerine getirilmesiyle ilgili önlem alınmayan her durumda...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ederiz.

SEVDA KARACA DEMİR (Gaziantep) - Mesela, bu Antep'teki örneğimiz, çocuğunu bir ayakkabı alamadığı, üst baş alamadığı, okul kitabı alınmadığı, okul yemeği koyamadığı için okula göndermek konusunda imtina ettiğinde bu eğitim tedbirinin gereğini nasıl yerine getirileceğiyle ilgili bir dert yaşıyor.

Üçüncü bir örnek, şiddet dönem bir kadın. Hâlihazırda zaten psikososyal destekleri eksik, hâlihazırda küçük çocukları olduğu için çalışma, ekonomik olarak kendini geçindirme, barınma koşullarında ciddi sorunlar yaşıyor ve çocuklarının danışmanlık hizmeti alması için bir ilçeden öbür ilçeye, hatta şehir hastanesine götürmesi isteniyor. Kadın diyor ki: "Verecek dolmuş param bile yok. Ayrıca sokağa çıktığım andan itibaren çocuklarımla beraber yeniden şiddet görme riskim var."

Şimdi, bütün bu örnekleri şu yüzden anlatıyorum: Bunların tamamı bu tedbir kararlarıyla beraber aynı zamanda bu tedbir kararlarının gereklerinin yerine getirilmesi için başka ihtiyaçların karşılanmasını da zorunlu olarak karşımıza çıkarıyor. Dolayısıyla bu tedbir kararlarının gereğini yerine getirme noktasında verilmeyen her destek aileleri bir suçlu konumuna düşürdüğünde bunu tazyik hapsiyle gidermeye çalışmanın kendisi ayrıca başka sorunlara, başka sorumluluklara yol açıyor ve o sorunların ve sorumlulukların kaynağı bu yoksullaşma politikalarından, bu şiddet politikalarından, aynı zamanda çocukların bu tedbir kararlarını almasını zorunlu kılan koşullardan sorumlu olan iktidarın ta kendisi. O yüzden biz bu maddede şunu görmek istiyoruz: Hâlihazırda yoksulluğun ve hizmet eksikliğinin sorumluluğunu bu örneklerle yüklemekten biz çocuklarımızı aynı zamanda diyelim ki bu tedbir kararlarının gereğini yerine getirmediği için hapse göndererek ikinci bir sefer mağdur olma ihtimalini düşünerek bu tedbire aykırılığın nedenlerini birbirinden ayırmak zorundayız. Bu maddede bunun yapılması lazım. İki, tazyik hapsi çocuğun korunma ihtiyacını ağırlaştırabilir, buna ilişkin bir önlem tarif ediyor olması lazım. Üç, hâlihazırda bu tedbir kararlarının gereğinin yerine getirilmesi noktasında aileler zaten zorluk çekiyorken onlara nasıl destek mekanizmaları sunulacağı tarif edilmeden tazyik hapsi ifade etmenin kendisi başka sorunlara yol açacak. O yüzden bu tazyik hapsi meselesinin ortadan kaldırılması, yaptırımdan önce desteğin nasıl güvence altına alınacağının açık bir biçimde belirtilmesi lazım. Bu madde bu konularla ilgili ciddi eksiklikler taşıyor.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyorum Sayın Karaca.

Sayın Altın, buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yani gerçekten böyle kanun maddelerine ısrarla bakıyoruz, bakıyoruz, hani, bir maddede de mi insan zihniyet dönüşümünü hedeflemeyiz? Yani bir maddede de mi sopa göstermez? Yani çocuğa sopa gösteriliyor, aileye sopa gösteriliyor, topluma sopa gösteriliyor. Bir maddede de mi kolluk ya da bir zor gücü olmadan "Bu işi bir sosyal hizmet mekanizmasıyla, bir psikologla, bir sosyal hizmet uzmanıyla çözelim, bir değişiklik yaratalım, çocuğun hayatında bir şeyleri zorla değil de bir zihniyet dönüşümünü esas alalım." ilkesi güdülmez? Yani, biz ısrarla mesele çocuktur, güvenlik ekseninden, kolluk ekseninden hapsedme ekseninden uzaklaşın, gelin bu meseleyi çocuk odaklı, çocuk hakkı odaklı, onarıcı adalet odaklı, diversiyon odaklı, farklı tekniklerle, dünyanın esas aldığı tekniklere çekelim, buralarda konuşalım dedikçe ısrarla bu yasa bizi sürekli bir yere çekiyor. Yani çektiği yer şu: "Çocuk, sen hapisanededesin. Eğer disiplin suçu işlersen, bak, ben seni asla eğitim evine göndermem." diyerek öğrenciye bir sopa sallıyor mu? Evet. Anne babaya ne diyor: "Senin içinde bulunduğu durum beni hiç alakadar etmiyor, ben sana bu çocuğu tedbire götüreceksin diyorum, bununla ilgili başka hiçbir şey düzenlenmiyor. Aç mısın, yoksul musun? Tek ebeveyn misin? Ne durumdasın? Bununla ilgilenmiyorum. Senin yapman gereken bu çocuğa bunu uygulamak. Eğer yapmazsan ben senin çocuğundan koparırım, o çocuklar annesiz babasız mı kalıyor, hiç umurumda değil. Seni atarım cezaevine, tazyik hapsiyle hapsederim." diyorsunuz.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Hayır, kanunu okumamışsınız, "tedbirin niteliğine ve ağırlığına göre" demişiz. Okumamışsınız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Herkese sopa göstererek bu meseleyi çözemezsiniz.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Bir sopayı size gösteremedik.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bunun gereklilikleri var, yükümlülükleri var, vebali var ya! Bir çocuk için bir tedbir kararı uygulandı diyelim, o kararı anne-baba ne sebeple uygulamadı bilmiyoruz, SİR yazarsanız eğer biliriz. Anne-baba o tedbir kararını niye uygulamamış? Nerede direnç var? O dirençle ilgili nasıl bir ikna yapılmış? Hangi sosyal hizmet uzmanı görüşmüş, hangi psikolog görüşmüş? Neden eğitim? Yani bu mesele "Kolluğu gönderelim, çocuğu tedbire gönderelim."le olmaz. O meseleyi çözmek lazım, emek vermek lazım, sürekli asker, polisle bu işi çözemezsiniz. Nereden... Yani çocukların doğrudan üniformadan travmatize olduğunu biliyoruz zaten. Bunu bile düzenleme gereği duymamışsınız. O kolluğun o çocukları tedbire götürürken ki durumunu bile dizayn etmemişsiniz ama bizden bunlara olur vermemizi bekliyorsunuz.

ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Çocuk polisi kuralım, çocuk bakanlığıyla beraber çocuk polisi de kuralım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Gerçekten bu yasa baştan sona kabul edilemez bir yasa yani baştan sona problemli. Hangi birini ele alsak, hangi birini söylesek gerçekten zorlanıyoruz. Yani danışmanlık ve eğitim tedbiri gibi insani, sosyal hizmete yönelik hizmetleri bile kolluk ve asayişle yapamayız ya. Sağlık, eğitim tedbiri alıyoruz. Bir sosyal hizmet mekanizması, bir koruyucu tedbir, çocuk yararına bir tedbir.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Çocuk kolluğu zaten çocuk yararına.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Onu bile kollukla yapmaya çalışıyoruz. Yani böyle şey olabilir mi? Böyle bir zihniyet dönüşümü olabilir mi?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Uygulanmayan tedbirleri ne yapacağız?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yani şu soruyu sormaz mı: Çocuğa sopa gösteriyoruz, aileye sopa gösteriyoruz, ey devlet, sen neredesin yani? Sen ne yapacaksın bu çocuk için? Bu çocuğu mevcut durumundan kurtarmak için ne yapacaksın? Kendine hangi yükümlülüğü bildiriyorsun? SİR raporu yazacak sosyal hizmet uzmanı sayısını bile artırmıyorsun, bunu bahane göstererek 15 yaşla sınırlıyorsun ama her şeyi anneye, babaya yıkalım, çocuğa yıkalım; böyle olmaz yani biraz devletin de elini taşın altına koyması lazım.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Tedbir kararı için SİR raporu ön şart.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Evet, teşekkür ediyoruz, çok teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, tabii, bütün bu saymış olduklarınız bir maddede olacak işler değil zaten ama burada birçok kanun var tedbirlere ilişkin, bütün bu saymış olduğunuz alınacak kararlara ilişkin. Bunların son aşamada gerektiğinde -zaten kanunda da öyle yazıyor- gerekmesi hâlinde uygulanması öngörülüyor.

Dolayısıyla, şimdi 15'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... 15'inci madde kabul edilmiştir.

Şimdi, ümit ediyorum ki 16'ncı maddede... 16'ncı maddeyi herhâlde oy birliğiyle kabul ederiz diye düşünmüştüm ama 16'ncı maddede de 2 tane önerge var.

16'ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 16-(1) 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin (17) numaralı alt bendinde yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "adli süreçteki" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "adli süreçteki" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun;

- a) 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "adli süreçteki",
- b) 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "adli süreçteki",
- c) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendinde yer alan "Suça sürüklenen" ibaresi "Adli süreçteki", (c) bendinde yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "adli süreçteki",
- ç) 11 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "hakkında adli süreç yürütülen",
- d) 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Suça sürüklenen" ibaresi "Adli süreçteki",
- e) 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "hakkında adli süreç yürütülen",
- f) 20 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Suça sürüklenen" ibaresi "Adli süreçteki",
- g) 24 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "adli süreçteki",
- ğ) 26 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "adli süreçteki",
- h) 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Suça sürüklenen" ibaresi "Adli süreçteki", (c) bendinde yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "adli süreçteki",
- ı) 31 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "adli süreçteki",
- i) 34 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "Suça sürüklenen" ibaresi "Adli süreçteki",
- j) 37 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "suça sürüklenen" ibaresi "adli süreçteki",
- k) 39 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendinde yer alan "Suça sürüklenmesi" ibaresi "Hakkında adli süreç yürütülmesi",

şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Madde üzerinde aynı mahiyette olmak üzere 2 adet önerge vardır, önergeleri okutup birlikte işleme alacağım.

Okutuyorum:

Adalet Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/3771) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 16'ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz Uysal Arslan
Şırnak

Zülfü Uçar
Van

Dilan Kunt Ayan
Şanlıurfa

Aynı mahiyetteki diğer önergenin imza sahibi:

Hakan Şeref Olgun
Afyonkarahisar

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ben konuşacağım.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Sayın Olgun, siz de konuşacak mısınız gerekçede?

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - İki kelime...

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Başkan, bir kuram var, adı "etiketleme kuramı." Bu kuram şunu söylüyor: Eğer bir çocuk, kimlik gelişimi esnasında ona bir şey etiketlenirse o çocuk o kimliğe daha kolay bürünüyor. Eğer biz çocuğa "suçlu" dersek, "suça sürüklenmiş" dersek ya da 12 yaşında ona ceza verirsek, 6 yaşında, 5 yaşında ona ceza gibi tedbirler verirsek, çocukta bir suçlu psikolojisi yaratırsak, bu kendini gerçekleştirmiş kehanet kuramında da olduğu gibi, etiketlenme kuramında da olduğu gibi çocukta bu bir kimliğe dönüşüyor yani çocuk, suç işleyeceği yoksa dahi bizim yapıp ettiklerimiz sebebiyle bir suçluya dönüşüyor çünkü bu kimliği içselleştiriyor. Bu psikolojik bir fenomen yani bunu bilmeyen hiç kimse yok.

Dolayısıyla, biz, Genel Kurulda da suça sürüklenen çocuk meselesini tartışmış ve suça sürüklenmenin daha adli sürece girdiği ilk andan çocukları "stigmatize" ettiğini, etiketlediğini söylemiş dolayısıyla çocuğun sosyal yaşantısından aile yaşantısına kadar pek çok şeyi bozduğunu ifade etmiştik; bunu "kanunla ihtilaflı hâle gelmiş çocuk" olarak kullanmayı tercih ediyoruz. Bunu Komisyon süreci boyunca da bu şekilde kullandık zaten. Fakat, SSÇ'yi değiştirirken, "suça sürüklenen çocuk" kavramını değiştirirken çocuğu suça iten etmenleri yok sayan, çocuğu tamamen suçlu kılan bir anlayışa da karşı çıkan bir yerden düşünüyoruz. Biz, çocukların suç örüntülerini ortaya çıkaran zeminlerin olduğunu düşünüyoruz; yoksulluğun, eğitimden kopuşun, tek ebeveynliğin, anne babanın cezaevinde oluşunun ya da ailede bir suç örüntüsünün olması gibi durumların çocukları suç zeminine yaklaştırdığını düşünüyoruz. Dolayısıyla siz bu kavramı sadece şekilsel olarak değiştirmiyorsanız eğer, gerçekten bu şekilde düşünüyorsanız o zaman çocuk yoksulluğuyla mücadele etmeniz lazım, o zaman eğitimden kopan çocuklarla mücadele etmeniz lazım eğitime geri dönmeleri için. Sizin raporunuz, bu Komisyonun raporu ne diyor? Suç işleyen çocuklarla yapılan çalışmada "Suç işleyen çocukların yüzde 78'i okuldan kopmuş." diyor. Dolayısıyla bu şekilsel değişikliklerle zihniyet değişikliği gerçekleşmiyor, tıpkı çocuklarda olduğu gibi maaalesef iktidarda da zihniyet değişmiyor. "Suça sürüklenmiş çocuk" demiyor, bununla ilgili başka bir kavram getiriyor ama bir yandan da bir inkâr var çünkü suçu çıkaran zemini yok sayıyor; yoksullukla mücadele etmiyor, eğitimsizlikle mücadele etmiyor, tek ebeveynlikle mücadele etmiyor, bununla ilgili tedbir kararları düzenlemiyor; varsa yoksa bize bir cezalandırma gerekiyor.

Biz Komisyonla rehabilitasyon rehabilitasyon gezdik, Antep'inden İstanbul'una kadar gittik; her yerde bir rehabilitasyon, valileri dinledik, orada kendilerini övdüler; ya, biz bu kadar rehabilitasyonu boşa mı gezdik? Niye herhangi bir rehabilite edici bir teklifi biz bugün önümüzde görmüyoruz. Gerçekten dalga geçildi o zaman bu Komisyonla bizimle.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Siz de bizimle dalga geçiyorsunuz, yaptık ya. Önleyici tedbirler, iki saat... Bir de onları eleştirdin ya.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Onlara sen "rehabilitasyon" diyorsun işte, onlar rehabilitasyon değil; ucu açık, kime uygulanacağı belli olmayan birtakım şeyler. Söylüyoruz, öneriyoruz, YÖN var diyoruz, sizin Adalet Bakanlığınız bunu yapıyor diyoruz, Adalet Bakanlığının bari verilerini bekleyin diyoruz, YÖN projesi bir selamete varsın diyoruz, onu bile beklemiyorsunuz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - 6-7 yaş çocuğa kadar uygulanıyor.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Yok ya, nerede 6-7 yaş! 6-7 yaş çocuğun...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yani işte, rehabilitasyonun ne olduğunu anlamayınca her şeyi rehabilitasyon tekniği zanneden bir akıl var karşımızda.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Olgun, buyurun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Kanun teklifinin 16'ncı maddesinde, mevzuatta yer alan "suça sürüklenen çocuk" ibaresinin "adli süreçteki çocuk" olarak değiştirilmesi öngörülmektedir. Sunduğumuz önergeyle bu düzenlemenin teklif metninden tamamen çıkarılması talep edilmiştir. Zira, "suça sürüklenen çocuk" ibaresi çocuğu suçlu olarak tanımlamayan, aksine onu suça iten çevresel şartları esas alan yerleşik ve teknik bir hukuk terimidir. Önerilen "adli süreçteki çocuk" kavramı ise mağdur tanık veya koruma altındaki çocukları da kapsayabileceğinden hukuki belirlilik ilkesine aykırıdır. Uygulamada ciddi yorum karmaşasına yol açacaktır ve yalnızca isminin değiştirilmesi çocuk adalet sisteminin özüne somut bir katkı sağlayamayacaktır.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, ben de birkaç cümle söyleyeyim.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, çocukların akranları tarafından öldürülmesi, çocuklara yönelik şiddet, çocuk suçluluğu ve adalet sistemine ilişkin alınmayan önleyici tedbirlerin sonuçlarını tartışmamıza ve kamuoyunun tepkisine yol açmıştır. Bu toplumsal tepki haklı ve normaldir, anlaşılabilir çünkü yaşam hakkı en temel haktır ve hiçbir çocuk bu haktan mahrum edilmemelidir. Ancak tüm bu süreç bizim, sosyal medya yargısı gibi, sosyal medya komisyonu ve sosyal medya meclisi olmamızın önünü açmamalıdır çünkü esas sorulması gereken soru "Bu ölümler önlenebilir miydi?" sorusu olmalıdır. Bu açıdan da baktığımızda çocukların suça karışmasının önceden görülebilir, fark edilebilir bir olay olduğu ortadadır, önlenmesi pekâlâ mümkündü. Bir dizi ihmal ve hak ihlalleri, gerekli tedbirlerin alınmaması sonucunda suça sürüklenen çocuklar tarafından diğer çocukların yaşam hakları ortadan kaldırılmaktadır. Burada mesele, koruyucu ve onarıcı sistemin yeterince uygulanmamasından kaynaklanmaktadır. Şimdi, bu açıdan baktığımız zaman, ismini ne koyarsak koyalım fark eden bir şey olmayacaktır. Biz sistemin özünü değiştirmedikçe, alınması gereken koruyucu, onarıcı tedbirleri, önleyici tedbirleri almadığımız sürece suça sürüklenen çocukların sayısı elbette ki artacaktır ve biz, bir süre sonra buraya gelip yeni komisyonlar kurup tartışmaya devam edeceğiz.

Çok açık bir şeydir ki getirdiğiniz bu teklif aynen dağ fare doğurmuştur sonucunu yaratmaktadır, hiçbir olumlu sonuca yol açmayacaktır. Bu nedenle sadece yol açılacak sonuç şu olacaktır: Türkiye'deki çocuk adalet sistemini bölecektir. Bugüne kadar iktidar partisi olarak Türkiye'deki çocuk adalet sistemine yaptığınız katkıların tam tersi sonucunu ortaya koyacaktır. Koruyucu ve

onarıcı adalet sistemimizden uzaklaştırılmasını sağlayacaktır. Çocuklara yetişkin ceza hukuku uygulamasının önünü açacaktır. Çocuğun yaşı, gelişim düzeyi ve yönlendirme kapasitesi yerine çocukların gelişimsel özelliklerini esas alan yaş gruplandırması zayıflatılmakta ve çocuklara özgü ceza sorumluluğu rejiminin uygulanmasının yolu açılacaktır. Yine, rehabilitasyon sisteminden uzaklaştırılacak yeniden topluma kazandırma ilkesi yerine cezalandırıcı yaklaşımı güçlendirmeye dönüşecek ve tamamıyla -az önce de söylediğim gibi- cezayı artıran, infaz rejimiyle çocuk adalet sistemini erişkin ceza infaz sistemine dönüştüren kapalı kurum uygulaması suretiyle, güvenlik eksenli tedbirler alınması suretiyle şimdiye kadar ülkemizde olan adalet sistemini tamamıyla zedeleyecek bir sistemin kapısını bu teklif aralamaktadır. O nedenle, bu teklifin tekrar geri çekilmesini ve üç ayrı komisyonda hemen hemen aynı konu üzerinde yapılan araştırmaların bir masa etrafında bir araya gelinip konuşulmak suretiyle çocuk adalet sistemine uygun bir yasa önerisiyle, teklifiyle tekrar Adalet Komisyonunun önüne gelinmesini teklif ediyorum, talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Çok teşekkür ediyorum Sayın Suiçmez.

16'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 16'ncı madde kabul edilmiştir.

17'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 17- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 17'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 17'nci madde kabul edilmiştir.

18'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 18- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - 18'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 18'inci madde kabul edilmiştir.

Kıymetli Komisyon üyeleri...

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Ben bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Buyurun.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, geneli üzerinde bir şeyi -başında da söylemiştim- tekrar hatırlatmak istiyorum: Başka bir Komisyon daha bu konuyla ilgili çalışıyor, biliyorsunuz ve o da Şanlıurfa ve Kahramanmaraş Olayları ile Dijital Riskleri Araştırma Komisyonu. Mesela, bu düzenlemelerde dijital risklerle ilgili bir içerik var yani burada tartışıldığı söylenmişti. Orada, geçen perşembe, İçişleri Bakanlığı akıllı sim kart uygulamasından bahsetti yaptığı sunumda, buradaki düzenlemeyle paralel değil. Yarın oradan öyle bir öneri geldiğinde buradaki maddeyi mi revize edeceksiniz yani hangisi geçerli, muteber olacak? Merak ettim, onu sormak istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CÜNEYT YÜKSEL - Teşekkür ediyoruz.

Kıymetli Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, kıymetli katılımcılar; Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin Komisyon görüşmelerini tamamlamış bulunuyoruz. Uzun ve titiz müzakerelerin ardından, çocuklarımızın korunmasına ve çocuk adalet sistemimizin daha etkin işlemesine yönelik önemli düzenlemeler içeren kanun teklifini az sonra Komisyonumuzda oylayacağız. Teklif hazırlanırken ve görüşmelerimiz boyunca temel hareket noktamız, Anayasa'mızın, tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelerin ve çocuk adalet sisteminin evrensel ilkelerinin gereği olarak çocuğun üstün yararını esas almak olmuştur. İnaniyorum ki kabul edeceğimiz düzenlemeler çocuklarımızın hak ve menfaatlerinin daha güçlü korunmasına, çocuk adalet sistemimizin daha etkin, kapsayıcı ve koruyucu bir yapıya kavuşmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Görüşmeler boyunca söz alan, değerlendirme ve önerileriyle çalışmalara katkı sunan tüm Komisyon üyelerimize ve milletvekillerimize teşekkür ediyorum. Dile getirilen her görüşü dikkatle değerlendirmeye, ortak akıl ve istişareyi esas almaya özen gösterdik, göstermeye devam edeceğiz. Farklı değerlendirmelerin teklifin daha da olgunlaşmasına katkı sunacağına inanıyorum. Ayrıca, teklifin ilk imza sahipleri, Sayın Müşerref Pervin Tuba Durgut Hanımefendi'ye, Sayın Mustafa Köse Beyefendi'ye ve Sayın Fatma Serap Ekmekçi Hanımefendi'ye Komisyonumuzu aydınlatan açıklamaları ve katkıları dolayısıyla, ayrıca Grup Başkan Vekilimiz Leyla Şahin Usta Hanımefendi'ye de aynı şekilde katkılarından dolayı, görüşmelere iştirak eden, değerlendirmeleriyle sürece katkı sağlayan Adalet Bakanlığımızın değerli temsilcilerine ve tüm bürokratlarımıza, tüm katılımcılarımıza teşekkür ediyorum.

Uzun süren müzakereler boyunca göstermiş olduğunuz anlayış, sabır ve karşılıklı nezaket için her birinize ayrıca teşekkür etmek istiyorum. Farklı görüşlerin özgürce ifade edildiği ancak karşılıklı saygıdan taviz verilmeden yürütülen bu çalışmaların Gazi Meclisimizin istişare ve uzlaşma kültürünün güzel bir örneğini oluşturduğuna inanıyorum.

Değerli milletvekilleri, çocuklarımızın geleceğini doğrudan ilgilendiren böylesine önemli bir konuda bütün değerlendirmelerin büyük bir hassasiyetle ele alınmış olmasını son derece kıymetli buluyorum çünkü çocuklarımızı her türlü ihmal, istismar ve riskten korumak, haklarını daha güçlü güvence altına almak ve onları güvenli bir geleceğe hazırlamak yalnızca hukuk sistemimizin değil, millet olarak hepimizin ortak sorumluluğudur. Komisyonumuzda kabul edeceğimiz bu kanun teklifi de bu ortak sorumluluk anlayışının ve çocuklarımızın üstün yararını esas alan yaklaşımın somut bir yansımasıdır.

Komisyonumuzca kabul edilecek olan bu kanun teklifi önümüzdeki günlerde Genel Kurulun takdirine sunulacaktır. Genel Kurul görüşmelerinde de aynı hassasiyetin gösterileceğine ve çocuklarımızın geleceğini yakından ilgilendiren bu önemli düzenlemelerin yasalaşarak hukuk sistemimize önemli katkılar sağlayacağına yürekten inanıyorum. Burada tartışılan hususlar Genel Kurula kadar titizlikle tekrar değerlendirilecektir. Teklifin ülkemiz, milletimiz ve geleceğimizin teminatı olan çocuklarımız için hayırlı olmasını diliyorum, başta Komisyon üyelerimiz olmak üzere, görüşmelere katkı sunan bütün milletvekillerimize, bürokratlarımıza ve katılımcılarımıza bir kez daha teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, teklif üzerindeki görüşmeler bu şekilde tamamlanmıştır.

Teklifin tümünün oylanmasından önce iki hususu oylarınıza sunmak istiyorum. İlk olarak kanunların hazırlanmasında uygulanan esas ve usuller çerçevesinde teklifin kanun tekniğine uygunluğunun sağlanması amacıyla Komisyon Başkanlığına redaksiyon yetkisi verilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci olarak İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Aydın Milletvekili Ömer Özmen'in, İstanbul Milletvekili Nurettin Alan'ın, İstanbul Milletvekili Şengül Karslı'nın, Karaman Milletvekili Selman Oğuzhan Eser'in, Kastamonu Milletvekili Halil Uluyay'ın, Malatya Milletvekili Bülent Tüfenkci'nin, Tokat Milletvekili Mustafa Arslan'ın, Uşak Milletvekili Fahrettin Tuğrul'un, Zonguldak Milletvekili Saffet Bozkurt'un teklifin Genel Kurul görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere özel sözcüler olarak seçilmelerini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 22 Temmuz Çarşamba günü -yani bugün- saat 10'a kadar muhalefet şerhlerini Başkanlığımıza iletmelerini istirham ediyorum. Bu şekilde ittifak hâlinde anlaşma sağlanmıştı.

Şimdi, teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hepinize teşekkür ediyorum; hayırlı uğurlu olsun.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 01.23